00050740

00050740

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020

Pali Text Society

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON THE VINAYA PIṬAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU

PH.D.(LEIPZIG), D.LITT., M.A.(LONDON)

HON. PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY; MEMBER IMPERIAL ACADEMY, TOKYO

AND

MAKOTO NAGAI

D.LITT.(TOKYO)

PROFESSOR, TOKYO IMPERIAL UNIVERSITY

ASSISTED BY

KOGEN MIZUNO

BUNGAKUSHI (TOKYO)

50740

VOL. V.

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN HOUSE

WARWICK SQUARE, E.C.4

1938

Printed in Great Britain

Samantapāsādikā Nāma Vinayaṭṭhakathā Khandaka-Vaṇṇanā

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀ-SAMBUDDHASSA.

TATIYA-SAMANTAPĀSĀDIKĀ

Ubhinnaṃ pātimokkhānaṃ
saṅgāyiṃsu mahātherā
yaṃ tassa dāni sampatto
yasmā hoti ayan tassa
padabhājaniye atthā
te ce puna vadeyyāma
uttānā c' eva ye atthā
adhippāyānusandhīhi
anuttānā na te yasmā
tesaṃ yeva ayaṃ tasmā
saṅgītisamanantaraṃ
Khandhakaṃ khandhakovidā.
yasmā saṃvaṇṇanākkamo
anuttānatthavaṇṇanā.
yehi yesaṃ pakāsitā,
pariyosānaṃ kadā bhave.
tesaṃ saṃvaṇṇanāya kiṃ.
byañjanena ca ye pana
sakkā ñātuṃ avaṇṇitā,
hoti saṃvaṇṇanānayo ti.[1]

MAHĀKHANDHAKA-VAṆṆANĀ

Tena samayena buddho bhagavā Uruvelāyaṃ viharati najjā Nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho ti, ettha kiñcāpi tena samayena buddho bhagavā Verañjāyan ti ādīsu viya karaṇavacanena[2] visesakāraṇaṃ n' atthi, vinayaṃ patvā pana karaṇavacanen' eva ayam abhilāpo āropito ti ādito paṭṭhāya ārūḷhābhilāpavasen' ev' etaṃ vuttan ti veditabbaṃ. esa nayo aññesu pi ito paresu evarūpesu[3] kiṃ pan'

---

[1] Bp. *omits* ti. [2] Bp. °vacane. [3] Bp. °pesū 'ti.

etassa vacane payojanan ti. pabbajjādīnaṃ vinayakammānaṃ ādito paṭṭhāya nidānadassanaṃ. yā hi bhagavatā anujānāmi bhikkhave imehi tīhi saraṇagamanehi pabbajjaṃ upasampadan ti evaṃ pabbajjā c' eva upasampadā ca anuññātā, yāni ca Rājagahādīsu upajjhāyavatta-ācariyavattādīni[1] anuññātāni, tāni abhisambodhim patvā sattasattāhaṃ bodhimaṇḍe[2] vītināmetvā Bārāṇasiyaṃ dhammacakkaṃ pavattetvā iminā ca[3] anukkameṇa idañ ca[4] idañ ca ṭhānaṃ patvā imasmiñ ca imasmiñ ca vatthusmiṃ paññattānī 'ti evam etesaṃ pabbajjādīnaṃ vinayakammānaṃ ādito paṭṭhāya nidānadassanaṃ etassa vacane payojanan ti veditabbaṃ.

tattha *Uruvelāyan* ti mahāvelāyaṃ mahante vālikarāsimhī 'ti attho. atha vā urū 'ti vālikā vuccati, velā 'ti mariyādā, velātikkamanahetu āhaṭā uru uruvelā 'ti evaṃ c'[5] ettha attho daṭṭhabbo. atīte kira anuppanne buddhe dasasahassā kulaputtā tāpasapabbajjaṃ pabbajitvā tasmiṃ padese viharantā ekadivasaṃ sannipatitvā katikavattaṃ akaṃsu, kāyakammavacīkammāni nāma paresaṃ pi pākaṭāni honti, manokammaṃ pana apākaṭaṃ, tasmā yo kāmavitakkaṃ vā byāpādavitakkaṃ vā vihiṃsāvitakkaṃ vā vitakketi, tassa añño codako nāma n' atthi, so attanā 'va attānaṃ codetvā pattapūṭena[6] vālikaṃ āharitvā imasmiṃ ṭhāne ākīratu,[7] idam assa daṇḍakamman ti. tato paṭṭhāya yo tādisaṃ vitakkaṃ vitakketi so tattha pattapūṭena[6] vālikaṃ ākīrati.[8] evaṃ tattha anukkamena mahāvālikarāsi jāto. tato naṃ pacchimā janatā parikkhipitvā cetiyaṭṭhānam akāsi. taṃ sandhāya vuttaṃ Uruvelāyan ti mahāvelāyaṃ mahante vālikarāsimhī 'ti attho ti. tam eva sandhāya vuttaṃ atha vā urū 'ti vālikā vuccati, velā 'ti mariyādā, velātikkamanahetu āhaṭā uru uruvelā 'ti evaṃ c'[5] ettha attho daṭṭhabbo 'ti. *bodhirukkhamūle* 'ti bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ, taṃ bodhiṃ bhagavā ettha patto ti rukkho pi bodhirukkho tv eva nāmaṃ labhi, tassa bodhirukkhassa mūle bodhirukkhamūle. *paṭhamābhi-*

[1] Bp. upajjhāya-upajjhāyavatta- ācariya-ācariyavattādīni.
[2] Bp. bodhimahāmaṇḍe.
[3] Bp. *omits* ca.
[4] Bp. c'.
[5] Bp. *omits* c'.
[6] Bp. °puṭena.
[7] Bp. ākiratu.
[8] Bp. ākirati.

sambuddho ti paṭhamaṃ abhisambuddho. abhisambuddho hutvā sabbapaṭhamaṃ yevā 'ti attho. *ekapallaṅkenā* 'ti sakiṃ pi anuṭṭhahitvā yathā ābhujitena eken' eva pallaṅkena. *vimuttisukhapaṭisaṃvedī* 'ti vimuttisukhaṃ phalasamāpattisukhaṃ paṭisaṃvediyamāno.[1] *paṭiccasamuppādan* ti paccayākāraṃ. paccayākāro hi aññamaññaṃ paṭicca sahite dhamme uppādetī 'ti paṭiccasamuppādo ti vuccati. ayam ettha saṃkhepo. vitthāro pana sabbākārasampannaṃ vinicchayaṃ icchantena Visuddhimaggato ca[2] Mahāpakaraṇato ca gahetabbo. *anulomapaṭiloman* ti anulomañ ca paṭilomañ ca anulomapaṭilomaṃ[3] tattha *avijjāpaccayā saṅkhārā* 'ti ādinā nayena vutto avijjādiko paccayākāro attanā kattabbakiccakaraṇato anulomo ti vuccati, *avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho* ti ādinā nayena vutto sv eva anuppādanirodhena nirujjhamāno taṃ kiccaṃ na karotī 'ti tassa akaraṇato paṭilomo ti vuccati, purimanayen'[4] eva vā vutto pavattiyā anulomo, itaro tassā paṭilomo ti evam evam[5] ettha attho daṭṭhabbo. ādito pana paṭṭhāya yāva antaṃ antato ca paṭṭhāya yāva ādiṃ pāpetvā avuttattā ito aññen' atthen'[6] ettha anulomapaṭilomatā na yujjati.

manasākāsī 'ti manasi akāsi. tattha yathā anulomaṃ manasi akāsi, idaṃ tāva dassetuṃ *avijjāpaccayā saṅkhārā* ti ādi vuttaṃ. tattha avijjā ca sā paccayo cā 'ti avijjāpaccayo, tasmā avijjāpaccayā saṅkhārā sambhavantī 'ti iminā nayena sabbapadesu attho veditabbo. ayam ettha saṅkhepo. vitthāro pana sabbākārasampannaṃ vinicchayaṃ icchantena Visuddhimaggato[7] ca Sammohavinodaniyā ca Mahāvibhaṅgaṭṭhakathāya gahetabbo. yathā pana paṭilomaṃ manasi akāsi, idaṃ dassetuṃ *avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho* ti ādi vuttaṃ. tattha avijjāya tv evā 'ti avijjāya tu[8] eva. asesavirāganirodhā 'ti virāgasaṅkhātena maggena ase-

---

1 Bp. °vedayamāno.
2 Bp. *omits* ca Mahāpakaraṇato ca.
3 Bp. *omits this.*
4 Bp. °nayena *and omits* eva *after this.*
5 Bp. *does not repeat* evam.
6 Bp. atthena *and omits* ettha *after this.*
7 Bp. *adds* 'va *and omits* 'ca Sammohavinodaniyā ca Mahāvibhaṅgaṭṭhakathāya' *after this.*
8 Bp. eva tu *for* tu eva.

sanirodhā. saṅkhāranirodho ti saṅkhārānaṃ anuppādanirodho hoti. evaṃ niruddhānaṃ pana saṅkhārānaṃ nirodhā viññāṇanirodho,[1] viññāṇādīnañ ca nirodhā nāmarūpādīni niruddhāni yeva hontī 'ti dassetuṃ *saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho* ti ādiṃ[2] vatvā *evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī* 'ti vuttaṃ. tattha *kevalassā* 'ti sakalassa suddhassa vā, sattavirahitassā 'ti attho. *dukkhakkhandhassā* 'ti dukkharāsissa. *nirodho hotī* 'ti anuppādo hoti. *etam atthaṃ viditvā* ti yv āyaṃ avijjādivasena saṅkhārādikassa dukkhakkhandhassa samudayo[3] avijjānirodhādivasena ca nirodho hotī 'ti vutto, sabbākārena etam atthaṃ viditvā. *tāyaṃ velāyan* ti tāyaṃ tassa atthassa viditavelāyaṃ. *imaṃ udānaṃ udānesī* 'ti imaṃ tasmiṃ vidite atthe hetuto ca hetusamuppannadhammassa ca pajānanāya ānubhāvadīpakaṃ *yadā have pātubhavantī* 'ti ādikaṃ somanassasampayuttañāṇasamuṭṭhānaṃ[4] udānaṃ udānesi, attamanavācaṃ nicchāresī 'ti vuttaṃ hoti. tass' attho *yadā have* 'ti yasmiṃ have kāle. *pātubhavantī* 'ti uppajjanti. *dhammā* 'ti anulomapaccayākārapaṭivedhasādhakā[5] bodhipakkhiyadhammā. atha vā pātubhavantī 'ti pakāsenti[6] abhisamayavasena byattā pākaṭā honti. dhammā 'ti catusāriyasaccadhammā.[7] ātāpo vuccati kilesasantāpanaṭṭhena viriyaṃ.[8] *ātāpino* ti sammappadhānaviriyavato.[9] *jhāyato* ti ārammaṇūpanijjhānalakkhaṇena ca lakkhaṇūpanijjhānalakkhaṇena ca dvīhi jhānehi jhāyantassa. *brāhmaṇassā* 'ti bāhitapāpassa khīṇāsavassa. *atha 'ssa kaṅkhā vapayantī* 'ti atha[10] assa evaṃ pātubhūtadhammassa kaṅkhā vapayanti. *sabbā* 'ti yā esā[11] ko nu kho bhante phassatī[12] 'ti, no kallo pañho 'ti bhagavā avocā 'ti ādinā nayena[13] tathā katamaṃ nu kho bhante jarāmaraṇaṃ, kassa ca pan' idaṃ jarāmara-

---

1 Bp. viññānaṃ niruddhaṃ *for this.*
2 Bp. ādīni.
3 Bp. *adds* ca.
4 Bp. somanassayutta° *for* somanassasampayitta°.
5 Bp. °kārappaṭive°.
6 Bp. pakāsanti.
7 Bp. catuariya°.
8 Bp. vīriyaṁ.
9 Bp. °vīriyavato.
10 Bp. ath' assa.
11 Bp. etā.
12 Bp. phusatī.
13 Bp. *omits* nayena.

ṇan ti, no kallo pañho ti bhagavā avocā 'ti ādinā ca nayena paccayākāre kaṅkhā vuttā, yā ca paccayākārass' eva appaṭividdhattā, ahosiṃ nu kho ahaṃ atītam addhānan ti ādikā soḷasakaṅkhā āgatā tā sabbā vapayanti apagacchanti nirujjhanti. kasmā. *yato pajānāti sahetudhamman* ti yasmā avijjādikena hetunā sahetukaṃ imaṃ saṅkhārādiṃ kevalaṃ dukkhakkhandhadhammaṃ pajānāti aññāti paṭivijjhati.[1] dutiyavāre, *imaṃ udānaṃ udānesī* 'ti imaṃ tasmiṃ vidite atthe avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho ti evaṃ pakāsitassa nibbānasaṅkhātassa paccayakkhayassa avabodhānubhāvadīpakaṃ vuttappakāraṃ udānaṃ udānesī 'ti attho. tatrāyaṃ saṅkhepattho; yasmā paccayānaṃ khayasaṅkhātaṃ nibbānaṃ avedi aññāti[2] paṭivijjhati,[3] tasmā *yadā* 'ssa *ātāpino jhāyato brāhmaṇassa* vuttappakārā *dhammā pātubhavanti*, atha[4] yā nibbānassa aviditattā uppajjeyyuṃ tā *sabbā* 'pi *kaṅkhā vapayanti.*[1] tatiyavāre, *imaṃ udānaṃ udānesī* 'ti imaṃ yena maggena so dukkhakkhandhassa samudayanirodhasaṅkhāto attho kiccavasena ca ārammaṇakiriyā-ya[5] ca vidito tassa ariyamaggassa ānubhāvadīpakaṃ vuttappakāraṃ udānaṃ udānesī 'ti attho. tatrāyaṃ[6] saṅkhepattho, *yadā have pātubhanti dhammā ātāpino jhāyato brāhmaṇassa*, tadā so brāhmaṇo tehi uppannehi bodhipakkhiyadhammehi yassa vā ariyamaggassa catusaccadhammā pātubhūtā tena ariyamaggena *vidhūpayaṃ tiṭṭhati mārasenan* ti,[7] kāmā te paṭhamā senā 'ti ādinā nayena vuttappakāraṃ mārasenaṃ vidhūpayanto vidhamanto viddhaṃsento tiṭṭhati. kathaṃ. *suriyo*[8] *'va obhāsayam antalikkhan* ti[7] yathā suriyo[8] abbhuggato attano pathāya antalikkhaṃ obhāsayanto[9] 'va andhakāraṃ vidhamanto[10] tiṭṭhati, evaṃ so 'pi brāhmaṇo tehi dhammehi tena vā maggena saccāni paṭivijjhanto 'va mārasenaṃ vidhūpayanto tiṭṭhatī 'ti evam ettha paṭhamaṃ udānaṃ paccayākārapaccavekkhaṇavasena dutiyaṃ nibbā-

---

[1] Bp. °tīti.
[2] Bp. aññāsi.
[3] Bp. paṭivijjhi.
[4] Bp. ath' assa *for* atha.
[5] Bp. °kriyāya.
[6] Bp. tatrāpāyaṃ.
[7] Bp. *omits* ti.
[8] Bp. sūriyo.
[9] Bp. obhāsento.
[10] Bp. °mento.

napaccavekkhaṇavasena tatiyaṃ maggapaccavekkhaṇavasena uppannan ti veditabbaṃ. udāne pana rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomaṃ dutiyaṃ yāmaṃ paṭilomaṃ tatiyaṃ yāmaṃ anulomapaṭiloman ti vuttaṃ, taṃ sattāhassa accayena sve āsanā vuṭṭhahissāmī 'ti rattiṃ uppāditaṃ manasikāraṃ sandhāya vuttaṃ. tadā hi bhagavā yassa paccayākārapajānanassa ca paccayakkhayādhigamassa ca ānubhāvadīpikā purimā dve udānagāthā tassa vasena ekekam eva koṭṭhāsaṃ paṭhamayāmañ ca majjhimayāmañ ca manasākāsi. idha pana pāṭipadarattiyā evaṃ manasākāsi. bhagavā hi visākhapuṇṇamāya rattiyā paṭhamayāme pubbenivāsaṃ anussari majjhimayāme dibbacakkhuṃ visodhesi pacchimayāme paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manasikatvā, idāni aruṇo uggacchissatī[1] 'ti sabbaññutaṃ pāpuṇi. sabbaññutapattasamanantaram[2] eva aruṇo uggañchi.[3] tato taṃ divasaṃ ten' eva pallaṅkena vītināmetvā sampattāya pāṭipadarattiyā tīsu yāmesu evaṃ manasikatvā imāni udānāni udānesi. iti pāṭipadarattiyā evaṃ manasikatvā taṃ bodhirukkhamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdī 'ti evaṃ vuttam[4] sattāhaṃ tatth' eva vītināmesī[5] 'ti.

atha kho bhagavā tassa[6] *sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahivā bodhirukkhamūlā yena ajapālanigrodho ten' upasaṅkamī* 'ti ettha na bhagavā tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā anantaram eva bodhirukkhamūlā yena ajapālanigrodho ten' upasaṅkami. yathā pana bhutvā sayatī 'ti vutte na hatthe adhovitvā mukhaṃ avikkhāletvā sayanasamīpaṃ agantvā aññaṃ kiñci allāpasallāpaṃ[7] akatvā sayati icc' evaṃ[8] vuttaṃ hoti, bhojanato pana pacchā sayati, na na[9] sayatī 'ti idam ettha dīpitaṃ hoti, evam idhāpi na tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā anantaram eva pakkāmī[10] ti vuttaṃ hoti, vuṭṭhānato[11] pana pacchā pakkāmi,[10] na na[9] pakkāmī[10]

1 Bp. uggamissatī.
2 Bp. sabbaññutaṃ patta°.
3 Bp. uggacchi.
4 Bp. vutta.
5 Bp. °mesi *and omits* ti.
6 Bp. *omits* tassa.
7 Bp. ālāpas°.
8 Bp. eva.
9 Bp. *does not repeat* na.
10 Bp. pakkamī.
11 Bp. *adds* ca.

'ti idam[1] ettha dīpitaṃ hoti. anantaraṃ pana apakkamitvā bhagavā kiṃ akāsī 'ti. aparāni pi tīṇi sattāhāni bodhisamīpe yeva vītināmesi. tatrāyaṃ anupubbikathā.[2] bhagavati kira buddhattaṃ patvā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinne na bhagavā vuṭṭhāti, kiṃ nu kho aññe pi buddhattakarā dhammā atthī 'ti ekaccānaṃ devatānaṃ kaṅkhā udapādi. atha bhagavā aṭṭhame divase samāpattito vuṭṭhāya devatānaṃ kaṅkhaṃ ñatvā kaṅkhāvidhamanatthaṃ ākāse uppatitvā yamakapāṭihāriyaṃ dassetvā tāsaṃ kaṅkhaṃ vidhamitvā pallaṅkato īsakaṃ pācīnanissite uttaradisābhāge ṭhatvā cattāri asaṅkheyyāni kappasatasahassañ ca upacitānaṃ pāramīnaṃ phalādhigamananaṭṭhānaṃ[3] pallaṅkañ ca bodhirukkhañ ca animmisehi akkhīhi olokayamāno sattāhaṃ vītināmesi. taṃ ṭhānaṃ Animmisacetiyaṃ[4] nāma jātaṃ. atha pallaṅkassa ca ṭhitaṭṭhānassa ca antarā puratthimato ca pacchimato ca āyate ratanacaṅkame caṅkamanto sattāhaṃ vītināmesi. taṃ ṭhānaṃ Ratanacaṅkamacetiyaṃ nāma jātaṃ. tato pacchimadisābhāge devatā ratanagharaṃ māpayiṃsu. tattha pallaṅkena nisīditvā abhidhammapiṭakaṃ visesato c' ettha anantanayasamantapaṭṭhānaṃ[5] vicinanto sattāhaṃ vītināmesi. taṃ ṭhānaṃ Ratanagharacetiyaṃ nāma jātaṃ. evaṃ bodhisamīpe yeva cattāri sattāhāni vītināmetvā pañcame sattāhe bodhirukkhamūlā yena ajapālanigrodho ten' upasaṅkami. tassa kira nigrodhassa chāyāya ajapālakā gantvā nisīdanti, ten' assa ajapālanigrodho tv eva nāmaṃ udapādi. *sattāhaṃ vimuttisukhapaṭisaṃvedī*[6] 'ti tatrāpi dhammaṃ vicinanto yeva vimuttisukhaṃ paṭisaṃvedento nisīdi. bodhito puratthimadisābhāge esa rukkho hoti. evaṃ nisinne ca pan' ettha bhagavati eko brāhmaṇo taṃ[7] āgantvā pañhaṃ pucchi. tena vuttaṃ *atha kho aññataro* ti ādi. tattha *huṃhuṅkajātiko*[8] ti so kira diṭṭhamaṅgaliko nāma mānavasena kodhavasena ca huṃhun[9] ti karonto vicarati, tasmā huṃhuṅkajātiko[8] ti vuccati. huhukajātiko

1 Bp. *adds* ev.
2 Bp. anupubbī°.
3 Bp. balādhi°.
4 Bp. Animisacetiyaṃ.
5 Bp. anantanayaṃ samanta°.
6 Bp. vimuttisukhaṃ paṭi°.
7 Bp. gantvā *for* taṃ āgantvā.
8 Bp. huhuṅka°.
9 Bp. huhun.

ti pi paṭhanti. *etam attham viditvā* 'ti etaṃ tena vuttassa vacanassa sikhāppattamatthaṃ viditvā *tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi.* tass' attho *yo* bāhitapāpadhammatāya *brāhmaṇo* na diṭṭhamaṅgalikatāya huṃhuṅkārakasāvādipāpadhammayutto[1] hutvā kevalaṃ jātimattakena brahmaññaṃ paṭijānāti, so brāhmaṇo bāhitapāpadhammattā *bāhitapāpadhammo*[2] huṃhuṅkārappahānena[1] *nihuṃhuṅko*[3] rāgādikasāvābhāvena *nikkasāvo* bhāvanānuyogayuttacittatāya *yatatto* sīlasaṃvarena vā saññatacittatāya yatatto catumaggañāṇasaṅkhātehi vedehi vā[4] antaṃ tiṇṇaṃ[5] vedānaṃ vā antaṃ gatattā *vedantagū,* catumaggabrahmacariyassa[6] vusitattā *vusitabrahmacariyo, dhammena so*[7] *brahmavādaṃ vadeyyā*[8] 'ti brāhmaṇo ahan ti etaṃ vādaṃ dhammena vadeyya, *yassa* sakale lokasannivāse *kuhiñci* ekārammaṇe pi rāgussado dosussado mohussado mānussado diṭṭhussado ti ime pañca *ussadā n' atthī* 'ti. *akālamegho* ti asampatte vassakāle uppannamegho. ayaṃ pana gimhānaṃ pacchime māse udapādi. *sattāhavaddalikā* 'ti tasmiṃ uppanne sattāhaṃ avicchinnavuṭṭhikā ahosi. *sītavātaduddinī* 'ti sā ca pana sattāhavaddalikā udakaphusitasammissena sītavātena samantā paribbhamantena dūsitadivasattā[9] sītavātaduddinī nāma ahosi.

atha kho Mucalindo nāgarājā 'ti tass' eva mucalindarukkhassa samīpe pokkharaṇiyā nibbatto mahānubhāvo nāgarājā. *sattakkhattuṃ bhogehi parikkhipitvā* 'ti evaṃ bhogehi parikkhipitvā *uparimuddhani mahantaṃ phaṇaṃ karitvā* 'va ṭhite tasmiṃ tassa parikkhepabbhantaraṃ lohapāsāde bhaṇḍāgāragabbhappamāṇaṃ ahosi, tasmā bhagavā nivāte pidahitadvāravātapāne[10] kūṭāgāre nisinno viya jāto. *mā bhagavantaṃ sītan* ti ādi tassa tathā karitvā ṭhānakāraṇaparidīpanaṃ. so hi mā bhagavantaṃ sītañ ca bādhayittha, mā uṇhaṃ, mā ḍaṃsādisamphasso bādhayitthā 'ti tathā karitvā aṭṭhāsi. tattha kiñcāpi sattāhavaddalikāya uṇham eva n' atthi, sace pana antarantarā megho vigaccheyya, uṇhaṃ

1 Bp. huhuṅkā°.
2 Bp. *omits* this.
3 Bp. nihuhuṅko.
4 Bp. *omits* vā.
5 Bp. *omits* tiṇṇaṃ.
6 Bp. magga° *for* catumagga°.
7 Bp. *omits* so.
8 Bp. vadeyya *amd omits* 'ti.
9 Bp. dusita°.
10 Bp. pihita° *for* pidahita°.

bhaveyya, tam pi naṃ mā bādhayitthā 'ti evaṃ tassa cintetuṃ yuttaṃ. *viddhan* ti ubbiddhaṃ, meghavigamena durībhūtan[1] ti attho. *vigatavalāhakan* ti apagatameghaṃ. *devan* ti ākāsaṃ. *sakavaṇṇan* ti attano rūpaṃ. *sukho viveko* ti nibbānasaṅkhāto upadhiviveko sukho. *tuṭṭhassā* 'ti catumaggañāṇasantosena[2] santuṭṭhassa. *sutadhammassā* 'ti pakāsitadhammassa. *passato* ti taṃ vivekaṃ, yaṃ vā kiñci passitabbaṃ nāma, taṃ sabbaṃ attano viriyabalādhigatena[3] ñāṇacakkhunā passantassa. *abyāpajjhan* ti akuppanabhāvo. etena mettāpubbabhāgo dassito. *pāṇabhūtesu saṃyamo* ti sattesu ca saṃyamo. avihiṃsanabhāvo sukho ti attho. etena karuṇāpubbabhāgo dassito. *sukhā virāgatā loke* 'ti virāgatā[4] 'pi sukhā. kīdisī.[5] *kāmānaṃ samatikkamo* ti yā kāmānaṃ samatikkamo ti vuccati, sā virāgatāpi sukhā 'ti attho. etena anāgāmimaggo kathito. *asmimānassa*[6] *vinayo* ti iminā pana arahattaṃ kathitaṃ, arahattaṃ hi asmimānassa passaddhivinayo ti vuccati. ito paraṃ ca sukhaṃ nāma n' atthi. ten' āha, *etaṃ ve paramaṃ sukhan* ti.

mucalindamūlā[7] 'ti mahābodhito pācīnakoṇe ṭhitā mucalindarukkhamūlā. *rājāyatanan* ti dakkhiṇadisābhāge ṭhitaṃ rājāyatanarukkhaṃ upasaṅkami. *tena kho pana samayenā* 'ti katarena samayena. bhagavato kira rājāyatanamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinnassa samādhito vuṭṭhānadivase aruṇuggamanavelāyam eva bhojanakiccena bhavitabban ti ñatvā Sakko devarājā osathaharītakaṃ[8] upanesi. bhagavā taṃ paribhuñji. paribhuttamattass' eva sarīrakiccaṃ ahosi. Sakko mukhodakaṃ adāsi. bhagavā mukhaṃ dhovitvā tasmiṃ yeva rukkhamūle nisīdi. evaṃ uggate aruṇamhi nisinne bhagavati, tena kho pana samayena. *Tapussabhallikā*[9] *vāṇijā* 'ti Tapusso[9] ca Bhalliko cā 'ti dve bhātaro vāṇijā. *Ukkalā* 'ti Ukkalajanapadato. *taṃ desan* ti yasmiṃ dese bhagavā viharati. katarasmiñ ca dese bhagavā 'ti. majjhimadese. tasmā majjhimadesaṃ gantuṃ *addhānamaggaṃ*

1 Bp. dūrī°.
2 Bp. °maggañāṇa°.
3 Bp. vīriya°.
4 Bp. vītarāgatā.
5 Bp. 'ti dīpeti *for* kīdisī.
6 Bp. *adds* yo.
7 Bp. muca°.
8 Bp. osadhaharī°.
9 Bp. Taphu° *for* Tapu°.

paṭipannā hontī 'ti ayam ettha attho. *ñātisālohitā devatā* 'ti tesaṃ ñātibhūtapubbā devatā. *etad avocā* 'ti sā kira nesaṃ sabbasakaṭāni appavattāni[1] akāsi. tato te kiṃ idan ti maggadevatānaṃ balikammaṃ[2] akaṃsu. tesaṃ balikammakāle sā devatā dissamānen' eva kāyena etad[3] avoca. *manthena ca madhupiṇḍikāya cā* 'ti abaddhasattunā ca sappimadhuphāṇitādīhi yojetvā baddhasattunā ca. *paṭimānethā* 'ti upaṭṭhahatha. *taṃ vo* ti tam paṭimānanaṃ tumhākaṃ *bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya. yaṃ amhākan* ti yam paṭiggahaṇaṃ amhākaṃ *assa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. bhagavato etad ahosī* 'ti yo kir' assa padhānānuyogakāle patto ahosi, so Sujātāya pāyāsaṃ dātuṃ āgacchantiyā eva antaradhāyi, ten' assa etad ahosi, patto me n' atthi purimakāpi ca *na kho tathāgatā hatthesu paṭiggaṇhanti. kimhi nu kho ahaṃ paṭiggaṇheyyaṃ manthañ ca madhupiṇḍikañ cā* 'ti. *parivitakkam aññāyā* 'ti ito pubbe 'va bhagavato Sujātāya dinnaṃ bhojanaṃ yeva ojānuppabandhanavasena aṭṭhāsi, ettakāṃ kālaṃ n' eva jighacchā na pipāsā na kāyadubbalyaṃ ahosi, idāni pan' assa āhāraṃ paṭiggahetukāmatāya na kho tathāgatā 'ti ādinā nayena parivitakko udapādi. taṃ evaṃ uppannaṃ attano cetasā bhagavato ceto parivitakkam aññāya. *catuddisā* 'ti catūhi disāhi. *selamaye patte* 'ti muggavaṇṇasilāmaye[4] patte. idaṃ yeva bhagavā patiggahesi, te yeva sandhāya vuttaṃ. cattāro pana mahārājāno paṭhamaṃ indanīlamaṇimaye patte upanāmesuṃ, na te bhagavā aggahesi. tato ime cattāro 'pi muggavaṇṇasilāmaye patte upanāmesuṃ. bhagavā cattāro 'pi patte aggahesi tesaṃ pasādānurakkhaṇatthāya, no mahicchatāya. gahetvā ca pana cattāro 'pi yathā eko 'va patto hoti, tathā adhiṭṭhahi. catunnaṃ pi ekasadiso puññavipāko ahosi. evaṃ ekaṃ katvā adhiṭṭhite *paṭiggahesi bhagavā paccagghe selamaye patte manthañ ca madhupiṇḍikañ ca. paccagghe* 'ti paccagghasmiṃ, pāṭekkaṃ mahagghasmin ti attho. atha vā, paccagghe 'ti abhinave abbhuṇhe, taṃ khaṇe nibbattasmin ti attho. dve vācā etesaṃ ahesun ti *dvevācikā*. atha vā, dvīhi vācāhi upāsakabhāvaṃ pattā 'ti

---

[1] Bp. °vattīni.
[2] Bp. baliṃ kammaṃ.
[3] Bp. etaṃ.
[4] Bp. °selamaye.

attho. te evaṃ upāsakabhāvaṃ paṭivedetvā bhagavantaṃ āhaṃsu kass'[1] idāni bhante amhehi ajjato[2] paṭṭhāya abhivādanapaccuṭṭhānaṃ kātabban ti. bhagavā[3] sīsaṃ parāmasi. kesā hatthe laggiṃsu. te tesaṃ adāsi ime tumhe pariharathā 'ti. te kesadhātuyo labhitvā amaten' eva abhisittā haṭṭhatuṭṭhā bhagavantaṃ vanditvā pakkamiṃsu.

atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā vuttappakāram eva[4] sabbakiccaṃ[5] niṭṭhāpetvā *rājāyatanamūlā* puna pi *yena ajapālanigrodho ten' upasaṅkami.*[6] *parivitakko udapādī* 'ti tasmiṃ nisinnamattass' eva sabbabuddhānaṃ āciṇṇasamāciṇṇo ayaṃ cetaso parivitakko udapādi, kasmā pan' āyaṃ sabbabuddhānaṃ uppajjatī 'ti. dhammassa mahantabhāvaṃ garubhāvaṃ bhāriyabhāvaṃ paccavekkhaṇāya Brahmunā yācitena[7] desetukāmatāya ca. jānanti hi buddhā evaṃ vitakkite[8] Brahmā āgantvā dhammadesanaṃ yācissati, tato sattā dhamme gāravaṃ uppādessanti, Brahmagaruko hi lokasannivāso ti, iti imehi dvīhi kāraṇehi ayaṃ vitakko uppajjatī 'ti. tattha *adhigato kho myāyan* ti adhigato kho me ayaṃ. *ālayarāmā* 'ti sattā pañcakāmaguṇesu alayanti,[9] tasmā te ālayā 'ti vuccanti, tehi ālayehi ramantī 'tī ālayarāmā. ālayesu ratā 'ti *ālayaratā*. ālayesu suṭṭhu muditā 'ti *ālayasammuditā*. *yad idan* ti nipāto, tassa ṭhānaṃ sandhāya yaṃ idan ti paṭiccasamuppādaṃ sandhāya yo ayan ti evam attho daṭṭhabbo. *idappaccayatāpaṭiccasamuppādo* ti imesaṃ paccayā idappaccayā, idappaccayā eva[10] idappaccayatā, idappaccayatā ca sā paṭiccasamuppādo cā 'ti idappaccayatāpaṭiccasamuppādo. *so mam' assa kilamatho* ti yā ajānantānaṃ desanā nāma, so mama kilamatho assa, *sā mama vihesā assā* 'ti attho. *bhagavantan* ti bhagavato. *anacchariyā* 'ti anucchariyā. *paṭibhaṃsū* 'ti paṭibhāṇasaṅkhātassa ñāṇassa gocarā ahesuṃ, parivitakkayitabbabhāvaṃ pāpuṇiṃsu. *halan* ti ettha hakāro nipātamatto alan ti attho. *pakāsitun* ti desituṃ. alaṃ

---

1 Bp. kassa dāni.
2 Bp. ajja.
3 Bp. *inserts* atha *before this.*
4 Bp. etaṃ.
5 Bp. sabbaṃ kiccaṃ.
6 Bp. *adds* upasaṅkamitvā.
7 Bp. yācite.
8 Bp. parivitakkite.
9 Bp. allīyanti.
10 Bp. 'va.

dāni me imaṃ *kicchena adhigataṃ* dhammaṃ desitun ti vuttaṃ hoti. [1]*n' āyaṃ dhammo susambuddho* ti na ayaṃ sukaro abhisambujjhituṃ, jānituṃ na sukaro 'ti attho.[1] *paṭisotagāmin* ti paṭisotaṃ vuccati nibbānaṃ, nibbānagāmin ti attho. *rāgarattā* 'ti [2]kāmarāgena bhavarāgena diṭṭhirāgena ca rattā sattā.[2] *na dakkhantī* 'ti na passanti. *tamokkhandhena āvuṭā* 'ti avijjārāsinā ajjhotthaṭā. *appossukkatāyā* 'ti nirassukkabhāvena adesetukāmatāyā 'ti attho.

yatra hi nāmā 'ti yasmiṃ nāma loke. *bhagavato purato pāturahosī* 'ti dhammadesanāyācanatthaṃ dasasu cakkavāḷasahassesu Mahābrahmāno gahetvā āgamma bhagavato purato pāturahosi. *apparajakkhajātikā* 'ti paññāmaye akkhimhi appaṃ rāgadosamoharajaṃ etesaṃ[3] sabhāvā 'ti apparajakkhajātikā. *bhavissanti dhammassā*[4] 'ti catusaccadhammaṃ. *aññātāro* ti paṭivijjhitāro *pātur ahosī* 'ti pātubhavi.[5] *samalehi cintito* ti rāgādisamalehi[6] chasatthārehi[7] cintito. *apāpur etan* ti vivara etaṃ. *amatassa dvāran* ti amatassa nibbānassa dvārabhūtaṃ ariyamaggaṃ. *suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhan* ti ime sattā rāgādimalānaṃ abhāvato vimalena sambuddhena[8] anubuddhaṃ catusaccadhammaṃ suṇantu. *sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito* ti silāmaye[9] ekaghaṇe pabbatamuddhani ṭhito, so ca yathā cakkhumā puriso samantato janataṃ passeyya, tvam pi *Sumedha* sundarapaññasabbaññutañāṇena[10] *samantacakkhu* bhagavā *dhammamayaṃ* paññāmayaṃ *pāsādam āruyha*[11] sayaṃ *apetasoko sokāvakiṇṇaṃ jātijarābhibhūtaṃ*[12] *janataṃ apekkhassu*[13] upadhāraya. *uṭṭhehī* 'ti bhagavato dhammadesanatthaṃ cārikañcaraṇaṃ yācanto bhaṇati. *vīrā* 'ti ādīsu bhagavā viriyavantatāya[14] vīro, devaputtamaccukilesābhisaṅkhāramārānaṃ vijitattā *vijitasaṅgāmo*, jātikantārādinittharaṇasamatthatāya *satthavāho*, kāmac-

[1-1] Bp. *omits this sentence.*
[2-2] Bp. kāmarāga-bhāvarāga-diṭṭhirāgena rattā.
[3] Bp. evaṃ *after* etesaṃ.
[4] Bp. dhammassa *and omits* 'ti catusaccadhammaṃ.
[5] Bp. pātubbhavi.
[6] Bp. rāgādīhi malehi.
[7] Bp. chahi satthārehi.
[8] Bp. sammāsambuddhena.
[9] Bp. selamaye.
[10] Bp. °taññānena.
[11] Bp. ārūyha.
[12] Bp. °bhūtañ ca.
[13] Bp. avekkhassu.
[14] Bp. vīriya°.

chanda-iṇassa abhāvato *anaṇo. ajjhesanan* ti yācanaṃ. *buddhacakkhunā* 'ti indriyaparopariyattiñāṇena[1] ca āsayānusayañāṇena[2] ca. imesañ hi dvinnaṃ ñāṇānaṃ buddhacakkhū 'ti nāmaṃ. *apparajakkhe*[3] 'ti yesaṃ[4] paññācakkhumhi rāgādirajaṃ appaṃ[5] te apparajakkhā. yesaṃ[6] mahantaṃ, te *mahārajakkhā.* yesaṃ saddhādīni indriyāni tikkhāni, te *tikkhindriyā.* yesaṃ[7] mudūni, te *mudindriyā.* yesaṃ[8] saddhādayo ākārā sundarā, te *svākārā.* yesaṃ[9] asundarā, te *dvākārā.* ye kathitakāraṇaṃ sallakkhenti, sukhena sakkā honti viññāpetuṃ, te *suviññāpayā.* [10]ye tathā na honti, te *duviññāpayā.*[10] ye paralokañ ca vajjañ ca bhayato passanti, te *paralokavajjabhayadassāvino. uppalaniyan* ti uppalavane. itaresu pi es' eva nayo. *antonimuggaposīnī* 'ti yāni udakassa anto nimuggān' eva posiyanti.[11] *samodakaṭṭhitānī* 'ti udakena samaṭṭhitāni. *udakaṃ accuggamma tiṭṭhanti* 'ti udakaṃ atikkamitvā tiṭṭhanti. *apārutā* 'ti vivaṭā. *amatassa dvārā* 'ti ariyamaggo. so hi amatasaṅkhātassa nibbānassa dvāraṃ. *pamuñcantu saddhan* ti sabbe attano saddhaṃ pamuñcantu vissajjantu.[12] pacchimapadadvaye ayam ev' attho, ahañ hi attano *paguṇaṃ* suvattitaṃ[13] pi imaṃ *paṇītaṃ* uttamaṃ *dhammaṃ* kāyavācākilamathasaññī hutvā *manujesu* devamanussesu *nābhāsi.*[14]

paṇḍito ti paṇḍiccena samannāgato. *byatto* ti veyyattiyena[15] samannāgato. *medhāvī* 'ti ṭhānuppattiyā paññāya samannāgato. *apparajakkhajātiko* ti samāpattiyā vikkhambhitattā nikkilesajātiko visuddhasatto. *ājānissatī* 'ti sallakkhessati paṭivijjhissati. *bhagavato 'pi kho ñāṇaṃ udapādī* 'ti sabbaññutañāṇaṃ uppajji ito sattadivasamatthake[16] kālaṃ katvā[17] so ākiñcaññāyatane nibbatto ti. *mahājāniyo* ti sattadiva-

---

1 Bp. °yattiññāṇena.
2 Bp. °sayaññāṇena.
3 Bp. °jakkhā.
4 Bp. *omits* yesaṃ.
5 Bp. *inserts* yesaṃ *after this.*
6 Bp. *inserts* taṃ *after this.*
7 Bp. tāni *after* yesaṃ.
8 Bp. te yeva *after* yesaṃ.
9 Bp. te yeva saddhādayo ākāro *after this.*
10–10 Bp. *omits this sentence.*
11 Bp. posayanti.
12 Bp. *omits this.*
13 Bp. suvattiṃ.
14 Bp. na 'bhāsin ti.
15 Bp. veyatti°.
16 Bp. sattamadivasa°.
17 Bp. *omits* so.

sabbhantare pattabbamaggaphalato parihīnattā mahājāni assā 'ti mahājāniyo, akkhaṇe nibbattattā ca. *abhidosakālakato*[1] ti hīyo[2] kālakato.[3] so 'pi nevasaññānāsaññāyatane nibbatto ti addasa. *bahūpakārā*[4] 'ti bahū upakārā.[5] *padhānapahitattan* ti padhānatthāya pesitattabhāvaṃ. *upaṭṭhahiṃsū* 'ti mukhodakadānādinā upaṭṭhahiṃsu.

[6]*antarā ca Bodhiṃ antarā ca Gayan*[6] ti Upako Bodhimaṇḍassa ca Gayāya ca antare bhagavantaṃ addasa. *addhānamaggapaṭipannan* ti addhānamaggaṃ paṭipannaṃ. *sabbābhibhū* 'ti sabbaṃ tebhūmikadhammaṃ[7] abhibhavitvā ṭhito. *sabbavidū* 'ti sabbaṃ catubhūmikadhammaṃ[8] avediṃ[9] aññāsiṃ.[10] *sabbesu dhammesu anūpalitto* ti sabbesu tebhūmikadhammesu[7] kilesalepanena[11] alitto. *sabbañjaho* ti sabbaṃ tebhūmikadhammaṃ[7] upacchinditvā[12] ṭhito. *taṇhakkhaye vimutto* ti taṇhakkhaye nibbāne ārammāṇakaraṇavasena[13] vimutto. *sayaṃ abhiññāyā* 'ti sabbaṃ catubhūmikadhammaṃ[8] attanā 'va jānitvā. *kam uddiseyyan* ti kaṃ aññaṃ ayaṃ me ācariyo ti uddiseyyaṃ. *na me ācariyo atthī* 'ti lokuttaradhamme mayhaṃ ācariyo nāma n' atthi. *n' atthi me paṭipuggalo* ti mayhaṃ paṭibhāgapuggalo nāma n' atthi. *sītībhūto*[14] ti sabbakilesagginibbāpanena sītībhūto.[14] *nibbuto* ti kilesānaṃ yeva nibbutattā nibbuto. *Kāsīnaṃ puran* ti Kāsikaraṭṭhe nagaraṃ. *ahaññiṃ amataduṇḍubhin*[15] ti dhammacakkhupaṭilābhāya[16] amatabheriṃ paharissāmī 'ti gacchāmi. *arahasi anantajino* ti anantajino bhavituṃ yutto 'si.[17] *huveyyāvuso*[18] ti āvuso evam api[19] nāma bhaveyya. *sīsaṃ okampetvā* 'ti sīsaṃ cāletvā. *saṇṭhapesun* ti katikaṃ akaṃsu. *bāhulliko* ti cīvarabāhullādīnaṃ atthāya paṭipanno. *padhānavibbhanto*

---

1 Bp. °kalaṃ kato.
2 Bp. hiyyo.
3 Bp. kālaṃ kato.
4 Bp. bahukārā.
5 Bp. bahupakārā.
6–6 Bp. antarā ca Gayaṃ antarā ca Bodhin ti.
7 Bp. tebhūmaka°.
8 Bp. catubhūmaka°.
9 Bp. avedi.
10 Bp. aññāsi.
11 Bp. °lepena.
12 Bp. jahitvā.
13 Bp. ārammanato *for this.*
14 Bp. sīti°.
15 Bp. °dudrabhin.
16 Bp. dhammacakkappaṭi°.
17 Bp. *omits* 'si.
18 Bp. hupeyyapāvuso.
19 Bp. pi nāmaṃ *for* api nāma.

ti padhānato vibbhanto bhaṭṭho parihīno. *āvatto*[1] *bāhullāyā* 'ti cīvarādibāhullabhāvatthāya[2] āvatto.[1] *odahatha bhikkhave sotan* ti upanetha bhikkhave sotaṃ sotindriyaṃ dhammassavanatthaṃ[3] abhimukhaṃ karothā 'ti attho. *amatam adhigatan* ti amataṃ nibbānaṃ mayā adhigatan ti dasseti. *cariyāyā*[4] ti dukkaracariyāya. *paṭipadāyā* 'ti dukkarapaṭipadāya. *abhijānātha me*[5] *no* ti abhijānātha[6] samanupassatha nu[7] me. *evarūpaṃ bhāsitam etan* ti evarūpaṃ vākyabhedan[8] ti attho. *asakkhi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū saññāpetun* ti ahaṃ buddho ti jānāpetuṃ asakkhi. *cakkhukaraṇī* 'ti paññācakkhuṃ sandhāy' āha, ito paraṃ sabbaṃ padatthato uttānam eva adhippāyānusandhiyojanādibhedato[9] Papañcasūdaniyā Majjhimaṭṭhakathāyaṃ[10] vuttanayena veditabbaṃ. ito paṭṭhāya hi ativitthārabhīrukassa mahājanassa cittaṃ anurakkhantā suttantakathaṃ avaṇṇayitvā vinayakathaṃ yeva vaṇṇayissāma. *sā 'va tassa āyasmato upasampadā ahosī* 'ti āsāḷhapuṇṇanāyaṃ[11] aṭṭhārasahi devatākoṭīhi saddhiṃ sotāpattiphale patiṭṭhitassa ehi bhikkhū 'ti bhagavato vacanena abhinipphannā sā 'va tassa āyasmato ehibhikkhuupasampadā[12] ahosi. *atha kho āyasmato ca Vappassā* 'ti ādimhi Vappattherassa pāṭipadadivase dhammacakkhuṃ udapādi. Bhaddiyattherassa dutiyadivase, Mahānāmattherassa tatiyadivase, Assajittherassa catutthiyan ti. imesañ ca pana bhikkhūnaṃ kammaṭṭhānesu uppannamalavisodhanatthaṃ bhagavā antovihāre yeva ahosi. uppanne uppanne kammaṭṭhānamale ākāsenāgantvā[13] malaṃ[14] vinodesi. pakkhassa pana pañcamiyaṃ sabb'[15] eva te ekato sannipātetvā anattasuttena ovadi. tena vuttaṃ *atha kho bhagavā pañcavaggiye* 'ti ādi. *tena kho pana samayena cha loke arahanto hontī* 'ti pañcamiyā pakkhassa lokasmiṃ cha manussā[16] arahanto hontī 'ti attho.

---

1 Bp. āvaṭṭo.
2 Bp. °bahulabhā°.
3 Bp. dhammasavana°.
4 Bp. iriyāyā.
5 Bp. *omits* me.
6 Bp. *inserts* nu *after this.*
7 Bp. *omits* nu me.
8 Bp. vākyaṃ bhāsitan.
9 Bp. *inserts* pana *after this.*
10 Bp. °thāya.
11 Bp. āsaḷhīpuṇṇamāya.
12 Bp. °kkhūpa°.
13 Bp. ākāsena gantvā.
14 Bp. male.
15 Bp. sabbe *for* sabb' eva.
16 Bp. manussa.

pubbānupubbakānan ti paveṇivasena[1] porāṇānuporāṇan ti attho. *tena kho pana samayena ekasaṭṭhī*[2] *loke arahanto hontī* 'ti purimā cha ime ca pañcapaññāsā 'ti anto vassamhi yeva ekasaṭṭhī[2] manussā[3] arahanto hontī 'ti attho. tatra Yasādīnaṃ kulaputtānaṃ ayaṃ pubbayogo, atīte kira pañcapaññāsajanā sahāyakā vaggabandhena puññāni karontā anāthasarīrāni paṭijaggantā vicaranti. te ekadivasaṃ sagabbhaṃ itthiṃ kālakataṃ[4] disvā jhāpessāmā 'ti susānaṃ hariṃsu.[5] tesu pañca jane tumhe jhāpethā 'ti susāne ṭhapetvā sesā gāmaṃ paviṭṭhā. Yaso dārako taṃ sarīraṃ vijjhitvā parivattetvā ca jhāpayamāno asubhasaññaṃ paṭilabhi. so itaresam pi catunnaṃ janānaṃ passatha bho imaṃ asuciṃ paṭikkulan[6] ti dassesi. te 'pi tattha asubhasaññaṃ paṭilabhiṃsu. te pañca pi[7] gāmaṃ gantvā sesasahāyakānaṃ kathayiṃsu. Yaso pana dārako gehaṃ pi gantvā mātāpitūnañ ca bhariyāya ca kathesi. te sabbe 'pi asubhasaññaṃ[8] bhāvayiṃsu. ayam etesaṃ pubbayogo. ten' āyasmato Yasassa nāṭakajanesu susānasaññā yeva uppajji. tāya ca upanissayasampattiyā sabbesaṃ visesādhigamo nibbattatī 'ti. *atha kho bhagavā bhikkhū āmantesī* 'ti bhagavā yāva pacchimakattikapuṇṇamī[9] tāva Bārāṇasiyaṃ viharanto ekadivasaṃ te khīṇāsave saṭṭhī[10] bhikkhū āmantesi. *dibbā* nāma dibbesu visayesu lobhapāsā. *mānusā*[11] nāma mānusakesu[12] visayesu lobhapāsā. *mā ekena dve* 'ti ekena maggena dve mā *agamittha*. *assavanatā*[13] 'ti assavanatāya.[13] *parihāyantī* 'ti anadhigataṃ nādhigacchantā visesādhigamanato[14] parihāyanti. *Antakā* 'ti lāmaka[15] hīnasatta.[16] *antalikkhacaro* ti rāgapāsaṃ sandhāy' āha taṃ hi so antalikkhacaro ti mantvā āha.

nānādisā nānājanapadā 'ti nānādisato ca nānājanapadato.[17] *anujānāmi bhikkhave tumhe 'va dāni tāsu tāsu disāsu tesu tesu*

---

1 Bp. paveṇīvasena.
2 Bp. °saṭṭhi.
3 Bp. manussa.
4 Bp. kālaṅ kataṃ.
5 Bp. nīhariṃsu.
6 Bp. paṭikūlan.
7 Bp. *inserts* janā *after* pi.
8 Bp. asubhaṃ.
9 Bp. °puṇṇamā.
10 Bp. saṭṭhi.
11 Bp. mānussā.
12 Bp. mānussakesu.
13 Bp. asava°.
14 Bp. °gamato.
15 Bp. lāmaka.
16 Bp. hīnasattā.
17 Bp. *adds* ca.

janapadesu pabbājethā 'ti ādimhi pabbajjāpekkhaṃ kulaputtaṃ pabbājentena ye purato[1] na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo ti ādim katvā yāva na andhamūgabadhiro pabbājetabbo ti evaṃ paṭikkhittā puggalā te vajjetvā pabbajjādosavirahito puggalo pabbājetabbo. so 'pi mātāpitūhi anuññāto yeva, tassa anujānanalakkhaṇaṃ, na bhikkhave ananuññāto mātāpitūhi putto pabbājetabbo, yo pabbājeyya āpatti dukkaṭassā 'ti etasmiṃ sutte vaṇṇayissāma. evaṃ pabbajjādosavirahitaṃ mātāpitūhi anuññātaṃ pabbājentenāpi ca sace acchinnakeso hoti, ekasīmāyaṃ ca aññe pi bhikkhū atthi, kesacchedanatthāya bhaṇḍukammaṃ āpucchitabbaṃ. tassa āpucchanākāraṃ. anujānāmi bhikkhave saṅghaṃ apaloketuṃ bhaṇḍukammāyā 'ti ettha vaṇṇayissāma. sace okāso hoti sayaṃ pabbājetabbo. sace uddesaparipucchādīhi byāvaṭo hoti okāsaṃ na labhati, eko daharabhikkhu vattabbo etaṃ pabbājehī 'ti. avutto 'pi ce daharabhikkhu upajjhāyaṃ uddissa pabbājeti vaṭṭati. sace daharabhikkhu n' atthi sāmaṇero 'pi vattabbo, etaṃ khaṇḍasīmaṃ netvā pabbājetvā kāsāyāni acchādetvā ehī 'ti, saraṇāni pana sayaṃ dātabbāni. evaṃ bhikkhunā 'va pabbājito hoti. purisaṃ hi bhikkhuto aññho pabbājetuṃ na labhati, tathā[2] mātugāmaṃ bhikkhunito aññho. sāmaṇero pana sāmaṇerī vā āṇattiyā kāsāyāni dātuṃ lābhati.[3] kesoropanaṃ yena kenaci kataṃ sukataṃ hoti.[4] sace pana bhabbarūpo hoti sahetuko ñāto yasassī kulaputto okāsaṃ katvā 'pi sayam eva pabbājetabbo. mattikāmuṭṭhiṃ gahetvā nhāyitvā kese temetvā āgacchāhī 'ti na ca[5] pana vissajjetabbo. pabbajitukāmānaṃ hi paṭhamaṃ balavā[6] ussāho hoti, pacchā pana kāsāyāni ca kesaharaṇasatthakañ ca disvā utrasanti, eto[7] yeva palāyanti, tasmā sayam eva nhānatitthaṃ[8] netvā, sace nātidaharo hoti, nhāhī[8] 'ti vattabbo. keṣā pan' assa sayam eva mattikaṃ gahetvā dhovitabbā. daharakumārako pana sayaṃ udakaṃ otaritvā gomayamattikāhi ghaṃsitvā nhāpetabbo. sace pi 'ssa kacchu vā pīḷakā vā honti, yathā mātā

1 Bp. parato.
2 Bp. *omits* tathā.
3 Bp. labhanti.
4 Bp. *omits* hoti.
5 Bp. ca pana na *for* na ca pana.
6 Bp. balava.
7 Bp. etto.
8 Bp. nahā°, *sic passim*.

puttaṃ na jigucchati, evam eva ajigucchantena sādhukaṃ [1]hatthapādato paṭṭhāya yāva sīsā ghaṃsitvā[1] nhāpetabbo. kasmā, ettakena hi upakārena kulaputtā ācariyupajjhāyesu ca sāsane ca balavasinehā tibbagāravā anivattidhammā honti, uppannaṃ anabhiratiṃ vinodetvā therabhāvaṃ pāpuṇanti, kataññū[2] katavedino honti. evaṃ nhāpanakāle pana kesamassuoropanakāle[3] vā tvaṃ ñāto yasassī, idāni mayaṃ taṃ nissāya paccayehi na kilamissāmā 'ti na vattabbo, aññā 'pi aniyyānikakathā na kathetabbā. atha khv assa, āvuso suṭṭhu upadhārehi satiṃ upaṭṭhāpehī 'ti vatvā tacapañcakakammaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ, ācikkhantena ca vaṇṇasaṇṭhānagandhāsayokāsavasena asucijegucchapaṭikkulabhāvaṃ[4] nijjīvanissattabhāvaṃ vā pākaṭaṃ karontena ācikkhitabbaṃ. sace hi so pubbe parimadditasaṅkhāro[5] hoti bhāvitabhāvano, kaṇṭakavedhāpekkho viya paripakkagaṇḍo, suriyuggamanāpekkhaṃ[6] viya ca pariṇatapadumaṃ, ath' assa āraddhamatte kammaṭṭhānamanasikāre Indāsani viya pabbate kilesapabbate cuṇṇiyamānaṃ yeva ñāṇaṃ pavattati. khuragge yeva arahattaṃ pāpuṇāti. ye hi ādito[7] 'va keci khuragge arahattaṃ pattā, sabbe te evarūpaṃ savanaṃ labhitvā kalyāṇamittena ācariyena dinnanayaṃ nissāya, no anissāya, tasmā 'ssa[8] evarūpā kathā kathetabbā 'ti. kesesu pana oropitesu haliddacuṇṇena[9] vā gandhacuṇṇena vā sīsañ ca sarīrañ ca ubbattetvā[10] gihigandhaṃ apanetvā kāsāyāni tikkhattuṃ vā dvikkhattuṃ vā sakiṃ vā paṭiggahāpetabbo.[11] athāpi 'ssa hatthe adatvā ācariyo vā upajjhāyo vā sayam eva acchādeti, vaṭṭati. sace 'pi aññaṃ daharaṃ vā sāmaṇeraṃ vā upāsakaṃ vā āṇāpeti āvuso etāni kāsāyāni gahetvā etaṃ acchādehī 'ti, taṃ yeva vā āṇāpeti, etāni gahetvā acchādehī 'ti, sabbaṃ vaṭṭati. sabbaṃ h' etaṃ[12] tena bhikkhunā 'va dinnaṃ hoti. yaṃ pana nivāsaṃ[13] vā pārupanaṃ vā anāṇat-

---

[1-1] Bp. hatthapādasīsā nighaṃsitvā *for these.*
[2] Bp. kataññu. [3] Bp. kesamassuṁ oropanakāle.
[4] Bp. °paṭikūla°. [5] Bp. maddita° *for* parimaddita°.
[6] Bp. sūriya°. [7] Bp. *omits* ādito 'va.
[8] Bp. 'ssa ādito 'va evarūpī *for* 'ssa evarūpā.
[9] Bp. haliddicuṇṇena. [10] Bp. ubbaṭṭetvā.
[11] Bp. paṭiggāhetabbo. [12] Bp. *omits* h' etaṃ. [13] Bp. nivāsanaṃ.

tiyā nivāseti vā pārupati vā, taṃ apanetvā puna dātabbaṃ. bhikkhunā hi sahatthena vā āṇattiyā vā dinnam eva kāsāvaṃ vaṭṭati, adinnaṃ na vaṭṭati, sace 'pi tass' eva santakaṃ hoti, ko pana vādo upajjhāyamūlake. ayaṃ *paṭhamaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā*[1] *ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā* 'ti ettha vinicchayo. *bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā* 'ti ye tattha sannipatitā bhikkhū tesaṃ pāde vandāpetvā, atha saraṇagahaṇatthaṃ[2] *ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggahāpetvā*[3] *evaṃ vadehī 'ti vattabbo*, yam ahaṃ vadāmi taṃ vadehī 'ti vattabbo. ath' assa upajjhāyena vā ācariyena vā buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti ādinā nayena saraṇāni dātabbāni, yathāvuttappaṭipāṭiyā 'va, na uppaṭipāṭiyā. sace hi ekapadam pi ekakkharaṃ pi uppaṭipāṭiyā deti, buddhaṃ saraṇaṃ yeva vā tikkhattuṃ datvā puna itaresu ekekaṃ tikkhattuṃ deti, adinnāni honti saraṇāni. imañ ca pana saraṇagamanūpasampadaṃ paṭikkhipitvā anuññātā[4] upasampadā ekato suddhiyā vaṭṭati. sāmaṇerapabbajjā pana ubhato suddhiyā,[5] vaṭṭati, no ekato suddhiyā, tasmā upasampadāya sace ācariyo ñattidosañ c' eva kammavācādosañ ca vajjetvā kammaṃ karoti, sukataṃ hoti. pabbajjāya pana imāni tīṇi saraṇāni bukāradhakārādīnaṃ byañjanānaṃ ṭhānakaraṇasampadaṃ ahāpentena[6] ācariyena pi antevāsikena pi vattabbāni. sace ācariyo vattuṃ sakkoti antevāsiko na sakkoti, antevāsiko vā sakkoti ācariyo na sakkoti, ubho 'pi vā na sakkonti, na vaṭṭati. sace pana ubho 'pi sakkonti, vaṭṭati. imāni ca pana dadamānena, buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti evaṃ ekasambaddhāni[7] anunāsikantāni vā katvā dātabbāni, buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti evaṃ vicchinditvā makāran tāni vā katvā dātabbāni. Andhakaṭṭhakathāyaṃ, nāmaṃ sāvetvā ahaṃ bhante Buddharakkhito yāvajīvaṃ buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti vuttaṃ. taṃ ekaaṭṭhakathāyam pi n' atthi, pāḷiyaṃ pi na vuttaṃ, tesaṃ rucimattam eva, tasmā na gahetabbaṃ. na hi tathā avadantassa saraṇaṃ kuppatī 'ti. *anujānāmi*

---

1 Bp. acchādāpetvā.
2 Bp. saraṇagga°.
3 Bp. paggaṇhāpetvā.
4 Bp. anuññāta.
5 Bp. *adds* 'va.
6 Bp. °ten' eva.
7 Bp. ekasambandhādi.

bhikkhave imehi tīhi saraṇagamanehi pabbajjaṃ upasampadan ti, imehi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmī 'ti ādīhi evaṃ tikkhattuṃ ubhato suddhiyā vuttehi tīhi saraṇagamanehi pabbajjañ c' eva upasampadañ ca anujānāmī 'ti attho. tattha yasmā upasampadā parato paṭikkhittā, tasmā sā etarahi saraṇamatten' eva na rūhati. pabbajjā pana yasmā parato, anujānāmi bhikkhave imehi tīhi saraṇagamanehi sāmaṇerapabbajjan ti anuññātā eva, tasmā sā etarahi saraṇamatten' eva rūhati. ettāvatā hi sāmaṇerabhūmiyaṃ patiṭṭhito hoti. sace pan' esa matimā[1], hoti paṇḍitajātiko, ath' assa tasmiṃ yeva ṭhāne sikkhāpadāni uddisitabbāni. kathaṃ, yathā bhagavatā uddiṭṭhāni, vuttaṃ h' etaṃ, anujānāmi bhikkhave sāmaṇerānaṃ dasa sikkhāpadāni, tesu ca sāmaṇerehi sikkhituṃ, pāṇātipātā veramaṇī[2] adinnādānā veramaṇī[2] abrahmacariyā veramaṇī[2] musāvādā veramaṇī[2] surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī[2] vikālabhojanā veramaṇī[2] naccagītavāditavisūkadassanā veramaṇī[2] mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā veramaṇī[2] uccāsayanamahāsayanā veramaṇī[2] jātarūparajatapaṭiggahaṇā veramaṇī[3] 'ti. Andhakaṭṭhakathāyaṃ pana ahaṃ bhante itthan nāmo yāvajīvaṃ pāṇātipātāveramaṇīsikkhāpadaṃ[2] samādiyāmī 'ti evaṃ saraṇadānaṃ viya sikkhāpadadānaṃ pi vuttaṃ. taṃ pi[4] n' eva pāḷiyā na aṭṭhakathāsu atthi, tasmā yathā pāḷiyā 'va uddisitabbāni. pabbajjā hi saraṇagamaneh' eva siddhā. sikkhāpadāni pana kevalaṃ sikkhāparipūraṇatthaṃ jānitabbāni, tasmā tāni pāḷiyaṃ āgatanayena uggahetuṃ asakkontassa yāyakāyaci bhāsāya atthavasena 'pi ācikkhituṃ vaṭṭati. yāva pana attanā sikkhitabbasikkhāpadāni na jānāti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṭhānanisajjādīsu pānabhojanādividhimhi ca na kusalo hoti, tāva bhojanasālaṃ vā salākabhājanaṭṭhānaṃ vā aññaṃ vā tathārūpaṭṭhānaṃ na pesetabbo. santikāvacaro yeva kātabbo, bāladārako viya paṭijaggitabbo. sabbam assa kappiyākappiyaṃ ācikkhitabbaṃ, nivāsanapārupanādīsu abhisamācārikesu[5] vinetabbo. tenāpi, anujānāmi bhikkhave dasah' aṅgehi samannāgataṃ sāma-

[1] Bp. gatimā. [2] Bp. °ṇiṃ *for* ṇī.
[3] Bp. °ṇin. [4] Bp. *omits* pi. [5] Bp. ābhisamā°.

ṇeraṃ nāsetun ti evaṃ parato vuttāni dasa nāsanaṅgāni ārakā parivajjetvā abhisamācārikaṃ[1] paripūrentena dasavidhe sīle sādhukaṃ sikkhitabban ti.

Pabbajjāvinicchayo niṭṭhito.

Mayhaṃ kho bhikkhave 'ti mayā kho ti attho. atha vā mayhaṃ[2] yoniso manasikāro ti yo mayhaṃ yonisomanasikāro tena hetunā 'ti attho. puna *anappattā* 'ti ettha vibhattiṃ pariṇāmetvā mayā 'ti vattabbaṃ.

Bhaddavaggiyā 'ti te kira rājakumārā rūpena ca cittena ca bhaddakā vaggabandhen'[3] eva vicaranti, tasmā Bhaddavaggiyā 'ti vuccanti. *tena hi vo* ti ettha vokāro nipātamatto. *dhammacakkhuṃ udapādī* 'ti kesañci sotāpattimaggo kesañci sakadāgāmimaggo kesañci anāgāmimaggo udapādi, tayo pi hi ete maggā dhammacakkhun[4] ti vuccanti. te kira Tuṇḍilajātake tiṃsadhuttā ahesuṃ. atha Tuṇḍilovādaṃ sutvā pañca sīlāni rakkhiṃsu, idaṃ tesaṃ[5] pubbakammaṃ.

pamukho ti pubbaṅgamo. *pāmokkho* ti uttamo visuddhipañño.[6] *anupahaccā* 'ti avināsetvā. *tejasā tejan* ti attano tejena nāgassa tejaṃ. *pariyādeyyan*[7] ti abhibhaveyyaṃ vināseyyaṃ vā 'ti.[8] *makkhan*[9] ti kodhaṃ. *na tv eva ca kho arahā yathā ahan* ti attānaṃ arahā ahan ti maññamāno vadati. *ajjuñhe aggisaraṇamhī* 'ti ajja ekadivasaṃ vaseyyāmā 'ti attho. *phāsukāmo* ti hitakāmo. *sumānaso* ti pītisomanassehi sampayuttamano. navimano 'ti *avimano*, dosena anabhibhūto mano ti attho. *agyāgāraṃ udiccare* 'ti āditta ti attho. *jaṭilā bhaṇatī* 'ti iminā sambandho. ahināgassa acciyo na hontī 'ti avivaṇṇā virūpavaṇṇā 'ti attho. *phalikavaṇṇāyo* ti phalikamaṇivaṇṇāyo. *Aṅgirasassā* 'ti aṅgato raṃsiyo saṃsarantī 'ti Aṅgiraso, tassa Aṅgirasassa.

abhikkantāya rattiyā 'ti parikkhīṇāya rattiyā, appāvasiṭ-

---

1 Bp. ābhi°.
2 Bp. *omits* 'mayhaṃ yoniso manasikāro ti.'
3 Bp. °bandhena *and omits* eva.
4 Bp. °kkhū.
5 Bp. nesaṃ.
6 Bp. visuddhapañño.
7 Bp. pariyādiyeyyan.
8 Bp. *omits* 'ti.
9 Bp. *omits the sentence from* 'makkhan ti' *to* 'adhivatthā devatā' (p. 972).

ṭhāyā 'ti attho. *abhikkantavaṇṇā* 'ti abhirūpavaṇṇā abhimanāpavaṇṇā. *kevalakappan* ti sakalaṃ kevalaṃ.

purimāhi vaṇṇanibhāhī 'ti catunnaṃ mahārājānaṃ vaṇṇanibhaṃ sandhāy' āha. *pāṇinā* ti hatthena. *kakudhe adhivatthā devatā* 'ti ajjunarukkhe adhivatthā devatā. *vissajjeyan*[1] ti sukkhāpanatthāya pasāretvā ṭhapeyyan ti attho. bhante āhara hatthan ti evaṃ vadanto viya onato[2] ti *āharahattho*. *uyyojetvā* 'ti vissajjetvā. *maṇḍāmukhiyo* ti aggibhājanāni vuccanti. *cirapaṭikā* 'ti cirakālato paṭṭhāya. *kesamissan* ti ādīsu kesā eva kesamissaṃ. esa nayo sabbattha. *khārikājan* ti khāribhāro.[3]

Laṭṭhivane 'ti tāluyyāne. *Suppatiṭṭhe cetiye* 'ti aññatarasmiṃ vaṭṭarukkhe.[4] tassa kir' etaṃ nāmaṃ. *dvādasanahutehī*[5] 'ti ettha ekaṃ nahutaṃ[6] dasasahassāni. *appekacce*[7] 'ti api ekacce. *ajjhabhāsī* 'ti tesaṃ kaṅkhācchedanatthaṃ abhāsi. [8]*kim eva disvā* 'ti kiṃ eva disvā. *Uruvelavāsī* 'ti Uruvelāyaṃ vāsī. aggihuttaṃ pahāya pabbajito 'si. ko upāyo.[8] *kīsakovadāno*[9] ti tāpasacariyāya kīsasarīrattā[9] kīsakā[9] 'ti laddhanāmānaṃ tāpasānaṃ ovādako anusāsako samāno ti attho. atha vā sayaṃ kīsako[9] tāpaso samāno ca[10] ovadamāno ca aññe ovadanto anusāsanto ti attho. *kathaṃ pahīnan* ti kena kāraṇena pahīnaṃ. idaṃ vuttaṃ hoti, tvaṃ Uruvelavāsī aggiparicārakānaṃ tāpasānaṃ sayaṃ ovādācariyo samāno kiṃ disvā aggiṃ pahāsi. *pucchāmi taṃ etam atthaṃ*, kena kāraṇena tava aggihuttaṃ[11] pahīnan ti. dutiyagāthāyaṃ[12] ayam attho, ete rūpādike kāme atthiyo ca *yaññā abhivadanti*. sv āhaṃ *etaṃ* sabbaṃ pi rūpādikaṃ kāmappabhedaṃ khandhūpadhīsu[13] *malan ti ñatvā*, yasmā ime yiṭṭhahutappabhedā yaññā malam eva vadanti, *tasmā na*

---

[1] Bp. *inserts* 'Nerañjarāyaṃ bhagavatā 'ti ādikā gāthāyo pacchā pakkhittā' *before this.*

[2] Bp. oṇato.

[3] Bp. khārībhāro.

[4] Bp. vaṭarukkhe.

[5] Bp. °saniyutehī.

[6] Bp. niyutaṃ.

[7] Bp. *omits* 'appekacce 'ti api ekacce.'

[8-8] Bp. *omits these words.*

[9] Bp. kisa°.

[10] Bp. vadāno *for* ca ovadamāno ca.

[11] Bp. hutaṃ.

[12] Bp. °ya *for* °yaṃ.

[13] Bp. khandhupa°.

yiṭṭhe na hute arañjiṃ, yiṭṭhe vā hute vā na abhiramin ti attho. tatiyagāthāyaṃ[1] *atha ko carahī* 'ti atha kuhiṃ[2] carahi. sesaṃ uttānam eva. catutthagāthāyaṃ[1] *padan* ti nibbānapadaṃ. santasabhāvatāya *santaṃ*, upadhīnaṃ abhāvena *anūpadhīkaṃ*,[3] rāgakiñcanādīnaṃ abhāvena *akiñcanaṃ*, tīsu bhavesu alaggatāya yaṃ kāmabhavaṃ yaññā vadanti, tasmiṃ pi *kāmabhave asattaṃ*, jātijarāmaraṇānaṃ abhāvena *anaññathābhāviṃ*, attanā bhāvitena maggen' eva adhigantabbaṃ na aññena kenaci adhigametabban ti *anaññaneyyaṃ*, yasmā īdisaṃ padaṃ addasaṃ, *tasmā na yiṭṭhe na hute arañjiṃ*. tena kiṃ dasseti, yo ahaṃ devamanussalokasampattisādhake na yiṭṭhe na hute arañjiṃ, so kiṃ vakkhāmi, ettha nāma na[4] me devamanussaloke rato mano ti evaṃ sabbaloke anabhiratibhāvaṃ pakāsetvā, *atha kho āyasmā Uruvela-Kassapo sāvako 'ham asmī* 'ti evaṃ bhagavato sāvakabhāvaṃ pakāsesi.[5] tañ ca kho ākāse vividhāni pāṭihāriyāni dassetvā. *dhammacakkhun* ti sotāpattimaggañāṇaṃ. *assāsakā* 'ti āsiṃsanā[6] patthanā ti attho.

es' āhaṃ bhante 'ti ettha pana kiñcāpi maggapaṭivedhen' ev' assa siddhaṃ saraṇagamanaṃ, tattha pana nicchayagamanam eva gato, idāni vācāya attasanniyātanaṃ karoti, maggavasen' ev' āyaṃ niyataṃ[7] saraṇagamanaṃ[8] patto, taṃ paresaṃ vācāya pākaṭaṃ karonto paṇipātagamanañ[9] ca gacchanto evaṃ vadati.

siṅginikkhasuvaṇṇo ti siṅgisuvaṇṇanikkhena[10] samānavaṇṇo. *dasavāso* ti dasasu ariyavāsesu vutthavāso. *dasadhammavidū* 'ti dasakammapathavidū. *dasabhi c' upeto* ti dasahi asekkhehi[11] aṅgehi upeto. *sabbadhi danto* ti sabb' esa indriyesu[12] danto. bhagavato hi cakkhuādīsu kiñci adantaṃ nāma n' atthi.

bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ[13] *ekamantaṃ ni-*

---

1 Bp. °ya *for* °yaṃ.
2 Bp. kva carahi.
3 Bp. anupadhikaṃ.
4 Bp. *omits* na.
5 Bp. pakāseti.
6 Bp. āsisanā.
7 Bp. niyata.
8 Bp. saraṇataṃ.
9 Bp. pāṇipāta°.
10 Bp. siṅgī°.
11 Bp. asekkhehi.
12 Bp. sabbesu *for* sabb' esa indriyesu.
13 Bp. oṇīta°.

sīdī 'ti bhagavantaṃ bhuttavantaṃ pattato ca apanītapāṇiṃ sallakkhetvā ekasmiṃ padese nisīdī 'ti attho. *atthikānan* ti buddhābhigamanena[1] ca dhammassavanena[2] ca atthikānaṃ. *abhikkamanīyan* ti abhigantuṃ[3] sakkuṇeyyaṃ. *appakiṇṇan* ti anākiṇṇaṃ. *appasaddan* ti vacanasaddena appasaddaṃ. *appanigghosan* ti nagaranigghosasaddena appanigghosaṃ. *vijanavātan* ti anusañcaraṇajanassa sarīravātena virahitaṃ. vijanavādan ti pi pāṭho, anto 'pi janavādena rahitan ti attho. vijanapātan ti pi pāṭho, janasañcāravirahitan ti attho. *manussarāhaseyyakan*[4] ti manussānaṃ rahassakiriyaṭṭhāniyaṃ.[5] *paṭisallānasārūpan* ti[6] vivekānurūpaṃ.

Sāriputta-Moggallānā[7] 'ti Sāriputto ca Moggallāno[8] ca. *tehi katikā katā hoti, yo paṭhamaṃ amataṃ adhigacchati, so itarassa*[9] *ārocetū* 'ti. te kira ubho 'pi gihikāle Upatisso Kolito ti evaṃ paññāyamānanāmā aḍḍhateyyasatamāṇavakaparivārā giraggasamajjaṃ agamaṃsu. tatra nesaṃ mahājanaṃ disvā etad ahosi, ayaṃ nāma evaṃ mahājanakāyo[10] appatte vassasate maraṇamukhe patissatī 'ti. atha ubho 'pi uṭṭhitāya parisāya aññamaññaṃ pucchitvā ekajjhāsayā paccupaṭṭhitamaraṇasaññā mantayiṃsu,[11] samma maraṇe sati amatena 'pi bhavitabbaṃ, handa mayaṃ amataṃ pariyesāmā 'ti amatapariyesanatthaṃ Sañjayassa channaparibbājakassa santike saparisā pabbajitvā katipāhen' eva tassa ñāṇavisaye pāraṃ gantvā amataṃ apassantā pucchiṃsu, kiṃ nu kho ācariya añño 'p' ettha sāro atthī 'ti, n' atth' āvuso ettakam eva idan ti ca sutvā tucchaṃ idaṃ āvuso nissāraṃ, yo dāni amhesu paṭhamaṃ amataṃ adhigacchati, so itarassa ārocetū 'ti katikaṃ akaṃsu. tena vuttaṃ *tehi katikā katā hotī* 'ti ādi. *pāsādikena abhikkantenā* 'ti ādīsu itthambhūtalakkhaṇe karaṇavacanaṃ veditabbaṃ. *atthi-*

---

1 Bp. buddhābhivādanagamanena.
2 Bp. vā dhammasavanena vā *for* ca dhammassavanena ca.
3 Bp. abhikkantuṁ.
4 Bp. °rāhasse°.
5 Bp. °kriya°.
6 Bp. °ruppan.
7 Bp. -Moggalānā.
8 Bp. Moggalāno.
9 Bp. *omits* itarassa.
10 Bp. mahāsattanikāyo.
11 Bp. sammanta°.

kehi upañātaṃ[1] *maggan* ti etaṃ anubandhanassa[2] kāraṇavacanaṃ. idaṃ hi vuttaṃ hoti, *yan nūn' āhaṃ imaṃ bhikkhuṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandheyyaṃ*. kasmā, yasmā idaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhanaṃ[3] nāma atthikehi upañātaṃ[4] maggaṃ, ñāto c' eva upagato ca maggo ti attho. atha vā atthikehi amhehi maraṇe sati amatenā 'pi bhavitabban ti evaṃ kevalaṃ atthī 'ti upañātaṃ[1] nibbānaṃ nāma, taṃ magganto pariyesanto ti evam ettha attho daṭṭhabbo. *piṇḍapātaṃ ādāya paṭikkamī* 'ti Sudinnakaṇḍe vuttappakāraṃ aññataraṃ kuḍḍamūlaṃ upasaṅkamitvā nisīdi. Sāriputto 'pi kho akālo kho tāva pañhaṃ pucchitun ti kālaṃ āgamayamāno[4] ṭhatvā vattapaṭipattipūraṇatthaṃ katabhattakiccassa therassa attano kamaṇḍaluto udakaṃ datvā dhotahatthapādena therena saddhiṃ paṭisanthāraṃ[5] katvā pañhaṃ pucchi. tena vuttaṃ *atha kho Sāriputto paribbājako* ti ādi. *na ty*[6] *āhaṃ sakkomī* 'ti na te ahaṃ sakkomi. ettha ca paṭisambhidappatto[7] thero na ettakaṃ na sakkoti, atha kho imassa dhammagāravaṃ uppādessāmī 'ti sabbākārena buddhavisaye avisayabhāvaṃ gahetvā evam āha. *ye dhammā hetuppabhavā* 'ti hetuppabhavā nāma pañcakkhandhā. ten' assa dukkhasaccaṃ dasseti. *tesaṃ hetuṃ tathāgato āhā* 'ti tesaṃ hetu nāma samudayasaccaṃ, tañ ca tathāgato āhā 'ti dasseti. *tesañ ca yo nirodho* ti tesaṃ ubhinnam pi saccānaṃ yo appavattinirodho, tañ ca tathāgato āhā 'ti attho. ten' assa nirodhasaccaṃ dasseti. maggasaccaṃ pan' ettha sarūpato adassitaṃ pi nayato dassitaṃ hoti. nirodhe hi vutte tassa sampāpako maggo vutto 'va hoti. atha vā tesañ ca yo nirodho ti ettha tesaṃ yo nirodho ca nirodhupāyo cā 'ti evaṃ dve pi saccāni dassitāni hontī 'ti. idāni tam ev' atthaṃ paṭipādento āha *evaṃvādī mahāsamaṇo* 'ti. *es' eva dhammo yadi tāvad evā* 'ti sace 'pi ito uttariṃ[8] n' atthi, ettakaṃ eva idaṃ sotāpattiphalamattam eva pattabbaṃ, tathāpi eso eva dhammo ti attho. *paccabyatha*[9] *padaṃ asokan* ti

---

1 Bp. upaññātaṃ.
2 Bp. anubaddhanassa.
3 Bp. anubaddhanaṃ.
4 Bp. *inserts* ekamantaṃ *after this.*
5 Bp. paṭisandhāraṃ.
6 Bp. t' *for* ty.
7 Bp. °dāppatto.
8 Bp. uttariṃ.
9 Bp. °yathā.

yaṃ mayaṃ pariyesamānā vicarāma, taṃ padam asokaṃ paṭividdhatha[1] tumh'[2] eva, pattaṃ taṃ tumhehī 'ti attho. *adiṭṭhaṃ abbhutitaṃ*[3] *bahukehi kappanahutehī* 'ti amhehi nāma idaṃ padam asokaṃ[4] bahukehi kappanahutehi adiṭṭham eva abbhutitaṃ.[3] iti tassa padassa adiṭṭhabhāvena dīgharattaṃ attano mahājāniyabhāvaṃ[5] dīpeti. *gambhīre ñāṇavisaye* 'ti gambhīre c' eva gambhīrassa ca ñāṇassa visayabhūte. *anuttare upadhisaṅkhaye* ti nibbāne. *vimutte* ti tadārammaṇāya vimuttiyā vimutte. *byākāsī* 'ti *etaṃ me sāvakayugaṃ bhavissati aggaṃ bhaddayugan* ti vadanto sāvakapāramiñāṇe[6] byākāsi. *sā 'va tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosī* 'ti sā ehibhikkhuupasampadā[7] 'va tesaṃ[8] upasampadā ahosi. evaṃ upasampannesu ca tesu Mahā-Moggallānatthero sattahi divasehi arahatte patiṭṭhitō, Sāriputtatthero aḍḍhamāsena. atīte kira Anomadassī nāma buddho loke udapādi. tassa Sarado nāma tāpaso sake assame nānāpupphehi maṇḍapaṃ katvā pupphāsane yeva bhagavantaṃ nisīdāpetvā bhikkhusaṅghassāpi tath' eva maṇḍapaṃ katvā pupphāsanāni paññāpetvā aggasāvakabhāvaṃ patthesi. patthayitvā ca Sirivaḍḍhassa nāma seṭṭhino pesesi, mayā aggasāvakaṭṭhānaṃ patthitaṃ, tvaṃ pi āgantvā ekaṃ ṭhānaṃ patthehī 'ti. seṭṭhī nīluppalamaṇḍapaṃ katvā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ tattha bhojesi,[9] bhojetvā dutiyasāvakabhāvaṃ patthesi. tesu Saradatāpaso Sāriputtatthero jāto, Sirivaḍḍho Mahā-Moggallānatthero 'ti. idaṃ tesaṃ pubbakammaṃ.

aputtakatāyā 'ti ādīsu yesaṃ puttā pabbajanti, tesaṃ aputtakatāya. yāsaṃ patino[10] pabbajanti, tāsaṃ *vedhabyāya* vidhavabhāvāya. ubhayenā 'pi *kulupacchedāya. Sañjayānī* 'ti Sañjayassa antevāsikāni. *Magadhānaṃ giribbajan* ti Magadhānaṃ janapadassa giribbajaṃ nagaraṃ. *mahāvīrā* 'ti mahāviriyavantā.[11] *niyamānānan*[12] ti niyamānesu.[13] bhum-

1 Bp. paṭividdhāttha.
2 Bp. tumhe *for* tumh' eva.
3 Bp. abbhūtītaṃ.
4 Bp. *omits* asokaṃ.
5 Bp. °jānibhāvaṃ.
6 Bp. °pāramiññāṇe.
7 Bp. °kkhūpa°.
8 Bp. *omits* tesaṃ upasampadā.
9 Bp. *omits* bhojesi.
10 Bp. patīno.
11 Bp. °vīriyavant°.
12 Bp. nayamānānan.
13 Bp. nayamānesu.

matthe sāmivacanaṃ,[1] upayogatthe vā. *kā ussūyā*[2] *vijānatan* ti dhammena nayantī 'ti evaṃ vijānantānaṃ kā ussūyā.[3]

anupajjhāyakā 'ti vajjāvajjaṃ upanijjhāyakena garunā virahitā. *anākappasampannā* 'ti na ākappena sampannā. samaṇasāruppācāravirahitā 'ti attho. *uparibhojane* 'ti bhojanassa upari. *uttiṭṭhapattan* ti piṇḍāya caraṇakapattaṃ. tasmiṃ hi manussā ucchiṭṭhasaññino, tasmā uttiṭṭhapattan ti vuttaṃ. atha vā uṭṭhahitvā pattaṃ upanāmentī 'ti evam ettha attho daṭṭhabbo. *anujānāmi bhikkhave upajjhāyan* ti upajjhāyaṃ gahetuṃ anujānāmī 'ti attho. *puttacittaṃ upaṭṭhapessatī* 'ti putto me ayan ti evaṃ gehasitapemavasena cittaṃ upaṭṭhapessati. esa nayo dutiyapade pi. *sagāravā sappatissā* 'ti garubhāvañ c' eva jeṭṭhakabhāvañ ca upaṭṭhapetvā. *sabhāgavuttikā*[4] 'ti sabhāgajīvikā. *sāhū 'ti vā* 'ti ādīni pañca padāni upajjhāyabhāvaṃ[5] sampaṭicchannavevacanāni.[6] *kāyena viññāpetī* 'ti evaṃ saddhivihārikena upajjhāyo me bhante hoti 'ti tikkhattuṃ vutte, sace upajjhāyo sāhū 'ti ādīsu pañcasu padesu yassakassaci padassa vasena kāyena vā vācāya vā kāyavācāhi vā gahito tayā upajjhāyo ti upajjhāyagahaṇaṃ viññāpeti, gahito hoti upajjhāyo. idam eva hi ettha upajjhāyagahaṇaṃ, yad' idaṃ upajjhāyassa imesu pañcasu padesu yassa kassaci padassa vācāya vā sāvanaṃ kāyena vā atthaviññāpanan ti. keci pana sādhū 'ti sampaṭicchannaṃ sandhāya vadanti. na taṃ pamāṇaṃ, āyācanadānamattena hi gahito hoti upajjhāyo, na ettha sampaṭicchannaṃ aṅgaṃ. saddhivihārikenā 'pi na kevalaṃ iminā me padena upajjhāyo gahito ti ñātuṃ vaṭṭati. ajjatagge dāni thero mayhaṃ bhāro, aham pi therassa bhāro ti idam pi ñātuṃ vaṭṭati. *tatr' āyaṃ sammāvattanā* 'ti yaṃ vuttaṃ *sammāvattitabban* ti, tatra ayaṃ sammāvattanā. *kālass' eva uṭṭhāya upāhanā omuñcitvā* 'ti sac' assa paccūsakāle caṅkamanatthāya vā dhotapādapariharaṇatthāya vā paṭimukkā upāhanā pādagatā honti, tā kālass' eva uṭṭhāya apanetvā. *dantakaṭṭhaṃ dātabban* ti mahantaṃ majjhimaṃ

---

1 Bp. sāmi°.
2 Bp. ussuyā.
3 Bp. issā.
4 Bp. °vuttino.
5 Bp. upajjhāyakabhāva.
6 Bp. °cchanave°.

khuddakan to tīṇi dantakaṭṭhāni upanetvā, tato yaṃ tīṇi divasāni gaṇhāti,[1] catutthadivasato paṭṭhāya tādisaṃ eva dātabbaṃ. sace aniyamaṃ katvā yaṃ vā taṃ vā gaṇhāti.[1] atha yādisaṃ labhati tādisaṃ dātabbaṃ. *mukhodakaṃ dātabban* ti sītañ ca uṇhañ ca udakaṃ upanetvā tato yaṃ tīṇi divasāni valañjeti,[2] catutthadivasato paṭṭhāya tādisaṃ eva mukhadhovanodakaṃ dātabbaṃ. sace aniyamaṃ katvā yaṃ vā taṃ vā gaṇhāti.[1] atha yādisaṃ labhati tādisaṃ dātabbaṃ. sace duvidham pi valañjeti[2] duvidham pi upanetabbaṃ, udakaṃ mukhadhovanaṭṭhāne ṭhapetvā vaccakuṭito paṭṭhāya sammajjitabbaṃ. there vaccakuṭiṃ gate pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. evaṃ pariveṇaṃ asuññaṃ hoti, there vaccakuṭito anikkhante yeva *āsanaṃ paññāpetabbaṃ*. sarīrakiccaṃ katvā āgantvā tasmiṃ nisinnassa, sace yāgu hotī 'ti ādinā nayena vuttavattaṃ kātabbaṃ. *ukkalāpo*[3] ti kenaci kacavarena saṅkiṇṇo. sace pana añño kacavaro n' atthi udakaphusitān' eva honti, hatthena pi pamajjitabbo. *saguṇaṃ katvā* 'ti dve cīvarāni ekato katvā, tā ekato katvā[4] dve pi saṅghāṭiyo dātabbā. sabbam pi[5] hi cīvaraṃ saṇghāṭitattā[6] saṅghāṭī 'ti vuccati. tena vuttaṃ *saṅghātiyo dātabbā* 'ti. *nātidūre gantabbaṃ nāccāsanne* 'ti ettha sace upajjhāyaṃ nivattitvā olokentaṃ ekena vā dvīhi vā padavītihārehi sampāpuṇāti, ettāvatā nātidūre nāccāsanne gato hotī 'ti veditabbaṃ. *pattapariyāpannaṃ paṭiggahetabban* ti sace upajjhāyena bhikkhācāre yāguyā vā bhatte vā laddhe patto uṇho vā bhāriko vā hoti, attano pattaṃ tassa datvā so patto gahetabbo 'ti attho. *na upajjhāyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā* 'ti antaraghare vā aññatra vā bhaṇamānassa aniṭṭhite tassa vacane aññā kathā na samuṭṭhāpetabbā. ito paṭṭhāya ca pana yattha yattha nakārena paṭisedho kayirati, sabbattha dukkaṭāpatti veditabbā. ayaṃ hi Khandhake dhammatā. *āpattisāmantā bhaṇamāno* ti padasodhammaduṭṭhullādivasena āpattiyā āsannavācaṃ bhaṇamāno. *nivāretabbo* ti bhante īdisaṃ nāma vattuṃ vaṭṭati,

---

[1] Bp. gaṇhati.
[2] Bp. vaḷañjeti.
[3] Bp. ullāpo.
[4] Bp. katā.
[5] Bp. *omits* pi.
[6] Bp. saṅghaṭitatta.

āpatti na hotī 'ti evaṃ pucchantena viya vāretabbo. vāressāmī 'ti pana manaṃ[1] katvā mahallaka mā evaṃ bhaṇā 'ti na vattabbo. *paṭhamataraṃ āgantvā* 'ti sace āsanne[2] gāmo hoti, vihāre vā gilāno bhikkhu hoti, gāmato paṭhamataraṃ āgantabbaṃ. sace dūre gāmo hoti, upajjhāyena saddhiṃ āgacchanto n' atthi, ten' eva saddhiṃ gāmato nikkhamitvā cīvarena pattaṃ veṭhetvā aṃse[3] laggetvā antarāmaggato paṭhamataraṃ āgantabbaṃ. evaṃ nivattantena paṭhamataraṃ āgantvā āsanapaññāpanādi sabbaṃ vattaṃ[4] kātabbaṃ. *sinnaṃ hotī* 'ti tintaṃ sedagahitaṃ.[5] *caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussādetvā*[6] 'ti kaṇṇaṃ caturaṅgulappamāṇaṃ atirekaṃ katvā evaṃ cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. kiṃ kāraṇā, mā majjhe bhaṅgo ahosī 'ti samaṃ katvā saṅgharitassa hi majjhe bhaṅgo hoti. tato niccaṃ bhijjamānaṃ dubbalaṃ hoti. taṃ nivāraṇattham etaṃ vuttaṃ. tasmā yathā ajjabhaṅgaṭṭhāne yeva sve na bhijjati tathā divase divase caturaṅgulaṃ ussādetvā[6] saṅgharitabbaṃ. *obhoge kāyabandhanaṃ kātabban* ti kāyabandhanaṃ saṅgharitvā cīvarabhoge pakkhipitvā ṭhapetabbaṃ. *sace piṇḍapāto hotī* 'ti ettha yo gāme yeva vā antaraghare vā paṭikkamane vā bhuñjitvā āgacchati piṇḍaṃ vā na labhati, tassa piṇḍapāto na hoti, gāme abhuttassa pana laddhabhikkhassa vā hoti, tasmā sace piṇḍapāto hotī ti ādi vuttaṃ. sace 'pi tassa na hoti, *bhuñjitukāmo ca hoti, udakaṃ datvā* attanā laddho[7] 'pi *piṇḍapāto upanetabbo. pānīyena pucchitabbo* ti bhuñjamāno tikkhattuṃ pānīyaṃ bhante āharīyatū[8] 'ti pānīyena pucchitabbo. sace kālo atthi, upajjhāye bhutte sayaṃ bhuñjitabbaṃ. sace upakkaṭṭho[9] kālo, pānīyaṃ upajjhāyassa santike ṭhapetvā sayaṃ pi bhuñjitabbaṃ. *anantarahitāyā* 'ti taṭṭikacammakhaṇḍhādīsu yena kenaci anatthatāya paṃsusakkharamissāya bhūmiyā patto na ṭhapetabbo ti attho. sace pana kāḷavaṇṇakatā vā sudhābaddhā vā hoti nīrajamattikā[10] vā[11] tathārūpāya bhū-

1 Bp. *omits* manaṃ.
2 Bp. *adds* vā.
3 Bp. *omits* aṃse laggetvā.
4 Bp. kiccaṃ *for* vattaṃ.
5 Bp. sedaggahitaṃ.
6 Bp. ussāretvā.
7 Bp. laddhato.
8 Bp. āhariyatū°.
9 Bp. upakaṭṭho.
10 Bp. nirajāmattikā.
11 Bp. *omits* vā.

miyā ṭhapetuṃ vaṭṭati. dhotavālikāya pi ṭhapetuṃ vaṭṭati. paṃsurajasakkharādīsu na vaṭṭati. tatra pana paṇṇaṃ vā ādhārakaṃ vā ṭhapetvā tatra nikkhipitabbo. *pārato antaṃ orato bhogan* ti idaṃ cīvaravaṃsādīnaṃ heṭṭhā hatthaṃ pavesetvā abhimukhena hatthena saṇikaṃ nikkhipanatthaṃ vuttaṃ. ante pana gahetvā bhogena cīvaravaṃsādīnaṃ upari nikkhipantassa bhittiyaṃ bhogo paṭihaññati, tasmā tathā na kātabbaṃ. *cuṇṇaṃ sannetabban* ti nhānacuṇṇaṃ udakena temetvā piṇḍi kātabbaṃ. *ekamantaṃ nikkhipitabban* ti ekasmiṃ niddhume[1] ṭhāne 'va ṭhapetabbaṃ. *jantāghare parikammaṃ* nāma aṅgāramattikauṇhodakadānādikaṃ sabbaṃ kiccaṃ. *udake pi parikamman* ti aṅgapaccaṅgaghaṃsanādikaṃ sabbaṃ kiccaṃ. *pānīyena pucchitabbo* ti jantāghare uṇhasantāpena pipāsā hoti, tasmā pucchitabbo. *sace ussahatī* 'ti sace pahoti, na kenaci gelaññena abhibhūto hoti. agilānena hi saddhivihārikena saṭṭhivassenā 'pi sabbaṃ upajjhāyavattaṃ ḳātabbaṃ. anādarena akarontassa vattabhedena dukkaṭaṃ. nakārapaṭisaṃyuttesu pana padesu gilānassāpi paṭikkhittakiriyaṃ[2] karontassa dukkaṭaṃ eva. *aparighaṃsantenā* 'ti bhūmiyaṃ aparighaṃsantena. *kavāṭapiṭṭhan* ti kavāṭañ ca piṭṭhasaṃghātañ ca acchupantena. *santānakan* ti yaṃ kiñci kīṭakulāvakamakaṭasuttādi.[3] *ullokā paṭhamaṃ ohāretabban* ti ullokato paṭhamaṃ ullokaṃ ādiṃ katvā avaharitabban ti attho. *ālokasandhikaṇṇabhāgā* 'ti ālokasandhibhāgā ca kaṇṇabhāgā ca. santarabāhirāni[4] vātapānakavāṭakāni ca gabbhassa ca cattāro koṇā pamajjitabbā 'ti attho. *yathāpaññattaṃ paññāpetabban* ti yathā paṭhamaṃ paññattaṃ ahosi, tath' eva paññāpetabbaṃ.[5] etad attham eva hi yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabban ti purimavattaṃ paññattaṃ. sace pana paṭhamaṃ ajānantena kenaci paññattaṃ ahosi, samantato bhittiṃ dvaṅgulamattena vā tivaṅgulamattena vā mocetvā paññāpetabbaṃ. idaṃ hi paññāpanavattaṃ. sace kaṭasārako hoti, atimahanto[6] 'va chinditvā koṭiṃ nivattetvā

---

[1] Bp. niddhūme.
[2] Bp. °kriyaṃ.
[3] Bp. °makkaṭa°.
[4] Bp. °bāhira.
[5] Bp. paññape°, *sic passim*.
[6] Bp. ca *for* 'va.

bandhitvā paññāpetabbo. sace koṭiṃ nivattetvā bandhituṃ na jānāti, na chinditabbo. *puratthimāvātapānā thaketabbā* 'ti puratthimāya vātapānā thaketabbā. evaṃ sesāpi vātapānā thaketabbā. *vūpakāsetabbo* ti aññattha netabbo. *vūpakāsāpetabbo* ti añño bhikkhu vattabbo theraṃ gahetvā aññattha gacchāhī[1] 'ti. *vivecetabban* ti vissajjāpetabbaṃ. *vivecāpetabban* ti añño vattabbo theraṃ diṭṭhigataṃ vissajjāpehī 'ti. *ussukkaṃ kātabban* ti parivāsadānatthaṃ so bhikkhu saṅghaṃ[2] upasaṅkamitvā yācitabbo, sace attanā paṭibalo hoti, attanā 'va dātabbo, no ce paṭibalo hoti, aññena dāpetabbo.[3] *kin ti nu kho* ti kena nu kho upāyena. esa nayo sabbattha. *lahukāya vā pariṇāmeyyā* 'ti ukkhepanīyaṃ akatvā tajjanīyaṃ vā niyyasaṃ[4] vā kareyyā 'ti attho. tena hi upajjhāyassa me ukkhepanīyakammaṃ kattukāmo saṅgho ti ñatvā ekam ekaṃ[5] bhikkhuṃ upasaṅkamitvā mā bhante amhākaṃ upajjhāyassa kammaṃ karitthā 'ti yācitabbaṃ.[6] sace karonti yeva tajjanīyaṃ vā niyyasaṃ vā, mā[7] karothā 'ti yācitabbā. sace karonti yeva, atha upajjhāyo sammā vattatha bhante 'ti yācitabbo. iti taṃ sammāvattāpetvā paṭippassambhetha bhante kamman ti bhikkhū yācitabbā. *samparivattakaṃ samparivattakan* ti samparivattetvā samparivattetvā. *na ca acchinne theve pakkamitabban* ti yadi appamattakam pi rajanaṃ galati,[8] na tāva pakkamitabbaṃ. *na upajjhāyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo* ti ādi sabbaṃ upajjhāyassa visabhāgapuggalānaṃ[9] kathitaṃ. *na upajjhāyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo* ti piṇḍāya vā aññena vā karaṇīyena pavisitukāmena āpucchitvā 'va pavisitabbo. sace upajjhāyo kālass' eva vuṭṭhāya dūraṃ bhikkhācāraṃ gantukāmo hoti, daharā piṇḍāya pavisantū 'ti vatvā gantabbaṃ. avatvā gate pariveṇaṃ gantvā upajjhāyaṃ apassantena gāmaṃ pavisituṃ vaṭṭati. sace gāmaṃ pavisanto 'pi passati, diṭṭhaṭṭhānato paṭṭhāya āpucchituṃ yeva vaṭṭati. *na susānaṃ gantabban* ti vāsatthāya vā dassanatthāya vā gantabbaṃ. *na disā*

[1] Bp. gacchā.
[2] Bp. *omits* saṅghaṃ.
[3] Bp. °tabbaṃ.
[4] Bp. niyasaṃ.
[5] Bp. etaṃ.
[6] Bp. °tabbā.
[7] Bp. *omits* mā.
[8] Bp. galati.
[9] Bp. °lena.

pakkamitabbā 'ti ettha pakkamitukāmena kammaṃ ācikkhitvā yāvatatiyaṃ yācitabbo. sace anujānāti sādhu, no ce anujānāti, taṃ nissāya vasato c' assa uddeso vā paripucchā vā kammaṭṭhānaṃ vā na sampajjati, upajjhāyo bālo hoti abyatto kevalaṃ attano santike vasāpetukāmatāya evaṃ[1] gantuṃ na deti, evarūpe nivārente pi gantuṃ vaṭṭati. *vuṭṭhānassa āgametabban* ti gelaññato vuṭṭhānaṃ[2] āgametabbaṃ, na katthaci gantabbaṃ. sace aññho bhikkhu upaṭṭhāko atthi, bhesajjaṃ pariyesitvā tassa hatthe datvā bhante ayaṃ upaṭṭhahissatī 'ti vatvā gantabbaṃ.

Upajjhāyavattakathā niṭṭhitā.

Upajjhāyena saddhivihārikamhi sammāvattanāya, *saṅgahetabbo anuggahetabbo* ti uddesādīhi 'ssa saṅgaho ca anuggaho ca kattabbo. tattha *uddeso* ti pāḷivacanaṃ. *paripucchā* 'ti pāḷiyā atthavaṇṇanā. *ovādo* ti anotiṇṇe vatthusmiṃ idaṃ karohi idaṃ mā karittha 'ti vacanaṃ. *anusāsanī* 'ti otiṇṇe vatthusmiṃ. api ca otiṇṇe vā anotiṇṇe vā paṭhamavacanaṃ ovādo, punappunaṃ vacanaṃ anusāsanī 'ti. *sace upajjhāyassa patto hotī* 'ti sace atirekapatto hoti. esa nayo sabbattha. *parikkhāro* ti aññho pi samaṇaparikkhāro. idha *ussukkaṃ* nāma dhammikena nayena uppajjamānaupāyapariyesanaṃ. ito paraṃ dantakaṭṭhadānaṃ ādiṃ katva ācamanakumbhiyā udakasiñcanapariyosānaṃ[3] vattaṃ gilānass' eva saddhivihārikassa kātabbaṃ. anabhirativūpakāsanādi pana agilānassāpi kattabbam eva. *cīvaraṃ rajantenā* 'ti evaṃ rajeyyāsī 'ti upajjhāyato upāyaṃ sutvā rajantena. sesaṃ vuttanayen' eva veditabbaṃ.

Saddhivihārikavattakathā niṭṭhitā.

Na sammā vattantī 'ti yathā paññattaṃ upajjhāyavattaṃ na pūrenti. *yo na sammā vatteyyā* 'ti yo yathāpaññattaṃ vattaṃ na pūreyya,[4] dukkaṭaṃ āpajjatī 'ti attho. *paṇāmetabbo* ti apasādetabbo. *nādhimattaṃ pemaṃ hotī* 'ti upajjhāyamhi adhimattaṃ gehasitapemaṃ na hoti. *nādhimattā bhāvanā hotī* 'ti adhimattā mettābhāvanā na hoti. vutta-

[1] Bp. eva.
[2] Bp. *inserts* assa *after this.*
[3] Bp. udakāsiñca°.
[4] Bp. *inserts* so *before* dukkaṭaṃ.

paṭipakkhanayena sukkapakkho veditabbo. *alaṃ paṇāmetun* ti yutto paṇāmetuṃ. *appaṇāmento upajjhāyo sātisāro hotī* 'ti sadoso hoti āpattiṃ āpajjati, tasmā na sammāvaṭṭanto paṇāmetabbo 'va. na sammāvattanāya ca yāva cīvararajanaṃ tāva vatte akariyamāne upajjhāyassa parihāni hoti, tasmā taṃ akarontassa nissayamuttakassāpi amuttakassā pi āpatti yeva. ekaccassa pattadānato paṭṭhāya amuttanissayass'[1] eva āpatti. saddhivihārikā sammā vattanti, upajjhāyo na[2] sammā vattati. upajjhāyassa āpatti. upajjhāyo sammā vattati, saddhivihārikā na[2] sammā vattanti, tesaṃ āpatti. upajjhāye vattaṃ sādiyante saddhivihārikā bahukāni honti, sabbesaṃ āpatti. sace upajjhāyo mayhaṃ upaṭṭhāko atthi, tumhe attano sajjhāyamanasikārādīsu yogaṃ karothā 'ti vadati, saddhivihārikānaṃ anāpatti. sace[3] upajjhayo sādiyanaṃ vā asādiyanaṃ vā na jānāti bālo hoti, saddhivihārikā bahukā honti,[4] tesaṃ[5] eko vattasampanno bhikkhu upajjhāyassa kiccaṃ ahaṃ karissāmi, tumhe apposukkā viharathā 'ti evañ ce attano bhāraṃ katvā itare vissajjeti, tassa bhārakaraṇato paṭṭhāya tesaṃ anāpatti.

Sammāvattanādikathā[6] niṭṭhitā.

Rādhabrāhmaṇavatthusmiṃ kiñcāpi āyasmā Sāriputto bhagavatā Bārāṇasiyaṃ tīhi saraṇagamanehi anuññātaṃ pabbajjañ c' eva upasampadañ ca jānāti, bhagavā pana taṃ lahukaṃ upasampadaṃ paṭikkhipitvā ñatticatutthakammena garukaṃ katvā upasampadaṃ anuññātukāmo, ath' assa thero ajjhāsayaṃ viditvā *kathā 'haṃ bhante taṃ brāhmaṇaṃ pabbājemi upasampādemī* 'ti āha. buddhānaṃ hi parisā ajjhāsayakusalā hoti. ayañ ca buddhaparisāya aggo seṭṭho.[7] *byattena bhikkhunā paṭibalenā* 'ti ettha byatto nāma yassa sāṭṭhakathaṃ vinayapiṭakaṃ vācuggataṃ pavattati, tasmiṃ asati yassa antamaso idaṃ ñatticatutthakammavācāmattam pi suggahitaṃ hoti vācuggataṃ pavattati. ayam pi imasmiṃ atthe byatto nāma.[8] yo pana kāsasāsasemhādinā vā gelañ-

1 Bp. amuttakani°.
2 Bp. sammā na *for* na sammā.
3 Bp. *omits* sace.
4 Bp. *omits* honti.
5 Bp. tesu.
6 Bp. na-sammā°.
7 Bp. *omits* seṭṭho.
8 Bp. *omits* nāma.

ñena oṭṭhadantajivhādīnaṃ vā asampattiyā pariyattiyaṃ vā akataparicayattā na sakkoti parimaṇḍalehi padabyañjanehi kammavācaṃ sāvetuṃ, byañjanaṃ vā padaṃ vā hāpeti, aññathā vā vattabbaṃ aññathā vadati, ayaṃ appaṭibalo, tabbiparito imasmiṃ ettha[1] paṭibalo ti veditabbo. *saṅgho ñāpetabbo* ti saṅgho jānāpetabbo. tato paraṃ yaṃ saṅgho jānāpetabbo, taṃ dassetuṃ *suṇātu me bhante* 'ti ādim āha. *upasampannasamanantarā* 'ti upasampanno hutvā 'va[2] samanantarā. *anācāraṃ ācaratī* 'ti paṇṇattivītikkamaṃ karoti. *ullumpatu man* ti uddharatu maṃ. akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetu, sāmaṇerabhāvā vā uddharitvā bhikkhubhāve patiṭṭhāpetū 'ti. *anukampaṃ upādāyā* 'ti anudayaṃ[3] paṭicca, mayi anukampaṃ katvā ti attho. *aṭṭhitā*[4] *hotī* 'ti niccappavattinī hoti. *cattāro nissaye* 'ti cattāro paccaye. yasmā cattāro paccaye nissāya attabhāvo pavattati, tasmā te nissayā 'ti vuccanti.

kintāyaṃ bhikkhu hontī 'ti kin te ayaṃ bhikkhu hoti. *aññehi ovadiyo anusāsiyo* ti aññehi ovaditabbo c' eva anusāsitabbo ca. *bahullāya āvatto, yad idaṃ gaṇabandhikan* ti gaṇabandho[5] etassa bāhullassa[6] atthī 'ti gaṇabandhikaṃ bāhullaṃ.[6] yaṃ idaṃ gaṇabandhikaṃ nāma bāhullaṃ, tad atthāya atilahuṃ tvaṃ āpanno 'ti vuttaṃ hoti. *abyattā* 'ti paññāveyyattiyena virahitā. *aññataro 'pi aññatitthiyapubbo* ti pasuro paribbājako. *so kira dhammaṃ thenissāmī*[7] 'ti Udāyittherassa santike pabbajitvā tena sahadhammikaṃ vuccamāno tassa vādaṃ āropesi. *anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā* 'ti ādimhi byatto pubbe bhikkhunovādakavaṇṇanāyaṃ vuttalakkhaṇo yeva. yo pana antevāsino vā saddhivihārikassa vā gilānassa sakkoti upaṭṭhānādīni kātuṃ, ayaṃ idha paṭibalo ti adhippeto. vuttam pi c' etaṃ pañcahi Upāli aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. katamehi pañcahi. paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhiratiṃ vūpakāsetuṃ

1 Bp. atthe.
2 Bp. *omits* 'va.
3 Bp. anuddayaṃ.
4 Bp. adhiṭṭhitā.
5 Bp. gaṇo bandho.
6 Bp. bahu° *for* bāhu°.
7 Bp. thenessāmī.

vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ vā vinodāpetuṃ vā, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetun ti.

pakkhasaṅkantesū 'ti titthiyapakkhasaṅkantesu. *anujānāmi bhikkhave ācariyan* ti ācārasamācārasikkhāpanakaṃ ācariyaṃ anujānāmi. *ācariyo bhikkhave antevāsikamhī* 'ti ādi sabbaṃ upajjhāyo bhikkhave saddhivihārikamhī 'ti ādinā nayena vuttavasen' eva veditabbaṃ. nāmamattam eva hi ettha nānaṃ. antevāsikā ācariyesu na sammā vattantī 'ti ettha pana yaṃ pubbe na sammāvattanāya ca yāva cīvararajanaṃ tāva vatte akariyamāne upajjhāyassa parihāni hoti, tasmā taṃ akarontassa nissayamuttakassāpi amuttakassāpi āpatti yevā 'ti ca ekaccassa pattadānato paṭṭhāya amuttanissayass' eva āpattī 'ti ca lakkhaṇaṃ vuttaṃ, ten 'eva lakkhaṇena nissayantevāsikassa āpatti veditabbā. nissayantevāsikena hi yāva ācariyaṃ nissāya vasati, tāva sabbaṃ ācariyavattaṃ kātabbaṃ, pabbajjāupasampadādhammantevāsikehi pana nissayamuttakehi pi ādito paṭṭāya yāva cīvararajanaṃ tāva vattaṃ kātabbaṃ, anāpucchitvā pattadānādimhi pana etesaṃ anāpatti, etesu ca pabbajjantevāsiko ca upasampadantevāsiko ca ācariyassa yāvajīvaṃ bhāro, nissayantevāsiko ca dhammantevāsiko ca yāva samīpe vasanti tāvad eva, tasmā ācariyenāpi tesu dhammā vattitabbaṃ, ācariyantevāsikesu hi yo yo na sammā vattati, tassa tassa āpatti.

upajjhāyamhā nissayapaṭippassaddhīsu *upajjhāyo pakkanto vā* 'ti ādīsu ayaṃ vinicchayo, *pakkanto* ti, tasmā āvāsā vippavasitukāmo pakkanto disaṅgato. evaṃ gate ca pana tasmiṃ, sace vihāre nissayadāyako atthi, yassa santike aññadāpi nissayo vā gahitapubbo hoti, yo vā ekasambhogaparibhogo, tassa santike nissayo gahetabbo. ekadivasam pi parihāro n' atthi. sace tādiso n' atthi, añño lajjī pesalo atthi, tassa lajjipesalabhāvaṃ[1] jānantena tadaheva nissayo yācitabbo. sace deti icc' etaṃ kusalaṃ, atha pana tumhākaṃ upajjhāyo lahuṃ āgamissatī 'ti pucchati, upajjhāyena ca[2] tathā vuttaṃ, āma bhante 'ti vattabbaṃ, sace pana[3] vadati

---

[1] Bp. pesala° *for* lajjipesala°.
[2] Bp. ce.
[3] Bp. *omits* pana.

tena hi upajjhāyassa āgamanaṃ āgamethā 'ti vaṭṭati, atha pan' assa pakatiyā pesalabhāvaṃ na jānāti, cattāri pañca divasāni tassa bhikkhuno sabhāgataṃ oloketvā okāsaṃ kāretvā nissayo gahetabbo. sace pana vihāre nissayadāyako n' atthi, upajjhāyo ca ahaṃ katipāhen'[1] eva āgamissāmi, mā ukkaṇṭhitthā ti vatvā gato, yāva āgamanā parihāro labbhati. athāpi naṃ tattha manussā paricchinnakālato uttariṃ[2] pi pañca vā dasa vā nivasāni vāsenti yeva. tena vihāraṃ pavatti pesetabbā daharā mā ukkaṇṭhantu, ahaṃ asukadivasaṃ nāma āgamissāmī 'ti. evam pi parihāro labbhati. atha āgacchanto antarāmagge nadīpūrena vā corādīhi vā upaddavo hoti, thero udakosakkanaṃ vā āgameti sahāye vā pariyesati, tañ ce pavattiṃ daharā suṇanti, yāva āgamanā parihāro labbhati. sace pana so idh' ev' āhaṃ vasissāmī 'ti pahiṇati, parihāro n' atthi. yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ. vibbhante pana kālakate[3] vā[4] pakkhasaṅkante vā ekadivasaṃ pi parihāro n' atthi, yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ. [5]vibbhanto ti sāsanato cuto.[5] āṇattī 'ti[6] nissayapaṇāmanā vuccati. tasmā paṇāmemi tan ti vā mā idha paṭikkamī 'ti vā nīhara te pattacīvaran ti vā n' āhaṃ tayā upaṭṭhātabbo ti vā iminā pāḷinayena mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchī[7] 'ti ādinā pāḷimuttakanayena vā yo nissayapaṇāmanāya paṇāmito hoti, tena upajjhāyo khamāpetabbo. sace ādito 'va na khamati, daṇḍakammaṃ āharitvā tikkhattuṃ tāva sayam eva khamāpetabbo. no ce khamati, tasmiṃ vihāre mahāthere gahetvā khamāpetabbo. no ce khamati, sāmantavihāre bhikkhū gahetvā khamāpetabbo. sace evam pi na khamati, aññattha gantvā upajjhāyassa sabhāgānaṃ santike vasitabbaṃ app' eva nāma sabhāgānaṃ me santike vasatī 'ti ñatvā 'pi khameyyā 'ti. sace evam pi na khamati, tatr' eva vasitabbaṃ. tatra ce dubbhikkhādidosena na sakkā hoti vasituṃ, taṃ yeva vihāraṃ āgantvā aññassa santike nissayaṃ gahetvā vasituṃ vaṭṭati. ayam āṇattiyaṃ vinicchayo. ācariyamhā nissayapaṭippassaddhīsu *ācariyo pakkanto*

---

1 Bp. °hena *for* °hen' eva.
2 Bp. uttari.
3 Bp. kalaṅkate.
4 Bp. *omits* vā.
5–5 Bp. *omits these four words.*
6 Bp. *inserts* pana *after* 'ti.
7 Bp. pucchī.

vā hotī ti ettha, koci ācariyo āpucchitvā pakkamati, koci anāpucchitvā. antevāsiko 'pi evam eva. tatra sace antevāsiko ācariyaṃ āpucchati asukaṃ nāma bhante ṭhānaṃ gantuṃ icchāmi kenacid eva karaṇīyenā 'ti, ācariyena ca kadā gamissarī 'ti vutto, sāyaṇhe vā rattiṃ vā uṭṭhahitvā gamissāmī 'ti vadati, ācariyo pi sādhū 'ti sampaṭicchati, taṃ khaṇañ ñeva nissayo paṭippassambhati. sace pana bhante asukaṃ nāma ṭhānaṃ gantukāmo 'mhī 'ti vutte, ācariyo asukasmiṃ nāma gāme piṇḍāya caritvā pacchā jānissasī 'ti vadati, so ca sādhū 'ti sampaṭicchati, tato ce gato sugato, sace pana na gacchati nissayo na paṭippassambhati. athāpi gacchāmī 'ti vutte, ācariyena mā tāva gaccha rattiṃ mantetvā jānissāmā ti vutto, mantetvā gacchati sugato, no ce gacchati nissayo na paṭippassambhati. ācariyaṃ anāpucchā pakkamantassa pana upacārasīmātikkame nissayo paṭippassambhati, antoupacārasīmato paṭinivattantassa na paṭippassambhati. sace pana ācariyo antevāsikaṃ āpucchati āvuso asukaṃ nāma ṭhānaṃ gamissāmī 'ti, antevāsikena ca kadā gamissathā[1] 'ti vutte, sāyaṇhe vā rattibhāge vā 'ti vadati, antevāsiko 'pi sādhū 'ti sampaṭicchati, taṃ khaṇañ ñeva nissayo paṭippassambhati. sace pan' ācariyo sve piṇḍāya caritvā gamissāmī 'ti vadati, itaro ca sādhū 'ti sampaṭicchati, ekadivasaṃ tāva nissayo na paṭippassambhati, punadivase paṭippassaddho hoti. askasmiṃ nāma gāme piṇḍāya caritvā jānissāmi mama gamanaṃ vā agamanaṃ vā 'ti vatvā sace na gacchati, nissayo na paṭippassambhati. athāpi gacchāmī 'ti vutte, antevāsikena mā tāva gacchatha, rattiṃ mantetvā jānissathā 'ti vutto, mantetvāpi na gacchati, nissayo na paṭippassambhati. sace ubho 'pi ācariyantevāsikā kenaci karaṇīyena bahisīmaṃ gacchanti, tato ce ācariyo gamiyacitte uppanne anāpucchā 'va gantvā dvinnaṃ leḍḍupātānaṃ anto yeva nivattati, nissayo na paṭippassambhati, sace dve leḍḍupāte atikkamitvā nivattati, nissayo[2] paṭippassaddho hoti. ācariyupajjhāyā dve leḍḍupāte atikkamma aññasmiṃ vihāre vasanti, nissayo paṭippassambhati. ācariye vibbhante kālakate pakkhasaṅkante[3] taṃ khaṇañ ñeva nissayo[2] paṭippassambhati. āṇattiyam pana

[1] Bp. *omits this.*
[2] Bp. *omits* nissayo.
[3] Bp. *inserts* ca *after this.*

sace 'pi ācariyo muñcitukāmo 'va[1] hutvā nissayapaṇāmanāya paṇāmeti, antevāsiko ca kiñcāpi maṃ ācariyo paṇāmeti, atha kho hadayena muduko 'ti sālayo 'va hoti, nissayo na paṭippassambhati.[2] sace 'pi ācariyo sālayo, antevāsiko nirālayo na dāni imaṃ nissāya vasissāmī 'ti dhuraṃ nikkhipati, evam pi na paṭippassambhati. ubhinnaṃ sālayabhāvena ca[3] na paṭippassambhati yeva. ubhinnaṃ dhuranikkhepe paṭippassambhati. paṇāmitena daṇḍakammaṃ āharitvā tikkhattuṃ khamāpetabbo. no ce khamati, upajjhāye vuttanayena paṭipajjitabbaṃ. upajjhāyena vā samodhānagato ti ettha dassanasavanavasena samodhānaṃ veditabbaṃ. sace hi ācariyaṃ nissāya vasanto saddhivihāriko ekavihāre cetiyaṃ vā vandantaṃ ekagāme piṇḍāya vā carantaṃ upajjhāyaṃ passati, nissayo paṭippassambhati. upajjhayo passati, saddhivihāriko pana na passati, na paṭippassambhatī. maggapaṭipannaṃ vā ākāsena vā gacchantaṃ upajjhāyaṃ disvā dūrato[4] bhikkhū 'ti jānāti, upajjhāyo ti na jānāti, na paṭippassambhati. sace jānāti, paṭippassambhati. uparipāsāde upajjhāyo vasati, heṭṭhā saddhivihāriko, taṃ adisvā 'va yāguṃ pivitvā pakkamati, āsanasālāyaṃ vā nisinnaṃ adisvā[5] ekamante bhuñjitvā pakkamati, dhammassavanamaṇḍape[6] vā nisinnaṃ pi taṃ adisvā 'va dhammaṃ sutvā pakkamati, nissayo na paṭippassambhati. evaṃ tāva dassanavasena samodhānaṃ veditabbaṃ. savanavasena pana sace upajjhāyassa vihāre[7] antaraghare vā dhammaṃ vā kathentassa anumodanaṃ vā karontassa saddaṃ sutvā upajjhāyassa me saddo ti sañjānāti, nissayo paṭippassambhati asañjānantassa na paṭippassambhati.[8] ayaṃ samodhāne vinicchayo.

idāni yaṃ pubbe *anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā* upasampādetuṃ *nissayaṃ dātun* ti saṅkhepato upajjhāyācariyānaṃ lakkhaṇaṃ vuttaṃ, taṃ vitthārato dassetuṃ *pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatenā* 'ti ādim āha. tattha *pañcahi aṅgehī* 'ti pañcahi aguṇaṅgehi. so hi sīlakkhandhādīhi asamannā-

[1] Bp. *omits* 'va.
[2] Bp. *adds* eva.
[3] Bp. pana *for* ca na.
[4] Bp. dūrattā.
[5] Bp. *adds* 'va.
[6] Bp. °ssavana°.
[7] Bp. *adds* vā.
[8] Bp. °bhatī 'ti.

gatattā 'va aguṇaṅgehi samannāgato hoti. *na upasampādetabban* ti upajjhāyena hutvā na upasampādetabbaṃ. *na nissayo dātabbo* ti ācariyena hutvā nissayo na dātabbo. ettha[1] pana *asekhenā* 'ti ādi arahato sīlasamādhipaññāphalapaccavekkhaṇañāṇāni sandhāya vuttaṃ ete ca ādito tayo pañcakā ayuttavasena vuttā, na āpattiaṅgavasena. ettha ca[2] *na asekhena*[3] *sīlakkhandhenā* 'ti ca attanā na asekhenā[3] 'ti ca assaddho ti ca ādīsu tīsu pañcakesu ayuttavasena paṭikkhepo kato, na āpattiaṅgavasena. yo hi asekhehi[3] sīlakkhandhādīhi asamannāgato, pare ca tattha samādapetuṃ asakkonto, assaddhiyādidosehi[4] yutto 'va hutvā[5] parisaṃ pariharati, tassa parisā sīlādīhi parihāyati yeva na vaḍḍhati, tasmā tena na upasampādetabban ti ādi ayuttavasena vuttaṃ, na āpattiaṅgavasena. na hi khīṇāsavass' eva upajjhāyācariyabhāvo bhagavatā anuññāto, yadi tass' eva anuññāto abhavissa, sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hotī 'ti ādiṃ na vadeyya. yasmā pana khīṇāsavassa parisā sīlādīhi parihāyati, tasmā pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabban ti ādi vuttaṃ. *adhisīle sīlavipanno* ti ādīsu pārājikañ ca saṅghādisesañ ca āpanno adhisīle sīlavipanno nāma. itare pañcāpattikkhandhe āpanno *ajjhācāre ācāravipanno* nāma. sammādiṭṭhiṃ pahāya antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato *atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno* nāma. yattakaṃ sutaṃ parisaṃ pariharantassa icchitabbaṃ, tena virahitattā *appassuto* nāma.[6] yaṃ tena jānitabbaṃ āpattādi, tassa ajānanto *duppañño* nāma.[6] imasmiṃ pana[7] pañcake purimāni tīṇi padāni ayuttavasen' eva vuttāni, pacchimāni dve āpattiaṅgavasena. *āpattiṃ na jānātī* 'ti idaṃ nāma mayā katan ti vutte, imaṃ nāma āpattiṃ ayaṃ āpanno 'ti na jānāti. *vuṭṭhānaṃ na jānātī* 'ti vuṭṭhānagāminito vā desanāgāminito vā āpattito evaṃ vuṭṭhānaṃ hotī 'ti na jānāti. imasmiṃ pañcake purimāni dve padāni ayuttavasena vuttāni, pacchimāni tīṇi āpattiaṅgavasena. *abhisamācārikāya*[8] *sikkhāyā* 'ti khandha-

---

[1] Bp. *omits following eighteen words.*
[2] Ssp. pana *for* ca na *by mistake.*
[3] Bp. asekkhena.
[4] Bp. °dosa.
[5] Bp. hutvā 'va *for* 'va hutvā.
[6] Bp. *omits* nāma.
[7] Bp. *omits* pana.
[8] Bp. ābhi°.

kavagge[1] vinetuṃ na paṭibalo hotī 'ti attho. *ādibrahmacariyakāyā*[2] 'ti sekhapaṇṇattiyaṃ[3] vinetuṃ na paṭibalo ti attho. *abhidhamme* 'ti nāmarūpapariccheda vinetuṃ na paṭibalo ti attho. *abhivinaye* 'ti sakale vinayapiṭake vinetuṃ na paṭibalo ti attho. vinetuṃ na paṭibalo ti ca sabbattha sikkhāpetuṃ na sakkotī 'ti attho. *dhammato vivecetun* ti dhammena kāraṇena vissajjāpetuṃ imasmiṃ pañcake sabbapadesu āpatti. *āpattiṃ na jānātī* 'ti ādipañcakasmiṃ pi sabbapadesu āpatti. tattha[4] *ubhayāni kho pan' assa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni hontī* 'ti ubhatovibhaṅgavasena vuttāni. *suvibhattānī* 'ti mātikāvibhaṅgavasena. suppavattīnī 'ti vācugatavasena. *suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso* 'ti mātikāto ca vibhaṅgato ca suṭṭhuvinicchitāni. ūnadasavassapariyosānapañcake 'pi es' eva nayo. iti ādito tayo pañcakā catutthe tīṇi padāni pañcame dve padānī 'ti sabbe 'pi cattāro pañcakā ayuttavasena vuttā. catutthapañcake dve padāni pañcame tīṇi chaṭṭhasattamaṭṭhamā tayo pañcakā 'ti sabbe 'pi cattāro pañcakā āpattiaṅgavasena vuttā. sukkapakkhe[5] aṭṭhasu anāpatti yevā 'ti.

Soḷasapañcakavinicchayo niṭṭhito.

Chakkesu ūnadasavassapadaṃ viseso. taṃ sabbattha āpattikaraṃ. sesaṃ vuttanayen' eva veditabbaṃ.[6]

aññatitthiyapubbavatthusmiṃ, yo tāva ayaṃ pasuro, so titthiyapakkantakattā na upasampādetabbo. yo pana aññe 'pi na yidha pabbajitapubbo āgacchati, tasmiṃ yaṃ kattabbaṃ, taṃ dassetuṃ *yo*[7] *bhikkhave aññe 'pī* 'ti ādim āha. tattha *tassa cattāro māse parivāso dātabbo* ti ayaṃ titthiyaparivāso nāma appaṭicchannaparivāso ti pi vuccati. ayam pana naggaparibbājakass' eva ājīvakassa vā acelakassa vā

[1] Bp. °vatte. [2] Bp. °cariyikāyā. [3] Bp. sekkha°.

[4] Bp. *omits following twenty-seven words.*

[5] Bp. sukkha°.

[6] Bp. *inserts here the following:* tattha *ubhayāni kho pan' assa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni hontī* 'ti ubhato vibhaṅgavasena na vuttāni, *na suvibhattānī* 'ti mātikā vibhaṅgavasena. *na suppavattīnī* ti vācuggatavasena. *na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso* ti mātikāto ca vibhaṅgato ca na suṭṭhu vinicchitāni.

[7] Bp. yo so *for* yo.

dātabbo. sace so 'pi sāṭakaṃ vā vāḷakambalādīnaṃ aññataraṃ titthiyaddhajaṃ vā nivāsetvā āgacchati, nāssa parivāso dātabbo. aññassa pana tāpasapaṇḍaraṅgādikassa na dātabbo 'va. *paṭhamaṃ kesamassun* ti ādinā tassa ādito 'va sāmaṇerapabbajjaṃ dasseti. evaṃ pabbājentehi pana tasmiṃ saṅghamajjhe nisinne yeva tvaṃ pabbājehi, tvaṃ ācariyo hohi, tvaṃ upajjhāyo hohī 'ti[1] bhikkhū na vattabbā. evaṃ vuttā hi sace tassa ācariyupajjhāyabhāvena jigucchantā na sampaṭicchanti, atha[2] na yime mayhaṃ saddahantī 'ti kujjhitvā 'pi gaccheyya, tasmā taṃ ekamantaṃ netvā tassa ācariyupajjhāyā pariyesitabbā. *evaṃ kho bhikkhave aññatitthiyapubbo ārādhako hoti, evaṃ anārādhako* ti ayam assa parivāsavattadassanatthaṃ mātikā ṭhapitā.[3] *kathañ ca bhikkhave* 'ti ādi tassā[4] vibhaṅgo. tattha[5] titthiyaparivāso Niganthajātikānaṃ yeva dātabbo, na aññesaṃ. *atikāle*[6] *gāmaṃ pavisatī* 'ti bhikkhūnaṃ vattakaraṇavelāyam eva gāmaṃ piṇḍāya pavisati. *atidivā paṭikkamatī* 'ti kulagharesu itthipurisadārikadārakādīhi[7] saddhiṃ gehasitakathaṃ kathento tatth' eva bhuñjitvā, bhikkhūsu pattacīvaraṃ paṭisāmetvā uddesaparipucchādīni vā karontesu paṭisallīnesu vā āgacchati, na upajjhāyavattaṃ nācariyavattaṃ karoti, aññadatthuṃ[8] vasanaṭṭhānaṃ pavisitvā niddāyati. *evam pi bhikkhave aññatitthiyapubbo anārādhako hotī* 'ti evam pi karonto parivāsavattassa sampādako pūrako na hoti. *vesiyagocaro vā* 'ti ādīsu *vesiyā* 'ti āmisakiñcikkhasampadānādinā[9] sulabhajjhācārā rūpajīvikā[10] itthiyo. *vidhavā* 'ti matapatikā vā vippavutthapatikā[11] vā itthiyo. tā yena kenaci saddhiṃ mittabhāvaṃ patthenti. *thullakumārikā* ti yobbanappattā[12] vā[13] yobbanātītā[12] vā kumāriyo. tā purisādhippāyā 'va vicaranti, yena kenaci saddhiṃ mittabhāvaṃ patthenti. *paṇḍakā* 'ti ussannakilesā avūpasantapariḷāhā napuṃsakā. te pariḷāhavegābhibhūtā ye-

1 Bp. *inserts* therā.
2 Bp. *inserts* kho so *after this.*
3 Bp. *omits* ṭhapitā.
4 Bp. tass' eva.
5 Bp. *omits the following six words.*
6 Bp. *inserts* na *after this.*
7 Bp. °dārakadārikā°.
8 Bp. aññadatthu.
9 Bp. °kiñjakkha°.
10 Bp. rūpūpajī°.
11 Bp. pavu° *for* vippavu°.
12 Bp. yobbann°.
13 Bp. *omits* vā.

na kenaci saddhiṃ mittabhāvaṃ patthenti. *bhikkhuniyo* 'ti samānapabbajjā itthiyo. tāhi saddhiṃ khippam eva vissāso hoti, tato sīlaṃ bhijjati. tattha vesiyānaṃ kulesu kulupako hutvā piṇḍapātacariyādīni[1] vā apadisitvā sinehasanthavajātena hadayena abhiṇhadassanasallāpakāmatāya tāsaṃ santikaṃ upasaṅkamanto vesiyagocaro ti vuccati. so na cirass' eva asukavesiyā saddhiṃ gato ti vattabbataṃ pāpuṇāti. esa nayo sabbattha. sace pana vesiyādayo salākabhattādīni denti, bhikkhūhi saddhiṃ gantvā saddhiṃ yeva bhuñjitvā vā gahetvā vā āgantuṃ vaṭṭati. gilānā bhikkhuniyo ovadituṃ vā dhammaṃ vā desetuṃ uddesaparipucchādīni vā dātuṃ gacchantehi bhikkhūhi saddhiṃ gantuṃ vaṭṭati. yo pana tathā agantvā mittasanthavavasena gacchati, ayaṃ anārādhako hoti. *uccāvacāni kiṃkaraṇīyānī* 'ti mahantakhuddakāni kammāni. tattha gaṇḍiṃ[2] paharitvā samaggena saṅghena sannipatitvā kattabbāni cetiyamahāpāsādapaṭisaṅkharaṇādi[3] kammāni *uccāni* nāma. cīvaradhovanarajanādīni khandhakapariyāpannāni ca aggisālavattādīni abhisamācārikāni[4] *avacāni* nāma. *tattha na dakkho hotī* 'ti tesu kammesu cheko susikkhito na hoti. *alaso*[5] ti uṭṭhānaviriyasampanno[6] na hoti. bhikkhusaṅghassa kammaṃ atthī 'ti sutvā pageva bhattakiccaṃ katvā gabbhantaraṃ pavisitvā yāvadatthaṃ supitvā sāyaṃ nikkhamati. *tatr' upāyāyā* 'ti tesu kammesu upāyabhūtāya. *vīmaṃsāyā* 'ti ṭhānuppattikāya[7] vīmaṃsāya idam eva[8] kattabbaṃ, idam eva[8] na kattabban ti tasmiṃ yeva khaṇe uppannapaññāya samannāgato na hoti. *na alaṃ kātuṃ na alaṃ saṃvidhātun* ti sahatthāpi kātuṃ samattho na hoti, gaṇhatha bhante, gaṇha dahara, gaṇha sāmaṇera, sace tumhe vā na karissatha, amhe vā na karissāma, ko dāni idaṃ[9] karissatī 'ti evaṃ ussāhaṃ janetvā saṃvidhātuṃ aññamaññaṃ kāretuṃ pi samattho na hoti. bhikkhūhi kammaṃ karissāmā ti vutte, kiñci rogaṃ apadisati, bhikkhūnaṃ kammaṃ karontānaṃ samīpen' eva vicarati, sīsam eva dasseti, ayam pi anārādhako hoti. *na tibbacchando* 'ti[10] balavacchando

[1] Bp. °dīhi.
[2] Bp. ghaṇḍiṃ.
[3] Bp. °ṇādāni.
[4] Bp. ābhi°.
[5] Bp. na anālaso *for* alaso.
[6] Bp. °vīriya°.
[7] Bp. °ppattika.
[8] Bp. evaṃ.
[9] Bp. imaṃ.
[10] Bp. hotī 'ti *for* 'ti.

na hoti. *uddese* 'ti pāḷipariyāpuṇane. *paripucchāyā* 'ti atthasaṃvaṇṇane.[1] *adhisīle* 'ti pātimokkhasīle. *adhicitte* 'ti lokiyasamādhibhāvanāya. *adhipaññāyā* 'ti lokuttaramaggabhāvanāya. *saṅkanto hotī* 'ti idh' āgato hoti. *tassa satthuno* ti tassa titthāyatanasāmikassa. *tassa diṭṭhiyā* 'ti tassa santakāya laddhiyā. idāni sāy' eva saddhi[2] yasmā tassa titthakarassa khamati c' eva ruccati ca idam eva saccan ti ca daḷhagāhena[3] gahitā, tasmā tassa khanti ruci ādāyo[4] 'ti vuccati. tena vuttaṃ *tassa khantiyā tassa ruciyā tassa ādāyassā* 'ti. *avaṇṇe bhaññamāne* 'ti garahāya bhaññamānāya. *anabhiraddho* ti aparipuṇṇasaṅkappo no paggahitacitto. *udaggo* ti abbhunnatakāyacitto. *idaṃ bhikkhave saṅghātanikaṃ*[5] *aññatitthiyapubbassa anārādhanīyasmin* ti bhikkhave yadidaṃ tassa satthuno tass' eva ca laddhiyā avaṇṇe bhaññamāne kiṃ ime paraṃ garahantī 'ti kāyavacīvikāranibbattakaṃ anattamanattaṃ, buddhādīnañ ca avaṇṇe bhaññamāne attamanattaṃ, yañ ca tass' eva buddhādīnañ[6] ca vaṇṇe bhaññamāne attamanattānattamanattaṃ,[7] idaṃ aññatitthiyapubbassa anārādhanīyasmiṃ saṅghātanikaṃ.[5] anārādhake parivāsavattaṃ apūrake kamme idaṃ liṅgaṃ idaṃ lakkhaṇaṃ idam acalaṃ[8] idaṃ balaṃ idaṃ pamāṇan ti vuttaṃ hoti. *evaṃ anārādhako kho bhikkhave aññatitthiyapubbo āgato na upasampādetabbo* ti ito ekena pi aṅgena samannāgato na upasampādetabbo. sukkapakkhe sabbaṃ vuttavipallāsena veditabbaṃ. *evaṃ ārādhako kho bhikkhave* 'ti evaṃ nātikāle[9] gāmappavesanā nātividāppaṭikkamanaṃ[10] avesiyādigocaratā,[11] sabrahmacārīnaṃ kiccesu dakkhatā,[12] uddesādīsu tibbacchandatā titthiyānaṃ avaṇṇabhaṇane attamanatā, buddhādīnaṃ avaṇṇabhaṇane anattamanatā, titthiyānaṃ vaṇṇabhaṇane anattamanatā, buddhādīnaṃ vaṇṇabhaṇane attamanatā 'ti imesaṃ aṭṭhannaṃ titthiyavattānaṃ paripūra-

---

1 Bp. atthasavane. 2 Bp. laddhi. 3 Bp. daḷhaggāhena.
4 Bp. ādāyā. 5 Bp. °nīyaṃ.
6 Bp. satthuno tass' eva ca laddhiyā *for* buddhādīnañ ca.
7 Bp. attamattaṃ buddhādīnañ ca vaṇṇabbaṇane anattamanattaṃ.
8 Bp. acalappamāṇaṃ *for* acalaṃ . . . pamāṇan.
9 Bp. *inserts* na *after this.* 10 Bp. nātidīvāpaṭi°.
11 Bp. na vesiyā° *for* avesiyā. 12 Bp. °tādi.

ṇena ārādhako paritosako bhikkhūnaṃ aññatitthiyapubbo āgato upasampādetabbo. sace pana upasampadamālake[1] 'pi ekavattaṃ[2] bhindati, puna cattāro māse parivasitabbaṃ. yathā pana bhinnasikkhāya sikkhamānāya puna sikkhāpadāni ca sikkhāsammati[3] ca dīyati,[4] evaṃ na yimassa kiñci puna dātabbam atthi. pubbe dinnaparivāso yeva hi tassa parivāso, tasmā puna cattāro māse parivasitabbaṃ. sace parivasanto antarā aṭṭhasamāpattiyo nibbatteti, lokiyadhammo nāma kuppanasabhāvo n' eva upasampādetabbo. cattāro māse puritavatto[5] 'va upasampādetabbo. sace pana parivasanto cattāri mahābhūtāni pariggaṇhāti,[6] upādārūpāni paricchindati, nāmarūpaṃ vavatthapeti, tilakkhaṇaṃ āropetvā vipassanaṃ ārabhati, lokiyadhammo nāma kuppanasabhāvo n' eva upasampādetabbo. sace pana vipassanaṃ vaḍḍhetvā sotāpattimaggaṃ paṭilabhati, paripuṇṇaṃ yeva hoti vattaṃ, samūhatāni sabbadiṭṭhigatāni, abbuḷhaṃ vicikicchāsallaṃ, taṃ divasam eva upasampādetabbo. sace 'pi titthiyaliṅge ṭhito sotāpanno hoti, parivāsadānakiccaṃ[7] n' atthi, tadah' eva pabbājetvā upasaṃpādetabbo. *upajjhāyamūlakaṃ cīvaraṃ pariyesitabban* ti upajjhāyaṃ issaraṃ katvā tassa cīvaraṃ pariyesitabbaṃ. pattam pi tath' eva. tasmā yadi upajjhāyassa pattacīvaraṃ atthi imassa deḥī 'ti vattabbo. atha n' atthi aññe dātukāmā honti, tehi pi upajjhāyass' eva dātabbaṃ imaṃ[8] tumhākaṃ katvā imassa dethā 'ti. kasmā. titthiyā nāma vilomā honti, saṅghena me pattacīvaraṃ dinnaṃ, kiṃ mayhaṃ tumhesu āyatan[9] ti vatvā ovādānasāsaniṃ na kareyyuṃ, upajjhāye pana āyatajīvikattā[10] tassa vacanakaro bhavissati. ten' assa upajjhāyamūlakaṃ cīvaraṃ pariyesitabban ti vuttaṃ. *bhaṇḍukammāyā* 'ti kesoropanatthaṃ. bhaṇḍukammakathā parato āgamissati. *aggikā* 'ti aggiparicaraṇakā. *jaṭilakā* 'ti tāpasā. *ete bhikkhave kiriyavādino*[11] ti ete kiriyaṃ[11] nappaṭibāhan[12] ti, atthi kammaṃ atthi kamma-

1 Bp. °māḷake.
2 Bp. ekaṃ vattaṃ.
3 Bp. °sammuti.
4 Bp. diyyati.
5 Bp. pūrita°.
6 Bp. °ṇhati.
7 Bp. parivāsakiccaṃ.
8 Bp. idaṃ.
9 Bp. āyattan.
10 Bp. āyatta°.
11 Bp. kriya°.
12 Bp. na paṭi°.

vipāko ti evaṃ diṭṭhikā. sabbabuddhā hi nekkhammapāramiṃ pūrayamānā etam[1] eva pabbajjaṃ pabbajitvā pāramiṃ[2] pūresuṃ, mayā 'pi tath' eva pūritā, na etesaṃ sāsane pabbajjā vilomā, tasmā upasampādetabbā, na tesaṃ parivāso dātabbo.[3] *imā 'haṃ bhikkhave ñātīnaṃ āveṇikaṃ parihāraṃ dammī* 'ti imaṃ ahaṃ tesaṃ pāṭekkaṃ odissakaṃ parihāraṃ dadāmi. kasmā evam āha, te hi titthāyatane pabbajitāpi sāsanassa avaṇṇakāmā na honti, amhākaṃ ñātiseṭṭhassa sāsanan ti vaṇṇavādino 'va honti, tasmā evam āhā 'ti.

Aññatitthiyavatthukathā niṭṭhitā.

Magadhesu pañca ābādhā ussannā hontī 'ti Magadhanāmake janapade manussānañ ca amanussānañ ca pañca rogā ussannā vuḍḍhippattā phātippattā honti. Jīvakakomārabhaccakathā Cīvarakkhandhake āvībhavissati.[4] *na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo* ti ye te kuṭṭhādayo pañca ābādhā assannā, tehi phuṭṭho abhibhūto na pabbājetabbo. tattha *kuṭṭhan* ti rattakuṭṭhaṃ vā hotu kāḷakuṭṭhaṃ vā. yaṃ kiñci kitibaddukaṇḍukacchuādippabhedam[5] pi sabbaṃ kuṭṭham evā 'ti vuttaṃ. tañ ca[6] nakhapiṭṭhippamāṇam pi vaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ hoti, na pabbājetabbo, sace pana nivāsanapārupanehi pakatipaṭicchannaṭṭhāne[7] nakhapiṭṭhipamāṇaṃ[8] avaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ hoti, vaṭṭati. mukhe pana hatthapādapiṭṭhīsu[9] vā sace 'pi avaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ nakhapiṭṭhito[10] khuddakataram pi, na vaṭṭati yevā 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. tikicchāpetvā pabbājentenāpi pakativaṇe[11] jāte yeva pabbājetabbo. godhāpiṭṭhisadisacuṇṇaokīraṇakasarīram pi pabbājetuṃ na vaṭṭati. *gaṇḍo* ti medagaṇḍādigaṇḍo.[12] medagaṇḍo vā hotu añño vā yo koci. kolaṭṭhimattako 'pi ce vaḍḍhanakapakkhe ṭhito gaṇḍo hoti, na pabbājetabbo. paṭicchannaṭṭhāne pana kolaṭṭhimatte avaḍḍhanakapakkhe

---

1 Bp. etad.
2 Bp. pāramī.
3 Bp. *adds* ti.
4 Bp. āvī°.
5 Bp. kiṭibadaddukacchuādi°.
6 Bp. ce.
7 Bp. °cchanne ṭhāne.
8 Bp. °piṭṭhippa°.
9 Bp. °piṭṭhesu.
10 Bp. *adds* ca.
11 Bp. °vaṇṇe.
12 Bp. *omits this.*

ṭhite[1] pabbājetuṃ[2] vaṭṭati. mukhādike appaṭicchannaṭṭhāne avaḍḍhanakapakkhe ṭhite[1] 'pi na vaṭṭati. tikicchāpetvā pabbājentenāpi sarīraṃ sañchaviṃ kāretvā 'va pabbājetabbo. uṇṇiganḍā nāma honti gothanikā[3] viya aṅgulikā viya ca tattha tattha lambanti, ete 'pi ganḍā yeva tesu sati pabbājetuṃ na vaṭṭati. daharakāle kharapīḷakā yobbanakāle[4] ca mukhe kharapīḷakā nāma honti, mahallakakāle nassanti, na tā ganḍasaṅkhyaṃ gacchanti, tāsu sati pabbājetuṃ vaṭṭati. aññā[5] pana sarīre kharapīḷakā nāma, aparā padumakaṇṇikā nāma honti, añña sāsapabījakā nāma sāsapamattā eva, sakalasarīraṃ pharanti, tā sabbā kuṭṭhajātikā eva, tāsu sati na pabbājetabbo. *kilāso* ti nabhijjanakaṃ napaggharaṇakaṃ padumapuṇḍarīkapattavaṇṇaṃ kuṭṭhaṃ, yena[6] gunnaṃ viya sabalaṃ sarīraṃ hoti, tasmiṃ kuṭṭhe vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. *soso* ti sosabyādhi. tasmiṃ sati na pabbājetabbo. *apamāro* ti pittummādo vā yakkhummādo vā. tattha pubbaverikena amanussena gahito duttikiccho hoti. appamattake pi pana apamāre sati na pabbājetabbo.

Pañcābādhavatthukā niṭṭhitā.

Rājabhaṭavatthusmiṃ *paccantaṃ uccinathā* 'ti paccantaṃ vaḍḍhetha. core palāpetvā corabhayena vuṭṭhite gāme āvasāpetvā[7] ārakkhaṃ datvā kasikammādīni pavattāpethā 'ti vuttaṃ hoti. rājā pana sotāpannattā core ghātetha hanathā 'ti na āṇāpeti. upajjhāyassa deva sīsaṃ chedetabban[8] ti ādi sabbaṃ pabbajjāya upajjhāyo seṭṭho, tato ācariyo, tato gaṇo ti cintetvā idaṃ vohāravinicchaye[9] āgatan ti āhaṃsu. *na bhikkhave rājabhaṭo pabbājetabbo* ti ettha amacco vā hotu mahāmatto vā sevako vā kiñci ṭhānantaraṃ patto vā appatto vā, yo koci rañño bhattavetanabhaṭo,[10] sabbo rājabhaṭo ti saṅkhyaṃ gacchati, so na pabbājetabbo. tassa pana puttabhātunattādayo[11] rājato bhattavetanaṃ[12] na gaṇhanti, te

---

[1] Bp. ṭhito.
[2] Bp. *omits this.*
[3] Bp. gothanikā.
[4] Bp. yobbanna°.
[5] Bp. aññe.
[6] Bp. tena.
[7] Bp. āvāsā°.
[8] Bp. chinditabban.
[9] Bp. vohāre aḍḍavinicchaye.
[10] Bp. °vettana°.
[11] Bp. puttanattabhātukādaye.
[12] Bp. °vettanaṃ.

pabbājetuṃ vaṭṭati. yo pana rājato laddhaṃ nibaddhabhogaṃ vā māsasaṃvaccharaparibbayaṃ vā rañño yeva niyyādeti,[1] puttabhātuke vā taṃ ṭhānaṃ sampaṭicchāpetvā rājānaṃ na dān' āhaṃ devassa bhaṭo ti āpucchati, yena vā yaṃ kammakāraṇā bhattavetanaṃ[2] gahitaṃ, taṃ kammaṃ kataṃ hoti, yo vā pabbajassū 'ti raññā anuññāto hoti, tam pi pabbājetuṃ vaṭṭati.

coravatthūsu *manussā passitvā* 'ti yehi gīhikāle[3] diṭṭhapubbo, ye ca ayaṃ[4] so ti aññesaṃ suṇanti, te passitvā uttasanti[5] pi ubbijjanti pi[6] dvāraṃ pi thakenti. ye pana na jānanti, tesaṃ gharesu bhikkhaṃ labbhati.[7] *na bhikkhave* 'ti bhagavā sayaṃ dhammasāmī, tasmā āyatiṃ akaraṇatthāya bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapento evam āha. tattha dhajaṃ bandhitvā viya caratī[8] ti *dhajabandho*. mūladevādayo viya loke pākaṭo ti vuttaṃ hoti. tasmā yo gāmaghātaṃ vā panthadūhanaṃ[9] vā nagare sandhicchedādikammaṃ vā karonto vicarati, paññāyati ca asuko nāma idaṃ idaṃ karontī 'ti, so na pabbājetabbo. yo pana rājaputto rajjaṃ patthento gāmaghātādīṃ karoti, so pabbājetabbo. rājāno hi tasmiṃ pabbajite tusanti.[10] sace pana na tusanti,[10] na pabbājetabbo. pubbe mahājane pākaṭo coro, pacchā corakammaṃ pahāya pañca sīlāni[11] samādiyati. taṃ ce manussā evaṃ jānanti pabbājetabbo. ye pana ambalabujādicorakā sandhicchedādicoro eva vā adissamānā theyyaṃ karonti, pacchāpi iminā nāma idaṃ katan ti na paññāyanti, te pi pabbājetuṃ vaṭṭati. *kāraṃ*[12] *bhinditvā* 'ti aṭabandhanādiṃ bhinditvā. *abhayūvarā* 'ti ettha bhayena uparamantī 'ti bhayūvarā, ete pana laddhābhayattā na bhayūvarā 'ti abhayūvarā. pakārassa c' ettha vakāro kutoci[13] veditabbo. *na bhikkhave kārabhedako*[14] 'ti ettha[15] kārā[16] vuccati bandhanāgāraṃ. idha pana anduban-

1 Bp. niyyāteti.
2 Bp. vettanaṃ.
3 Bp. gihi°.
4 Bp. alaṃ.
5 Bp. *omits* uttasanti pi.
6 Bp. pi . . . pe . . . dvāraṃ.
7 Bp. labhati.
8 Bp. vicaratī.
9 Bp. °duhanaṃ.
10 Bp. tussanti.
11 Bp. sīlādīni.
12 Bp. *omits* kāraṃ bhinditvā 'ti aṭabandhanādiṃ bhinditvā.
13 Bp. kuto ti.
14 Bp. pabbājettabbo *after this*.
15 Bp. *omits* ettha.
16 Bp. kāro.

dhanaṃ vā hotu saṅkhalikabandhanaṃ vā rajjubandhanaṃ vā gāmabandhanaṃ vā nigamabandhanaṃ vā nagarabandhanaṃ vā purisagutti vā janapadabandhaṃ vā dīpabandhanaṃ vā, yo etesu yaṃ kiñci bandhanaṃ bhinditvā vā chinditvā vā muñcitvā vā vivaritvā 'va passamānānaṃ vā apassamānaṃ vā palāyati, so kārabhedako ti saṅkhyaṃ gacchati, tasmā īdiso kārabhedako coro dīpabandhanaṃ bhinditvā dīpantaraṃ gato 'pi na pabbājetabbo. yo pana na coro kevalaṃ hatthakammaṃ akaronto evaṃ no apalāyanto kammaṃ[1] karissatī 'ti vā[2] rājuyyuttādīhi[3] bandho, so kāraṃ bhinditvā palāto 'pi pabbājetabbo. yo pana gāmanigamapaṭṭanādīni keṇiyā gahetvā taṃ asampādento bandhanāgāraṃ pavesito hoti, so palāyitvā āgato na pabbājetabbo. yo 'pi kasikammādīhi dhanaṃ sampādetvā jīvanto nidhānaṃ iminā laddhan ti pesuññaṃ upasaṃharitvā kenaci bandhāpito hoti, taṃ tatth' eva pabbājetuṃ na vaṭṭati. palāyitvā gataṃ pana gatagataṭṭhane[4] pabbājetuṃ vaṭṭati. *na bhikkhave likhitako* ti ettha *likhitako* nāma na kevalaṃ yattha passitabbo,[5] tattha hantabbo ti, atha kho yo koci corikaṃ vā aññaṃ vā garukaṃ[6] rājāparādhaṃ katvā palāto, rājā ca naṃ paṇṇe vā potthake vā itthannāmo yattha dissati, tattha gahetvā māretabbo ti vā hatthapādādīni tassa[7] chinditabbānī 'ti vā ettakan nāma daṇḍaṃ āharāpetabbo ti vā likhāpeti, ayaṃ likhitako nāma, so na pabbājetabbo. *kasāhato katadaṇḍakammo* ti ettha yo vacanapesanādīni akaronto haññati. na so katadaṇḍakammo. yo pana keṇiyā vā aññathā vā kiñci gahetvā khāditvā puna dātuṃ asakkonto, ayam eva te daṇḍo hotū 'ti kasāhi haññati, ayaṃ kasāhato katadaṇḍakammo. so ca kasāhi vā hato hotu addhadaṇḍakādīnaṃ vā aññatarena. yāva allavaṇo hoti, tāva na pabbājetabbo. vaṇe pana pākatike katvā pabbājetabbo. sace pana jānūhi[8] vā kapparehi vā nāḷikerapāsāṇādīhi vā ghātetvā mutto hoti sarīre c' assa gaṇṭhiyo[9] paññāyanti, na pabbājetabbo. phāsu-

1 Bp. *omits* kammaṃ.
2 Bp. *omits* vā.
3 Bp. rājayuttādīhi.
4 Bp. gataṭṭhāne.
5 Bp. passati.
6 Bp. garuṃ.
7 Bp. 'ssa.
8 Bp. jāṇūhi.
9 Bp. gaṇṭhigaṇṭhiyo.

kaṃ katvā evaṃ[1] gaṇṭhīsu sannisinnāsu pabbājetabbo. *lakkhaṇāhato katadaṇḍakammo* ti ettha katadaṇḍakammabhāvo purimanayen' eva veditabbo. yassa pana laḷāte[2] vā urādīsu[3] vā tattena lohena lakkhaṇaṃ āhataṃ hoti, so ce[4] bhujisso,[5] yāva allavaṇo hoti, tāva na pabbājetabbo. sace pi 'ssa vaṇā rūḷhā honti chaviyā samapariccheda, lakkhaṇam pana paññāyati, timaṇḍalaṃ[6] paṭicchādetvā nivatthassa uttarāsaṅge kate paṭicchannokāse yeva[7] hoti, pabbājetuṃ[8] vaṭṭati. appaṭicchannokāse ce, na vaṭṭati. *na bhikkhave iṇāyiko* ti ettha iṇāyiko nāma yassa pitupitāmahehi[9] vā iṇaṃ gahitaṃ hoti, sayaṃ vā iṇaṃ gahitaṃ hoti, yaṃ vā āṭhapetvā mātāpitūhi kiñci gahitaṃ hoti, so taṃ iṇaṃ paresaṃ dhāretī 'ti iṇāyiko. yam pana aññe ñātakā āṭhapetvā kiñci gaṇhanti, so na iṇāyiko. na hi te[10] taṃ āṭhapetuṃ issarā, tasmā taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati, itaraṃ na vaṭṭati. sace pan' assa ñātisālohitā mayaṃ dassāma, pabbājetha nan ti iṇaṃ attano bhāraṃ karonti, añño vā koci tassa ācārasampattiṃ disvā pabbājetha naṃ, ahaṃ iṇaṃ dassāmī 'ti vadati, pabbājetuṃ vaṭṭati. tesu asati bhikkhunā tathārūpassa upaṭṭhākassā 'pi ārocetabbaṃ sahetuko satto iṇapalibodhena na pabbājetī[11] ti. sace so paṭipajjati pabbājetabbo. sace 'pi attano kappiyabhaṇḍaṃ atthi, etaṃ dassāmī 'ti pabbājetabbo. sace pana n' eva ñātakādayo paṭipajjanti, na attano dhanaṃ atthi, pabbājetvā bhikkhāya caritvā mocessāmī 'ti pabbājetuṃ na vaṭṭati. sace pabbājeti dukkaṭaṃ. palāto 'pi ānetvā dātabbo. no ce deti, sabbaṃ iṇaṃ gīvā hoti, ajānitvā pabbājayato anāpatti. passantena pana ānetvā iṇasāmikānaṃ dassetabbo. apassantassa gīvā na hoti. sace iṇāyiko aññaṃ desaṃ gantvā pucchiyamāno 'pi n' āhaṃ kassaci kiñci dhāremī 'ti vatvā pabbajati, iṇasāmiko ca taṃ pariyesanto tattha gacchati, daharo taṃ disvā palāyati, so[12] theraṃ upasaṅkamitvā ayaṃ bhante kena pabbājito. mama ettakaṃ nāma dhanaṃ

---

[1] Bp. eva. [2] Bp. lāte. [3] Bp. ūrādīsu.
[4] Bp. sace. [5] Bp. bhujiso.
[6] Bp. timaṇḍalavatthassa *for* timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā nivatthassa.
[7] Bp. ce *for* yeva. [8] Bp. °jenituṃ.
[9] Bp. pitipitā°. [10] Bp. tesaṃ *for* te taṃ.
[11] Bp. pabbajati. [12] Bp. *adds* ca.

gahetvā palāto ti vadati, therena vattabbaṃ mayā upāsaka anaṇo[1] ahan ti vadento[2] pabbājito. kiṃ dāni karomi. passa me pattacīvaramattan ti. ayaṃ tattha sāmīci. palāte pana gīvā na hoti. sace pana naṃ therassa sammukhā 'va disvā ayaṃ mama iṇayiko ti vadati, tava iṇāyikaṃ tvam eva jānāhī 'ti vattabbo. evam pi gīvā na hoti. sace pi so pabbajito ayaṃ idāni kuhiṃ gamissatī ti vadati, therena tvaṃ yeva jānāhī 'ti vattabbo, evam pi 'ssa palāte gīvā na hoti. sace pana thero kuhiṃ dāni ayaṃ gamissati, idh' eva acchatū 'ti vadati, sace[3] palāyati gīvā hoti. sace so sahetukasatto hoti vattasampanno, therena īdiso ayan ti vattabbaṃ. iṇasāmiko ce sādhū 'ti vissajjeti, icc' etaṃ kusalaṃ, sace pana upaḍḍhupaḍḍhaṃ dethā 'ti vadati dātabbaṃ. aparena samayena atiārādhako hoti, sabbaṃ dethā 'ti vutte 'pi dātabbam eva. sace pana uddesaparipucchādīsu kusalo hoti bahūpakāro bhikkhūnaṃ, bhikkhācāravattena pariyesitvā pi iṇaṃ dātabbam evā 'ti.

Iṇāyikavatthukathā niṭṭhitā.

Na bhikkhave dāso ti ettha cattāro dāsā antojāto dhanakkīto karamarānīto sāmaṃ dāsabyaṃ upagato ti. tattha antojāto nāma jātidāso gharadāsiyā putto. dhanakkīto nāma mātāpitūnaṃ santikā putto vā sāmikānaṃ santikā dāso vā dhanaṃ datvā dāsacārittaṃ āropetvā kīto, ete dve 'pi na pabbājetabbā, pabbājentena tattha tattha cārittavasena adāsaṃ katvā pabbājetabbā. karamarānīto[4] nāma tiroraṭṭhavilopaṃ[5] vā katvā upalāpetvā vā tiroraṭṭhato bhujissamānusakāni pi āharanti, antoraṭṭhe yeva vā katāparādhaṃ kiñci gāmaṃ rājā vilumpathā[6] 'ti āṇāpeti, tato mānusakāni pi āharanti, tattha sabbe purisā dāsā, sabbā[7] itthiyo dāsiyo, evarūpo karamarānīto dāso. yehi ānīto tesaṃ santike vasanto vā, bandhanāgāre bandho vā purisehi rakkhiyamāno vā, na pabbājetabbo. palāyitvā pana gato, gataṭṭhāne pabbājetabbo.

---

1 Bp. aṇano.
2 Bp. vadanto.
3 Bp. so ce.
4 Bp. karāmarānīto.
5 Bp. °raṭṭhaṃ vilopaṃ.
6 Bp. viluppathā.
7 Bp. *omits* sabbā.

rañña tuṭṭhena karamarānītake muñcathā 'ti vatvā vā sabbasādhāraṇena vā nayena bandhamokkhe[1] kate, pabbājetabbo 'va. sāmaṃ dāsabyaṃ upagato nāma jīvitahetu vā ārakkhahetu vā ahaṃ te[2] dāso ti sayam eva dāsabhāvaṃ upagato. rājūnaṃ hatthiassagomahīsagopakādayo[3] viya, tādiso dāso na pabbājetabbo. raññño vaṇṇadāsīnaṃ puttā honti amaccaputtasadisā, te 'pi na pabbājetabbā 'va.[4] bhujissitthiyo asaññatā[5] vaṇṇadāsīhi saddhiṃ vicaranti, tāsaṃ putte pabbājetuṃ vaṭṭati. sace sayam eva paṇṇaṃ āropenti na vaṭṭati. bhaddiputtakagaṇādīnaṃ[6] dāsāpi tehi adinnā na pabbājetabbā. vihāresu rājūhi ārāmikadāsā nāma dinnā honti, te pi pabbājetuṃ na vaṭṭati. bhujisse katvā pana pabbājetuṃ vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ, antojātadhanakkītake ānetvā bhikkhusaṅghassa ārāmike demā 'ti denti. takkaṃ sīse āsittakasadisā 'va honti. pabbājetuṃ[7] vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. Kurundiyam pana ārāmikaṃ demā 'ti kappiyavohārena denti, yena kenaci vohārena dinno hotu, n' eva pabbājetabbo ti vuttaṃ. duggatamanussā saṅghaṃ nissāya jīvissāmā 'ti vihāre kappiyakārakā honti, ete[8] pabbājetuṃ vaṭṭati. yassa mātāpitaro dāsā, mātā eva vā dāsī, pitā adāso, taṃ pabbājetuṃ na vaṭṭati. [9]bhikkhussa ñātakā vā upaṭṭhākā vā dāsaṃ denti imaṃ pabbājetha, tumhākaṃ veyyāvaccaṃ karissatī 'ti attano va assa dāso atthi, bhujisso kato 'va pabbājetabbo. sāmikā dāsaṃ denti imaṃ pabbājetha, sace sāsane[10] abhiramissati, adāso vibbhamissati ce, amhākaṃ dāso 'va bhavissatī 'ti, ayaṃ tāvakāliko nāma taṃ pabbājetuṃ na vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. nissāmikadāso hoti so 'pi bhujisso kato 'va pabbājetabbo. ajānanto pabbājetvā vā upasampādetvā vā pacchā jānāti, bhujissaṃ kātum eva vaṭṭati. imassa ca atthassa pakāsanatthaṃ idaṃ vatthuṃ vadanti, ekā kira kuladāsī ekena saddhiṃ Anurādhapurā palāyitvā Rohaṇe

---

1 Bp. bandhanāmokkhe.
2 Bp. vo *for* te.
3 Bp. °mahiṃsa°.
4 Bp. *omits* 'va.
5 Bp. asaṃyatā.
6 Bp. bhaṭiputta°.
7 Bp. te pabbājetuṃ.
8 Bp. ete pi.
9 Bp. *inserts* yassa pana mātā adāsī pitā dāso, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati.
10 Bp. *omits* sāsane.

vasamānā puttaṃ paṭilabhi. so pabbajitvā upasampannakāle lajjī·kukkuccako ahosi. ath' ekadivasaṃ mātaraṃ pucchi kiṃ upāsike tumhākaṃ bhātā vā bhaginī vā n' atthi, ṇa kañci ñātakaṃ passāmī 'ti. tāta ahaṃ Anurādhapure kuladāsī tava pitarā saddhiṃ palāyitvā idha vasāmī 'ti. sīlavā bhikkhu asuddhā kira me pabbajjā 'ti saṃvegaṃ labhitvā mātaraṃ tassa kulassa nāmagottaṃ pucchitvā Anurādhapuraṃ āgamma tassa kulassa gharadvāre aṭṭhāsi. aticchatha bhante 'ti vutto[1] pi nātikkami. te āgantvā, kiṃ bhante 'ti pucchiṃsu. tumhākaṃ itthan nāmā dāsī palātā atthī 'ti. atthi bhante 'ti. ahaṃ tassā putto sace maṃ tumhe anujānātha, pabbajjaṃ labhāmi, tumhe mayhaṃ sāmikā 'ti. te haṭṭhatuṭṭho hutvā, suddhā bhante tumhākaṃ pabbajjā 'ti taṃ bhujissaṃ katvā Mahāvihāre vasāpesuṃ catūhi paccayehi paṭijaggantā. thero taṃ kulaṃ nissāya vasamāno yeva arahattaṃ pāpuṇī 'ti.

Dāsavatthukathā niṭṭhitā.

Kammārabhaṇḍū 'ti tulādhāramuṇḍako suvaṇṇakāraputto. pañcasikho taruṇadārako ti vuttaṃ hoti. *saṅghaṃ apaloketuṃ bhaṇḍūkammāyā*[2] 'ti saṅghaṃ bhaṇḍūkammatthāya[2] āpucchituṃ anujānāmī 'ti attho. tatrāyaṃ āpucchanavidhi, sīmapariyāpanne bhikkhū sannipātetvā pabbajjāpekkhaṃ tattha netvā, saṅghaṃ bhante imassa dārakassa bhaṇḍukammaṃ[3] āpucchāmī[4] 'ti tikkhattuṃ vā dvikkhattuṃ vā sakiṃ vā vattabbaṃ. ettha ca imassa dārakassa bhaṇḍūkammaṃ[3] āpucchāmī[4] 'ti pi imassa samaṇakaraṇaṃ āpucchāmī[4] 'ti pi ayaṃ[5] pabbajitukāmo ti pi vattuṃ vaṭṭati yeva. sace sabhāgaṭṭhānaṃ hoti, dasa vā vīsati[6] vā tiṃsaṃ vā bhikkhū vasantī 'ti paricchedo paññāyati, tesaṃ ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā gantvā 'pi purimanayen' eva āpucchitabbaṃ. pabbajjāpekkhaṃ vinā 'va daharabhikkhū vā sāmaṇere vā pesetvāpi, eko bhante pabbajjāpekkho atthi, tassa bhaṇḍū-

[1] Bp. vutte.
[2] Bp. bhaṇḍūka°.
[3] Bp. bhaṇḍū°.
[4] Bp. °mā.
[5] Bp. *inserts* imassa pabbājanaṃ āpucchāmā 'ti pi ayaṃ samaṇo hotukāmo ti pi *before* ayaṃ.
[6] Bp. vīsaṃ.

kammaṃ āpucchāmā 'ti ādinā nayena āpucchāpetuṃ vaṭṭati. sace keci bhikkhū senāsanaṃ vā gumbādīni vā pavisitvā niddāyanti vā samaṇadhammaṃ vā karonti, āpucchakā ca pariyesantāpi adisvā sabbe āpucchitā amhehī 'ti saññino honti, pabbajjā nāma lahukaṃ kammaṃ, tasmā pabbajito supabbajito 'va, pabbājentassāpi anāpatti. sace pana vihāro mahā hoti anekabhikkhusahassāvāso, sabbe bhikkhū sannipātetuṃ pi dukkaraṃ pageva paṭipāṭiyā āpucchituṃ, khaṇḍasīmāyaṃ vā ṭhatvā nadīsamuddādīni vā gantvā pabbajetabbo. yo pana navamuṇḍo vā hoti vibbhantako vā niganṭhādīsu vā aññataro dvaṅgulakeso vā ūnadvaṅgulakeso vā tassa kesacchedanakiccaṃ n' atthi, tasmā bhaṇḍūkammaṃ anāpucchitvā 'pi tādisaṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. dvaṅgulātirittakeso pana yo hoti antamaso kesasikhāmattadharo 'pi, so bhaṇḍūkammaṃ āpucchitvā 'va pabbājetabbo. Upālivatthuṃ[1] Mahāvibhaṅge vuttanayam eva.

ahivātakarogenā 'ti mārabyādhinā.[2] yatra hi so rogo uppajjati, taṃ kulaṃ sadvipadacatuppadaṃ sabbaṃ nassati. yo bhittiṃ vā chadanaṃ vā bhinditvā palāyati, tirogāmādigato vā hoti, so muccati. tathā c' ettha pitāputtā mucciṃsu. tena vuttaṃ, *pitāputtakā*[3] *sesā hontī* 'ti. *kākuḍḍepakan* ti yo vāmahatthena leḍḍuṃ gahetvā nisinno sakkoti āgatāgate kāke uḍḍāpetvā purato nikkhittaṃ bhattaṃ bhuñjituṃ, ayaṃ kākuḍḍepako nāma, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati.

ittaro ti appamattako katipāham eva vāso bhavissatī 'ti attho. *ogaṇenā* 'ti parihīnagaṇena, appamattakena bhikkhusaṅghenā 'ti attho. *abyattena yāvajīvan* ti ettha sac' āyaṃ vuḍḍhataraṃ ācariyaṃ na labhati, upasampadāya saṭṭhivasso vā sattativasso vā hoti,[4] navakatarassā 'pi byattassa santike ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā, ācariyo me āvuso hohi āyasmato nissāya vacchāmī 'ti evaṃ tikkhattuṃ vatvā nissayo gahetabbo 'va. gāmappavesanaṃ āpucchantenā 'pi ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā, gāmappavesanaṃ āpucchāmi ācariyā 'ti vattabbaṃ. esa nayo sabbattha[5] āpucchanesu. pañcakachakkesu c' ettha yattakaṃ suttaṃ[6]

---

[1] Bp. °vatthu. [2] Bp. māribyādhinā. [3] Bp. *inserts* va.
[4] Bp. hotu. [5] Bp. sabba. [6] Bp. sutaṃ.

nissayamuttakassa icchitabbaṃ, taṃ bhikkhunovādakavaṇṇanāyaṃ vuttaṃ. tassa n' atthi tāya ca appassuto atthitāya ca bahussuto ti veditabbo. sesaṃ vuttanayam eva.

yena Kapilavatthu tena cārikaṃ pakkāmī[1] 'ti ettha ayaṃ anupubbakathā,[2] Suddhodanamahārājā kira bodhisattassa abhinikkhamanadivasato paṭṭhāya, mama putto buddho bhavissāmī 'ti nikkhanto, jāto nu kho buddho no[3] ti pavattisavanatthaṃ ohitasoto 'va viharati. so bhagavato padhānacariyañ ca sambodhiñ ca dhammacakkappavattanādīni ca suṇanto idāni kira me putto Rājagahaṃ upanissāya viharatī 'ti sutvā ekaṃ amaccaṃ āṇāpesi, ahaṃ tāta vuḍḍho mahallako sādhu me jīvantass' eva puttaṃ dassehī 'ti. so sādhū 'ti paṭissuṇitvā purisasahassaparivāro Rājagahaṃ gantvā bhagavato pāde vanditvā nisīdi. ath' assa bhagavā dhammakathaṃ kathesi. so pasīditvā pabbajjañ c' eva upasampadañ ca yāci. tato naṃ bhagavā ehibhikkhūpasampadāya upasampādesi. so sapariso arahattaṃ patvā tatth' eva phalasamāpattisukhaṃ anubhavamāno vihāsi. rājā ten' eva upāyena apare pi aṭṭha dūte pahiṇi. te 'pi sabbe saparisā tath' eva arahattaṃ patvā 'va tatth' eva vihariṃsu. iminā nāma kāraṇena te nāgacchantī 'ti rañño koci pavattimattam pi ārocento n' atthi. atha rājā bodhisattena saddhiṃ ekadivase jātaṃ Kāḷudāyiṃ nāma amaccaṃ pahiṇitukāmo purimanayen' eva yāci. so sace ahaṃ pabbajituṃ labhāmi, dassessāmī 'ti āha. taṃ rājā pabbajitvā 'pi me puttaṃ dassehī 'ti pahiṇi. so 'pi purisasahassaparivāro gantvā tath' eva sapariso[4] arahattaṃ pāpuṇi. so ekadivasaṃ sambhatesu sabbasassesu vissaṭṭhakammantesu jānapadamanussesu[5] pupphitesu thalajajalajapupphesu paṭipajjanakkhame magge bhagavantaṃ vanditvā saṭṭhimattāhi gāthāhi gamanavaṇṇaṃ vaṇṇesi.[6] bhagavā kim etan ti pucchi. bhante tumhākaṃ pitā Suddhodanamahārājā mahallako 'mhi jīvantass' eva me puttaṃ dassehī 'ti maṃ pesesi, sādhu bhante bhagavā ñātakānaṃ saṅgahaṃ karotu, kālo dāni[7] cārikaṃ pakkamitun ti. tena

[1] Bp. pakkamī.
[2] Bp. anupubbākathā.
[3] Bp. *omits* no.
[4] Bp. saparivāro.
[5] Bp. jana°.
[6] Bp. saṃvaṇṇesi.
[7] Bp. *omits* dāni.

hi saṅghassa ārocehi, bhikkhū gamiyavattaṃ pūressantī 'ti. sādhu bhante 'ti thero tathā akāsi. bhagavā Aṅga-Magadhavāsīnaṃ kulaputtānaṃ dasahi sahassehi Kapilavatthuvāsīnaṃ dasahi[1] sahassehī 'ti sabbeh' eva vīsatisahassehi khīṇāsavehi parivuto, Rājagahā nikkhamitvā Rājagahato saṭṭhiyojanikaṃ Kapilavatthuṃ divase divase yojanaṃ gacchanto dvīhi māsehi pāpuṇissāmī 'ti aturitacārikaṃ pakkāmi. tena vuttaṃ *yena Kapilavatthu tena cārikaṃ pakkāmī*[2] 'ti. evaṃ pakkante ca bhagavati Udāyitthero nikkhantadivasato paṭṭhāya Suddhodanamahārājassa gehe bhattakiccaṃ karoti. rājā theraṃ parivisitvā pattaṃ gandhacuṇṇena ubbaṭetvā uttamabhojanassa[3] pūretvā bhagavato dassathā[4] 'ti therassa hatthe ṭhapesi. thero 'pi tath' eva karoti. iti bhagavā antarāmagge rañño yeva piṇḍapātaṃ paribhuñji. thero 'pi bhattakiccāvasāne divase divase rañño ārocesi, ajja ettakaṃ[5] bhagavā āgato 'ti, buddhaguṇapaṭisaṃyuttāya ca kathāya Sākiyānaṃ bhagavati saddhaṃ uppādesi. ten' eva naṃ bhagavā etad aggaṃ bhikkhave mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ kulappasādakānaṃ, yad idaṃ Kāḷudāyī 'ti etad agge ṭhapesi. Sākiyā 'pi kho anuppatte bhagavati amhākaṃ ñātisetṭhaṃ passissāmā 'ti sannipatitvā bhagavato vasanaṭṭhānaṃ vīmaṃsamānā, nigrodhasakkassa ārāmo ramaṇīyo ti sallakkhetvā tattha sabbaṃ paṭijagganavidhiṃ[6] kāretvā gandhapupphahatthā paccuggamanaṃ karontā sabbālaṅkārapaṭimaṇḍite dahare[7] nāgaradārake[8] ca nāgaradārikāyo[9] ca paṭhamaṃ pahiṇiṃsu, tato rājakumāre ca rājakumāriyo ca tesaṃ anantarā, sāmaṃ gantvā pupphacuṇṇādīhi[10] pūjamānā bhagavantaṃ gahetvā Nigrodhārāmam eva agamaṃsu. tatra bhagavā vīsatisahassakhīṇāsavaparivuto paññattapavarabuddhāsane nisīdi. Sākiyā mānajātikā mānatthaddhā. te Siddhatthakumāro amhehi daharadaharo[11] amhākaṃ kaṇiṭṭho bhāgineyyo putto nattā 'ti cintetvā daharadahare rājakumāre

---

1 Bp. dasahī *for* dasahi sahassehī.
2 Bp. pakkamī.
3 Bp. °bhojanarasassa.
4 Bp. dehī.
5 Bp. attekaṁ *comes after* bhagavā.
6 Bp. °vīthiṁ.
7 Bp. daharadahare.
8 Bp. nāgarikadārake.
9 Bp. dārikāyo.
10 Bp. gandhapuppha°.
11 Bp. *adds* 'va.

āhaṃsu, tumhehi[1] vandatha mayaṃ tumhākaṃ piṭṭhito nisīdissāmā 'ti. tesu evaṃ nisinnesu bhagavā tesaṃ ajjhāsayaṃ oloketvā, na maṃ ñātī vandanti, handa dāni te vandāpessāmī[2] 'ti abhiññāpādakaṃ catutthajjhānaṃ samāpajjitvā vuṭṭhāya iddhiyā ākāsaṃ abbhuggantvā tesaṃ sīse pādapaṃsuṃ okiramāno[3] viya, gaṇḍāmbarukkhamūle[4] yamakapāṭihāriyasadisaṃ pāṭihāriyam akāsi. rājā taṃ acchariyaṃ disvā āha, bhagavā tumhākaṃ maṅgaladivase brāhmaṇassa[5] vandanatthaṃ upanītānaṃ pāde vo parivattetvā[6] brāhmaṇassa[5] matthake patiṭṭhite disvā 'pi ahaṃ tumhe vandiṃ, ayaṃ me paṭhamavandanā. vappamaṅgaladivase jambūchāyāya[7] sirisayane nipannānaṃ vo jambuchāyāya aparivattanaṃ disvā 'pi pāde vandiṃ, ayaṃ me dutiyavanidanā. idāni imaṃ adiṭṭhapubbaṃ pāṭihāriyaṃ disvā 'pi tumhākaṃ pāde vandāmi, ayaṃ me tatiyavandanā 'ti. Suddhodanamahārājena pana vandite bhagavati avanditvā ṭhino nāma ekasākiyo 'pi n' āhosi sabbe yeva vandiṃsu. iti bhagavā ñātiṃ vandāpetvā[8] ākāsato oruyha[9] paññatte āsane nisīdi. nisinne bhagavati sikhāppatto ñātisamāgamo ahosi, sabbe ekaggacittā[10] sannisinnā nisīdiṃsu. tato mahāmegho pokkharavassaṃ vassi, tāmbavaṇṇam udakaṃ heṭṭhā viravantaṃ gacchati. kassaci sarīre ekabindumattam pi na patati. taṃ disvā sabbe acchariyabbhūtajātā ahesuṃ. bhagavā na idān' eva mayhaṃ ñātisamāgame pokkharavassaṃ vassati, atīte 'pi vassī 'ti imissā atthuppattiyā[11] Vessantarajātakaṃ kathesi. dhammadesanaṃ sutvā sabbe uṭṭhāya vanditvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. eko 'pi rājā vā rājamahāmatto vā sve amhākaṃ bhikkhaṃ gaṇhathā 'ti vatvā gato nāma n' atthi. bhagavā dutiyadivase vīsatibhikkhusahassaparivāro Kapilavatthuṃ piṇḍāya pāvisi. na koci paccuggantvā nimantesi vā pattaṃ vā aggahesi. bhagavā indakhīle ṭhito āvajjesi, kathaṃ nu kho pubbe buddhā kula-

---

1 Bp. tumhe. 2 Bp. °payissāmī. 3 Bp. oki.a°.
4 Bp. kaṇḍambamūle. 5 Bp. brāhmaṇānaṃ.
6 Bp. °ttitvā. 7 Bp. jambucchā°.
8 Bp. ñātayo. 9 Bp. orūyha.
10 Bp. ekaggā sannipatiṃsu *for* ekaggacittā sannisinnā nisīdiṃsu.
11 Bp. aṭṭhu°.

nagare piṇḍāya cariṃsu, kiṃ uppaṭipāṭiyā issarajanānaṃ gharāni agamaṃsu, udāhu sapadānacārikaṃ[1] cariṃsu 'ti tato ekabuddhassāpi[2] uppaṭipāṭiyā gamanaṃ adisvā mayāpi idāni ayam eva vaṃso, ayaṃ paveṇi[3] paggahetabbā, āyatiñ ca me sāvakāpi mam' eva anusikkhantā piṇḍacāriyavattaṃ[4] pūressantī 'ti koṭiyaṃ niviṭṭhagehato paṭṭhāya sapadānaṃ[1] piṇḍāya carati. ayyo kira Siddhatthakumāro piṇḍāya caratī 'ti catubhūmikādīsu[5] pāsādesu sīhapañjaraṃ vivaritvā mahājano dassanabyāvaṭo ahosi. Rāhulamātāpi devī ayyaputto kira imasmiṃ yeva nagare mahatā rājānubhāvena suvaṇṇasīvikādīhi[6] vicaritvā idāni kesamassuṃ ohāretvā kāsāyavatthavasano kapālahattho piṇḍāya carati, sobhati nu kho, no vā 'ti sīhapañjaraṃ vivaritvā olokayamānā, bhagavantaṃ nānāvirāgasamujjalāya sarīrappabhāya nagaravīthiyo obhāsetvā buddhasirikā[7] virocamānaṃ disvā uṇhīsato paṭṭhāya yāva pādatalā pa narasīhagāthāhi nāma aṭṭhahi gāthāhi abhitthavitvā rañño santikaṃ gantvā, tumhākaṃ putto piṇḍāya caratī 'ti rañño ārocesi. rājā taṃ sutvā[8] saṃviggahadayo[9] hatthena sāṭakaṃ saṇṭhāpayamāno turitaturitaṃ nikkhamitvā vegena gantvā bhagavato purato ṭhatvā āha, kiṃ bhante amhe lajjāpetha kim atthaṃ piṇḍāya caratha kiṃ ettakānaṃ bhikkhūnaṃ na sakkā bhattaṃ laddhun ti evaṃ[10] saññino ahuvatthā 'ti. vaṃsacārittam etaṃ mahārāja amhākan ti. nanu bhante amhākaṃ mahāsammatakhattiyavaṃso nāma vaṃso, tattha ca ekakhattiyo 'pi bhikkhācāro nāma n' atthī 'ti. ayaṃ mahārāja rājavaṃso nāma tava vaṃso, amhākaṃ pana buddhavaṃso nāma, sabbabuddhā 'va[11] piṇḍacārikā[12] ahesun ti antaravīthiyaṃ ṭhito 'va,

> uttiṭṭhe na ppamajjeyya dhammaṃ sucaritaṃ care
> dhammacārī sukhaṃ seti asmiṃ loke parambi cā 'ti,[13]

---

[1] Bp. sappadā°.
[2] Bp. °ssa 'pi.
[3] Bp. paveṇī.
[4] Bp. piṇḍācariyavattaṃ.
[5] Bp. °bhūmakādīsu.
[6] Bp. °sivi°.
[7] Bp. °siriyā.
[8] Bp. *omits* sutvā.
[9] Bp. vigga°.
[10] Bp. eva.
[11] Bp. ca.
[12] Bp. piṇḍā°.
[13] Dhammapada, 168.

imaṃ gātham āha. gāthāpariyosāne rājā sotāpattiphalaṃ sacchākāsi.

> dhammaṃ care sucaritaṃ na taṃ[1] duaccritaṃ care
> dhammacārī sukhaṃ seti asmiṃ loke paramhi cā 'ti,[2]

imaṃ pana gāthaṃ sutvā sakadāgāmiphale patiṭṭhāsi, Dhammapālajātakaṃ sutvā anāgāmiphale patiṭṭhāsi, maraṇasamaye setacchattassa heṭṭhā sirisayane[3] nipanno yeva arahattaṃ pāpuṇi. araññavāsena padhānānuyogakiccaṃ rañño na ahosi. sotāpattiphalaṃ[4] sacchikatvā eva pana bhagavato pattaṃ gahetvā saparisaṃ bhagavantaṃ mahāpāsādaṃ oropetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena parivisi. bhattakiccāvasāne sabbaṃ itthāgāraṃ āgantvā bhagavantaṃ vandi ṭhapetvā Rāhulamātaraṃ. sā pana, gaccha ayyaputtaṃ vandāhī 'ti parijanena vuccamānāpi, sace mayhaṃ guṇo atthi, sayam eva ayyaputto āgamissati, āgataṃ naṃ vandissāmī 'ti vatvā na agamāsi. bhagavā rājānaṃ pattaṃ gāhāpetvā dvīhi aggasāvakehi saddhiṃ rājadhītāya sirigabbhaṃ[3] gantvā, rājadhītā yathāruciyā vandamānā na kiñci vattabbā 'ti vatvā paññatte āsane nisīdi. sā vegena āgantvā gopphakesu gahetvā pādapiṭṭhiyaṃ sīsaṃ parivattetvā parivattetvā yathājjhāsayaṃ vandi. rājā rājadhītāya bhagavati sinehabahumānādiguṇasampattiṃ kathesi. bhagavā, anacchariyaṃ mahārāja yaṃ idāni paripakke ñāṇe tayā rakkhiyamānā rājadhītā attānaṃ rakkhati,[5] sā pubbe anārakkhā pabbatapāde vicaramānā aparipakke ñāṇe attānaṃ rakkhā 'ti vatvā Candakinnarījātakaṃ kathesi. taṃ divasam eva[6] Nandarājakumārassa kesavissajjanaṃ paṭṭabandho gharamaṅgalaṃ āvāhamaṅgalaṃ chattamaṅgalan ti pañca mahāmaṅgalāni honti. bhagavā Nandaṃ pattaṃ gāhāpetvā maṅgalaṃ vatvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.[7] tadā[8] janapādakalyāṇī kumāraṃ gacchantaṃ disvā, tuvaṭaṃ[9] kho ayyaputta āgaccheyyāsī 'ti vatvā gīvaṃ pasāretvā olokesi. so 'pi bhagavantaṃ, pattaṃ

[1] Bp. naṃ.
[2] Dhammapada, 169.
[3] Bp. sirī°.
[4] Bp. °lañ *and adds* ca.
[5] Bp. rakkhi.
[6] Bp. *adds* ca.
[7] Bp. pakkami.
[8] Bp. *omits* tadā.
[9] Bp. tuvaṭṭaṃ.

gaṇhathā 'ti vattuṃ avisahamāno vihāraṃ yeva agamāsi. taṃ anicchamānaṃ yeva bhagavā pabbājesi. iti bhagavā Kapilapuraṃ āgantvā dutiyadivase Nandaṃ pabbājesi. sattame divase Rāhulamātā kumāraṃ alaṅkaritvā bhagavato santikaṃ pesesi, passa tāta etaṃ vīsatisahassasamaṇaparivutaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ brahmarūpavaṇṇaṃ samaṇaṃ, ayan te pitā, etassa mahantā nidhayo ahesuṃ, tassa[1] nikkhamanato paṭṭhāya na passāma, gaccha naṃ dāyajjaṃ yāca. ahaṃ tāta kumāro chattaṃ ussāpetvā cakkavatti[2] bhavissāmi, dhanena me attho, dhanaṃ me dehi, sāmiko hi putto pitusantakassā 'ti. kumāro[3] bhagavato santikaṃ gantvā 'va pitusinehaṃ[4] paṭilabhitvā haṭṭhatuṭṭhacitto,[5] sukhā te samaṇa chāyā 'ti vatvā aññam pi bahuṃ attano anurūpaṃ vadanto aṭṭhāsi. *bhagavā* katabhattakicco anumodanaṃ katvā *uṭṭhāyāsanā pakkāmi.*[6] *kumāro* 'pi, *dāyajjaṃ me samaṇa dehi, dāyajjaṃ me samaṇa dehī 'ti bhagavantaṃ anubandhi.* tena vuttaṃ, anupubbena cārikañ caramāno yena Kapilavatthuṃ[7] . . . pe . . . dāyajjaṃ me samaṇa dehī 'ti. *atha kho bhagavā āyasmantaṃ Sāriputtaṃ āmantesī* 'ti bhagavā kumāraṃ na nivattāpesi, parijano 'pi kumāraṃ bhagavatā saddhiṃ gacchantaṃ nivattetuṃ na visahati. atha ārāmaṃ gantvā, yaṃ ayaṃ pitusantakaṃ dhanaṃ icchati, taṃ vaṭṭānugataṃ savighātaṃ, hand' assa bodhimaṇḍe paṭiladdhaṃ sattavidhaṃ ariyadhanaṃ demi, lokuttaradāyajjassa naṃ sāmikaṃ karomī 'ti āyasmantaṃ Sāriputtaṃ āmantesi. āmantetvā ca pan' āha, *tena hi tvaṃ Sāriputta Rāhulakumāraṃ pabbājehī* 'ti. yasmā ayaṃ dāyajjaṃ yācati, tasmā naṃ lokuttaradāyajjaṃ paṭilābhāya pabbājehī 'ti attho. idāni yā sā bhagavatā Bārāṇasiyaṃ tīhi saraṇagamanehi pabbajjā ca upasampadā ca anuññāta, tato yasmā upasampadaṃ paṭikkhipitvā garubhāve ṭhapetvā ñatticatutthena kammena upasampadā anuññātā, pabbajjā pana n' eva paṭikkhittā, na puna anuññātā, tasmā anāgate bhikkhūnaṃ vimati uppajjissati, ayaṃ pabbajjā nāma pubbe upasampadāsadisā, kiṃ nu kho idāni pi upasampadā viya

[1] Bp. tyassa.
[2] Bp. °vattī.
[3] Bp. Rāhulakumāro.
[4] Bp. pitisinehaṃ.
[5] Bp. haṭṭhacitto.
[6] Bp. pakkami.
[7] Bp. °vatthu.

kammavācāy' eva kattabbā udāhu saraṇagamanehī 'ti, imañ ca pan' atthaṃ viditvā bhagavā puna tīhi saraṇagamanehi sāmaṇerapabbajjaṃ anujānitukāmo, tasmā dhammasenāpati taṃ bhagavato ajjhāsayaṃ viditvā bhagavantaṃ puna pabbajjaṃ anujānāpetukāmo āha, *kath' āhaṃ bhante Rāhulakumāraṃ pabbājemī* 'ti. *atha kho āyasmā Sāriputto Rāhulakumāraṃ pabbājesī* 'ti, kumārassa Mahāmoggallānatthero kese chinditvā kāsāyāni datvā Sāriputto[1] saraṇāni adāsi. Mahākassapatthero ovādācariyo ahosi. yasmā pana upajjhāyamūlakā pabbajjā ca upasampadā ca, upajjhāyo 'va tattha issaro, na ācariyo, tasmā vuttaṃ, atha kho āyasmā Sāriputto Rāhulakumāraṃ pabbājesī 'ti. evaṃ, kumāro pabbajito 'ti sutvā uppannasaṃvegena hadayena atha kho Suddhodano sakkoti sabbaṃ vattabbaṃ. tattha yasmā uñchācariyāya jīvato pabbajitassa avisesena varaṃ yācāmī 'ti vutte, yācassū 'ti vacanaṃ appaṭirūpaṃ, na ca buddhānaṃ āciṇṇaṃ, tasmā *atikkantavarā kho Gotama tathāgatā* 'ti vuttaṃ. *yañ ca bhante kappati yañ ca anavajjan* ti, yaṃ tumhākañ c' eva dātuṃ kappati anavajjañ ca hoti, mama[2] sampaṭicchanappaccayā viññūhi na garahitabbaṃ, taṃ yācāmī 'ti attho. *tathā Nande adhimattaṃ Rāhule* 'ti yath' eva kira bodhisattaṃ evaṃ Nandam pi Rāhulam pi maṅgaladivase nemittakā cakkavatti bhavissatī ti byākariṃsu. atha rājā puttassa cakkavattisiriṃ passissāmī 'ti ussāhajāto bhagavato pabbajjāya mahantaṃ icchāvighātaṃ pāpuṇi. tato Nandassa cakkavattisiriṃ passissāmī 'ti ussāhaṃ janesi. tam pi bhagavā pabbājesi iti tam pi dukkhaṃ adhivāsetvā idāni Rāhulassa cakkavattisiriṃ passissāmī 'ti ussāhaṃ janesi. tam pi bhagavā pabbājesi. ten' assa idāni kulavaṃso pi pacchinno, kuto cakkavattisirī 'ti adhikataraṃ dukkhaṃ uppajji. tena vuttaṃ tathā Nande adhimattaṃ Rāhule 'ti. rañño pana ito pacchā anāgāmiphalappatti veditabbā. *sādhu bhante ayyā* 'ti idaṃ kasmā āha. so kira cintesi, yatra hi nāma aham pi buddhamāmako dhammamāmako saṅghamāmako samāno attano pitarā[3] putte pabbājiyamāne ñātiviyogadukkhaṃ adhivāsetuṃ

[1] Bp. *omits* Sāriputto.
[2] Bp. ca *after* mama.
[3] Bp. piyatara.

na sakkomi, aññe janā puttanattakesu pabbajantesu khamaṃ adhivāsessanti, tasmā aññesam pi tāva evarūpaṃ dukkhaṃ mā ahosī 'ti āha. bhagavā sāsane niyyānikakāraṇaṃ rājā vadatī 'ti dhammakathaṃ katvā *na bhikkhave ananuññāto mātāpitūhi putto pabbājetabbo* ti sikkhāpadaṃ paññāpesi.[1] tattha *mātāpitūhī* 'ti jananījanake sandhāya vuttaṃ. sace dve atthi, dve 'pi āpucchitabbā. sace pitā mato hoti[2] mātā vā, yo jīvati, so āpucchitabbo. pabbājitā 'pi āpucchitabbā 'va. āpucchantena sayaṃ vā gantvā āpucchitabbaṃ, aññaṃ vā pesetabbo, so eva vā pesetabbo gaccha mātāpitaro āpucchitvā ehī 'ti. sace anuññāto 'mhī 'ti vadati, saddahantena pabbājetabbo. pitā sayaṃ pabbajito puttam pi pabbājetukāmo hoti, mātaraṃ āpucchitvā pabbājetu. mātā vā dhītaraṃ pabbājetukāmā pitaraṃ āpucchitvā 'va pabbājetu. pitā puttadārena anatthiko palāyi. mātā imaṃ pabbājethā 'ti puttaṃ bhikkhūnaṃ deti pitā 'ssa kuhin ti vutte cittakeḷiyaṃ kīḷituṃ palāto ti vadati, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. mātā kenaci purisena saddhiṃ palātā hoti, pitā pana pabbājethā 'ti deti, etthāpi es' eva nayo. pitā vippavuttho hoti, mātā puttaṃ pabbājethā 'ti anujānāti pitā 'ssa kuhin ti vutte, kiṃ tumhākaṃ pitarā, ahaṃ jānissāmī 'ti vadati, pabbājetuṃ vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. mātāpitaro matā, dārako cūḷamātādīnaṃ[3] santike saṃvaḍḍho,[4] tasmiṃ pabbājiyamāne taṃ[5] nissāya ñātakā kalahaṃ vā karonti khīyanti[6] vā, tasmā vivādupacchedanatthaṃ āpucchitvā 'va pabbājetabbo. 'anāpucchā pabbājentassa pana āpatti n' atthi. daharakāle gahetvā posanakā mātāpitaro nāma honti, tesam pi es' eva nayo. putto attānaṃ nissāya jīvati, na mātāpitaro, sace 'pi rājā hoti, āpucchitvā 'va pabbājetabbo. mātāpitūhi anuññāto pabbajitvā puna vibbhamati, sace 'pi sattakkhattuṃ pabbajitvā vibbhamati, āgatāgatakāle punappunaṃ āpucchitvā 'va pabbājetabbo. sace evaṃ vadanti, ayaṃ vibbhamitvā gehaṃ āgato amhākaṃ kammaṃ na karoti, pabbajitvā tumhākaṃ vattaṃ na pūreti, n' atthi imassa āpucchanakiccaṃ, āgatā-

---

1 Bp. paññapesi.
2 Bp. *omits* hoti.
3 Bp. cūḷa°.
4 Bp. saṃvaddho.
5 Bp. *omits* taṃ nissāya.
6 Bp. khiyyanti.

gataṃ naṃ[1] pabbājeyyāthā 'ti, evaṃ nissaṭṭhaṃ puna anāpucchā 'pi pabbājetuṃ vaṭṭati. yo 'pi daharakāle yeva, ayaṃ tumhākaṃ dinno, yadā icchatha, tadā pabbājeyyāthā 'ti evaṃ dinno hoti, so 'pi āgatāgato[2] puna āpucchitvā 'va pabbājetabbo. yam pana daharakāle yeva imaṃ bhante pabbājeyyāthā 'ti anujānitvā pacchā vuḍḍhippattakāle nānujānanti. ayaṃ na anāpucchā pabbājetabbo. eko mātāpitūhi saddhiṃ bhaṇḍitvā pabbājetha man ti āgacchati. āpucchitvā ehī 'ti ca vutto n' āhaṃ gacchāmi, sace maṃ na pabbājetha, vihāraṃ vā jhāpemi, satthena vā tumhe paharāmi, tumhākaṃ ñātakaupaṭṭhākānaṃ vā ārāmacchedanādīhi anatthaṃ uppādemi, rukkhā vā patitvā marāmi, coramajjhaṃ vā pavisāmi,[3] desantaraṃ vā gacchāmī 'ti vadati. taṃ jīvitass'[4] eva rakkhaṇatthāya pabbājetuṃ vaṭṭati. sace pan' assa mātāpitaro āgantvā, kasmā amhākaṃ puttaṃ pabbājayitthā 'ti vadanti, tesaṃ tam atthaṃ ārocetvā, rakkhaṇatthāya naṃ pabbājayimhā, paññāyatha[5] tumhe puttenā 'ti vattabbā. rukkhā papatissāmī[6] 'ti ārūhitvā pana hatthapāde muñcantaṃ pabbājetuṃ vaṭṭati yeva. eko videsaṃ gantvā pabbajjaṃ yācati. āpucchitvā ce gato pabbājetabbo. no ce daharabhikkhuṃ pesetvā āpucchāpetvā pabbājetabbo. atidūrañ ce hoti, pabbājetvā 'pi bhikkhūhi saddhiṃ pesetvā dassetuṃ vaṭṭati. Kurundiyam pana vuttaṃ, sace dūraṃ hoti maggo ca mahākantāro, gantvā āpucchissāmī[7] 'ti pabbājetuṃ vaṭṭatī 'ti. sace pana mātāpitūnaṃ bahū[8] puttā honti, evañ ca vadanti, bhante etesaṃ dārakānaṃ yaṃ icchatha taṃ pabbājeyyāthā 'ti, dārake vīmaṃsitvā yaṃ icchati so pabbājetabbo. sace 'pi sakalena kulena vā gāmena vā anuññātaṃ hoti, bhante imasmiṃ kule vā gāme vā yaṃ icchatha, taṃ pabbājeyyāthā 'ti, yaṃ icchati, so pabbājetabbo 'ti.

Rāhulavatthukathā niṭṭhitā.

Yāvatake vā pana ussahatī 'ti yattake sakkoti. dasasu sikkhāpadesu purimānaṃ pañcannaṃ atikkamo nāsanāvat-

---

1 Bp. *omits* naṃ.
2 Bp. °gate.
3 Bp. pavissāmi.
4 Bp. jīvassa.
5 Bp. maññatha.
6 Bp. patissāmī.
7 Bp. °ssāmā.
8 Bp. bahu.

thu,[1] pacchimānaṃ atikkamo daṇḍakammavatthu. *appatissā*[2] 'ti bhikkhuṃ[3] jeṭṭhakaṭṭhāne issariyaṭṭhāne na ṭhapenti. *asabhāgavuttikā* 'ti samānajīvikā na bhavanti, visabhāgajīvikā 'ti attho. *alābhāya parisakkatī* 'ti yathā lābhaṃ na labhanti, evaṃ parakkamati. *anatthāyā* 'ti upaddavāya. *anāvāsāyā*[4] 'ti kin ti imasmiṃ āvāse na vaseyyun ti parakkamati. *akkosati paribhāsatī* 'ti akkosati c' eva bhayadassanena ca tajjeti. *bhēdetī* 'ti pesuññaṃ upasaṃharitvā bhedeti. *āvaraṇaṃ kātun* ti mā yidha[5] pavisā 'ti nīvaraṇaṃ kātuṃ. *yattha vā vasati yattha vā paṭikkamatī* 'ti yattha vasati vā pavisati vā. ubhayenāpi attano pariveṇañ ca vassaggena pattasenāsanañ ca vuttaṃ. *mukhadvārikaṃ āhāraṃ āvaraṇaṃ karontī* 'ti, ajja mā khādatha mā bhuñjathā[6] 'ti evaṃ nivārenti. *na bhikkhave mukhadvāriko āhāro āvaraṇaṃ kātabbo* ti ettha, mā khāda mā bhuñjā 'ti vadato 'pi, āhāraṃ nivāressāmī 'ti pattacīvaraṃ anto nikkhipato 'pi, sabbapayogesu dukkaṭaṃ. anācārassa pana dubbacasāmaṇerassa daṇḍakammaṃ katvā yāguṃ vā bhattaṃ vā pattacīvaraṃ vā dassetvā, ettake nāma daṇḍakamme āhaṭe idaṃ lacchasī 'ti vattuṃ vaṭṭati. bhagavatā hi āvaraṇam eva daṇḍakammaṃ vuttaṃ. dhammasaṅgāhakattherehi pana, aparādhānurūpaṃ udakadāruvālikādīnaṃ āharāpanam pi kātabban ti vuttaṃ. tasmā tam pi kātabbaṃ. tañ ca kho oramissati viramissatī 'ti anukampāyā, na nassissati vibbhamissatī 'ti ādinayappavattena pāpajjhāsayena daṇḍakammaṃ karomī 'ti uṇhapāsāṇe vā nipajjāpetuṃ, pāsāṇiṭṭhakādīni vā sīse nikkhipāpetuṃ, udakaṃ vā pavesetuṃ na vaṭṭati. *na bhikkhave upajjhāyaṃ anāpucchā* 'ti ettha, tumhākaṃ sāmaṇerassa ayaṃ nāma aparādho, daṇḍakamm' assa karothā 'ti tikkhattuṃ vutte, sace upajjhāyo daṇḍakammaṃ na karoti, sayaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace 'pi ādito 'va upajjhāyo vadati, mayhaṃ sāmaṇerānaṃ dose sati tumhe 'va daṇḍakammaṃ karothā 'ti kātuṃ vaṭṭati yeva. yathā ca sāmaṇerānaṃ evaṃ saddhivihārikantevāsikānaṃ pi daṇḍakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. *apalāḷentī* 'ti

---

[1] Bp. nāsanāvatthu.
[2] Bp. appaṭissā.
[3] Bp. bhikkhū.
[4] Bp. avāsāyā.
[5] Bp. idha.
[6] Bp. bhuñjā.

tumhākaṃ pattaṃ dassāmi cīvaraṃ dassāmī 'ti attano upaṭṭhānakaraṇatthaṃ saṅgaṇhanti. *na bhikkhave aññassa parisā apalāḷetabbā* 'ti, ettha samāṇerā vā hontu upasampannā vā antamaso dussīlabhikkhussāpi parassa parisabhūte bhinditvā gaṇhituṃ na vaṭṭati, ādīnavam pana vattuṃ vaṭṭati. tayā nhāyituṃ āgatena gūthamakkhanaṃ viya kataṃ dussīlaṃ nissāya viharittenā 'ti. sace so sayam eva jānitvā upajjhaṃ vā nissayaṃ vā yācati dātuṃ vaṭṭati. *anujānāmi bhikkhave dasah' aṅgehi samannāgataṃ sāmaṇeraṃ nāsetun* ti ettha Kaṇṭakasikkhāpadavaṇṇanāyaṃ vuttāsu tīsu nāsanāsu liṅganāsanā 'va adhippetā, tasmā yo pāṇātipātādīsu ekam pi kammaṃ karoti, so liṅganāsanāya nāsetabbo. yathā ca bhikkhūnaṃ pāṇātipātādīsu nānā āpattiyo[1] honti, na tathā sāmaṇerānaṃ. sāmaṇero hi kunthakipillikam pi māretvā maṅkuṇaṇḍakam[2] pi bhinditvā nāsetabbataṃ yeva pāpuṇāti. tāvad ev' assa saraṇagamanāni ca upajjhāgahaṇañ ca senāsanagāho ca paṭippassambhati saṅghalābhaṃ na labhati, liṅgamattam eva ekaṃ avasiṭṭhaṃ hoti. so ce[3] ākiṇṇadoso 'va hoti, āyatiṃ saṃvare na tiṭṭhati, nikkaḍḍhitabbo. atha sahasā virajjhitvā duṭṭhaṃ[4] mayā katan ti puna saṃvare ṭhātukāmo hoti, liṅganāsanakiccaṃ n' atthi. yathānivatthapārutass' eva saraṇāni dātabbāni, upajjhā[5] dātabbā.[6] sikkhāpadāni pana saraṇagamanen' eva ijjhanti. sāmaṇerānaṃ hi saraṇagamanaṃ bhikkhūnaṃ upasampadakammavācāsadisaṃ, tasmā bhikkhunā[7] viya catupārisuddhisīlaṃ iminā pi dasa sīlāni samādinnān' eva honti. evaṃ sante pi daḷhīkaraṇatthaṃ āyatiṃ saṃvare patiṭṭhāpanatthaṃ puna dātabbāni. sace purimikāya puna saraṇāni gahitāni, pacchimikāya vassāvāsikaṃ lacchati. sace pacchimikāya gahitāni, saṅghena apaloketvā lābho dātabbo. adinnādāne tiṇasalākamattenāpi vatthunā, abrahmacariye tīsu maggesu yatthakatthaci vippaṭipattiyā musāvāde hassādhippāyatāya[8] pi musābhaṇite assamaṇo hoti nāsetabbataṃ āpajjati. majjapāne pana bhikkhuno ajānitvāpi bījato paṭṭhāya majjaṃ

1 Bp. tātā *by mistake.*
2 Bp. maṅgurakuṇaṇḍakaṃ.
3 Bp. sace.
4 Bp. dukkaṭaṃ.
5 Bp. upajjhāyo.
6 Bp. dātabbo.
7 Bp. bhikkhūnaṃ.
8 Bp. hasādhi°.

pivantassa pācittiyaṃ. sāmaṇero pana[1] jānitvā 'va pivanto sīlabhedaṃ āpajjati, na ajānitvā. yāni pan' assa itarāni pañca sikkhāpadāni, tesu bhinnesu na nāsetabbo, daṇḍakammaṃ kātabbaṃ. sikkhāpade pana puna dinne 'pi adinne 'pi vaṭṭati. daṇḍakammena pana piḷetvā[2] āyatiṃ saṃvare ṭhapanatthāya dātabbam eva. sāmaṇerāraṃ majjapānaṃ sacittakaṃ pārājikavatthu. ayaṃ viseso. avaṇṇabhāsane pana arahaṃ sammāsambuddho 'ti ādīnaṃ paṭipakkhavasena buddhassa vā, svākkhāto 'ti ādīnaṃ paṭipakkhavasena dhammassa vā, supaṭipanno[3] 'ti ādīnaṃ paṭipakkhavasena saṅghassa vā. avaṇṇaṃ bhāsanto ratanattayaṃ nindanto garahanto, ācariyupajjhāyādīhi mā evaṃ avacā 'ti avaṇṇabhāsane ādīnavaṃ dassetvā nivāretabbo. sace yāvatatiyaṃ vuccamāno na oramati, kaṇṭakanāsanāya nāsetabbo ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana sace evaṃ vuccamāno taṃ laddhiṃ nissajjati, daṇḍakammaṃ kāretvā accayaṃ desāpetabbo. sace na nissajjati, tath' eva ādāya paggayha tiṭṭhati, liṅganāsanāya nāsetabbo ti vuttaṃ. taṃ yuttaṃ. ayam eva hi nāsanā idh' ādhippetā 'ti. micchādiṭṭhike 'pi es' eva nayo. sassatucchedānañ hi aññataraditṭhiko, sace ācariyādīhi ovadiyamāno nissajjati, daṇḍakammaṃ kāretvā accayaṃ desāpetabbo, appaṭinissajjanto 'va nāsetabbo ti. bhikkhunīdūsako c' ettha kāmaṃ abrahmacāriggahaṇena gahito 'va. abrahmacāriṃ[4] pana āyatiṃ saṃvare ṭhātukāmaṃ saraṇāni datvā upasampādetuṃ vaṭṭati. bhikkhunīdūsako āyatiṃ saṃvare ṭhātukāmo 'pi pabbajjam pi na labhati, pageva upasampadan ti etam atthaṃ dassetuṃ bhikkhunīdūsako ti imaṃ[5] visuṃ dasamaṃ aṅgaṃ vuttan ti veditabbaṃ.

dahare dahare 'ti taruṇe taruṇe. *moligalle*[6] 'ti thūlasarīre. *hatthibhaṇḍe*[7] *assabhaṇḍe*[8] 'ti hatthigopake ca assagopake ca. *paṇḍako bhikkhave* 'ti ettha, āsittapaṇḍako usuyyapaṇḍako[9] opakkamiyapaṇḍako pakkhapaṇḍako napuṃsakapaṇḍako ti

---

[1] Bp. *omits* pana.
[2] Bp. piḷetvā.
[3] Bp. suppa°.
[4] Bp. °cāraṃ.
[5] Bp. idaṃ.
[6] Bp. moḷigalle.
[7] Bp. hatthigaṇḍe.
[8] Bp. assagaṇḍe.
[9] Bp. ussuyya°.

pañca paṇḍakā. tattha yassa paresaṃ aṅgajātaṃ mukhena gahetvā asucinā āsittassa pariḷāho vūpasammati,[1] ayaṃ āsittapaṇḍako. yassa pana[2] paresaṃ ajjhācāraṃ passato usuyyāya[3] uppannāya pariḷāho vūpasammati,[1] ayaṃ usuyyapaṇḍako.[4] yassa upakkamena bījāni apanītāni, ayaṃ opakkamiyapaṇḍako. ekacco pana akusalavipākānubhāvena kāḷapakkhe paṇḍako hoti, juṇhapakkhe pan' assa pariḷāho vūpasammati,[1] ayaṃ pakkhapaṇḍako. yo pana paṭisandhiyaṃ yeva abhāvako uppanno, ayaṃ napuṃsakapaṇḍako.[5] tesu āsittapaṇḍakassa ca usuyyapaṇḍakassa[4] ca pabbajjā na vāritā, itaresaṃ tiṇṇaṃ vāritā. tesu pi pakkhapaṇḍakassa, yasmiṃ pakkhe paṇḍako hoti, tasmiṃ yev' assa pakkhe pabbajjā vāritā 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. yassa c' ettha pabbajjā vāritā, taṃ sandhāya idaṃ vuttaṃ *anupasampanno*[6] *nāsetabbo* 'ti. so 'pi liṅganāsanen' eva nāsetabbo. ito paraṃ nāsetabbo ti vutte[7] 'pi es' eva nayo.

purāṇakulaputto ti purāṇassa anukkamena pāriguññaṃ pattassa kulassa putto. *khīṇakolañño* ti mātipakkhapitipakkhato kolaññā khīṇā vinaṭṭhā matā assā 'ti khīṇakolañño. *anadhigatan*[8] ti appattaṃ. *phātiṃ kātun* ti vaḍḍhetuṃ. *iṅghā* 'ti uyyojanatthe nipāto. *anuyuñjiyamāno* ti ekamantaṃ netvā kesamassuoropanakāsāyapaṭiggahaṇa-saraṇagamana-upajjhāyagahaṇa-kammavācānissayadhamme pucchiyamāno. *etam attham ārocesī* 'ti etaṃ sayaṃ pabbajitabhāvaṃ ādito paṭṭhāya ācikkhi. *theyyasaṃvāsako bhikkhave* 'ti ettha tayo theyyasaṃvāsakā liṅgatthenako saṃvāsatthenako ubhayatthenako ti. tattha yo sayaṃ pabbajitvā vihāraṃ gantvā na bhikkhuvassāni gaṇeti, na yathāvuḍḍhaṃ vandanaṃ sādiyati, na āsanena paṭibāhati, na uposathapavāraṇādīsu sandissati, ayaṃ liṅgamattass' eva thenitattā liṅgatthenako nāma. yo pana bhikkhūhi pabbajito sāmaṇero samāno[9] videsaṃ gantvā, ahaṃ dasavasso vā vīsativasso vā 'ti musā vatvā bhikkhuvassāni gaṇeti, yathāvuḍḍhaṃ van-

---

[1] Bp. °samati. [2] Bp. *omits* pana. [3] Bp. ussuyyāya.
[4] Bp. ussuyya°. [5] Bp. *adds* ti.
[6] Bp. *adds* na upasampādetabbo upasampanno *after this.*
[7] Bp. vuttesu. [8] Bp. anadhikatan.
[9] Bp. *adds* pi.

danaṃ sādiyati, āsanena paṭibāhati, uposathapavāraṇādīsu saṅdissati, ayaṃ saṃvāsamattass' eva thenitattā saṃvāsatthenako nāma. bhikkhuvassagaṇanādiko hi sabbo 'pi kiriyabhedo imasmiṃ atthe saṃvāso ti veditabbo. sikkhaṃ[1] paccakkhāya na me koci jānātī 'ti evaṃ paṭipajjante 'pi es' eva nayo.[1] yo pana sayaṃ pabbajitvā vihāraṃ gantvā bhikkhuvassāni gaṇeti, yathāvuḍḍhaṃ vandanaṃ sādiyati, āsanena paṭibāhati, uposathapavāraṇādīsu sandissati, ayaṃ liṅgassa c' eva saṃvāsassa ca thenitattā ubhayattheniko nāma. ayaṃ tividho 'pi theyyasaṃvāsako anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo, puna pabbajjaṃ yācanto 'pi na pabbājetabbo. ettha ca asan mohatthaṃ idaṃ pakiṇṇakaṃ veditabbaṃ,

rājadubbhikkhakantāra rogaveribhayena[2] vā
cīvarāharaṇatthaṃ vā liṅgaṃ ādiyatī 'dha yo
saṃvāsaṃ nādhivāseti yāva so suddhamānaso
theyyasaṃvāsako nāma tāva esa na vuccatī 'ti.

tatra[3] vitthāranayo, idh' ekaccassa rājā kuddho hoti. so evaṃ me sotthi bhavissatī 'ti sayam eva liṅgaṃ gahetvā palāyati. taṃ disvā rañño ārocenti. rājā[4] pabbajito na taṃ labbhā kiñci kātun ti tasmiṃ kodhaṃ paṭivineti. so vūpasantaṃ me rājabhayan ti saṅghamajjhaṃ anosaritvā 'va gihiliṅgaṃ gahetvā āgato pabbājetabbo. athāpi sāsanaṃ nissāya mayā jīvitaṃ laddhaṃ, handa dāni ahaṃ pabbajāmī 'ti uppannasaṃvego ten' eva liṅgena āgantvā āgantukavattaṃ na sādiyati, bhikkhūhi puṭṭho vā apuṭṭho vā yathābhūtam attānaṃ āvikatvā pabbajjaṃ yācati, liṅgaṃ apanetvā pabbājetabbo. sace pana vuttaṃ sādiyati, pabbajitālayaṃ dasseti, sabbaṃ pubbe vuttaṃ vassagaṇādibhedaṃ vidhiṃ paṭipajjati, ayaṃ na pabbājetabbo. idha pan' ekacco dubbhikkhe jīvituṃ asakkonto, sayam eva liṅgaṃ gahetvā sabbapāsaṇḍiyabhattāni[5] bhuñjanto, dubbhikkhe vītivatte saṅghamajjhaṃ anosaritvā 'va gihiliṅgaṃ gahetvā āgato ti sabbaṃ

---

[1] Bp. *omits* sikkhaṃ . . . nayo.
[2] Bp. °verī°.
[3] Bp. tatrāyaṃ.
[4] Bp. *adds* sace.
[5] Bp. °pāsaṇḍikabhattāni.

purimasadisam eva. aparo mahākantāraṃ nittharitukāmo hoti, satthavāho ca pabbajite gahetvā gacchati. so evaṃ maṃ satthavāho gahetvā gamissatī 'ti sayam eva liṅgaṃ gahetvā satthavāhena saddhiṃ kantāraṃ nittharitvā khemantaṃ patvā saṅghamajjhaṃ anosaritvā 'va gihiliṅgaṃ gahetvā āgato ti sabbaṃ purimasadisam eva. aparo rogabhaye uppanne jīvituṃ asakkonto, sayam eva liṅgaṃ gahetvā sabbapāsaṇḍiyabhattāni[1] bhuñjanto, rogabhaye vūpasante saṅghamajjhaṃ anosaritvā 'va gihiliṅgaṃ gahetvā āgato 'ti sabbaṃ purimasadisam eva. aparassa eko veriko kuddho hoti ghātetukāmo maṃ vicarati, so evaṃ me sotthi bhavissatī 'ti sayam eva liṅgaṃ gahetvā palāyati, veriko kuhiṃ so ti pariyesanto pabbajitvā palāto ti sutvā sace pabbajito na taṃ labbhā kiñci kātun ti tasmiṃ kodhaṃ paṭivineti. so vūpasantaṃ me veribhayan ti saṅghamajjhaṃ anosaritvā 'va gihiliṅgaṃ gahetvā āgato ti sabbaṃ purimasadisam eva. aparo ñātikulaṃ gantvā sikkhaṃ paccakkhāya gihī hutvā imāni cīvarāni idha vinassanti, sace 'pi imāni gahetvā vihāraṃ gamissāmi, antarāmagge maṃ coro ti gahessanti. yan nūn' āhaṃ kāyaparihāriyāni katvā gaccheyyan ti cīvarāharaṇatthaṃ nivāsetvā ca pārupitvā ca vihāraṃ gacchati. taṃ dūrato 'va āgacchantaṃ disvā sāmaṇerā ca daharā ca abbhuggacchanti vattaṃ dassenti. so na sādiyati, yathābhūtam attānaṃ āvikaroti. sace bhikkhū na dāni mayaṃ taṃ muñcissāmī 'ti balakkārena pabbājetukāmā honti, kāsāyāni apanetvā puna pabbājetabbo. sace pana na yime mama dīnāyavattabhāvaṃ jānantī 'ti taṃ yeva bhikkhubhāvaṃ paṭijānitvā sabbaṃ pubbe vuttaṃ vassaganānādibhedaṃ vidhiṃ paṭipajjati, ayaṃ na pabbājetabbo. aparo mahāsāmaṇero ñātikulaṃ gantvā uppabbajitvā kammantānuṭṭhānena ubbāḷho hutvā, puna dāni ahaṃ samaṇo 'va bhavissāmi thero 'pi me uppabbajitabhāvaṃ na jānātī 'ti tad eva pattacīvaraṃ ādāya vihāraṃ gacchati, tam[2] atthaṃ bhikkhūnaṃ n' āroceti, sāmaṇerabhāvaṃ paṭijānāti. ayaṃ theyyasaṃvāsako yeva pabbajjaṃ na labhati. sace pi 'ssa liṅgagaha-

---

[1] Bp. °saṇḍikabha°.

[2] Bp. nāpi taṃ atthaṃ bhikkhūnaṃ ācoceti.

ṇakāle evaṃ hoti, n' āhaṃ kassaci āroccessāmī 'ti, vihārañ ca gato āroceti. gahaṇen' eva theyyasaṃvāsako. athāpi 'ssa gahaṇakāle ācikkhissāmī 'ti cittaṃ uppannaṃ hoti, vihārañ ca gantvā kuhiṃ tvaṃ āvuso gato ti vutto, na dāni maṃ ime jānantī 'ti vañcetvā n' ācikkhati. n' ācikkhissāmī 't saha dhuranikkhepena ayam pi theyyasaṃvāsako 'va. sace pan' assa gahaṇakāle 'pi ācikkhissāmī 'ti cittaṃ uppannaṃ hoti,[1] vihāraṃ gantvāpi ācikkhoti, ayaṃ puna pabbajjaṃ labhati. aparo daharasāmaṇero mahanto vā pana bālo[2] abyatto, so purimanayen' eva uppabbajitvā ghare vacchakarakkhaṇādīni[3] kātuṃ na icchati. tam enaṃ ñātakā tāni yeva kāsāyāni acchādetvā thālakaṃ vā pattaṃ vā hatthe datvā, gaccha samaṇo 'va hohī 'ti gharā nīharanti. so vihāraṃ gacchati. n' eva naṃ bhikkhū jānanti, ayaṃ uppabbajitvā puna sayam eva pabbajito ti. nāpi sayaṃ jānāti, yo evaṃ pabbajati so theyyasaṃvāsako nāma hotī 'ti. sace taṃ paripuṇṇavīsativassaṃ[4] upasampādenti sūpasampanno. sace pana anupasampannakāle yeva vinayavinicchaye vattamāne suṇāti, yo evaṃ pabbajati so theyyasaṃvāsako nāma hotī 'ti. tena mayā evaṃ katan ti bhikkhūnaṃ ācikkhitabbaṃ. evaṃ puna pabbajjaṃ labhati. sace na dāni maṃ koci jānātī ti na āroceti, dhure[5] nikkhittamatte theyyasaṃvāsako. bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya liṅgaṃ apanetvā[6] dussīlakammaṃ katvā vā akatvā vā, puna sabbaṃ pubbe vuttaṃ vassagaṇanādibhedaṃ vidhiṃ paṭipajjati, theyyasaṃvāsako hoti. sikkhaṃ appaccakkhāya saliṅge ṭhito, methunaṃ paṭisevitvā vassagaṇanādibhedaṃ vidhiṃ āpajjanto, theyyasaṃvāsako na hoti, pabbajjāmattaṃ labhati. Andhakaṭṭhakathāyam pana eso theyyasaṃvāsako ti vuttaṃ, taṃ na gahetabbaṃ. eko bhikkhu kāsāye saussāho 'va odātaṃ nivāsetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāsetvā vassagaṇanādibhedaṃ sabbaṃ vidhiṃ āpajjati, ayam pi theyyasaṃvāsako na hoti, pabbajjāmattaṃ labhati. sace

---

1 Bp. *omits* hoti.
2 Bp. *omits* bālo.
3 Bp. vacchagara°, *and adds* kammāni.
4 Bp. paripuṇṇavassaṃ.
5 Bp. dhuraṃ.
6 Bp. anapanetvā.

pana kāsāye dhuraṃ nikkhipitvā odātaṃ nivāsetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāsetvā vassagaṇanādibhedaṃ sabbaṃ vidhiṃ āpajjati, theyyasaṃvāsako hoti. sāmaṇero saliṅge ṭhito methunādiṃ assamaṇakaraṇadhammaṃ āpajjitvā 'pi theyyasaṃvāsako na hoti. sace 'pi kāsāye saussāho 'va kāsāyāni apanetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāseti, n' eva theyyasaṃvāsako hoti. sace pana kāsāye dhuraṃ nikkhipitvā naggo vā odātanivattho vā methunasevanādīhi assamaṇo hutvā kāsāyāni[1] nivāseti, theyyasaṃvāsako hoti. sace[2] gihibhāvaṃ patthayamāno kāsāyaṃ[3] ovaṭṭikaṃ vā katvā aññena vā ākārena gihinivāsanena nivāseti, sobhati nu kho me gihiliṅgaṃ, na sobhatī 'ti vīmaṃsanatthaṃ, rakkhati tāva, sobhatī 'ti sampaṭicchitvā pana puna liṅgaṃ sādiyanto theyyasaṃvāsako hoti. odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsanasampaṭicchanesu pi es' eva nayo. sace pana nivatthakāsāyassa upari odātaṃ nivāsetvā vāmaṃsati vā sampaṭicchati vā, rakkhati yeva. bhikkhuniyāpi es' eva nayo. sāpi[4] gihibhāvaṃ patthayamānā, sace kāsāyaṃ gihinivāsanaṃ nivāseti, sobhati nu kho me gihiliṅgaṃ na sobhatī 'ti vīmaṃsanatthaṃ, rakkhati tāva. sace sobhatī 'ti sampaṭicchati, na rakkhati. odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsanasampaṭicchanesu[5] es' eva nayo. nivatthakāsāyassa pana upari odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsatu vā sampaṭicchatu vā, rakkhati yeva. sace koci vuḍḍhapabbajito vassāni aganetvā pāḷiyam pi aṭhatvā ekapassen' āgantvā mahāpeḷādīsu kaṭacchunā ukkhitte bhattapiṇḍe pattaṃ upanāmetvā seno viya maṃsapesiṃ gahetvā gacchati, theyyasaṃvāsako na hoti. bhikkhuvassāni pana gaṇetvā gaṇhanto theyyasaṃvāsako hoti. sayaṃ sāmaṇero 'va sāmaṇerapaṭipāṭiyā kuṭavassāni[6] gaṇetvā gaṇhanto theyyasaṃvāsako na hoti. bhikkhu bhikkhupaṭipāṭiyā kuṭavassāni[6] gaṇetvā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo ti.

Theyyasaṃvāsakakathā niṭṭhitā.

---

[1] Bp. kīsāyaṃ.
[2] Bp. *adds* pi.
[3] Bp. kāsāvaṃ.
[4] Bp. *adds* hi.
[5] Bp. *adds* pi.
[6] Bp. kūṭa°.

Titthiyapakkantako bhikkhave 'ti ettha pana titthiyesu pakkanto paviṭṭho ti titthiyapakkantako. so na kevalaṃ upasampādetabbo, atha kho na pabbājetabbo ti. tatrāyaṃ vinicchayo, upasampanno bhikkhu titthiyo bhavissāmī 'ti saliṅgen' eva tesaṃ upassayaṃ gacchati, padavāre padavāre dukkaṭaṃ, tesaṃ liṅge ādinnamatte titthiyapakkantako hoti. yo 'pi sayam eva titthiyo bhavissāmī 'ti kusacīrādīni nivāseti, titthiyapakkantako hoti yeva. yo pana naggo nhāyanto attānaṃ oloketvā, sobhati me ājīvakabhāvo, ājīvako bhavissan[1] ti kāsāyāni anādāya naggo 'va ājīvakānaṃ upassayaṃ gacchati, padavāre padavāre dukkaṭaṃ. sace pan' assa antarāmagge hirottappaṃ uppajjati, dukkaṭāni desetvā muccati. tesaṃ upassayaṃ gantvāpi tehi vā ovadito attanā vā,[2] imesaṃ pabbajjā atidukkhā 'ti disvā nivattanto 'pi muccati yeva. sace pana, kiṃ tumkākaṃ pabbajjāya ukkaṭṭhan ti pucchitvā, kesamassuluñcanādī[3] 'ti vutto ekakesam pi luñcāpeti, ukkuṭikappadhānādīni vā vatāni[4] ādiyati, morapiñchādīni vā nivāseti, tesaṃ liṅgaṃ gaṇhāti, ayaṃ pabbajjā seṭṭhā 'ti seṭṭhabhāvaṃ[5] upagacchati, na muccati, titthiyapakkantako hoti. sace pana sobhati nu kho me titthiyapabbajjā na nu kho sobhatī 'ti vīmaṃsanattham kusacīrādīni[5] nivāseti, jaṭaṃ vā bandhati, khārikājaṃ vā ādiyati, yāva na sampaṭicchati, tāva naṃ laddhiṃ rakkhati, sampaṭicchitamatte titthiyapakkantako hoti. acchinnacīvaro pana kusacīrādīni nivāsento rājabhayādīhi vā titthiyaliṅgaṃ gaṇhanto laddhiyā abhāvena n' eva titthiyapakkantako hoti. ayañ ca titthiyapakkantako nāma upasampannabhikkhunā kathito, tasmā sāmaṇero saliṅgena titthāyatanaṃ gato 'pi, puna pabbajjañ ca upasampadañ ca labhatī 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. purimo pana theyyasaṃvāsako anupasampannena kathito, tasmā upasampanno kuṭavassaṃ[6] gaṇento 'pi assamaṇo na hoti. liṅge saussāho pārājikaṃ āpajjitvā bhikkhuvassādīni gaṇento 'pi theyyasaṃvāsako na hotī 'ti.

Titthiyapakkantakathā niṭṭhitā.

---

[1] Bp. bhavissāmī.
[2] Bp. *adds* disvā.
[3] Bp. °nādīnī.
[4] Bp. vattāni.
[5] Bp. *adds* vā.
[6] Bp. kūṭa°.

Nāgayoniyā aṭṭiyatī[1] 'ti ettha kiñcāpi so pavattiyaṃ kusalavipākena devasampattisadisaṃ issariyasampattiṃ anubhoti, akusalavipākapaṭisandhikassa pana nāgassa sakajātiyā[2] methunapaṭisevane ca vissaṭṭhaniddokkamane ca nāgasarīraṃ pātubhavati[3] udakasañcārikaṃ maṇḍūkabhakkhaṃ, tasmā so tāya nāgayoniyā aṭṭiyati.[1] *harāyatī* 'ti lajjāyati.[4] *jigucchatī* 'ti attabhāvaṃ jigucchati. *tassa bhikkhuno nikkhante* 'ti tasmiṃ bhikkhusmiṃ nikkhante. atha vā tassa bhikkhuno nikkhamane 'ti attho. *vissaṭṭho niddaṃ okkamī*[5] 'ti tasmiṃ anikkhante vissarabhayena satiṃ avissajjitvā[6] kapimiddhavasen' eva niddāyanto, nikkhante satiṃ vissajjitvā vissaṭṭho nirāsaṅko mahāniddaṃ paṭipajji. *vissaram akāsī* 'ti bhayavasena samaṇasaññaṃ pahāya virūpaṃ mahāsaddam akāsi. tumhe khv'[7] atthā 'ti tumhe kho attha. akārassa lopaṃ akatvā vuttaṃ. tumhe kho nāgā jhānavipassanāmaggaphalānaṃ abhabbattā imasmiṃ dhammavinaye avirūḷhidhammā[8] virūḷhidhammā na bhavathā 'ti ayam ettha saṅkhepattho. *sajātiyā* 'ti nāgiyā eva. yadā pana manussitthīādibhedāya aññajātiyā paṭisevati, tadā devaputto viya hoti. ettha ca pavattiyaṃ abhiṇhaṃ sabhāvapātukammadassanavasena *dve paccayā* 'ti vuttaṃ. nāgassa pana pañcasu kālesu sabhāvapātukammaṃ hoti, paṭisandhikāle tacajahanakāle sajātiyā methunakāle vissaṭṭhaniddokkamanakāle cutikāle 'ti. *tiracchānagato bhikkhave* ti ettha nāgo vā hotu supaṇṇamāṇavakādīnaṃ vā aññataro antamaso Sakkaṃ devarājānaṃ upādāya yo koci amanussajātiyo, sabbo 'va imasmiṃ atthe tiracchānagato ti veditabbo. so n' eva upasampādetabbo, na pabbājetabbo, upasampanno 'pi nāsetabbo ti.

Tiracchānagatavatthukathā niṭṭhitā.

Mātughātakādivatthūsu *nikkhantiṃ kareyyan* ti nikkhamanaṃ niggamanaṃ apavāhanaṃ kareyyan ti attho. *mātughātako bhikkhave* 'ti ettha yena manussitthībhūtā janikā

---

[1] Bp. aṭṭīyati.
[2] Bp. sajatiyā.
[3] Bp. pātubbhavati.
[4] Bp. lajjati.
[5] Bp. okkamesī.
[6] Bp. °jjetvā.
[7] Bp. kho 'tthā.
[8] Bp. *adds* atthi.

mātā sayam pi manussajātiken' eva satā[1] sañcicca jīvitā voropitā, ayaṃ ānantariyena mātughātakakammena mātughātako. etassa pubbajjā ca upasampadā ca paṭikkhittā. yena pana manussitthībhūtāpi ajanikā posāvanikā mātā vā mahāmātā vā cūḷamātā vā janikāpi vā na manussitthībhūtā mātā ghātitā, tassa pabbajjā na vāritā na ca ānantariyo hoti. yena sayaṃ tiracchānabhūtena manussitthībhūtā mātā ghātitā, so 'pi ānantariyo na hoti. tiracchānagatattā pan' assa pabbajjā paṭikkhittā. sesaṃ uttānam eva. pitughātake 'pi es' eva nayo. sace 'pi hi vesiyā putto hoti, ayaṃ me pitā 'ti na jānāti, yassa sambhavena nibbatto,[2] so ca[3] anena ghātito, pitughātako 'tv eva saṅkhaṃ[4] gacchati, ānantariyañ ca phusati. arahantaghātako 'pi manussaarahantavasen' eva veditabbo. manussajātiyaṃ hi antamaso apabbajitam pi khīṇāsavaṃ dārakaṃ vā dārikaṃ vā sañcicca jīvitā voropento, arahantaghātako 'va[5] hoti. ānantariyañ ca phusati, pabbajjā c' assa vāritā. amanussajātikam pana arahantaṃ manussajātiyaṃ[6] vā avasesaṃ ariyapuggalaṃ ghātetvā ānantariyo na hoti, pabbajjā pi 'ssa na vāritā. kammam pana balavaṃ hoti. tiracchāno manussaarahantam pi ghātetvā ānantariyo na hoti. kammam pana bhāriyan ti ayam ettha vinicchayo. *te vadhāya onīyantī* 'ti vadhatthāya onīyanti. māretuṃ nīyantī 'ti attho. yam pana pāḷiyaṃ *sacā ca mayan* ti vuttaṃ, tassa sace mayan ti ayam ev' attho. sace 'ti hi vattabbe, ettha sacā ca iti ayaṃ nipāto vutto. sace ca icc' eva vā pāṭho. tattha *sace* 'ti sambhāvanatthe nipāto. *ca* iti padapūraṇamatte. sac' ajja mayan ti pi pāṭho. tassa sace ajja mayan ti attho. *bhikkhunīdūsako bhikkhave* 'ti ettha yo pakatattaṃ bhikkhuniṃ tiṇṇaṃ maggānaṃ aññatarasmiṃ dūseti, ayaṃ bhikkhunīdūsako nāma. etassa[7] pabbajjā ca upasampadā ca vāritā. yo pana kāyasaṃsaggena sīlavināsaṃ pāpeti, tassa pabbajjā ca upasampadā ca na vāritā. balakkārena odātavatthavasanaṃ katvā anic-

---

[1] Bp. *omits* satā.
[2] Bp. *adds* pitā.
[3] Bp. ce.
[4] Bp. saṅkhyaṃ.
[5] Bp. ca *for* 'va.
[6] Bp. °jātikaṃ.
[7] Bp. tassa.

chamānaṃ yeva dūsento 'pi bhikkhunīdūsako yeva. balakkārena pana odātavatthavasanaṃ katvā icchamānaṃ dūsento bhikkhunīdūsako na hoti. kasmā. yasmā gihibhāve sampaṭicchitamatte yeva sā abhikkhunī hoti. sakiṃ sīlavippannam[1] pana pacchā dūsento sikkhamānasāmaṇerāsu[2] ca vippaṭipajjanto n' eva bhikkhunīdūsako hoti, pabbajjam pi upasampadam pi labhati. *saṅghabhedako bhikkhave* 'ti ettha yo Devadatto viya sāsanaṃ uddhammaṃ ubbinayaṃ katvā catunnaṃ kammānaṃ aññataravasena saṅghaṃ bhindati, ayaṃ saṅghabhedako nāma, etassa pabbajjā ca upasampadā ca vāritā. *lohituppādako bhikkhave* 'ti etthā 'pi yo Devadatto viya duṭṭhacittena vadhakacittena tathāgatassa jīvamānakasarīre khuddakamakkhikāya pivanakamattam pi lohitaṃ uppādeti, ayaṃ lohituppādako nāma, etassa pabbajjā ca upasampadā ca vāritā. yo pana rogavūpasamanatthaṃ Jīvako viya satthena phāletvā pūtimaṃsañ ca lohitañ ca nīharitvā phāsuṃ karoti, bahuṃ so puññaṃ pasavatī 'ti. *ubhatobyañjanako*[3] 'ti itthīnimittuppādanakammato ca purisanimittuppādanakammato ca ubhatobyañjanam assa atthī 'ti ubhatobyañjanako. *karotī* 'ti purisanimittena itthīsu methunavītikkamaṃ karoti. *kārāpetī* 'ti paraṃ samādāpetvā[4] attano itthīnimitte kārāpeti. so duvidho hoti, itthīubhatobyañjanako purisaubhatobyañjanako ti. tattha itthīubhatobyañjanakassa itthīnimittaṃ pākaṭaṃ hoti, purisanimittaṃ paṭicchannaṃ, purisaubhatobyañjanakassa purisanimittaṃ pākaṭaṃ, itthīnimittaṃ paṭicchannaṃ. itthīubhatobyañjanakassa itthīsu purisattaṃ karontassa itthīnimittaṃ paṭicchannaṃ hoti, purisanimittaṃ pākaṭaṃ,[5] purisaubhatobyañjanakassa purisānaṃ itthībhāvaṃ upagacchantassa purisanimittaṃ paṭicchannaṃ hoti, itthīnimittaṃ pākaṭaṃ hoti. itthīubhatobyañjanako sayañ ca gabbhaṃ gaṇhāti, parañ ca gaṇhāpeti, purisanbhatobyañjanako pana sayaṃ na gaṇhāti, paraṃ gaṇhāpetī 'ti idam etesaṃ nānākaraṇaṃ. Kurundiyam pana vuttaṃ, yadi paṭisandhiyaṃ puri-

---

1 Bp. sīlavipannaṃ.
2 Bp. °ṇerīsu.
3 Bp. *adds* bhikkhave.
4 Bp. samādapetvā.
5 Bp. *adds* hoti.

saliṅgaṃ, pavatte itthiliṅgaṃ nibbattati, yadi paṭisandhayaṃ itthiliṅgaṃ, pavatte purisaliṅgaṃ nibbattatī 'ti. tattha vicāraṇakkamo vitthārato Atthasāliniyā[1] Dhammasaṅgahaṭṭhakathāyaṃ veditabbo. imassa pana duvidhassāpi ubhatobyañjanakassa n' eva pabbajjā atthi na upasampadā 'ti idam pi[2] 'dha veditabbaṃ.

tena kho pana samayenā 'ti yena samayena bhagavatā sikkhāpadaṃ appaññattaṃ hoti, tena samayena. *anupajjhāyakan* ti upajjhaṃ agāhāpetvā sabbena sabbaṃ upajjhāyavirahitaṃ. evaṃ upasampannā n' eva dhammato na āmisato saṅgahaṃ labhanti. te parihāyanti yeva na vaḍḍhanti. *na bhikkhave anupajjhāyako* ti upajjhaṃ agāhāpetvā nirupajjhāyako na upasampādetabbo. *yo upasampādeyya āpatti dukkaṭassā* 'ti sikkhāpadapaññattito paṭṭhāya evaṃ upasampādentassa āpatti.[3] kammam pana na kuppati. keci kuppatī ti vadanti, taṃ na gahetabbaṃ. *saṅghena upajjhāyenā* 'ti ādīsu pi ubhatobyañjanakupajjhāyapariyosānesu es' eva nayo. *apattakā*[4] *hatthesu piṇḍāya carantī* 'ti yo hatthesu piṇḍo labbhati, tadatthāya caranti. *seyyathāpi titthiyā* 'ti yathā ājīvakanāmakā titthiyā. sūpabyañjanehi missetvā hatthesu ṭhapitapiṇḍaṃ eva hi te bhuñjanti. *āpatti dukkaṭassā* 'ti evaṃ upasampādentass' eva āpatti hoti. kammam pana na kuppati. acīvarakā[5] 'ti vatthūsu pi es' eva nayo. *yācitakenā* 'ti yāva upasampadaṃ karomi[6] tāva dethā 'ti yācitvā gahitena tāvakālikenā 'ti attho. īdisena hi pattena vā cīvarena vā pattacīvarena vā upasampādentass' eva āpatti hoti, kammam pana na kuppati, tasmā paripuṇṇapattacīvaro 'va upasampādetabbo. sace tassa n' atthi, ācariyupajjhāyā c' assa dātukāmā honti, aññehi[7] va bhikkhūhi[8] nirapekkhehi nissajjitvā[9] adhiṭṭhānupagaṃ pattacīvaraṃ dātabbaṃ. pabbajjāpekkham pana paṇḍupalāsaṃ yācitakenāpi pattacīvarena pabbājetuṃ vaṭṭati. sabhāgaṭṭhāne vissāsena gahetvāpi pabbājetuṃ vaṭṭati. sace

---

1 Bp. Aṭṭha°.
2 Bp. idha *for* pi 'dha.
3 Bp. *adds* hoti.
4 Bp. apattakaṃ . . . pe . . . hatthesu.
5 Bp. acīvarādi.
6 Bp. karoma.
7 Bp. aññe.
8 Bp. bhikkhū.
9 Bp. °jjetvā.

pana apakkaṃ pattaṃ cīvarūpagāni ca vatthāni gahetvā āgato hoti, yāva patto paccati cīvarāni ca karīyanti, tāva vihāre vasantassa anāmaṭṭhapiṇḍapātaṃ dātuṃ vaṭṭati. thālake bhuñjituṃ vaṭṭati. purebhattaṃ sāmaṇerabhāgasamako āmisabhāgo dātuṃ vaṭṭati. senāsanagāho[1] pana salākabhattauddesabhattanimantanādīni ca na vaṭṭanti. pacchābhattam pi sāmaṇerabhāgasamako[2] telamadhuphāṇitādibhesajjabhāgo vaṭṭati. sace gilāno hoti, bhesajjam assa kātuṃ vaṭṭati, sāmaṇerassa viya ca sabbaṃ paṭijagganakamman ti.

hatthacchinnādivatthūsu *hatthacchinno* ti yassa hatthatale vā maṇibandhe vā kappare vā yatthakatthaci eko vā dve vā hatthā chinnā honti. *pādacchinno* ti yassa aggapāde vā gopphakesu vā jaṅghāya vā yatthakatthaci eko vā dve vā pādā chinnā honti. *hatthapādacchinno* ti yassa vuttappakāren' eva catūsu hatthapādesu dve vā tayo vā sabbe vā hatthapādā chinnā honti. *kaṇṇacchinno* ti yassa kaṇṇamūle vā kaṇṇasakkhalikāya vā eko vā dve vā kaṇṇā chinnā honti. yassa pana kaṇṇabandhe[3] chijjanti, sakkā ca hoti saṅghāṭetuṃ, so kaṇṇaṃ saṅghāṭetvā pabbājetabbo. *nāsacchinno* ti yassa ajapadake vā[4] ekapūṭe vā dvepūṭe[5] vā yatthakatthaci nāsā chinnā hoti. yassa pana nāsikā sakkā hoti sandhetuṃ, so taṃ phāsuṃ katvā pabbājetabbo. *kaṇṇanāsacchinno*[6] 'ti ubhayavasena veditabbo. *aṅgulicchinno* ti yassa nakhasesaṃ adassetvā eko vā bahū vā aṅguliyo chinnā honti. yassa pana suttatantumattam pi nakhasesaṃ paññāyati, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. *aḷacchinno* ti yassa catūsu aṅguṭṭhakesu aṅguliyaṃ vuttanayen' eva eko vā bahū vā aṅguṭṭhakā chinnā honti. *kaṇḍaracchinno* ti yassa kaṇḍaranāmakā mahānahārū[7] purato vā pacchato vā chinnā honti. tesu[8] ekassa pi chinnattā aggapādena[9] vā mūlena vā caṅkamati, na vā pādaṃ patiṭṭhāpetuṃ sakkoti.

---

1 Bp. °ggāho.
2 Bp. °gasamo.
3 Bp. kaṇṇābandhe.
4 Bp. agge vā ekapuṭe *for* ekapūṭe.
5 Bp. *omits* dvepūṭe vā.
6 Bp. *omits* 'ti.
7 Bp. mahānhārū.
8 Bp. yesu.
9 Bp. *adds* caṅkamati *after* vā.

phaṇahatthako ti yassa vaggulipakkhakā viya aṅguliyo sambaddhā honti, etaṃ pabbājetukāmena aṅgulantarikāyo[1] phāletvā sabbaṃ antaracammaṃ apanetvā phāsuṃ katvā pabbājetabbo. yassa pi cha aṅguliyo honti, taṃ pabbājetukāmena adhikaṅguliṃ chinditvā phāsuṃ katvā pabbājetabbo. *khujjo* ti yo urassa vā piṭṭhiyā vā passassa vā nikkhantattā khujjasarīro. yassa pana kiñci aṅgapaccaṅgaṃ īsakaṃ vaṅkaṃ, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. mahāpuriso eva hi brahmujugatto, avaseso satto akhujjo nāma n' atthi. *vāmano* ti jaṅghavāmano vā kaṭivāmano vā ubhayavāmano vā. jaṅghavāmanassa kaṭito paṭṭhāya heṭṭhimakāyo rasso hoti, uparimakāyo paripuṇṇo. kaṭivāmassa kaṭito paṭṭhāya uparimakāyo rasso hoti, heṭṭhimakāyo paripuṇṇo. ubhayavāmanassa ubho 'pi kāyā rassā honti, yesaṃ rassattā bhūtānaṃ viya parivaṭumo mahākucchighaṭasadiso attabhāvo hoti, taṃ tividham pi pabbājetuṃ na vaṭṭati. *galagaṇḍī* 'ti yassa kumbhaṇḍaṃ viya gale gaṇḍo hoti. desanāmattam eva c' etaṃ. yasmiṃ kismiñci pana padese gaṇḍe sati na pabbājetabbo. tattha vinicchayo, na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo ti ettha vuttanayen' eva veditabbo. lakkhaṇāhatakasāhatalikhitakesu yaṃ vattabbaṃ, taṃ, na bhikkhave *lakkhaṇāhato* ti ādīsu vuttam eva. *sīpadī* 'ti bhārapādo vuccati. yassa pādo thūlo hoti sañjātapīḷako kharo, so na pabbājetabbo. yassa pana na tāva kharabhāvaṃ gaṇhāti, sakkā hoti upanāhaṃ bandhitvā udakaāvāṭe pavesetvā udakavālikāya pūretvā yathā sirā paññāyanti, jaṅghā ca telanāḷikā viya hoti evaṃ milāpetuṃ,[2] tassa pādaṃ īdisaṃ katvā taṃ[3] pabbājetuṃ vaṭṭati. sace puna vaḍḍhati, upasampādentenāpi tathā katvā[4] upasampādetabbo. *pāparogī* 'ti arisabhagandarapittasemhakāsasāsādīsu[5] yena kenaci rogena nicchāturo atekiccharogo jeguccho amanāpo, ayam pi[6] na pabbājetabbo *parisadūsako*[7] ti yo attano virūpatāya parisaṃ dūseti atidīgho vā hoti aññesaṃ sīsappamāṇanābhippadeso, atirasso vā

---

[1] Bp. aṅguli°.
[2] Bp. *adds* sakkā.
[3] Bp. *omits* taṃ.
[4] Bp. *adds* va.
[5] Bp. °sosādīsu.
[6] Bp. *omits* pi.
[7] Bp. °ḍūsano.

ubhayavāmanabhūtarūpaṃ viya, atikāḷo vā jhāpitakhettakhāṇuko[1] viya, accodāto vā dadhitakkādīhi pamajjitapattatambalohavaṇṇo,[2] atikiso[3] vā mandamaṃsalohito aṭṭhisirācammasarīro viya, atithūlo vā bhāriyamaṃso mahodaro[4] mahābhūtasadiso, atimahantasīso vā pacchiṃ sīse katvā ṭhito viya, atikhuddakasīso vā sarīrassa ananurūpena atikhuddakena sīsena samannāgato, kuṭakuṭakasīso[5] vā tālaphalapiṇḍasadisena[6] sīsena samannāgato, sikharasīso vā uddhaṃ anupubbatanukena sīsena samannāgato, nāḷisīso vā mahāveḷupabbasadisena sīsena samannāgato, kappasīso vā pabbhārasīso vā catūsu passesu yena kenaci passena onatena[7] sīsena samannāgato, vaṇasīso vā pūtisīso vā kaṇṇikakeso vā pāṇakehi khāyitakedāre sassasadisehi tahiṃ tahiṃ uṭṭhitehi kesehi samannāgato, nillomasīso vā thūlatthaddhakeso[8] vā tālahirasadisehi kesehi samannāgato, jātipalitehi paṇḍarakeso[9] vā pakatitambakeso vā āditthehi viya kesehi samannāgato, āvaṭṭasīso vā gunnaṃ sarīre āvaṭṭasadisehi uddhaggehi kesāvaṭṭehi samannāgato. sīsalomehi saddhiṃ ekābaddhabhamukalomo[10] vā jālabaddhena viya nalāṭena samannāgato, sambaddhabhamuko[11] vā nillomabhamuko vā makkaṭabhamuko vā, atimahantakkhi vā atikhuddakakkhi vā mahīsacamme[12] vāsikoṇena paharitvā katachiddasadisehi akkhīhi samannāgato. visamakkhi vā ekena mahantena ekena khuddakena akkhinā samannāgato. visamacakkalo vā ekena uddhaṃ ekena adho ti evaṃ visamajātehi akkhicakkalehi samannāgato, kekaro vā gambhīrakkhi vā yassa gambhīre udapāne udakatārakā viya akkhitārakā paññāyanti, nikkhantakkhi vā yassa kakkaṭakass' eva akkhitārakā nikkhantā honti, hatthikaṇṇo vā mahantāhi kaṇṇasakkhalikāhi samannāgato, mūlikakaṇṇo vā jaṭukakaṇṇo vā khuddakāhi kaṇṇasakkhalikāhi samannāgato, chiddamattakaṇṇo vā yassa vinā kaṇṇasakkhalikāhi kaṇṇa-

---

1 Bp. °khette°.
2 Bp. °maṭṭha° *for* °patta°.
3 Bp. atikiso.
4 Bp. *adds* vā.
5 Bp. kūṭakūṭasīso.
6 Bp. °piṇḍisadisena.
7 Bp. oṇatena.
8 Bp. thūlatha°.
9 Bp. °rasīso.
10 Bp. °bhamū°.
11 Bp. °mūko.
12 Bp. mahiṃsacamme.

chiddamattam eva hoti, aviddhakaṇṇo vā, Yonakajātiko pana parisadūsako na hoti, sabhāvo yeva hi so tassa kaṇṇabhagandariko vā niccapūtinā kaṇṇena samannāgato, [1]gaṇḍakaṇṇo vā sadā paggharitapubbena kaṇṇena samannāgato,[1] vaṅkitakaṇṇo[2] vā gobhattanāḷikāya aggasadisehi kaṇṇehi samannāgato, atipiṅgalakkhi vā, madhupiṅgalakkhiṃ[3] pana pabbājetuṃ vaṭṭati, nippakhumakkhi vā assupaggharaṇakkhi vā pupphitakkhi akkhipākena samannāgatakkhi vā, atimahantanāsiko vā atikhuddakanāsiko vā vipiṭanāsiko[4] vā majjhe appatiṭṭhahitvā ekapasse ṭhitavaṅkanāsiko vā dīghanāsiko vā sūkaratuṇḍasadisāya jivhāya lehituṃ sakkuṇeyyāya nāsikāya samannāgato. niccapaggharitasiṅghānikanāso[5] vā, mahāmukho vā, yassa kharamaṇḍūkass'[6] eva mukhanimittaṃ yeva mahantaṃ hoti, mukhaṃ pana lābusadisaṃ atikhuddakaṃ, bhinnamukho vā vaṅkamukho vā mahāoṭṭho vā ukkhalimukhavaṭṭisadisehi oṭṭhehi samannāgato. tanukaoṭṭho vā bhericammasadisehi[7] dante pidahituṃ asamatthehi oṭṭhehi samannāgato, mahāadharoṭṭho vā tanukauttaroṭṭho vā tanukaadharoṭṭho vā mahāuttaroṭṭho vā oṭṭhacchinnako vā eḷamukho vā upakkamukho vā, saṅkhatuṇḍako vā bahisetehi anto-atirattehi oṭṭhehi samannāgato, duggandhakuṇapamukho vā mahādanto vā aṭṭhakadantakasadisehi dantehi samannāgato, asuradanto[8] vā heṭṭhā vā upari vā bahi nikkhantadanto, yassa pana sakkā hoti oṭṭhehi pidahitaṃ kathentass' eva paññāyati no akathentassa, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati, pūtidanto vā niddanto vā yassa pana dantantare kalandakadanto viya sukhumadanto hoti, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati, mahāhanuko vā gohanusadisena hanunā samannāgato, dīghahanuko vā vipiṭahanuko[9] vā anto paviṭṭhena viya atirassena hanukena samannāgato, bhinnahanuko vā vaṅkahanuko vā nimmassudāṭhiko[10] vā bhikkhunīsadisamukho, dīghagalo vā bakagalasadisena galena samannāgato, rassagalo vā anto

---

[1-1] Bp. *omits.*
[2] Bp. ṭanki°.
[3] Bp. °piṅgalaṃ.
[4] Bp. cipiṭanā°.
[5] Bp. °ghāṇika°.
[6] Bp. paṭaṅga° *for* khara°.
[7] Bp. bherī°.
[8] Bp. asūra°.
[9] Bp. cipiṭa°.
[10] Bp. °dādhiko.

pavitthena viya galena samannāgato, bhinnagalo vā bhaṭṭhaaṃsakūṭo vā, ahattho vā ekahattho vā atirassahattho vā atidīghahattho vā, bhinnauro vā bhinnapiṭṭhi vā, kacchugatto vā kaṇḍugatto vā daddugatto vā godhāgatto vā, yassa godhā viya gatto cuṇṇāni patanti, sabbañ c' etaṃ virūpakaraṇaṃ sandhāya vitthārikavasena vuttaṃ, vinicchayo pan' ettha, na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho[1] 'ti ettha vuttanayen' eva veditabbo, bhaṭṭhakaṭiko vā mahāānisado vā uddhanakuṭasadisehi[2] ānisadamaṃsehi accuggatehi samannāgato. mahāūruko vā vātaṇḍiko vā, mahājānuko[3] vā saṅghaṭṭanajānuko vā dīghajaṅgho vā yaṭṭhisadisajaṅgho vikaṭo vā saṇḍo[4] vā ubbaddhapiṇḍiko[5] vā, so duvidho heṭṭhā orūḷhāhi vā upariārūḷhāhi vā mahatīhi jaṅghapiṇḍikāhi samannāgato, mahājaṅgho vā thūlajaṅghapiṇḍiko vā, mahāpādo vā mahāpaṇhi vā siṭṭhakapādo[6] vā pādavemajjhato uṭṭhitajaṅgho, vaṅkapādo vā, so duvidho anto vā bahi vā parivattapādo, gaṇṭhikaṅguliko[7] vā siṅgaveraphaṇasadisāhi[8] aṅgulīhi samannāgato, andhanakho vā kāḷavaṇṇehi pūtinakhehi samannāgato. sabbo 'pi esa parisadūsako. evarūpo parisadūsako[9] na pabbājetabbo. *kāṇo* ti pasannandho[10] vā hotu pupphādīhi[11] vā upahatapasādo. yo dvīhi vā ekena vā akkhinā na passati, so na pabbājetabbo. Mahāpaccariyam pana ekakkhikāṇo kāṇo ti vutto, dveakkhikāṇo andhena saṅgahito 'ti.[12] Mahāaṭṭhakathāyaṃ jacchandho andho ti vutto, tasmā ubhayam pi pariyāyena yujjati. *kuṇī* 'ti hatthakuṇī vā pādakuṇī vā aṅgulikuṇī vā, yassa etesu hatthādīsu yaṃ kiñci vaṅkaṃ paññāyati, eso[13] kuṇī nāma. *khañjo* ti natajānuko[14] vā bhinnajaṅgho vā majjhe saṅkuṭitapādattā kuṭaṇḍapādako[15] vā piṭṭhipādamajjhena caṅkamanto agge saṅkuṭitapādattā kuṇḍapādako vā piṭṭhipādaggena caṅkamanto aggapāden' eva caṅkamanakhañjo vā, paṇhikāya caṅka-

---

1 Bp. *omits* puṭṭho.
2 Bp. °kūṭa°.
3 Bp. °jāṇuko.
4 Bp. paṇho.
5 Bp. upaddha°.
6 Bp. piṭṭhikapādo.
7 Bp. °guli.
8 Bp. siṅgivera°.
9 Bp. °dūsano.
10 Bp. pasannaddho.
11 pubbādīhi.
12 Bp. *omits* 'ti.
13 Bp. so.
14 Bp. °jāṇuko.
15 Bp. kuṇḍapādako.

manakhañjo vā, pādassa bāhirantena caṅkamanakhañjo vā, pādassabbhantarantena[1] caṅkamanakhañjo vā, goppha-kānaṃ uparibhaggattā sakalena piṭṭhipādena caṅkama-nakhañjo vā, sabbo p' esa khañjo yeva[2] na pabbājetabbo. *pakkhahato* ti yassa eko hattho vā pādo vā aḍḍhasarīraṃ vā sukhaṃ na vahati. *chinniriyāpaṭho* ti pīṭhasappī vuccati, *jarādubbalo* ti jiṇṇabhāvena dubbalo attano cīvararajanādi-kammam pi kātuṃ asamattho. yo pana mahallako[3] balavā hoti, attānaṃ paṭijaggituṃ sakkoti, so pabbājetabbo. *andho* ti jaccandho vuccati. *mūgo* ti yassa vacībhedo na ppavattati, yassāpi pavattati, saraṇagamanaṃ pana paripuṇṇaṃ bhāsi-tuṃ na sakkoti, tādisaṃ mammanam pi pabbājetuṃ na vaṭṭati, yo pana saraṇagamanamattaṃ paripuṇṇaṃ bhāsituṃ sakkoti, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. *badhiro* ti yo sabbena sabbaṃ na suṇāti. yo pana mahāsaddaṃ suṇāti, taṃ pabbā-jetuṃ vaṭṭati. andhamūgādayo ubhayadosavasena vuttā. yesañ ca pabbajjā paṭikkhittā, upasampadāpi tesaṃ paṭik-khittā 'va. sace pana te saṅgho upasampādeti, sabbe pi hatthacchinnādayo sūpasampannā, kārakasaṅgho pana ācari-yupajjhāyā ca āpattito na muccanti. vakkhati ca atthi bhikkhave puggalo appatto osāraṇaṃ, tañ ce saṅgho osāreti, ekacco suosārito ekacco duosārito ti. tass' attho āgataṭ-ṭhāne yeva āvibhavissatī 'ti.

Hatthacchinnādivatthukathā niṭṭhitā.

Alajjīnaṃ nissāya vasantī 'ti upayogatthe sāmivacanaṃ, alajjipuggale[4] nissāya vasantī 'ti attho. *yāva bhikkhusabhā-gataṃ jānāmī* 'ti nissayadāyakassa bhikkhuno bhikkhūhi sabhāgataṃ lajjibhāvaṃ yāva jānāmī 'ti attho. tasmā navaṃ ṭhānaṃ gatena, ehi bhikkhu nissayaṃ gaṇhāhī 'ti, vuccamānenāpi catūhapañcāhaṃ nissayadāyakassa lajjibhā-vaṃ upaparikkhitvā nissayo gahetabbo. sace thero lajjī 'ti bhikkhūnaṃ santike sutvā āgatadivase yeva gahetukāmo hoti, thero pana āgamehi tāva vasanto jānissatī 'ti katipāhaṃ ācāraṃ upaparikkhitvā nissayaṃ deti vaṭṭati. pakatiyā

[1] Bp. pādassa abbhan°.
[2] Bp. *inserts* so *after* yeva.
[3] Bp. *adds* pi.
[4] Bp. alajji°.

nissayagahaṇaṭṭhānaṃ gatena tadah' eva gahetabbo, ekadivasam pi parihāro n' atthi. sace paṭhamayāme ācariyassa okāso n' atthi, okāsaṃ alabhanto paccūsasamaye gahessāmī 'ti sayati, aruṇaṃ uggatam pi na jānāti, anāpatti. sace pana gaṇhissāmī 'ti ābhogaṃ akatvā sayati, aruṇuggamane dukkaṭaṃ. agatapubbaṃ ṭhānaṃ gatena dve tīṇi divasāni vasitvā gantukāmena anissitena vasitabbaṃ. sattāhaṃ vasissāmī 'ti ālayaṃ karontena pana nissayo gahetabbo. sace thero kiṃ sattāhaṃ vasantassa nissayenā 'ti vadati, paṭikkhittakālato paṭṭhāya laddhaparihāro hoti. *nissayakaraṇīyo* ti karaṇīyanissayo karaṇīyo mayā nissayo, gahetabbo ti attho. *nissayaṃ alabhamānenā* 'ti attanā saddhiṃ addhānaṃ[1] paṭipanne nissayadāyake asati, nissayaṃ na labhati nāma, evaṃ alabhantena anissitena bahūni pi divasāni gantabbaṃ. sace pubbe 'pi nissayaṃ gahetvā vutthapubbaṃ kañci āvāsaṃ pavisati, ekarattaṃ vasantenāpi nissayo gahetabbo. antarāmagge vissamanto vā satthaṃ vā pariyesanto[2] katipāhaṃ vasati, anāpatti. antovasse pana nibaddhavāsaṃ vasitabbaṃ, nissayo ca gahetabbo. nāvāya gacchantassa pana vassāne āgate 'pi nissayaṃ alabhantassa anāpatti. *yāciyamānenā* 'ti tena gilānena yāciyamānena.[3] sace gilāno[4] yācāhi man ti vuccamāno 'pi[5] mānena na yācati, gantabbaṃ. *phāsu hotī* 'ti samathavipassanānaṃ paṭilābhavasena phāsu hoti. imañ hi parihāraṃ n' eva sotāpanno na sakadāgāmi-anāgāmi-arahanto labhanti, na thāmagatassa samādhino vā vipassanāya vā lābhī. vissaṭṭhakammaṭṭhāne pana bālaputhujjane kathā 'va n' atthi. yassa kho pana samatho vā vipassanā vā taruṇo[6] hoti, ayaṃ imaṃ parihāraṃ labhati. pavāraṇāsaṅgaho 'pi etass' eva anuññāto. tasmā iminā puggalena temāsaccayena[7] ācariye pavāretvā gate pi yadā paṭirūpo nissayadāyako āgacchissati, tassa nissāya vasissāmī 'ti ābhogaṃ katvā puna yāva āsāḷhapuṇṇamī,[8] tāva anissitena vatthuṃ vaṭṭati. sace pana āsāḷha-

1 Bp. addhānapaṭipannesu.
2 Bp. *adds* vā.
3 Bp. *adds* anissigatanavasitabbaṃ.
4 Bp. *omits* gilāno.
5 Bp. *inserts* gilāno *after* 'pi.
6 Bp. taruṇā.
7 Bp. *omits this*.
8 Bp. āsaḷhīpuṇṇamā.

māse[1] ācariyo n' āgacchati, yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ.

gottena pi anussāvetun ti Mahākassapassa upasampadāpekkho ti evaṃ gottaṃ vatvā anussāvetuṃ anujānāmī 'ti attho. *dve ekānussāvane* ti dve[2] ekato anussāvane. ekena ekassa aññena itarassā 'ti evaṃ dvīhi vā ācariyehi ekena vā ekakkhaṇe kammavācaṃ anussāventehi upasampādetuṃ anujānāmī 'ti attho. dve tayo ekānussāvane kātuṃ, tañ ca kho ekena upajjhāyenā 'ti dve vā tayo vā jane purimanayen' eva ekato anussāvane kātuṃ anujānāmi. tañ ca kho anussāvanakiriyaṃ[3] ekena upajjhāyena anujānāmī 'ti attho. tasmā ekena ācariyena dve vā tayo vā anussāvetabbā, dvīhi vā tīhi vā ācariyehi visuṃ visuṃ ekena ekassā 'ti evaṃ ekappahāren' eva dve tisso vā kammavācā kātabbā. sace pana nānācariyā nānupajjhāyā ca honti, Tissatthero Sumanattherassa saddhivihārikaṃ, Sumanatthero Tissattherassa saddhivihārikaṃ anussāveti, aññamaññan ca gaṇapūrakā honti, vaṭṭati. sace pana nānā upajjhāyā honti, eko ācariyo hoti, na tv' eva nānupajjhāyenā 'ti paṭikkhittattā na vaṭṭati. idaṃ sandhāya hi esa paṭikkhepo.

paṭhamaṃ upajjhaṃ gāhāpetabbo ti ettha vajjāvajjaṃ upanijjhāyatī 'ti upajjhā, taṃ upajjhaṃ, upajjhāyo me bhante hotī 'ti evaṃ vadāpetvā gāhāpetabbo. *vitthāyantī* ti vitthaddhagattā honti. *yaṃ jātan* ti yaṃ tava sarīre jātaṃ nibbattaṃ vijjamānaṃ. *taṃ saṅghamajjhe pucchante santaṃ atthī 'ti vattabban* ti ādi. *ullumpatu man* ti uddharatu maṃ. *tāvad evā* 'ti upasampannasamanantaraṃ eva. *chāyā metabbā*' ti ekaporisā vā dviporisā vā 'ti chāyā metabbā. *utuppamāṇaṃ ācikkhitabban* ti vassāno hemanto gimho ti evaṃ utuppamāṇaṃ ācikkhitabbaṃ. ettha ca utu yeva utuppamāṇaṃ. sace vassānādayo aparipuṇṇā honti, yattakehi divasehi yassa yo utu aparipuṇṇo, te divase sallakkhetvā so *divasabhāgo ācikkhitabbo.* atha vā ayaṃ nāma utu, so ca kho paripuṇṇo vā aparipuṇṇo vā 'ti evaṃ utuppamāṇaṃ ācikkhitabbaṃ. pubbaṇho vā sāyaṇho vā 'ti evaṃ diva-

---

[1] Bp. āsaḷhīmāse.

[2] Bp. *omits* dve.

[3] Bp. anusāvanakriyaṃ.

sabhāgo ācikkhitabbo. *saṅgītī* 'ti idam eva sabbaṃ ekato katvā tvaṃ kiṃ labhasi, kā te chāyā, kim utuppamāṇaṃ ko divasabhāgo ti puṭṭho, idaṃ nāma labhāmi vassaṃ vā hemantaṃ vā gimhaṃ vā, ayaṃ me chāyā, idaṃ utuppamāṇaṃ, ayaṃ divasabhāgo ti vadeyyāsī 'ti evaṃ ācikkhitabbaṃ.

ohāyā 'ti chaḍḍetvā. *dutiyaṃ dātun* ti upasampadamālato[1] pariveṇaṃ gacchantassa dutiyaṃ[2] dātuṃ anujānāmi, cattāri ca akaraṇīyāni ācikkhitun ti attho. *paṇḍupalāso* ti paṇḍuvaṇṇo patto. *bandhanā pamutto* ti vaṇṭato patito. *abhabbo haritattāyā* 'ti puna harito bhavituṃ abhabbo. *puthusilā* 'ti mahāsilā.

alabbhamānāya sāmaggiyā anāpatti sambhoge saṃvāse 'ti yāva tassa ukkhepanīyakammakaraṇatthāya sāmaggī na labbhati, tāva tena saddhiṃ sambhoge ca uposathapavāraṇādikaraṇabhede saṃvāse ca anāpattī 'ti. sesaṃ sabbattha Mahāvibhaṅge vuttānusārena suviññeyyattā pākaṭam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayavaṇṇanāya dvāsattatiadhikavatthusatapaṭimaṇḍitassa Mahākhandhakassa atthavaṇṇanā niṭṭhitā.

Uposathakkhandhavaṇṇanā

Uposathakkhandhake *aññatitthiyā* 'ti ettha titthaṃ vuccati laddhi, aññaṃ titthaṃ aññatitthaṃ, aññatitthaṃ etesaṃ atthī 'ti aññatitthiyā. ito aññaladdhikā 'ti vuttaṃ hoti. *dhammaṃ bhāsantī* 'ti, yan tesaṃ kattabbākattabbaṃ, taṃ kathenti. *te labhantī* 'ti te manussā labhanti. *mūgasūkarā* 'ti thūlasarīrasūkarā.

anajjhāpanno vā hoti āpajjitvā vā vuṭṭhito ti ettha yaṃ āpattiṃ bhikkhu anajjhāpanno vā hoti āpajjitvā vā vuṭṭhito. ayaṃ asantī nāma āpattī 'ti evam attho veditabbo. *sampajānamusāvādo*[3] *kiṃ hotī* 'ti yv āyaṃ sampajānamusāvādo assa hotī 'ti vutto, so āpattito kiṃ hoti. katarā āpatti hotī 'ti attho. *dukkaṭaṃ hotī* 'ti dukkaṭāpatti hoti. sā ca kho

[1] Bp. °māḷato.
[2] Bp. dutiyakaṃ.
[3] Bp. °vāde.

na musāvādalakkhaṇena, bhagavato pana vacanena vacīdvāre akiriyasamuṭṭhānā[1] āpatti hotī 'ti veditabbā. vakkhati hi

anālapanto manujena kenaci
vācāgiraṃ no ca pare bhaṇeyya,
āpajjeyya vācasikaṃ na kāyikaṃ
paṇhā[2] me sā kusalehi cintitā 'ti.

antarāyiko ti antarāyakaro. *kissa phāsu hotī* 'ti kim atthāya phāsu hoti. *paṭhamassa jhānassa adhigamāyā* 'ti paṭhamassa jhānassa adhigamanatthāya tassa bhikkhuno phāsu hoti sukhaṃ hoti. esa nayo sabbattha. iti bhagavā uddesato ca niddesato ca paṭhamaṃ pātimokkhuddesaṃ dasseti. *devasikan* ti divase divase. *cātuddase vā paṇṇarase vā* 'ti ekassa utuno tatiye ca sattame ca pakkhe dvikkhattuṃ cātuddase avasese chakkhattuṃ paṇṇarase. ayan tāva eko attho. ayam pana pakaticārittavasena vutto. *sakiṃ pakkhassa cātuddase vā paṇṇarase vā* 'ti vacanato pana tathārūpe paccaye sati yasmiṃ tasmiṃ cātuddase vā paṇṇarase vā uddisituṃ vaṭṭati. āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ cātuddaso hoti, āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ[3] paṇṇaraso. sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabban ti vacanato 'pi c' etaṃ veditabbaṃ.

paṭhamaṃ nimittā kittetabbā 'ti vinayadharena pucchitabbaṃ puratthimāya disāya kiṃ nimittan ti, pabbato bhante 'ti, puna vinayadharena eso pabbato nimittan ti evaṃ paṭhamaṃ[4] nimittaṃ kittetabbaṃ. etaṃ pabbataṃ nimittaṃ karoma karissāma nimittaṃ. kato nimittaṃ hotu hohi[5] ti bhavissatī 'ti evam pana kittetuṃ na vaṭṭati. pāsāṇādīsu pi es' eva nayo. purattimāya disāya purattimāya anudisāya dakkhiṇāya disāya dakkhiṇāya anudisāya pacchimāya disāya pacchimāya anudisāya uttarāya disāya uttarāya anudisāya kiṃ nimittan ti, udakaṃ bhante 'ti, etaṃ udakaṃ nimittan ti, ettha pana aṭhatvā[6] puna puratthimāya disāya kiṃ nimittan ti, pabbato bhante ti, eso pabbato nimittan ti, evaṃ

---

1 Bp. akriya°.
2 Bp. pañhā.
3 Bp. *omits* bhikkhūnaṃ.
4 Bp. *omits* paṭhamaṃ.
5 Bp. hoti.
6 Bp. aṭṭhatvā.

paṭhamaṃ kittitaṃ nimittaṃ kittetvā 'va ṭhapetabbaṃ.[1] evañ hi nimittena nimittaṃ ghaṭitaṃ nāma[2] hoti. evaṃ nimittāni kittetvā ath' ānantaraṃ vuttāya kammavācāya sīmā sammannitabbā. kammavācāpariyosāne nimittānaṃ anto sīmā hoti, nimittāni sīmato bahi honti. tattha nimittāni sakiṃ kittitāni pi sukittitān'[3] eva honti. Andhakaṭṭhakathāyam pana tikkhattuṃ sīmāmaṇḍalaṃ sambandhantena nimittaṃ kittetabban ti vuttaṃ. pabbato bhante 'ti . . . pe . . . udakaṃ bhante 'ti evam pana upasampanno vā ācikkhatu anupasampanno vā vaṭṭati yeva. idāni *pabbatanimittādīsu* evaṃ vinicchayo veditabbo. tividho pabbato suddhapaṃsupabbato suddhapāsāṇapabbato ubhayamissako ti. so tividho 'pi vaṭṭati. vālikarāsi pana na vaṭṭati.[4] hatthippamāṇato pana[5] paṭṭhāya Sineruppamāṇo 'pi vaṭṭati. sace catūsu disāsu cattāro tīsu vā tayo pabbatā honti, catūhi vā tīhi vā pabbatanimitteh' eva sammannitum pi vaṭṭati. dvīhi pana nimittehi ekena vā sammannituṃ na vaṭṭati. tato[6] paresu pāsāṇanimittādīsu[7] es' eva nayo. tasmā pabbataṃ[8] nimittaṃ karontena pucchitabbaṃ ekābaddho na ekābaddho ti. sace ekābaddho hoti na kātabbo. taṃ hi catūsu vā aṭṭhasu vā disāsu kittentenāpi ekam eva nimittaṃ kittitaṃ hoti. tasmā yo evaṃ cakkasaṇṭhānena vihāraṃ parikkhipitvā ṭhito pabbato taṃ ekāya[9] disāya kittetvā aññāsu disāsu taṃ bahiddhā katvā anto aññāni nimittāni kittetabbāni. sace pabbatassa tatiyabhāgaṃ vā upaḍḍhabhāgaṃ[10] vā antosīmāya kattukāmā honti, pabbataṃ akittetvā yattakaṃ padesaṃ anto kattukāmā, tassa parato tasmiṃ yeva pabbate jātarukkhavammikādīsu aññataraṃ nimittaṃ kittetabbaṃ. sace ekayojanadviyojanappamāṇaṃ sabbaṃ pabbataṃ anto kattukāmā honti, pabbatassa parato bhūmiyaṃ jātarukkhavammikādīni nimittāni kittetabbāni. *pāsāṇanimitte* ayaguḷam pi pāsāṇasaṅkhyam eva gacchati. tasmā

---

1 Bp. ṭhātabbaṃ.
2 Bp. *omits* nāma.
3 Bp. kittitān'.
4 Bp. *inserts* itare pi hatthippamāṇato omakataro na vaṭṭati.
5 *Omits* pana.
6 Bp. ito.
7 Bp. *adds* pi.
8 Bp. pabbata.
9 Bp. eka.
10 Bp. upaddham.

yo koci pāsāṇo vaṭṭati. pamāṇato pana hatthippamāṇo pabbatasaṅkhaṃ[1] gato, tasmā so na vaṭṭati. mahāgoṇamahāmahīsappamāṇo[2] pana vaṭṭati. heṭṭhimaparicchedena dvattiṃsapalaguḷapiṇḍaparimāṇo vaṭṭati. tato khuddakataro, iṭṭhakā vā mahantāpi[3] na vaṭṭati. animittupagapāsāṇānaṃ[4] rāsi pi na vaṭṭati, pageva paṃsuvālikarāsi. bhūmisamo khalamaṇḍalasadiso piṭṭhipāsāṇo vā bhūmito khāṇuko viya uṭṭhitapāsāṇo vā hoti. so 'pi pamāṇupago ce, vaṭṭati. piṭṭhipāsāṇo atimahanto 'pi pāsāṇasaṅkhaṃ[1] yeva[5] gacchati. tasmā sace mahato piṭṭhipāsāṇassa ekapadesaṃ antosīmāya kattukāmā honti, taṃ akittetvā tass' upari aññaṃ pāsāṇo kittetabbo. sace piṭṭhipāsāṇ' upari vihāraṃ karonti, vihāramajjhena vā piṭṭhipāsāṇo vinivijjhitvā gacchati, evarūpo piṭṭhipāsāṇo na vaṭṭati. sace hi taṃ kittenti, nimittassa upari vihāro hoti, nimittañ ca nāma bahisīmāya hoti, vihāro 'pi bahisīmāyaṃ āpajjati. vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitapiṭṭhipāsāṇo ekattha kittetvā aññattha na kittetabbaṃ.[6] *vananimitte* tiṇavanaṃ vā tacasāratālanāḷikerādirukkhavanaṃ vā na vaṭṭati, antosārānaṃ pana sākasālādīnaṃ antosāramissukānaṃ[7] vā rukkhānaṃ vanaṃ vaṭṭati. tañ ca kho heṭṭhimaparicchedena catupañcarukkhamattaṃ pi, tato oraṃ na vaṭṭati, tato[8] paraṃ yojanasatikam pi vaṭṭati. sace[9] vanamajjhe vihāraṃ karonti, vanaṃ na kittetabbaṃ. ekadesaṃ antosīmāya kātukāmehi[10] pi vanaṃ akittetvā tattha rukkhapāsāṇādayo kittetabbā. vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitavanaṃ ekattha kittetvā aññattha na kittetabbaṃ. *rukkhanimitte* tacasāro tālanāḷikerādirukkho na vaṭṭati. antosāro jīvamānako antamaso ubbedhato aṭṭhaṅgulo parimāṇato[11] sūcidaṇḍakappamāṇo 'pi vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati, tato[8] paraṃ dvādasayojano suppatiṭṭhitanigrodho 'pi vaṭṭati. vaṃsanaḷakasarāvādīsu bījaṃ ropetvā vaḍḍhāpito pamāṇupago 'pi na vaṭṭati. tato apanetvā pana taṃkhaṇaṃ

1 Bp. °saṅkhyaṃ.
2 Bp. °mahiṃ sappamāṇo.
3 Bp. mahantī.
4 Bp. °pīsāṇa.
5 Bp. eva.
6 Bp. °tabbo.
7 Bp. °missakānaṃ.
8 Bp. *omits* tato.
9 Bp. *adds* pana.
10 Bp. kattukāmehi.
11 Bp. pariṇāhato.

pi bhūmiyaṃ ropetvā koṭṭhakaṃ katvā udakaṃ āsiñcitvā kittetuṃ vaṭṭati. navamūlasākhāniggamanaṃ akāraṇaṃ. khandhaṃ chinditvā ropite pana etaṃ yujjati. kittentena ca rukkho ti pi vattuṃ vaṭṭati, sākarukkho[1] sālarukkho ti pi. ekābaddhaṃ pana suppatiṭṭhitanigrodhasadisaṃ ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati. ^*magganimitte* araññakhettanadītaḷākamaggādayo na vaṭṭanti. jaṅghamaggo vā sakaṭamaggo vā vaṭṭati, yo vinibbijjhitvā dve tīṇi gāmantaraṃ gacchati. yo pana jaṅghamaggo[2] sakaṭamaggato ukkamitvā[3] puna sakaṭamaggam eva otarati, ye vā jaṅghamaggasakaṭamaggā avalañjā,[4] te na vaṭṭati. jaṅghasatthasakaṭasatthehi valañjiyamānā[5] yeva vaṭṭanti. sace dve maggā nikkhamitvā pacchā sakaṭadhuram iva ekī bhavanti, dvidhā bhinnaṭṭhāne vā sambandhaṭṭhāne vā sakiṃ kittetvā puna na kittetabbo. ekābaddhaṃ nimittaṃ h' etaṃ hoti. sace vihāraṃ parikkhipitvā cattāro maggā catūsu disāsu gacchanti, majjhe ekaṃ kittetvā aparaṃ kittetuṃ na vaṭṭati. ekābaddhaṃ nimittaṃ h' etaṃ.[6] koṇaṃ vinibbijjhitvā[7] gataṃ[8] pana parabhāge kittetuṃ vaṭṭati. vihāramajjhena vinibbijjhitvā gatamaggo pana na kittetabbo. kittite nimittassa upari vihāro hoti. sace sakaṭamaggassa antimacakkamaggaṃ nimittaṃ karonti, maggo bahisīmāya hoti. sace bāhiracakkamaggaṃ[9] karonti, bāhiracakkamaggo 'va bahisīmāya hoti, sesaṃ antosīmaṃ bhajati. maggaṃ kittentena maggo pantho patho pakkho ti ādīsu[10] yena kenaci nāmena kittetuṃ vaṭṭati. parikkhāsaṇṭhānena vihāraṃ parikkhipitvā gatamaggo ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati. *vammikanimitte* heṭṭhimaparicchedena taṃ divasaṃ jāto aṭṭhaṅgulubbedho govisāṇappamāṇo pi vammiko vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati, tato[11] paraṃ Himavantapabbatasadiso 'pi vaṭṭati. vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitam pana ekābaddhaṃ ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati. *nadīnimitte* yassā

---

1 Bp. *inserts* ti pi.
2 Bp. jaṅgha.
3 Bp. okkamitvā.
4 Bp. avaḷañjā.
5 Bp. vaḷañji°.
6 Bp. *adds* hoti.
7 Bp. nibbi°.
8 Bp. gatamaggaṃ.
9 Bp. *adds* nimittaṃ.
10 Bp. dasasu *for* ādīsu.
11 Bp. *omits* tato.

dhammikānaṃ rājūnaṃ kāle anvaḍḍhamāsaṃ[1] anudasāhaṃ anupañcāhan ti evaṃ anatikkamitvā deve vassante valāhakesu vigatamattesu sotaṃ pacchijjati, ayaṃ nadīsaṅkhyaṃ na gacchati. yassā pana īdisesu vuṭṭhikālesu[2] vassānassa cātummāse sotaṃ na pacchijjati, timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā tatthakatthaci uttarantiyā bhikkhuniyā antaravāsako temīyati,[3] ayaṃ nadīsaṅkhyaṃ gacchati, nadīsīmaṃ[4] bandhantānaṃ nimittaṃ hoti. bhikkhuniyā nadīpāragamane 'pi uposathādisaṅghakammakaraṇe 'pi nadīpārasīmasammannane 'pi ayam eva nadī. yā pana maggo viya sakaṭadhurasaṇṭhānena vā parikkhāsaṇṭhānena vā vihāraṃ parikkhipitvā gatā, taṃ ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati. vihārassa catūsu disāsu aññamaññaṃ vinibbijjhitvā gate nadīcatukke 'pi es' eva nayo. asammissanadiyo pana catasso 'pi kittetuṃ vaṭṭati. sace vatiṃ karontā viya rukkhapāde nikkhaṇitvā[5] vallipalāsādīhi[6] nadīsotaṃ rumbhanti, udakañ ca ajjhotharitvā āvaraṇaṃ pavattati yeva, nimittaṃ kātuṃ vaṭṭati. yathā[7] udakaṃ nappavattati evaṃ setumhi kate appavattamānā nadī nimittaṃ kātuṃ na vaṭṭati. pavattanaṭṭhāne nadīnimittaṃ appavattanaṭṭhāne udakanimittaṃ kātuṃ vaṭṭati. yā pana duvuṭṭhikāle[8] vā gimhe vā nirudakabhāvena nappavattati, sā vaṭṭati. mahānadito udakamātikaṃ nīharanti, sā kunnadīsadisā hutvā tīṇi sassāni sampādentī niccaṃ pavattati, kiñcāpi pavattati, nimittaṃ kātuṃ na vaṭṭati. yā pana mūle mahānadito nīhatāpi[9] kālantare[10] ten' eva nīhatamaggena[11] nadiṃ bhinditvā sayaṃ va[12] gacchantī parato suṃsumārādisamākiṇṇā[13] nāvādīhi sañcaritabbā nadī hoti, taṃ nimittaṃ kātuṃ vaṭṭati. *udakanimitte* nirudake ṭhāne nāvāya vā kumbhiyaṃ[14] vā pāṭiādīsu[15] vā udakaṃ pūretvā udakanimittaṃ kittetuṃ na vaṭṭati, bhūmigatam eva

---

1 Bp. anvaddha°.
2 Bp. °kāle.
3 Bp. temiyati.
4 Bp. sīmaṃ.
5 Bp. nikhaṇitvā.
6 Bp. vallipalālādīhi.
7 Bp. *adds* pana.
8 Bp. dubbuṭṭhi°.
9 Bp. niggatā.
10 Bp. °tarena.
11 Bp. niggamaggena.
12 Bp. ca gacchati *for* va.
13 Bp. saṃsumarā°.
14 Bp. *omits* kumbhiyaṃ vā.
15 Bp. cāṭiādīsu.

vaṭṭati. tañ ca kho appavattanaudakaṃ āvāṭapokkharaṇitaḷākajātassaraloṇisamuddādīsu[1] ṭhitaṃ. aṭṭhitaṃ pana oghanadīudakavāhakamātikādīsu udakaṃ na vaṭṭati. Andhakaṭṭhakathāyam pana gambhīresu āvāṭādīsu ukkhep' imaṃ udakaṃ nimittaṃ na kātabban ti vuttaṃ. taṃ duvuttaṃ attano matimattam eva. ṭhitam pana antamaso sūkarakhatāya pi gāmadārakānaṃ kīḷanavāpiyam pi taṃkhaṇ ñeva paṭhaviyaṃ āvāṭaṃ[2] katvā kūṭehi[3] āharitvā pūritaudakam pi, sace yāvakammavācāpariyosānam[4] tiṭṭhati, appaṃ vā hotu bahuṃ[5] vā, vaṭṭati. tasmiṃ pana ṭhāne nimittasaññākaraṇatthaṃ pāsāṇavālikāpaṃsuādirāsi vā pāsāṇatthambho vā dārutthambho vā kātabbo. taṃ kātuñ ca kāretuñ ca bhikkhussa vaṭṭati. lābhasīmāyam pana na vaṭṭati. samānasaṃvāsakasīmā pana[6] kassaci pīḷanaṃ na karoti, kevalaṃ bhikkhūnaṃ vinayakammam eva sādheti, tasmā ettha vaṭṭati. imehi ca aṭṭhahi nimittehi asammissehi pi aññamaññasammissehi[7] pi sīmā[8] sammannituṃ vaṭṭati yeva. sā evaṃ sammannitvā bajjhamānā ekena dvīhi vā nimittehi abaddhā hoti. tīṇi pana ādiṃ katvā vuttappakārānaṃ nimittānaṃ satenāpi baddhā hoti. sā tīhi siṅghāṭakasaṇṭhānā hoti, catūhi[9] caturassa vā siṅghāṭakaaḍḍhacandamudiṅgādisaṇṭhānā vā, tato adhikehi nānāsaṇṭhānā vā. taṃ[10] bandhitukāmehi sāmantavihāresu bhikkhū tassa tassa vihārassa sīmāparicchedaṃ pucchitvā baddhasīmavihārānaṃ sīmāya sīmantarikaṃ abaddhasīmavihārānaṃ sīmāya upacāraṃ ṭhapetvā disācārikabhikkhūnaṃ nissañcārasamaye,[11] sace ekasmiṃ gāmakkhette sīmaṃ bandhitukāmā, ye tattha baddhasīmā vihārā, tesu bhikkhūnaṃ mayaṃ ajja sīmaṃ bandhissāma, tumhe sakasakasīmāparicchedato[12] mā nikkhamitthā 'ti pesetabbaṃ. ye abaddhasīmā[13] vihārā, tesu bhikkhū ekajjhaṃ sannipātetabbā, chandārahānaṃ chando

---

1 Bp. °raṇīta°.
2 Bp. āvaṭakaṃ.
3 Bp. kuṭehi.
4 Bp. °sānā.
5 Bp. bahu.
6 Bp. *omits* pana.
7 Bp. °maññaṃ sami°.
8 Bp. sīmaṃ.
9 Bp. *adds* nimittehi.
10 Bp. *omits* taṃ.
11 Bp. nisañcāra°.
12 Bp. saka° *for* sakasaka°.
13 Bp. °sīma.

āharāpetabbo. sace aññāni pi gāmakkhettāni anto kātukāmā, tesu gāmesu ye bhikkhū[1] santi, tehi pi āgantabbaṃ, anāgacchantānaṃ chando āharitabbo ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana nānāgāmakkhettāni nāma pāṭekkaṃ baddhasīmasadisā,[2] na tato chandapārisuddhi āgacchati, antonimittagatehi pana bhikkhūhi āgantabban ti vatvā puna āha, samānasaṃvāsakasīmāya[3] sammannanakāle tesaṃ[4] āgamanam pi anāgamanam pi vaṭṭati, avippavāsasīmāya sammannanakāle pana antonimittagatehi āgantabbaṃ, anāgacchantānaṃ chando āharitabbo ti. evaṃ sannipatitesu pana bhikkhūsu chandārahānaṃ chandesu[5] āhatesu tesu[6] maggesu nadītitthagāmadvārādīsu ca āgantukabhikkhūnaṃ sīghaṃ sīghaṃ hatthapāsānayanatthañ ca bahisīmakaraṇatthañ[7] ca ārāmike c' eva samaṇuddese ca ṭhapetvā bherisaññaṃ[8] vā saṅkhasaññaṃ vā katvā nimittakittanānantaraṃ vuttāya, suṇātu me bhante saṅgho ti ādikāya kammavācāya sīma bandhitabbā. kammavācāpariyosāne yeva nimittāni bahi katvā heṭṭhā paṭhavīsandhārakaudakaṃ[9] pariyantaṃ katvā sīmā gatā hoti, imam pana saṃvāsakasīmaṃ[10] sammannantehi pabbajjūpasampadādīnaṃ[11] saṅghakammānaṃ sukhakaraṇatthaṃ paṭhamaṃ khaṇḍasīmā bandhitabbā. tam pana bandhantehi vattaṃ jānitabbaṃ. sace hi bodhicetiyabhattasālādīni sabbavatthūni patiṭṭhāpetvā katavihāre bandhanti, vihāramajjhe bahūnaṃ samosaraṇaṭṭhāne abandhitvā vihārapaccante vivittokāse bandhitabbā. akatavihāre bandhantehi bodhicetiyādīnaṃ sabbavatthūnaṃ ṭhānaṃ sallakkhetvā, yathā patiṭṭhitesu vatthūsu vihārapaccante vivittokāse hoti, evaṃ bandhitabbā. sā heṭṭhimaparicchedena sace ekavīsati bhikkhū gaṇhāti vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati, paraṃ bhikkhusahassaṃ gaṇhantī 'pi vaṭṭati. taṃ bandhantehi sīmamālakassa[12] samantā nimittupagā pāsāṇā ṭhapetabbā. na 'khaṇ-

---

1 Bp. *adds* va.
2 Bp. °disāni.
3 Bp. °sīmā.
4 Bp. *omits* tesaṃ.
5 Bp. chande āhate.
6 Bp. *repeats* tesu.
7 Bp. bahisīmā°.
8 Bp. bherī°.
9 Bp. °dhārakaṃ udakaṃ.
10 Bp. samānasaṃvāsa°.
11 Bp. °jjupa°.
12 Bp. °māḷakassa.

ḍasīmāyaṃ[1] ṭhitehi mahāsīmā bandhitabbā, na mahāsīmāya ṭhitehi khaṇḍasīmā bandhitabbā.[2] khaṇḍasīmāyam eva pana ṭhatvā khaṇḍasīmā bandhitabbā,[2] mahāsīmāyam eva ṭhitehi[3] mahāsīmā bandhitabbā, tatrāyaṃ bandhanavidhi. samantā c' eso[4] pāsāṇo nimittan ti evaṃ nimittāni kittetvā kammavācāya sīmā sammannitabbā. atha tassā eva daḷhīkammatthaṃ avippavāsakammavācā kātabbā. evañ hi sīmaṃ samūhanissāmā ti āgatā samūhanituṃ na sakkhissanti. sīmaṃ sammannitvā bahi sīmantarikapāsāṇā ṭhapetabbā. sīmantarikā pacchimakoṭiyā ekaratanappamāṇā vaṭṭati. vidatthippamāṇā pi vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṃ, caturaṅgulappamāṇā pi vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. sace pana vihāro mahā hoti, dve 'pi tisso 'pi taduttarī[5] 'pi khaṇḍasīmāyo bandhitabbā. evaṃ khaṇḍasīmaṃ sammannitvā mahāsīmāsammatikāle[6] khaṇḍasīmato nikkhamitvā mahāsīmāya ṭhatvā samantā anupariyāyantehi sīmantarikapāsāṇā kittetabbā, tato avasesanimittāni kittetvā hatthapāsaṃ avijahantehi kammavācāya samānasaṃvāsakasīmaṃ sammannitvā tassā daḷhīkammatthaṃ avippavāsakammavācāpi kātabbā. evaṃ[7] hi sīmaṃ samūhanissāmā 'ti āgatā samūhanituṃ na sakkhissanti. sace pana khaṇḍasīmāya nimittāni kittetvā tato sīmantarikāya nimittāni kittetvā mahāsīmāya nimittāni kittenti, evaṃ tīsu ṭhānesu nimittāni kittetvā, yaṃ sīmaṃ icchanti, taṃ paṭhamaṃ bandhituṃ vaṭṭati. evaṃ sante 'pi yathāvuttena[8] nayena khaṇḍasīmato[9] paṭṭhāya bandhitabbā. evaṃ baddhāsu pana sīmāsu khaṇḍasīmāya ṭhitā bhikkhū mahāsīmāya kammaṃ karontānaṃ na kopenti, mahāsīmāya vā ṭhitā khaṇḍasīmāya[10] karontānaṃ sīmantarikāya pana ṭhitā ubhinnam pi na kopenti. gāmakkhette ṭhatvā kammaṃ karontānam pana sīmantarikāya ṭhitā kopenti, sīmantarikā hi gāmakkhettaṃ bhajati. sīmā ca nām' esā na kevalaṃ paṭhavītale yeva baddhā baddhā nāma hoti. atha kho piṭṭhipāsāṇe 'pi kuṭigehe[11] 'pi lene[12] 'pi pāsāde

---

1 Bp. °māya.
2 Bp. *omits* bandhitabbā.
3 Bp. ṭhatvā.
4 Bp. eko *for* c' eso.
5 Bp. °ttari.
6 Bp. °sammutikāle.
7 Bp. evañ.
8 Bp. °vutta.
9 Bp. *adds* va.
10 Bp. *adds* kammaṃ.
11 Bp. kuṭī°.
12 Bp. leṇe.

'pi pabbatamatthake 'pi baddhā baddhā yeva hoti. tattha piṭṭhipāsāṇe bandhantehi pāsāṇapiṭṭhiyaṃ rājiṃ vā koṭetvā[1] udukkhalaṃ vā khaṇitvā nimittaṃ na kātabbaṃ. nimittupage[2] pāsāṇe ṭhapetvā nimittāni kittetabbāni, kammavācāya[3] sammannitabbā. kammavācāpariyosāne sīmā paṭhavīsandhārakaudakaṃ[4] pariyantaṃ katvā otarati. nimittapāsāṇā yathāṭhāne na tiṭṭhanti, tasmā samantato rāji vā upaṭṭhāpetabbā,[5] catūsu vā koṇesu pāsāṇā vijjhitabbā ayaṃ sīmāparicchedo ti vatvā akkharāni vā chinditabbāni. keci usuyyakā[6] sīmaṃ jhāpessāmā 'ti aggiṃ denti, pāsāṇā 'va jhāyanti, na sīmā. kuṭigehe[7] pi[8] bhittiṃ akittetvā ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsaṭṭhānaṃ anto karitvā pāsāṇanimittāni ṭhapetvā sīmā sammannitabbā. antokuḍḍaṃ[9] eva sīmā hoti. sace antokuḍḍe[10] ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso n' atthi, pamukhe 'pi[11] nimittapāsāṇe ṭhapetvā sīmā[12] sammannitabbā. sace etam[13] pi na ppahoti, bahinimbodakapatanaṭṭhāne[14] 'pi nimittāni ṭhapetvā sammannitabbā. evaṃ sammatāya pana sabbaṃ kuṭigehaṃ[15] sīmaṭṭham eva hoti. catubhittiyalene[16] 'pi[17] kuḍḍaṃ[18] akittetvā pāsāṇā 'va kittetabbā. anto[19] okāse[20] asati[21] pamukhe 'pi nimittāni ṭhapetabbāni. sace na ppahoti, bahinimbodakapatanaṭṭhāne[22] nimittapāsāṇe ṭhapetvā nimittāni kittetvā sīmā sammannitabbā. evaṃ lenassa[23] anto ca bahi ca sīmā hoti. uparipāsāde 'pi bhittiṃ akittetvā anto pāsāṇe ṭhapetvā sīmā sammannitabbā. sace na ppahoti, pamukhe 'pi pāsāṇe ṭhapetvā sammannitabbā. evaṃ sammatā uparipāsāde yeva hoti, heṭṭhā na otarati. sace pana bahūsu thambhesu tulānaṃ upari katapāsādassa

1 Bp. koṭṭetvā.
2 Bp. °upaga.
3 Bp. *omits* kammavācāya sammanitabbā.
4 Bp. °dhāraṇaṃ udakaṃ.
5 Bp. uṭṭhāpe°.
6 Bp. ussuyyakā.
7 Bp. kuṭigehe.
8 Bp. *adds* bandhantehi.
9 Bp. °kuṭṭaṃ.
10 Bp. °kuṭṭe.
11 Bp. *omits* 'pi.
12 Bp. *omits* sīmā.
13 Bp. evaṃ.
14 Bp. bahinibbodaka°.
15 Bp. kuṭigehaṃ.
16 Bp. °leṇe.
17 Bp. *inserts* bandhantehi *after* 'pi.
18 Bp. kuṭṭaṃ.
19 Bp. *inserts* sace *before* anto.
20 Bp. okāse.
21 Bp. n' atthi *for* asati.
22 Bp. bahinibbo° *and adds* pi.
23 Bp. leṇassa.

heṭṭhimatale kuḍḍo,[1] yathā nimittānaṃ anto hoti, evaṃ uṭṭhahitvā tulārukkhehi ekasambaddho ṭhito, heṭṭhāya[2] otarati. ekatthambhapāsādassa pana uparitale[3] baddhā sīmā, sace thambhamatthake ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso hoti, heṭṭhā otarati. sace pāsādassa[4] bhittito niggatesu niyyuhakādīsu[5] pāsāṇe ṭhapetvā sīmaṃ bandhanti, pāsādabhitti antosīmāyā[6] hoti, heṭṭhā pan' assā otaraṇānotaraṇaṃ vuttanayen' eva veditabbaṃ. heṭṭhāpāsāde kittentehi pi bhitti ca rukkhatthambhā ca na kittetabbā. bhittilagge pana pāsāṇatthambhe kittetuṃ vaṭṭati. evaṃ kittitā sīmā heṭṭhāpāsādassa pariyantatthambhānaṃ anto yeva hoti. sace pana heṭṭhāpāsādassa kuḍḍo[7] uparimatale[8] sambaddho hoti, uparipāsādam pi abhirūhati. sace pāsādassa bahinimbedakapatanaṭṭhāne[9] nimittāni karonti, sabbo pāsādo sīmaṭṭho hoti. sace[10] pabbatamatthake talaṃ hoti ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsārahaṃ, tattha piṭṭhipāsāṇe viya sīmaṃ bandhanti, heṭṭhāpabbate 'pi ten' eva paricchedena sīmā otarati. tālamūlakapabbate 'pi upari sīmā baddhā heṭṭhā otarat' eva. yo pana vitānasaṇṭhāno hoti, upari ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso atthi, heṭṭhā n' atthi, tassa upari baddhā sīmā heṭṭhā na otarati. evaṃ mudiṅgasaṇṭhāno vā hotu paṇavasaṇṭhāno vā, yassa heṭṭhā vā majjhe vā sīmappamāṇaṃ n' atthi, tassa upari baddhā sīmā heṭṭhā na[11] otarati. yassa pana dve kūṭāni āsanne ṭhitāni ekassa pi upari sīmappamāṇaṃ na ppahoti, tassa kūṭantaraṃ cinitvā vā pūretvā vā ekābaddhaṃ katvā upari sīmā sammannitabbā. eko sappaphaṇasadiso pabbato, tassa upari sīmappamāṇassa atthitāya sīmaṃ bandhanti, tassa ce heṭṭhā ākāsapabbhāraṃ hoti, sīmā na otarati. sace pan' assa vemajjhe sīmappamāṇo susirapāsāṇo hoti, otarati. so ca pāsāṇo sīmaṭṭho yeva hoti. athāpi 'ssa heṭṭhā lenassa[12] kuḍḍo[13] aggakoṭiṃ āhacca

---

1 Bp. kuṭṭo.
2 Bp. heṭṭhāpi.
3 Bp. uparimatale.
4 Bp. pāsāda.
5 Bp. niyyūha°.
6 Bp. °sīmāyaṃ.
7 Bp. kuṭṭo.
8 Bp. °talena.
9 Bp. bahinibbo°.
10 Bp. *omits* sace.
11 Bp. n' eva *for* na.
12 Bp. leṇassa.
13 Bp. kuṭṭo.

tiṭṭhati, otarati, heṭṭhā ca upari ca sīmā yeva hoti. sace pana heṭṭhā uparimassa sīmāparicchedassa pārato antolenaṃ[1] hoti, bahi sīmā na otarati. athāpi 'ssa[2] uparimassa sīmāparicchedassa orato bahilenaṃ[1] hoti, anto sīmā na otarati. athāpi 'ssa[2] upari sīmāparicchedo[3] khuddako, heṭṭhā lenaṃ[4] mahantaṃ sīmāparicchedam atikkamitvā ṭhitaṃ, sīmā upari yeva hoti, heṭṭhā na otarati. yadi pana lenaṃ[4] khuddakaṃ sabbapacchimasīmāparimāṇaṃ upari sīmā mahatī taṃ ajjhottharitvā ṭhitā sīmā otarati. atha lenaṃ[4] atikhuddakaṃ sīmappamāṇaṃ na hoti, sīmā upari yeva hoti, heṭṭhā na otarati. sace tato upaḍḍhaṃ bhijjitvā sāmaṃ[5] patati, sīmappamāṇaṃ ce 'pi hoti, bahi patitaṃ asīmā. apatitam pana yadi sīmappamāṇaṃ, sīmā hoti yeva. khaṇḍasīmā[6] nīcavatthukā hoti, taṃ pūretvā uccavatthukaṃ karonti, sīmā yeva. sīmāya gehaṃ karonti, sīmaṭṭhakam eva hoti. sīmāya pokkharaṇiṃ khaṇanti, sīmā yeva. ogho sīmamaṇḍalaṃ ottharitvā gacchati, sīmamālake[7] aṭṭaṃ bandhitvā kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sīmāya heṭṭhā ummaṅganadī[8] hoti, iddhimā bhikkhu tattha nisīdati. sace sā nadī paṭhamaṃ gatā, sīmā pacchā baddhā, kammaṃ na kopeti. atha paṭhamaṃ sīmā baddhā, pacchā nadī gatā, kammaṃ kopeti. heṭṭhāpaṭhavītale ṭhito pana kopeti yeva. sīmamālake[7] pana[9] vaṭṭarukkho[10] hoti, tassa sākhā vā tato niggatapāroho vā mahāsīmāya paṭhavītalaṃ vā tattha jātarukkhādīni vā āhacca tiṭṭhati, mahāsīmaṃ sodhetvā vā kammaṃ kātabbaṃ, te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātabbā. anāhaccaṭhitasākhādīsu ārūḷhabhikkhu hatthapāsaṃ ānetabbo. evaṃ mahāsīmāya jātarukkhassa sākhā vā pārohā[11] vā vuttanayen' eva sīmamālake patiṭṭhāti. vuttanayen' eva sīmaṃ sodhetvā kammaṃ kātabbaṃ. te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātabbā. sace sīmamālake kamme kayiramāne koci bhikkhu mālakassa[12] anto pavisitvā vehāsaṃ ṭhitasākhāya

---

[1] Bp. °leṇaṃ.
[2] Bp. *omits* 'ssa.
[3] Bp. sīmāyapari°.
[4] Bp. leṇaṃ.
[5] Bp. *omits* sāmaṃ.
[6] Bp. khandhasīmā.
[7] Bp. °māḷake.
[8] Bp. umaṅganadī.
[9] Bp. *omits* pana.
[10] Bp. vaṭarukkho.
[11] Bp. pūroho.
[12] Bp. sīmamalakassa.

nisīdati, pādā vā 'ssa bhūmigatā honti, nivāsanapārupanaṃ vā bhūmiṃ phusati, kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. pāde pana nivāsanapārupanañ ca ukkhipāpetvā kātuṃ vaṭṭati. idañ ca lakkhaṇaṃ purimanayena[1] pi veditabbaṃ. ayam pana viseso, tatra ukkhipāpetvā kātuṃ na vaṭṭati, hatthapāsaṃ yeva ānetabbo. sace anto sīmaṭṭho[2] pabbato abbhugacchati, tatr' aṭṭho bhikkhu hatthapāsaṃ ānetabbo. iddhiyā anto-pabbataṃ paviṭṭhe 'pi es' eva nayo. bajjhamānā eva hi sīmā pamāṇarahitaṃ padesaṃ na otarati. baddhasīmāya jātaṃ yaṃkiñci yatthakatthaci. ekasambandhena gataṃ sīmāsaṅkham[3] eva gacchati.[4]

tiyojanaparaman ti ettha tiyojanaṃ paramaṃ pamāṇam etissā 'ti tiyojanaparamā, taṃ tiyojanaparamaṃ. sammannantena[5] majjhe ṭhatvā yathā catūsu[6] disāsu diyaḍḍhadiyaḍḍhayojanaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. sace pana majjhe ṭhatvā ekekadisato tiyojanaṃ karonti, chayojanā hoti,[7] na vaṭṭati. caturassaṃ vā tikoṇaṃ vā sammannantena yathā koṇato koṇaṃ tiyojaṅaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. sace hi yenakenaci pariyantena kesaggamattam pi tiyojanaṃ atikkāmeti, āpattiñ ca āpajjati sīmā ca asīmā 'va[8] hoti.

nadīpāran ti ettha pārayti 'ti pārā, kiṃ pārayati, nadiṃ, nadiyā pārā nadipārā, taṃ nadīpāraṃ[9] ajjhottharamānan ti attho. ettha pana[10] nadiyā lakkhaṇaṃ nadīnimittesu[11] vuttanayam eva. *yatth' assa dhuvanāvā vā*[12] 'ti yattha nadiyā sīmabandhanaṭṭhānagatesu titthesu niccasaṅcaraṇanāvā assa, yā sabbantimena paricchedena pājanapurisena saddhiṃ tayo jane vahati. sace pana sā nāvā uddhaṃ vā adho vā kenacid eva karaṇīyena puna āgamanatthāya nītā vā[13] thenehi vā hatā[14] avassaṃ labbhaneyyā, yā pana[15] vātena vā chinnabandhanā vīcīhi nadīmajjhaṃ nītā avassaṃ āharitabbā, puna[16]

---

1 Bp. °naye.
2 Bp. sīmato.
3 Bp. °saṅkhyam.
4 Bp. gacchatī 'ti.
5 Bp. *adds* pana.
6 Bp. *adds* pi.
7 Bp. hotī 'ti.
8 Bp. *omits* 'va.
9 Bp. *inserts* nadiṃ.
10 Bp. ca *for* pana.
11 Bp. nimitte.
12 Bp. *omits* vā.
13 Bp. corehi *for* vā thenehi.
14 Bp. hatā.
15 Bp. *omits* yā pana.
16 Bp. *omits* puna.

dhuvanāvā 'va hoti, udake ogate thalaṃ ussāditāpi[1] sudhākasaṭādīhi[2] pūretvā ṭhapitāpi dhuvanāvā 'va. sace bhinnanāvā visaṅkhatapadarā vā na vaṭṭati. Mahāpadumatthero pan' āha sace 'pi tāvakālikaṃ nāvaṃ ānetvā sīmabandhanaṭṭhāne ṭhapetvā nimittāni kittenti, dhuvanāvā yeva[3] hotī 'ti. tatra Mahāsummatthero āha nimittaṃ vā sīmā vā kammavācāya gacchati, na nāvāya, bhagavatā ca dhuvanāvā anuññātā, tasmā nibbaddhanāvā yeva vaṭṭatī 'ti. *dhuvasetu vā* 'ti yattha rukkhasaṅghāṭamayo vā padarabaddho vā jaṅghasatthasetu vā hatthiassādīnaṃ sañcaraṇayoggo mahāsetu vā atthi antamaso taṃ khaṇañ ñeva rukkhaṃ chinditvā manussānaṃ sañcaraṇayoggo ekapadikasetu pi[4] dhuvasetu tv' eva saṅkhaṃ[5] gacchati. sace pana upari-baddhāni vettalatādīni hatthena gahetvāpi na sakkā hoti tena sañcarituṃ na vaṭṭati. *evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannitun* ti yatth' āyaṃ vuttappakārā dhuvanāvā vā dhuvasetu vā abhimukhatitthe yeva atthi, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannitaṃ anujānāmī 'ti attho. sace dhuvanāvā vā dhuvasetu vā abhimukhatitthe n' atthi, īsakaṃ uddhaṃ abhirūhitvā adho vā orohitvā atthi, evam pi vaṭṭati. Karavīkatissatthero pana gāvutamattabbhantare 'pi vaṭṭatī 'ti āha. imañ ca pana nadīpārasīmaṃ sammannantena ekasmiṃ tīre ṭhatvā uparisote nadītīre nimittaṃ kittetvā tato paṭṭhāya attānaṃ parikkhipantena, yattakaṃ pariccheda icchati, tassa pariyosāne adhosote 'pi nadītīre nimittaṃ kittetvā paratīre sammukhaṭṭhāne nadītīre nimittaṃ kittetabbaṃ, tato paṭṭhāya, yattakaṃ pariccheda icchati, tassa vasena yāva uparisote paṭhamakittitanimittassa sammukhā nadītīre nimittaṃ, tāva kittetvā paccāharitvā[6] paṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭetabbaṃ. atha sabbanimittānaṃ anto ṭhite bhikkhū hatthapāsagate katvā kammavācāya sīmā sammannitabbā. nadiyaṃ ṭhitā anāgatāpi kammaṃ na kopenti. sammatipariyosāne[7] ṭhapetvā nadī[8] nimittānaṃ anto paratīre[9] ca orimatīre ca ekā[10] sīmā hoti.

1 Bp. ussāritāpi. 2 Bp. sudhākasavādīhi.
3 Bp. 'va. 4 Bp. *omits* pi. 5 Bp. saṅkhyaṃ.
6 Bp. *omits* paccāharitvā. 7 Bp. sammuti°.
8 Bp. nadiṃ. 9 Bp. pāratīre. 10 Bp. eka.

nadī pana baddhasīmasaṅkhaṃ[1] na gacchati, visuṃ nadīsīmā eva hi sā. sace antonadiyaṃ dīpako hoti, taṃ antosīmāyaṃ[2] kātukāmena purimanayen' eva attanā ṭhitatīre nimittāni kittetvā dīpakassa orimante ca pārimante ca nimittaṃ kittetabbaṃ, atha paratīre nadiyā orimatīre nimittassa sammukhāṭṭhāne nimittaṃ kittetvā tato paṭṭhāya purimanayen' eva yāva uparisote paṭhamakittitanimittassa sammukhā nimittaṃ, tāva kittetabbaṃ, atha dīpakassa pārimante ca orimante ca nimittaṃ kittetvā paccāharitvā paṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭetabbaṃ, atha dvīsu tīresu dīpake ca bhikkhū sabbe 'va hatthapāsagate katvā kammavācāya sīmā sammannitabbā. nadiyaṃ ṭhitā anāgacchantāpi kammaṃ na kopenti. sammatipariyosāne[3] ṭhapetvā nadiṃ nimittānaṃ anto tīradvayañ ca dīpako ca ekasīmā hoti. nadī pana nadīsīmā yeva. sace pana dīpako vihārasīmaparicchedato uddhaṃ vā adho vā adhikataro hoti, atha vihārasīmaparicchedanimittassa ujukam eva sammukhībhūte dīpakassa orimante nimittaṃ kittetvā tato paṭṭhāya dīpakasikharaṃ parikkhipantena puna dīpakassa orimante nimittassa[4] sammukhe pārimante nimittaṃ kittetabbaṃ. tato paraṃ purimanayen' eva paratīre[5] sammukhanimittaṃ ādiṃ katvā paratīre[5] nimittāni ca dīpakassa pārimantaorimante[6] nimittāni ca kittetvā paṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭanā kātabbā. evam kittetvā sammatā sīmā pabbatasaṇṭhānā hoti. sace pana dīpako vihārasīmaparicchedato uddhaṃ pi adho 'pi adhikataro hoti, purimanayen' eva dīpakassa ubho 'pi sikharāni parikkhipitvā nimittāni kittentena nimittaghaṭanā kātabbā. evaṃ kittetvā sammatā sīmā mudiṅgasaṇṭhānā hoti. sace dīpako vihārasīmaparicchedassa anto khuddako hoti, sabbapaṭhamena[7] nayena[8] nimittāni kittetabbāni. evaṃ kittetvā sammatā sīmā paṇavasaṇṭhānā hoti.

anupariveṇiyan ti ekasmiṃ[9] vihāre tasmiṃ tasmiṃ pariveṇe.

---

1 Bp. °saṅkhyaṃ.
2 Bp. °sīmāya.
3 Bp. sammuti°.
4 Bp. nimitta.
5 Bp. pāratīre.
6 Bp. °mante.
7 Bp. °paṭhama.
8 Bp. *adds* dīpake.
9 Bp. ekasīmamahā *for* ekasmiṃ.

asaṅketenā 'ti saṅketaṃ akatvā. *ekaṃ samūhanitvā* ti kammavācāya samūhanitvā. *yato pātimokkhaṃ suṇātī* 'ti yatthakatthaci bhikkhūnaṃ hatthapāse nisinno yasmā pātimokkhaṃ suṇāti, kato v' assa uposatho ti attho. idañ ca vatthuvasena vuttaṃ. hatthapāse nisinnassa pana asuṇantassāpi kato 'va hoti uposatho. *nimittā kittetabbā* 'ti uposathapamukhassa khuddakāni vā mahantāni vā pāsāṇaiṭṭhakadārukhaṇḍadaṇḍakādīni yānikānici nimittāni abbhokāse vā mālakādīsu[1] vā yatthakatthaci saññaṃ katvā kittetuṃ vaṭṭati. athavā nimittā kittetabbā 'ti nimittupagāni[2] vā animittupagāni[2] vā paricchedajānanatthaṃ nimittāni[3] kittetabbāni. *therehi bhikkhūhi paṭhamataraṃ sannipatitun* ti ettha, sace mahāthero paṭhamataraṃ na āgacchati dukkaṭaṃ. *sabbeh' eva ekajjhaṃ sannipatitvā uposatho kātabbo* ti ettha sace porāṇako āvāso majjhe vihārassa hoti, pahoti c' ettha bhikkhūnaṃ nisajjaṭṭhānaṃ,[4] tattha sannipatitvā uposatho kātabbo. sace porāṇako paridubbalo c' eva sambādho ca, añño pacchā uṭṭhito āvāso asambādho, tattha uposatho kātabbo. *yattha vā pana thero bhikkhu viharatī* 'ti etthāpi sace therassa vihāro sabbesaṃ pahoti, phāsuko hoti *tattha uposatho kātabbo* sace pana so paccante visamappadese hoti, therassa vattabbaṃ bhante tumhākaṃ vihāro aphāsukadeso, n' atthi ettha sabbesaṃ okāso, asukasmiṃ nāma āvāse okāso atthi, tattha gantuṃ vaṭṭatī 'ti. sace thero n' āgacchati, tassa chandapārisuddhiṃ ānetvā sabbesaṃ pahonake phāsukaṭṭhāne uposatho kātabbo.

Andhakavindā 'ti Rājagahato gāvutamattam[5] eva[6] Andhakavindaṃ nāma, taṃ upanissāya thero vasati, tato *Rājagahaṃ uposathaṃ āgacchanto*. Rājagahaṃ hi parikkhipitvā aṭṭhārasa mahāvihārā sabbe ekasīmā, Dhammasenāpatinā n' esaṃ sīmā baddhā, tasmā Veḷuvane saṅghassa sāmaggīdānatthaṃ āgacchanto ti attho. *nadim taranto* ti Sippiniyaṃ nāma nadiṃ atikkamanto. *manaṃ vuḷha*[7] *ahosī* 'ti īsakaṃ appattavuḷhabhāvo ahosi. sā kira nadī Gijjhakūṭato otari-

---

[1] Bp. māḷa°.
[2] Bp. °upagā.
[3] Bp. *omits* nimittani.
[4] Bp. nissa°.
[5] Bp. gāvutattaye.
[6] Bp. *omits* eva.
[7] Bp. vūḷho.

tva caṇḍena sotena[1] vahati, tattha vegena āgacchantaṃ udakaṃ amanasikaronto thero manaṃ vuḷha[2] ahosi, na pana vuḷha,[2] udakabbhāhatānissa cīvarāni allāni jātāni *sammatā sīmā saṅghena ticīvarena avippavāso ṭhapetvā gāmañ ca gāmūpacārañ cā* 'ti imissā Kammavācāya uppannakālato paṭṭhāya bhikkhūnaṃ purimakammavācā na vaṭṭati. ayam eva[3] thāvarā hoti bhikkhunīnam pana ayaṃ na vaṭṭati purimā yeva vaṭṭati. kasmā. bhikkhunīsaṅgho hi antogāme vasati. yadi evaṃ siyā, so etāya kammavācāya ticīvaraparihāraṃ na labheyya, atthi c' assa parihāro tasmā purimā yeva vaṭṭati. bhikkhunīsaṅghassa hi dve 'pi sīmāyo labbhanti. tattha bhikkhūnaṃ sīmaṃ ajjhottharitvāpi tassā anto 'pi bhikkhunīnaṃ sīman sammannituṃ vaṭṭati. bhikkhūnam pi bhikkhunīsīmāya es' eva nayo. na hi te aññamaññassa kamme gaṇapūrakā honti na kammavācāvaggaṃ[4] karonti. ettha ca nigamanagarānam pi gāmen' eva saṅgaho veditabbo. *gāmūpacāro* ti parikkhittassa parikkhepo. aparikkhittassa parikkhepokāso. tesu adhiṭṭhitatecīvariko bhikkhu parihāraṃ na labhati. iti bhikkhūnaṃ avippavāsasīmā gāmañ ca gāmūpacārañ ca na ottharati, samānasaṃvāsakasīmā 'va ottharati. samānasaṃvāsakasīmā c' ettha attano dhammatāya gacchati. avippavāsā[5] pana yattha samānasaṃvāsakasīmā, tatth' eva gacchati, na hi tassā visuṃ nimittakittanaṃ atthi, tattha sace avippavāsāya sammatikāle[6] gāmo atthi, taṃ sā na ottharati, sace pana sammatāya sīmāya pacchāgāmo nivisati so 'pi sīmāsaṅkhaṃ[7] yeva gacchati. yathā ca pacchā niviṭṭho, evaṃ paṭhamaṃ niviṭṭhassa pacchā vaḍḍhitappadeso 'pi sīmāsaṅkham[8] eva gacchati. sace 'pi sīmāya sammatikāle[9] gehāni katāni, pavisissāmā 'ti ālayo 'pi atthi, manussā pana appaviṭṭhā[10] porāṇakagāmaṃ vā sace geham eva chaḍḍetvā aññattha gatā, agāmo yeva esa, sīmā

---

1 Bp. *inserts* theraṃ *after this.*
2 Bp. vūḷho.
3 Bp. *adds* hi.
4 Bp. °caṃ vaggaṃ.
5 Bp. avippavāsasīmā.
6 Bp. sammuti°.
7 Bp. °saṅkhyaṃ eva.
8 Bp. °saṅkhyam *for* °saṅkham, *sic passim.*
9 Bp. sammuti° *for* sammati°, *sic passim.*
10 Bp. apaviṭṭhā.

ottharati. sace pana ekam pi kulaṃ paviṭṭhaṃ vā āgataṃ[1] vā atthi gāmo yeva sīmā na ottharati.

evañ ca pana bhikkhave ticīvarena avippavāso samūhantabbo ti ettha samūhantena bhikkhunā vattaṃ jānitabbaṃ. tatr' idaṃ vattaṃ khaṇḍasīmāya[2] ṭhatvā avippāvasasīmā na samūhantabbā, tathā avippavāsasīmāya[2] ṭhatvā khaṇḍasīmāpi. khaṇḍasīmāya[2] pana ṭhitena khaṇḍasīmā va samūhanitabbā, tathā itarāya ṭhitena itarā. sīmaṃ nāma dvīhi kāraṇehi samūhanan ti pakatiyā khuddakaṃ puna āvāsavaḍḍhanatthāya mahatiṃ vā kātaṃ, pakatiyā mahatiṃ puna aññesaṃ vihārokāsadānatthāya khuddakaṃ vā kātaṃ. tattha sace khaṇḍasīmañ ca avippavāsasīmañ ca jānanti, samūhanituñ c' eva bandhituñ ca sakkhissanti. khaṇḍasīmam pana jānantā avippavāsaṃ ajānantapi, samūhanituñ c' eva bandhituñ ca sakkhissanti. khaṇḍasīmaṃ ajānantā avippavāsaṃ yeva jānantā, cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇauposathāgārādīsu nirāsaṅkaṭṭhānesu ṭhatvā app' eva nāma samūhanituṃ sakkhissanti. paṭibandhitum pana na sakkhissant' eva. sace bandheyyuṃ, sīmasambhedaṃ katvā vihāraṃ avihāraṃ kareyyuṃ, tasmā na samūhanitabbā. ye pana ubho 'pi na jānanti, te n' eva samūhanituṃ na bandhituṃ sakkhissanti. ayañ hi sīmā nāma kammavācāya vā asīmā hoti, sāsanantaradhānena vā. na ca sakkā sīmaṃ ajānentehi kammavācaṃ[3] kātuṃ, tasmā na samūhanitabbā. sādhukam pana ñatvā yeva samūhanitabbā ca bandhitabbā cā 'ti.

evaṃ baddhasīmāvasena samānasaṃvāsañ ca ekuposathabhāvañ[4] ca dassetvā idāni abaddhasīmesu pi okāsesu taṃ dassento *asammatāya bhikkhave sīmāya aṭṭhapitāyā* 'ti ādim āha. tattha *aṭṭhapitāyā* 'ti aparicchinnāya. gāmagahaṇena c' ettha nagaram pi gahitam eva hoti. tattha yattake padese tassa[5] gāmassa bhojakā baliṃ labhanti, so padeso appo vā hotu mahanto vā, gāmasīmā 'tv eva saṅkhaṃ[6] gacchati. nagaranigamasīmāsu pi es' eva nayo. yam pi ekasmiṃ[7]

---

[1] Bp. agataṃ.
[2] Bp. °māyaṃ.
[3] Bp. °vācā.
[4] Bp. ekūpo°.
[5] Bp. *repeats* tassa.
[6] Bp. saṅkhyaṃ.
[7] Bp. etasmiṃ.

yeva gāmakkhette ekaṃ padesaṃ, ayaṃ visuṃ gāmo hotū 'ti paricchinditvā rājā kassaci deti, so 'pi visuṃ gāmasīmā hoti yeva. tasmā sā ca itarā ca pakatigāmanagaranigamasīmā baddhasīmāsadisā yeva honti. kevalam pana ticīvaravippavāsaparihāraṃ na labhanti. evaṃ gāmantavāsīnaṃ sīmāparicchedaṃ dassetvā idāni araññakānaṃ[1] dassento *agāmake ce* 'ti ādim āha. tattha agāmake ce 'ti gāmanigamanagarasīmāhi aparicchinne aṭavippadese. atha vā agāmake ce 'ti Vijjhāṭavīsadise[2] araññe bhikkhū vasati, ath' assa ṭhitokāloto sammatā sattabbhantarā samānasaṃvāsakasīmā 'ti attho. ayaṃ sīmā ticīvaravippavāsaparihāram pi labhati. *samantā sattabbhantarā* 'ti tattha ekaṃ abbhantaraṃ aṭṭhavīsatihatthappamāṇaṃ hoti. majjhe ṭhitassa samantā sattabbhantarā vinivedhena[3] cuddasa honti. sace dve saṅghā visuṃ vinayakammāni karonti, dvinnaṃ sattabbhantarānaṃ antare aññam ekaṃ sattabbhantaraṃ upacāratthāya ṭhapetabbaṃ. sesā sattabbhantarasīmakathā Mahāvibhaṅge uddesitasikkhāpadavaṇṇanāyaṃ vuttanayena gahetabbā. *sabbā bhikkhave nadī asīmā* 'ti yā kāci nadīlakkhaṇapattā nadī nimittāni kittetvā etaṃ baddhasīmaṃ karomā 'ti katāpi asīmā 'va hoti sā pana attano sabhāven' eva baddhasīmasadisā,[4] sabbam ettha saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. samuddajātasaresu[5] pi es' eva nayo. ettha ca *jātasaro*[6] nāma yenakenaci khaṇitvā akato sayañjātasobbho samantato āgatena udakena pūrito tiṭṭhati. evaṃ nadīsamuddajātasarānaṃ[5] baddhasīmathāvaṃ paṭikkhipitvā puna tattha abaddhasīmaparicchedaṃ dassento *nadiyā vā bhikkhave* 'ti ādim āha. tattha *yaṃ majjhimassa purisassa samantā udakukkhepā* 'ti yaṃ ṭhānaṃ majjhimassa purisassa samantato udakukkhepena paricchinnaṃ. kathaṃ pana udakaṃ ukkhipitabbaṃ. yathā akkhadhuttā dāruguḷaṃ khipanti, evaṃ udakaṃ vā vālikaṃ vā hatthena gahetvā thāmamajjhimena purisena sabbathāmena khipitabbaṃ. yattha evaṃ khittaṃ udakaṃ vā vālikā vā patati, ayam eko udakukkhepo. tassa anto

---

1 Bp. āraññā° *and adds* sīmāparicchedaṃ.
2 Bp. Viñjāṭavī°.
3 Bp. vinibbedhena.
4 Bp. °sīmā°.
5 Bp. °jātassaresu.
6 Bp. jātassaro.

hatthapāsaṃ vijahitvā ṭhito kammaṃ kopeti. yāva parisā vaḍḍhati, tāva sīmāya[1] vaḍḍhati. parisapariyantato udakukkhepo yeva pamāṇaṃ jātasarasamuddesu[2] pi es' eva nayo. ettha ca sace nadī nātidīghā hoti, pabhavato paṭṭhāya yāva mukhadvārā[3] sabbattha saṅgho nisīdati, udakukkhepasīmākammaṃ nāma[4] n' atthi, sakalāpi nadī etesaṃ yeva bhikkhūnaṃ pahoti. yam pana Mahāsummattherena vuttaṃ, yojanaṃ pavattamānā yeva nadī, tatrāpi upari aḍḍhayojanaṃ pahāya heṭṭhā aḍḍhayojanaṃ[5] kammaṃ kātuṃ vaṭṭatī 'ti taṃ Mahāpadumattheren' eva paṭikkhittaṃ. bhagavatā hi timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā yatthakatthaci uttarantiyā bhikkhuniyā antaravāsako temīyatī[6] 'ti idaṃ nadiyā pamāṇaṃ vuttaṃ, na ca[7] yojanaṃ vā aḍḍhayojanaṃ[8] vā, tasmā yā imassa suttassa vasena pubbe vuttalakkhaṇā nadī, tassā pabhavato paṭṭhāya saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati.[9] sace pan' ettha bahū bhikkhū visuṃ visuṃ kammaṃ karonti, sabbehi attano ca aññesañ ca udakukkhepapariccheddassa antarā añño udakukkhepo sīmantarikaṭṭhāya ṭhapetabbo. tato adhikaṃ vaṭṭati yeva. ūnakam pana na vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. jātasarasamuddesu[2] es' eva nayo. nadiyā pana saṅghakammaṃ[10] karissāmā 'ti gatehi, sace nadī paripuṇṇā hoti samatittikā udakasāṭikaṃ nivāsetvāpi antonadiyaṃ yeva kammaṃ kātabbaṃ. sace na sakkonti, nāvāya pi ṭhatvā kātabbaṃ. gacchantiyā pana nāvāya kātuṃ na vaṭṭati. kasmā. udakukkhepamattam eva hi sīmāpamāṇaṃ,[11] taṃ nāvā saṅgham eva atikkameti, evaṃ sati aññissā sīmāya ñatti aññissā anussāvanā[12] hoti, tasmā nāvaṃ arittena vā ṭhapetvā pāsāṇe vā lambitvā antonadiyaṃ jātarukkhe vā bandhitvā kammaṃ kātabbaṃ. antonadiyaṃ baddhe[13] aṭṭake 'pi antonadiyaṃ jātārukkhe pi ṭhitehi kātuṃ vaṭṭati. sace pana rukkhassa sākhā vā tato

---

1 Bp. sīmāpi.
2 Bp. jātassara°.
3 Bp. °dvāraṃ.
4 Bp. *omits* nāma.
5 Bp. °yojane.
6 Bp. temiyati.
7 Bp. *omits* ca.
8 Bp. addha°.
9 Bp. vaṭṭatī 'ti.
10 Bp. saṅghakammaṃ.
11 Bp. sīmā.
12 Bp. anusāvanā.
13 Bp. baddha.

nikkhantapāroho vā bahinadītīre vihārasīmāya vā gāmasīmāya vā patiṭṭhito, sīmaṃ vā sodhetvā sākhaṃ vā chinditvā kammaṃ kātabbaṃ. bahinadītīre jātarukkhassa antonadiyaṃ paviṭṭhasākhāya vā pārohe vā nāvaṃ bandhitvā kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. karontehi sīmā vā sodhetabbā, chinditvā vā 'ssa bahipatiṭṭhitabhāvo nāsetabbo. nadītīre pana khāṇukaṃ koṭetvā[1] tattha baddhanāvāya na vaṭṭati yeva. nadiyaṃ setuṃ karonti, sace antonadiyaṃ yeva setu vā setupādā vā, setumhi ṭhitehi kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace pana setu vā setupādā vā bahitīre patiṭṭhitā, tattha[2] ṭhitehi kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, sīmaṃ sodhetvā kammaṃ kātabbaṃ. atha setupādā anto, setu pana ubhinnam pi tīrānaṃ upari ākāse ṭhito vaṭṭati. antonadiyaṃ pāsāṇo vā dīpako vā hoti, tassa yattakaṃ padesaṃ pubbe vuttappakāre pakativassakāle vassānassa catūsu māsesu udakaṃ ottharati, so nadisaṅkham eva gacchati. ativuṭṭhikāle[3] pana[4] oghena otthaṭokāso na gahetabbo, so hi gāmasīmasaṅkham eva gacchati. nadito mātikaṃ nīharantā nadiyaṃ āvaraṇaṃ karonti, taṅ ca[5] ottharitvā vā vinibbijjhitvā vā udakaṃ gacchati, sabbattha pavattanaṭṭhāne kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace pana āvaraṇena vā koṭṭhakabandhanena[6] vā sotaṃ pacchijjati, udakaṃ na ppavattati appavattanaṭṭhāne kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. āvaraṇamatthake pi kātuṃ na vaṭṭati. sace koci āvaraṇappadeso pubbe vuttapāsāṇadīpakappadeso viya udakena ajjhottharīyati, tattha vaṭṭati. so hi nadīsaṅkham eva gacchati. nadiṃ vināsetvā taḷākaṃ karonti, heṭṭhā pāḷi baddhā, udakaṃ āgantvā taḷākaṃ pūretvā tiṭṭhati, ettha kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, upari pavattanaṭṭhāne heṭṭhā ca chaḍḍitamodakaṃ nadiṃ ottharitvā sandanaṭṭhānato paṭṭhāya vaṭṭati. deve avassante hemantagimhesu vā sukkhanadiyāya vaṭṭati. nadito nīhaṭamātikāya[7] na vaṭṭati. sace sā kālantarena bhijjitvā nadī hoti, vaṭṭati. kāci nadī kālantarena uppatitvā gāmanigamasīmaṃ ottharitvā pavattati, nadī yeva hoti, hammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace pana vihārasīmaṃ ottharati, vihārasīmā tv eva saṅkhaṃ gacchati. samudde

[1] Bp. koṭṭetvā.
[2] Bp. *omits* tattha ṭhitehi.
[3] Bp. °kālena.
[4] Bp. *omits* pana.
[5] Bp. ce.
[6] Bp. koṭṭa°.
[7] Bp. nīhata°.

'pi kammaṃ karontehi, yaṃ padesaṃ uddhaṃ vaḍḍhana-udakaṃ vā pakativīci vā vātavegena[1] āgantvā ottharati, tattha kātuṃ na vaṭṭati. yasmiṃ pana padese pakativīciyo osaritvā saṇṭhahanti, so udakantato paṭṭhāya antosamuddo nāma, tattha ṭhitehi kammaṃ kātabbaṃ. sace ūmivego bādhati nāvāya vā aṭṭake vā ṭhatvā kātabbaṃ. tesu vinicchayo nadiyaṃ vuttanayen' eva veditabbo. samudde piṭṭhipāsāṇo hoti, taṃ kadāci ūmiyo āgantvā ottharanti, kadāci na ottharanti, tattha kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. so hi gāmasīmāsaṅkham eva gacchati. sace pana vīcīsu āgatāsu pi anāgatāsu pi pakatiudaken' eva ottharīyati, vaṭṭati. dīpako vā pabbato vā hoti, so ce dūre hoti macchabandhānaṃ agamanapathe, araññasīmāsaṅkham eva gacchati. tesaṃ gamanapariyantassa orato pana gāmasīmāsaṅkhaṃ gacchati. tattha gāmasīmaṃ asodhetvā kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. samuddo gāmasīmaṃ vā nigamasīmaṃ vā ottharitvā tiṭṭhati samuddo 'va hoti, tattha kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace pana vihārasīmaṃ ottharati, vihārasīmā tv eva saṅkhaṃ gacchati. jātasare[2] kammaṃ karontehi pi yattha pubbe vuttappakāre vassakāle vasse pacchinnamatte pivituṃ vā nhāyituṃ[3] vā hatthapāde vā dhovituṃ udakaṃ na hoti sukkhati, ayaṃ na jātasaro,[2] gāmakkhettasaṅkham eva gacchati, tattha kammaṃ na kātabbaṃ. yattha pana vuttappakāre vassakāle udakaṃ santiṭṭhati, ayam eva jātasaro.[2] tassa yattake padese vassānaṃ cātummāse[4] udakaṃ tiṭṭhati, tattha kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. sace gambhīraṃ udakaṃ, aṭṭakaṃ bandhitvā tattha ṭhitehi pi jātasarassa[5] anto jātarukkhamhi baddhaaṭṭake 'pi kātuṃ vaṭṭati. piṭṭhipāsāṇadīpakesu pan' ettha nadiyaṃ vuttasadiso 'va vinicchayo. samavassadevakāle pahonaka-jātasaro[6] pana sace 'pi duvuṭṭhikāle[7] vā gimhahemantesu vā sukkhati nirudako hoti, tattha saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. yaṃ Andhakaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ, sabbo jātasaro[6] sukkho anodako gāmakkhettaṃ yeva bhajatī 'ti, taṃ na gahetabbaṃ. sace pan' ettha udakatthāya āvāṭaṃ vā

1 Bp. vegena.
2 Bp. jātassare.
3 Bp. *omits* nhāyituṃ vā.
4 Bp. cātumāse.
5 Bp. jātassarassa.
6 Bp. °jātassaro.
7 Bp. dubbuṭṭhikāle.

pokkharaṇīādīni vā khaṇanti. taṃ ṭhānaṃ ajātasaro[1] hoti, gāmasīmāsaṅkhaṃ gacchati. lābutipusakādivappe kate 'pi es' eva nayo. sace pana taṃ pūretvā thalaṃ vā karonti, ekasmiṃ disābhāge pāliṃ bandhitvā sabbam eva taṃ mahātaḷākaṃ vā karonti, sabbo 'pi jātasaro[2] na hoti, gāmasīmāsaṅkham eva gacchati. loṇi[3] pi jātasarasaṅkham eva gacchati. vassike cattāro māse udakaṭṭhānokāse kammaṃ kātuṃ vaṭṭatī 'ti.

sīmāya sīmaṃ sambhindantī 'ti attano sīmāya paresaṃ baddhasīmaṃ sambhindanti. sace hi porāṇakassa vihārassa puratthimāya disāya ambo c' eva jambū cā 'ti dve rukkhā aññamaññaṃ saṃsaṭṭhaviṭapā honti, tesu ambassa pacchimadisābhāge jambū. vihārasīmā ca jambuṃ anto katvā ambaṃ kittetvā baddhā hoti, atha pacchā tassa vihārassa puratthimāya disāya vihāraṃ katvā sīmaṃ bandhantā bhikkhū[4] taṃ ambaṃ anto katvā jambuṃ kittetvā bandhanti, sīmāya sīmā sambhinnā hoti, evaṃ chabbaggiyā akaṃsu, ten' āha sīmāya sīmaṃ sambhindantī 'ti. *sīmāya sīmaṃ ajjhottharantī* 'ti attano sīmāya paresaṃ baddhasīmaṃ ajjhottharanti paresaṃ baddhasīmaṃ sakalaṃ vā tassā padesaṃ vā anto katvā attano sīmaṃ bandhanti. *sīmantarikaṃ ṭhapetvā sīmaṃ sammannitun* ti ettha sace paṭhamataraṃ katassa vihārassa sīmā asammatā hoti, sīmāya upacāro ṭhapetabbo. sace sammatā hoti, pacchimakoṭiyā hatthamattaṃ[5] sīmantarikā ṭhapetabbā. Kurundiyaṃ vidatthimattam pi, Mahāpaccariyaṃ caturaṅgulamattam pi vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. ekarukkho pi ca dvinnaṃ sīmānaṃ nimittaṃ hoti, so pana vaḍḍhanto sīmāsaṅkaraṃ karoti, tasmā na kātabbo.

Sīmākathā niṭṭhitā.

Cātuddasiko ca paṇṇarasiko cā 'ti ettha cātuddasikassa pubbakicce ajjuposatho cātuddaso 'ti vattabbaṃ. *adhammena vaggan* ti ādīsu sace ekasmiṃ vihāre catūsu bhikkhūsu vasantesu ekassa chandapārisuddhiṃ āharitvā tayo pārisud-

---

[1] Bp. ajātassaro.
[2] Bp. ajātassaro *and omits* na.
[3] Bp. loṇī.
[4] Bp. *omits* bhikkhū.
[5] Bp. hatthamattā.

dhiuposathaṃ karonti, tīsu vā vasantesu ekassa chanda-pārisuddhiṃ āharitvā dve pātimokkhaṃ uddisanti, *adhammena vaggaṃ uposathakammaṃ* hoti. sace pana cattāro 'pi sannipatitvā pārisuddhiuposathaṃ karonti, tayo vā dve vā pātimokkhaṃ uddisanti, *adhammena samaggaṃ* nāma hoti. sace catūsu janesu ekassa pārisuddhiṃ āharitvā tayo pārisuddhiuposathaṃ[1] karonti, tīsu vā janesu ekassa pārisuddhiṃ āharitvā dve pārisuddhiuposathaṃ karonti, *dhammena vaggaṃ* nāma hoti. sace pana cattāro ekattha vasantā sabbe 'va sannipatitvā pātimokkhaṃ uddisanti, tayo pārisuddhiuposathaṃ karonti, dve aññamaññaṃ pārisuddhiuposathaṃ karonti, *dhammena samaggaṃ* nāma hontī 'ti.

nidānaṃ uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabban ti suṇātu me bhante saṅgho . . . pe . . . āvikatā hi 'ssa phāsu hotī 'ti imaṃ nidānaṃ uddisitvā, uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ. tatth' āyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā. dutiyam pi pucchāmi . . . pe . . . evam etaṃ dhārayāmī 'ti vatvā, sutā kho pan' āyasmantehi cattāro pārājikā dhammā . . . pe . . . avivadamānehi sikkhitabban ti evaṃ avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ. etena nayena sesā[2] cattāro pātimokkhuddesā veditabbā. *sañcarabhayan*[3] ti aṭavīmanussabhayaṃ. *rājantarāyo* ti ādīsu sace bhikkhūsu uposathaṃ karissāmā 'ti nisinnesu rājā āgacchati, ayaṃ rājantarāyo. corā āgacchanti, ayaṃ corantarāyo. davadāho vā āgacchati, āvāse vā aggi uṭṭhahati, ayaṃ agyantarāyo.[4] megho vā uṭṭhahati,[5] ogho vā āgacchati, ayaṃ udakantarāyo. bahū manussā āgacchanti, ayaṃ manussantarāyo. bhikkhuṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ amanussantarāyo. byagghādayo caṇḍamigā āgacchanti, ayaṃ vāḷantarāyo. bhikkhuṃ sappādayo ḍaṃsanti, ayaṃ siriṃsapantarāyo.[6] bhikkhu gilāno[7] hoti, kālaṃ vā karoti, verino vā taṃ māretukāmā gaṇhanti, ayaṃ jīvitantarāyo. manussā ekaṃ vā bahū vā bhikkhū brahmacariyā cāvetukāmā gaṇhanti, ayaṃ brahmacariyantarāyo. evarūpesu antarāyesu saṅkhittena pātimokkho

---

[1] Bp. pātimokkhaṃ uddisanti.
[2] Bp. *adds* pi.
[3] Bp. savarabhayaṃ.
[4] Bp. aggantarāyo.
[5] Bp. uṭṭheti.
[6] Bp. sirīsapa°.
[7] Bp. *adds* vā.

uddisitabbo. paṭhamo vā uddeso uddisitabbo, ādimhi dve vā[1] tayo vā[1] cattāro vā. ettha ca dutiyādīsu uddesesu yasmiṃ apariyosite antarāyo hoti, so 'pi suten' eva sāvetabbo.

anajjhiṭṭhā ti anāṇattā ayācitā vā. ajjhesanā c' ettha saṅghena sammatadhammajjhesakāyattā vā saṅghattherāyattā vā. tasmiṃ dhammajjhesake asati saṅghattheraṃ āpucchitvā vā tena yācito vā bhāsituṃ labhati. saṅghattherenāpi sace vihāre bahū dhammakathikā honti, vārapaṭipāṭiyā vattabbā, tvaṃ dhammaṃ bhaṇa, dhammaṃ[2] kathehi, dhammadānaṃ dehī 'ti vā vuttena tīhi pi vidhīhi dhammo bhāsitabbo. osārehī 'ti vutto pana osāretum eva labhati, kathehī 'ti vutto kathetum eva, sarabhaññaṃ bhaṇāhī 'ti vutto sarabhaññam eva. saṅghatthero 'pi ca uccatare āsane nisinno yācituṃ na labhati. sace upajjhāyo c' eva saddhivihāriko ca honti, upajjhāyo ca taṃ[3] uccāsane nisinno bhaṇāhī 'ti vadati, sajjhāyaṃ adhiṭṭhahitvā bhaṇitabbaṃ. sace pan' ettha daharabhikkhū honti, tesaṃ bhaṇāmī 'ti bhaṇitabbaṃ. sace vihāre saṅghatthero attano yeva nissitake bhaṇāpeti, aññe madhurabhāṇake 'pi nājjhesati, so aññehi vattabbo. bhante asukan nāma bhaṇāpemā 'ti. sace bhaṇāpethā 'ti vā vadati, tuṇhī vā hoti, bhaṇāpetuṃ vaṭṭati. sace pana paṭibāhati, na bhaṇāpetabbaṃ. yadi anāgate yeva saṅghatthere dhammassavanaṃ āraddhaṃ, puna āgate ṭhaptevā āpucchanakiccaṃ n' atthi. osāretvā pana kathentena āpucchitvā vā aṭṭhapetvā yeva vā kathetabbaṃ. kathentassa puna āgate 'pi es' eva nayo. upanisinnakathāya pi saṅghatthero 'va sāmī, tasmā tena sayaṃ vā kathetabbaṃ, añño vā bhikkhu kathehī 'ti vattabbo, no ca kho uccatare āsane nisinnena. manussānam pana bhaṇāhī 'ti vattuṃ vaṭṭati. manussā attano jānanakaṃ bhikkhuṃ pucchanti,[4] tena theraṃ āpucchitvā kathetabbaṃ. sace saṅghatthero, bhante ime pañhaṃ maṃ[5] pucchantī 'ti puṭṭho kathehī 'ti vā bhaṇati, tuṇhī vā hoti, kathetuṃ vaṭṭati. antaraghare anumodanādīsu pi es' eva nayo. sace saṅghatthero, vihāre vā antaraghare vā maṃ

---

[1] Bp. *omits* vā.
[2] Bp. *omits* dhammaṃ kathehi.
[3] Bp. naṃ.
[4] Bp. āpucchanti.
[5] Bp. *omits* maṃ.

anāpucchitvā 'pi katheyyāsī 'ti anujānāti, laddhakappiyaṃ hoti, sabbattha vattuṃ vaṭṭati. sajjhāyaṃ karontenāpi thero āpucchitabbo yeva. ekaṃ āpucchitvā sajjhāyantassa aparo āgacchati, puna āpucchanakiccaṃ n' atthi. sace vissamissāmī 'ti ābhogaṃ[1] katvā ṭhitassa āgacchati, puna ārabhantena āpucchitabbaṃ. saṅghatthere anāgate yeva āraddhaṃ sajjhāyantassāpi es' eva nayo. ekena saṅghattherena maṃ anāpucchitvāpi[2] yathāsukhaṃ sajjhāyāhī 'ti anuññātena yathāsukhaṃ sajjhāyituṃ vaṭṭati, aññasmiṃ pana āgate taṃ āpucchitvā 'va sajjhāyitabbaṃ.

attanā vā attānaṃ sammannitabban ti attanā vā attā sammannitabbo. pucchantena pana parisaṃ oloketvā, sace attano upaddavo n' atthi, vinayo pucchitabbo. *kate 'pi okāse puggalaṃ tulayitvā* 'ti atthi nu kho me ito upaddavo, n' atthī 'ti evaṃ upaparikkhitvā. puggalaṃ tulayitvā okāsaṃ kātun ti, bhūtam eva nu kho āpattiṃ vadati abhūtan ti evaṃ upaparikkhitvā okāsaṃ kātuṃ anujānāmī 'ti attho. *pur' amhākan* ti paṭhamaṃ amhākaṃ. *paṭikacc' evā* 'ti paṭhamataram eva. adhammakammaṃ vuttanayam eva. *paṭikkositun* ti nivāretuṃ. *diṭṭhim pi āvikātun* ti adhammakammaṃ idaṃ, na m' etaṃ[3] khamatī 'ti evaṃ aññassa santike attano diṭṭhi[4] pakāsetuṃ. *catūhi pañcahī* 'ti ādi tesaṃ anupaddavatthāya vuttaṃ. *sañcicca na sāventī* 'ti yathā na suṇanti, evaṃ bhaṇissāmā 'ti sañcicca saṇikaṃ uddisanti. *therādhikan* ti therādhīnaṃ therayattaṃ bhavitun ti attho. therādheyyan ti pi pāṭho. tasmā therena sayaṃ vā uddisitabbaṃ, añño vā ajjhesitabbo. ajjhesanavidhānañ c' ettha dhammajjhesane vuttanayam eva. *so na jānāti uposathaṃ vā* 'ti ādīsu cātuddasikapaṇṇarasikasāmaggībhedena[5] tividhañ[6] ca saṅghuposathādibhedena[7] navavidhañ ca uposathaṃ na jānāti, catubbidhaṃ uposathakammaṃ na jānāti, dubbidhaṃ[8] pātimokkhaṃ na jānāti, navavidhaṃ pātimokkhuddesaṃ na jānāti. *yo tattha bhikkhu byatto paṭibalo* ti ettha kiñcāpi daharassāpi byattassa pātimokkho anuññāto. atha kho

---

[1] Bp. ṭhapitassa *for* ābhogaṃ katvā ṭhitassa.
[2] Bp. anāpucchā. [3] Bp. taṃ. [4] Bp. diṭṭhiṃ.
[5] Bp. ° sikabhedena. [6] Bp. duvidhañ.
[7] Bp. saṅghaupo°. [8] Bp. duvidhaṃ.

ettha ayam adhippāyo, sace therassa pañca vā cattāro vā tayo vā pātimokkhuddesā n' āgacchanti, dve pana akhaṇḍā suvīsadā vācuggatā honti, therāyatto 'va pātimokkho. sace pana ettakam pi visadaṃ kātuṃ na sakkoti, byattassa bhikkhuno āyatto 'va hoti. *sāmantā āvāsā* 'ti sāmantaṃ āvāsaṃ. *sajjukan*[1] ti tadah' eva āgamanatthāya. *navakaṃ*[2] *bhikkhaṃ āṇāpetun* ti ettha yo sakkoti uggahetuṃ, evarūpo āṇāpetabbo, na bālo. *katimī bhante* 'ti ettha katīnaṃ[3] pūraṇī[4] katimī. ko divaso ti adhippāyo. ayyāyattaṃ kusalakammaṃ sandhāya vadanti kittakā bhante bhikkhū 'ti. *salākaṃ vā gāhetun* ti salākaṃ gahetvā saṃharitvā gaṇetun ti attho. *kālavato* ti kālass' eva, pagevā 'ti attho. *yaṃ kālaṃ saratī* 'ti ettha sāyam pi ajjhuposatho samannāharathā 'ti ārocetuṃ vaṭṭati. *therena bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun* ti etthāpi kiñci kammaṃ karonto vā sadākālam eva eko[5] bhāranittharaṇako vā sarabhāṇakadhammakathikādīsu aññataro vā na uposathāgārasammajjanatthaṃ āṇāpetabbo, avasesā pana vārena āṇāpetabbā. sace āṇatto sammuñjaniṃ[6] tāvakālikam pi na labhati, sākhābhaṅgaṃ kappiyaṃ kāretvā sammajjitabbaṃ. tam pi alabhantassa laddhakappiyaṃ hoti. āsanapaññāpanāṇattiyam pi vuttanayen' eva āṇāpetabbo. āṇattena ca, sace uposathāgāre āsanāni n' atthi, saṅghikāvāsato āharitvā paññāpetvā puna āharitabbāni. āsanesu asati kaṭasārake 'pi taṭṭikāyo 'pi paññāpetuṃ vaṭṭati, taṭṭikāsu pi asati sākhābhaṅgāni kappiyaṃ kāretvā paññāpetabbāni, kappiyakārakaṃ alabhantassa laddhakappiyaṃ hoti. padīpakaraṇe 'pi vuttanayen' eva āṇāpetabbo. āṇāpentena ca amukasmiṃ[7] nāma okāse telaṃ vā vaṭṭi vā kapallikā vā atthi, taṃ gahetvā karotī 'ti vattabbo. sace telādīni n' atthi, pariyesitabbāni, pariyesitvā alabhantassa laddhakappiyaṃ hoti. api ca kapāle aggi pi jāletabbo. *saṅgahetabbo* ti sādhu bhante āgatattha,[8] idha bhikkhā sulabhā sūpabyañjanaṃ atthi, vasatha anukkaṇṭhamānā 'ti evaṃ piyavacanena *saṅgahetabbo*, punappunaṃ kathākaraṇa-

---

[1] Bp. ajjukan.
[2] Bp. navaṃ.
[3] Bp. katinaṃ.
[4] Bp. *adds* ti.
[5] Bp. *adds* vā.
[6] Bp. °janī.
[7] Bp. asukasmiṃ.
[8] Bp. āgatāttha.

vasena[1] *anuggahetabbo*, āma vasissāmī 'ti paṭivacanadāpanena *upalāpetabbo*. atha vā[2] catūhi paccayehi saṅgahetabbo c' eva anuggahetabbo ca piyavacanena upalāpetabbo, kaṇṇasukhaṃ ālapitabbo ti attho, cuṇṇādīhi *upaṭṭhāpetabbo*. *āpatti dukkaṭassā* 'ti sace sakalo 'pi saṅgho na karoti, sabbesaṃ dukkaṭaṃ. idha n' eva therā na daharā muccanti. sabbehi vārena upaṭṭhāpetabbo. attano vāre anupaṭṭhahantassa āpatti. tena pana mahātherānaṃ pariveṇasammajjanadantakaṭṭhadānādīni na sāditabbāni. evam pi sati mahātherehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ āgantabbaṃ. tena pana tesaṃ āgamanaṃ ñatvā paṭhamataraṃ mahātherānaṃ upaṭṭhānaṃ gantabbaṃ. sac' assa saddhiñcarā bhikkhū upaṭṭhākā atthi, mayhaṃ upaṭṭhākā atthi, tumhe appossukkā vihārathā 'ti vattabbaṃ. athāpi 'ssa saddhiñcarā bhikkhū[3] n' atthi, tasmiṃ yeva pana vihāre eko vā dve vā vattasampannā vadanti mayaṃ therassa kattabbakiccaṃ[4] karissāma, eva sesā phāsuṃ[5] vihārantū 'ti sabbesaṃ anāpatti. *so āvāso gantabbo* ti uposathakaraṇatthāya anvaḍḍhamāsaṃ[6] gantabbo, so ca kho utuvasse yeva, vassāne pana yaṃ kattabbaṃ taṃ dassetuṃ *vassaṃ vasanti bālā abyattā* 'ti ādim āha. tattha *na bhikkhave tehi bhikkhūhi tasmiṃ āvāse vassaṃ vasitabban* ti purimikāya pātimokkhuddesakena vinā na vassaṃ upagantabbaṃ. sace so vassupagatānaṃ[7] pakkamati vā vibbhamati vā kālaṃ vā karoti, aññasmiṃ sati yeva pacchimikāya vasituṃ vaṭṭati, asati aññattha gantabbaṃ, agacchantānaṃ dukkaṭaṃ. sace pana pacchimikāya pakkamati vā vibbhamati vā kālaṃ vā karoti, māsadvayaṃ vasitabbaṃ.

kāyena viññāpetī 'ti pārisuddhidānaṃ yena kenaci aṅgapaccaṅgena viññāpeti jānāpeti, vācam[8] pana nicchāretuṃ sakkonto vācāya viññāpeti, ubhayathāpi sakkonto kāyavācāhī[9] 'ti. *saṅghena tattha gantvā uposatho kātabbo* ti sace bahū tādisā gilānā honti, saṅghena paṭipāṭiyā ṭhatvā sabbe hatthapāse kātabbā. sace dūre honti, saṅgho na ppahoti.

---

1 Bp. tathā°.
2 Bp. aṭṭha.
3 Bp. *omits* bhikkhū.
4 Bp. kattabbaṃ.
5 Bp. phāsu.
6 Bp. anvaddha°.
7 Bp. vassūpa°.
8 Bp. paṭivācam.
9 Bp. °hi *and omits* 'ti.

taṃ divasaṃ uposatho na kātabbo, na tv eva vaggena saṅghena uposatho kātabbo. *tatth' eva pakkamatī* 'ti saṅghamajjhaṃ anāgantvā tato 'va katthaci gacchati. *sāmaṇero paṭijānātī* 'ti sāmaṇero ahan ti evaṃ paṭijānāti, bhūtaṃ yeva vā sāmaṇerabhāvaṃ āroceti, pacchā vā sāmaṇerabhūmiyaṃ tiṭṭhatī 'ti attho. esa nayo sabbattha. *saṅghappatto pakkamatī* 'ti sabbantimena paricchedena uposathatthāya sannipatitānaṃ catunnaṃ bhikkhūnaṃ hatthapāsaṃ patvā pakkamati. esa nayo sabbattha. ettha ca ekena bahūnam pi āhaṭā pārisuddhi, āhaṭā 'va hoti. sace pana so antarāmagge aññaṃ bhikkhuṃ disvā yesaṃ tena[1] pārisuddhi gahitā tesañ ca attano ca pārisuddhiṃ deti, tass' eva pārisuddhi āgacchati, itarā pana bilālasaṅkhalikapārisuddhi[2] nāma hoti, sā na āgacchati. *sutto na ārocetī* 'ti āgantvā supati asukena bhante pārisuddhi dinnā 'ti na āroceti. *pārisuddhihārakassa anāpattī* 'ti ettha sace sañcicca n' āroceti, dukkaṭaṃ āpajjati, pārisuddhi pana āhaṭā 'va hoti. asañcicca anārocitattā pan' assa anāpatti, ubhinnam pi ca uposatho kato yeva hoti. chandadāne 'pi pārisuddhidāne vuttasadiso yeva vinicchayo. *pārisuddhiṃ dentena chandam pi dātun* ti ettha sace pārisuddhim eva deti na chandaṃ, uposatho kato hoti, yam pana saṅgho aññaṃ kammaṃ karoti, taṃ akataṃ hoti. chandam eva deti na pārisuddhiṃ, bhikkhusaṅghassa uposatho 'pi kammam pi katam eva hoti, chandadāyakassa pana uposatho akato yeva[3] hoti. sace 'pi koci bhikkhu nadiyā vā sīmāya vā uposathaṃ adhiṭṭhahitvā āgacchati, kato mayā uposatho ti acchituṃ na labhati, sāmaggī vā chando vā dātabbo.

sarati pi uposathaṃ na pi saratī 'ti ekadā sarati, ekadā na sarati. *atthi n' eva saratī* 'ti yo ekantaṃ n' eva sarati, tassa sammatidānakiccaṃ[4] n' atthi.[5]

so deso sammajjitvā 'ti taṃ desaṃ sammajjitvā. upayogatthe paccattaṃ. *pāniyaṃ paribhojanīyan* ti ādi[6] uttā-

---

[1] Bp. anena.
[2] Bp. biḷāla°.
[3] Bp. *omits* yeva.
[4] Bp. sammuti°.
[5] Bp. *adds* anāgacchanto 'pi kammaṃ na kopeti.
[6] Bp. *adds* pana.

nattham eva. kasmā pan' etaṃ vuttaṃ. uposathassa pubbakaraṇādidassanatthaṃ, ten' āhu aṭṭhakathācariyā

sammajjanī padīpo ca udakaṃ āsanena ca
uposathassa etāni pubbakaraṇan ti vuccati[1] 'ti.

iti iminā[2] cattāri kammāni[3] pubbakaraṇan ti akkhātāni.

chandapārisuddhi utukkhānaṃ bhikkhugaṇanā ca ovādo
uposathassa etāni pubbakiccan ti vuccati,

imāni[4] pañca pubbakaraṇato pacchā kātabbattā[5] pubbakiccan ti akkhātāni.

uposatho yāvatikā ca bhikkhū kammam[6] pattā
sabhāgāpattiyo ca na vijjanti
vajjanīyā ca puggalā tasmiṃ na honti
pattakallan ti vuccati,

imāni[4] cattāri pattakallan ti akkhātāni.[7] *tehi saddhin* ti tehi āgatehi saddhiṃ etāni pubbakaraṇādīni katvā *uposatho kātabbo. ajja me uposatho* ti ettha sace paṇṇaraso hoti, ajja me uposatho paṇṇaraso ti pi adhiṭṭhātuṃ vaṭṭati. cātuddasike pi es' eva nayo.

bhagavatā paññattaṃ na sāpattikena uposatho kātabbo ti idaṃ yassa siyā āpattī 'ti ādivacanena ca pārisuddhidānapaññāpanena ca pārisuddhi uposathapaññāpanena ca paññattaṃ hotī 'ti veditabbaṃ. *itthan nāmaṃ āpattin* ti thullaccayādīsu ekissā nāmaṃ gahetvā thullaccayaṃ āpattiṃ pācittiyaṃ āpattin ti evaṃ vattabbaṃ. *taṃ paṭidesemī* 'ti idaṃ taṃ tumhamūle paṭidesemī 'ti vuttam pi suvuttam eva hoti. *passasī* 'ti idañ ca passasi āvuso taṃ āpattiṃ, passatha bhante taṃ āpattin ti evaṃ vattabbaṃ. *āma passāmī* 'ti idaṃ pana āma bhante passāmi, āma āvuso passāmī 'ti evaṃ vuttam pi suvuttam eva hoti. *āyatiṃ saṃvareyyāsī* 'ti ettha pana āpattipaṭiggāhakena,[8] sace vuḍḍhataro, āyatiṃ saṃvareyyāthā 'ti vattabbo, evaṃ vuttena pana sādhu suṭṭhu

1 Bp. vuccati *and omits* 'ti.
2 Bp. imāni.
3 Bp. *omits* kammāni.
4 Bp. iti imāni.
5 Bp. °bbattāni.
6 Bp. kammappattā.
7 Bp. °tanī 'ti.
8 Bp. *omits this.*

saṃvarissāmī 'ti vattabbam eva. *yadā nibbematiko* ti ettha sace n'[1] eva nibbentiko hoti, vatthuṃ kittetvāpi desetuṃ vaṭṭatī 'ti Andhakaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ. tatrāyaṃ desanāvidhi, sace meghacchanne suriye[2] kālo nu kho vikālo[3] ti vematiko bhuñjati, tena bhikkhunā, ahaṃ bhante vematiko bhuñjiṃ, sace kālo atthi, sambahulā dukkaṭāpattiyo āpanno 'mhi, no ce atthi, sambahulā pācittiyā āpanno 'mhī 'ti evaṃ vatthuṃ kittetvā ahaṃ bhante yā tasmiṃ vatthusmiṃ sambahulā dukkaṭā vā pācittiyā vā āpattiyo āpanno, tā tumhamūle paṭidesemī 'ti vattabbaṃ.[4] esa nayo sabbāpattīsu. *na bhikkhave sabhāgāpattī* 'ti ettha yaṃ dve 'pi janā vikālabhojanādinā sabhāgavatthunā āpattiṃ āpajjanti, evarūpā vatthusabhāgā 'ti vuccati. vikālabhojanappaccayā āpanno[5] pana anatirittabhojanappaccayā āpannassa santike desetuṃ vaṭṭati. yāpi c' āyaṃ vatthusabhāgā, sāpi desitā sudesitā 'va, aññam pana desanāpaccayā desako paṭiggahaṇappaccayā paṭiggahako[6] cā 'ti ubho 'pi dukkaṭaṃ āpajjanti, taṃ nānāvatthukaṃ hoti, tasmā aññamaññaṃ desetuṃ vaṭṭati. *sāmanto bhikkhu evam assa vacanīyo* ti ettha sabhāgo yeva vattabbo. visabhāgassa hi vuccamāne bhaṇḍanakalahasaṅghabhedādīni[7] pi honti, tasmā tassa avatvā ito vuṭṭhahitvā paṭikarissāmī 'ti ābhogaṃ katvā uposatho kātabbo ti Andhakaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ.

anāpattipaṇṇarasake, *te na jāniṃsū* 'ti sīmaṃ okkantā 'ti[8] vā okkamantī[9] 'ti vā na jānimsu. *ath' aññe āvāsikā bhikkhū āgacchantī* 'ti gāmaṃ vā araññaṃ vā kenaci karaṇīyena gantvā tesaṃ nisinnaṭṭhānaṃ āgacchanti. *vaggā samaggasaññino* ti tesaṃ sīmaṃ okkantattā vaggā, sīmaṃ okkantabhāvassa ajānanato samaggasaññino. vaggāsamaggasaññinopaṇṇarasake,[10] *te jānantī* 'ti pabbate vā thale vā ṭhitā sīmaṃ okkante vā okkamante vā passanti.[11] *samaggasaññino pana*

---

1 Bp. pan' esa *for* n' eva.
2 Bp. sūriye.
3 Bp. *omits* vikālo.
4 Bp. *omits* vattabbaṃ.
5 Bp. āpannaṃ.
6 Bp. paṭiggāhako.
7 Bp. bhedādi.
8 Bp. *omits* 'ti.
9 Bp. okkamanti vā ti na jāniṃsu *for these five words.*
10 Bp. vaggāvaggasaññīpannarasake.
11 Bp. *omits following ten words.*

aññeṇena vā, āgatā bhavissantī 'ti saññāya vā honti. vematikapaṇṇarasakaṃ uttānattham eva. kukkuccapakatapaṇṇarasake yathā icchāya abhibhūto icchāpakato ti vuccati, evaṃ pubbabhāge sanniṭṭhānaṃ katvāpi karaṇakkhaṇe akappiye kappiyasaññitāsaṅkhātena kukkuccena abhibhūtā kukkuccapakatā 'ti veditabbā. bhedapurekkhārapaṇṇarasake akusalabalavatāya thullaccayaṃ vuttaṃ. āvāsikena āgantukapeyyāle yathā purime āvāsikena āvāsikapeyyāle *te na jānanti atthaññe*[1] *āvāsikā* 'ti ādi vuttaṃ, evaṃ te na jānanti atthaññe[1] āgantukā 'ti ādinā nayena sabbaṃ veditabbaṃ. āgantukena āvāsikapeyyāle pana yathā purimapeyyāle *āvāsikā bhikkhū sannipatantī* 'ti āgataṃ, evaṃ āgantukā bhikkhū sannipatantī 'ti ānetabbaṃ. āgantukena āgantukapeyyālo pana ubhayapadesu āgantukavasena yojetabbo ti.

āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ cātuddaso hoti, āgantukānaṃ paṇṇaraso ti ettha yesaṃ paṇṇaraso, te tiroraṭṭhato vā āgatā atītaṃ vā uposathaṃ cātuddasikaṃ akaṃsū ti veditabbā. *āvāsikānaṃ anuvattitabban* ti āvāsikehi ajjuposatho cātuddaso ti pubbakicce kayiramāne, anuvattitabbaṃ na paṭikkositabbaṃ. *nākāmā*[2] *dātabbā* 'ti na anicchāya dātabbā. *āvāsikākāran* ti āvāsikānaṃ ākāraṃ, ācāran[3] ti attho. esa nayo sabbattha. *ākāro* nāma yena tesaṃ vattasampannā vā na vā 'ti ācārasaṇṭhānaṃ gayhati. *liṅgaṃ* nāma yaṃ te tattha tattha līne gamayati, adissamāne[4] 'pi jānāpetī 'ti attho. *nimittaṃ* nāma yaṃ disvā te atthī 'ti ñāyanti. *uddeso* nāma yena te evarūpaparikkhārā 'ti uddissanti, apadesaṃ labhantī 'ti attho. sabbam etaṃ supaññattamaññapiṭṭhādīnañ c' eva padasaddādīnañ ca adhivacanaṃ. yathāyogaṃ pana yojetabbaṃ. āgantukākārādīsu pi es' eva nayo. tattha *aññātakan* ti aññesaṃ santakaṃ. *pādānaṃ dhotaṃ udakanissekan* ti pādānaṃ dhotānaṃ udakanissekaṃ. bahuvacanassa ekavacanaṃ veditabbaṃ. pādānaṃ dhotaudakanissekan ti vā pāṭho. pādānaṃ dhovanaudakanissekan ti attho.

nānāsaṃvāsakādivatthūsu *samānasaṃvāsakadiṭṭhin* ti samānasaṃvāsakā ete 'ti diṭṭhiṃ. *na pucchantī* 'ti tesaṃ

---

[1] Bp. athaññe.
[2] Bp. na akāmā.
[3] Bp. *omits* ācāran ti attho.
[4] Bp. ādissamāne.

laddhiṃ na pucchanti. apucchitvā 'va vattapaṭivattaṃ[1] katvā ekato uposathaṃ karonti. *nābhivitarantī* 'ti nānāsaṃvāsakabhāvaṃ madditum abhivavituṃ na sakkonti, taṃ diṭṭhiṃ na nissajjāpentī 'ti attho.

sabhikkhukā āvāsā 'ti yasmiṃ āvāse uposathakārakā bhikkhū atthi, tamhā āvāsā yaṃ na sakkoti tadah' eva gantuṃ so āvāso uposathaṃ akatvā na gantabbo. *aññatra saṅghenā* 'ti saṅghapahonakehi[2] bhikkhūhi vinā. *aññatra antarāyā* 'ti pubbe vuttaṃ dasavidham antarāyaṃ vinā. sabbantimena pana paricchedena attacatutthena vā[3] attapañcamena vā antarāye 'pi[4] vā sati gantuṃ vaṭṭati. *anāvāso* ti navakammasālādiko yo koci padeso. yathā ca āvāsādayo na gantabbā, evaṃ sace vihāre uposathaṃ karonti, uposathādhiṭṭhānattham sīmāpi nadī 'pi na gantabbā. sace pan' ettha koci bhikkhu hoti, tassa santikaṃ[5] gantuṃ vaṭṭati. visaṭṭhauposathāpi āvāsā gantuṃ vaṭṭati, evaṃ gato adhiṭṭhātuṃ pi labhati. araññakenāpi[6] bhikkhunā uposathadivase gāme piṇḍāya caritvā attano vihāram eva āgantabbaṃ. sace aññaṃ vihāraṃ okkamati, tattha uposathaṃ katvā 'va āgantabbaṃ, akatvā na vaṭṭati. *yaṃ jaññā sakkomi ajj' eva gantun* ti, yaṃ jāneyya ajj' eva tattha gantuṃ sakkomī 'ti, evarūpo āvāso gantabbo. tattha bhikkhūhi saddhiṃ uposathaṃ karontenāpi hi iminā n' eva uposathantarāyo kato bhavissatī 'ti.

bhikkhuniyā nisinnaparisāyā 'ti ādīsu hatthapāsupagamanam eva pamāṇaṃ. *aññatra avuṭṭhitāya parisāyā* 'ti idaṃ hi pārivāsiyapārisuddhidānaṃ nāma parisāya vuṭṭhitakālato paṭṭhāya na vaṭṭati, avuṭṭhitāya pana vaṭṭati, ten' āha aññatra avuṭṭhitāya parisāyā 'ti. tassa lakkhaṇaṃ Bhikkhunīvibhaṅge pārivāsiyachandadānavaṇṇanāto[7] gahetabbaṃ. *anuposathe* 'ti cātuddasiko ca paṇṇarasiko cā 'ti ime dve uposathe ṭhapetvā aññasmiṃ divase. *aññatra saṅghasāmaggiyā* 'ti yā Kosambhikabhikkhūnaṃ viya bhinne saṅghe puna saṅghasāmaggī kayirati, tathārūpiṃ saṅghasāmaggiṃ

---

[1] Bp. °paṭipattiṃ.
[2] Bp. saṅghappaho°.
[3] Bp. *omits* vā.
[4] Bp. *omits* 'pi.
[5] Bp. santike.
[6] Bp. āraññā°.
[7] Bp. °nato.

ṭhapetvā. tadā ca suṇātu me bhante saṅgho ajjuposatho sāmaggī 'ti vatvā kātabbo. ye pana kismiñcid eva appamattake sati[1] uposathaṃ ṭhapetvā puna samaggā honti, tehi uposatho yeva kātabbo ti.

Uposathakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Vassupanāyikakkhandhakaṃ.

Vassūpanāyikakkhandhake *appaññatto* ti ananuññāto asaṃvihito vā. *te 'dha*[2] *bhikkhū* ti te bhikkhū, idha saddo nipātamatto. *sakuntakā* 'ti sakuṇā. *saṅkāsayissantī*[3] 'ti apossukkā nibaddhavāsaṃ vasissanti. *saṅghātaṃ āpādentā* 'ti vināsaṃ āpādentā. *vassāne vassaṃ upagantun* ti vassāne[4] temāsaṃ[5] vassaṃ upagantun ti attho. *kati nu kho vassupanāyikā* 'ti kati nu kho vassupagamanā.[6] *aparajjugatāya*[7] *āsālhiyā* 'ti ettha aparajju gatāya assā 'ti aparajjugatā, tassā aparajjugatāya atikkantāya, aparasmiṃ divase 'ti attho. dutiyanaye 'pi māso gatāya[8] assā 'ti māsagatā, tassā māsagatāya atikkantāya, māse paripuṇṇe 'ti attho. tasmā āsāḷhipuṇṇamāya[9] anantare pāṭipadadivase āsāḷhipuṇṇamito[9] vā aparāya puṇṇamāya anantare pāṭipadadivase yeva vihāraṃ paṭijaggitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapetvā sabbaṃ cetiyavandanādisāmīcikammaṃ niṭṭhapetvā imasmiṃ vihāre imaṃ temāsaṃ vassaṃ upemī 'ti sakim vā dvikkhattuṃ[10] vā vācaṃ nicchāretvā vassaṃ upagantabbaṃ. *yo pakkameyyā* 'ti ettha anapekkhagamanena vā aññattha aruṇaṃ uṭṭhāpanena vā āpatti veditabbā. *yo atikkameyyā* 'ti ettha vihāragaṇanāya āpattiyo veditabbā. sace hi taṃ divasaṃ vihārasatassa upacāraṃ okkamitvā atikkamati, sataṃ āpattiyo. sace pana vihārūpacāraṃ atikkamitvā aññassa vihārassa upacāraṃ anokkamitvā 'va nivattati, ekā yeva āpatti. kenaci antarāyena purimikaṃ anupagatena pacchimikā upagantabbā. *vassaṃ ukkaḍḍhitukāmo* 'ti vas-

---

[1] Bp. *omits* sati.
[2] Bp. idha.
[3] Bp. saṅkāpa°.
[4] Bp. vassānanāmake.
[5] Bp. temāse.
[6] Bp. °manāni.
[7] Bp. °tāyā *and omits* āsālhiyā.
[8] Bp. gatā.
[9] Bp. āsāḷhi°.
[10] Bp. dvattikkhattuṃ.

saṃ[1] nāma paṭhamamāsaṃ ukkaḍḍhitukāmo, sāvanamāsaṃ akatvā puna āsādham[2] eva kattukāmo 'ti attho. *āgame juṇhe* 'ti āgame māse 'ti adhippāyo.[3] *anujānāmi bhikkhave rājūnaṃ anuvattitun* ti ettha vassukkaḍḍhane bhikkhūnaṃ kāci parihāni nāma n' atthi 'ti anuvattituṃ anuññātaṃ. tasmā aññasmiṃ ca[4] dhammike kamme anuvattitabbaṃ, adhammake pana na kassaci anuvattitabban[5] ti.

sattāhakaraṇīyesu *sattāhakaraṇīyena gantun* ti sattāhabbhantare yaṃ kattabbaṃ, taṃ sattāhakaraṇīyaṃ, tena sattāhakaraṇīyena karaṇabhūtena gantuṃ anujānāmī 'ti attho. *pahite gantun* ti imehi sattahi bhikkhuādīhi dūte patite yeva gantuṃ anujānāmī 'ti attho. *sattāhaṃ sannivatto kātabbo* ti sattāhe yeva sannivattitabbo. aṭṭhamo aruṇo tatth' eva na upaṭṭhāpetabbo ti attho. *bhikkhunīsaṅghaṃ uddissā* ti ito paṭṭhāya vaccakuṭī jantāgharaṃ jantāgharasālā 'ti imāni tīṇi parihīnāni. uddositādīni[6] uddositasikkhāpadādīsu[6] vuttān' eva. *rasavatī* 'ti pan' ettha[7] bhattagehaṃ vuccati. *vāreyyan*[8] ti sañcarittasikkhāpade vuttam eva. *pur' āyaṃ suttanto na*[9] *palujjatī* 'ti yāva ayaṃ suttanto na palujjati. yāva ayaṃ suttanto na vinassati. *aññataraṃ vā pan' assa kiccaṃ hoti karaṇīyaṃ vā* 'ti etena parisaṅkhataṃ yaṃ kiñci karaṇīyaṃ saṅgahitaṃ hoti. sabbattha ca *icchāmi dānañ a dā!um dhammañ ca sotuṃ bhikkhū ca paśśitun* ti iminā 'va kappiyavacanena p' esite gantabbaṃ, etesaṃ vā vevacanena. peyyālakkamo pana evaṃ veditabbo, yathā upāsakena saṅghaṃ uddissa vihārādayo kārāpitā honti, sambahule bhikkhū uddissa, ekaṃ bhikkhuṃ uddissa, bhikkhunisaṅghaṃ uddissa, sambahulā bhikkhuniyo, ekaṃ bhikkhuniṃ, sambahulā sikkhamānāyo, ekaṃ sikkhamānaṃ, sambahule sāmaṇere, ekaṃ sāmaṇeraṃ, sambahulā samaṇeriyo, ekaṃ sāmaṇeriṃ uddissa attano atthāya nivesanaṃ kārāpitaṃ hoti 'ti vuttaṃ, evam eva upāsikāya, bhikkhunā, bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerena, sāmaṇerāya saṅghaṃ uddissā 'ti sabbaṃ vattabbaṃ. etesu sattappakāresu

---

[1] Bp. vassanāmakaṃ.
[2] Bp. āsaḷhīmāsam.
[3] Bp. attho.
[4] Bp. pi.
[5] Bp. °tabbaṁ *and omits* ti.
[6] Bp. udosi°.
[7] Bp. *omits* pan' ettha.
[8] Bp. °yyaṃ *and omits* ti.
[9] Bp. *omits* na.

karaṇīyesu pahite gantabbaṃ. *pañcannaṃ sattāhakaraṇīyenā* 'ti etesaṃ bhikkhuādīnaṃ sahadhammikānaṃ gilānabhattaṃ vā gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā bhesajjaṃ vā pariyesissāmi vā pucchissāmi vā upaṭṭhahissāmi vā 'ti evam ādinā parato vitthāretvā dassitena kāraṇena appahite 'pi gantabbaṃ. *pageva pahite.* bhikkhu gilāno hoti, anabhirati uppannā hoti, kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, mūlāya paṭikassanāraho hoti, mānattāraho, abbhanāraho, saṅgho kammaṃ kattukāmo hoti, kataṃ vā saṅghena kammaṃ hotī, 'ti etehi dasahi kāraṇehi bhikkhussa santikaṃ gantabbaṃ. bhikkhuniyā santikaṃ navahi kāraṇehi gantabbaṃ. sikkhamānāya santikaṃ chahi, ādito catūhi sikkhā kuppitā hoti upasampajjitukāmā hotī 'ti. sāmaṇerassāpi chahi, ādito catūhi vassaṃ pucchitukāmo upasampajjitukāmo hotī 'ti. sāmaṇeriya upasampadaṃ apanetvā sikkhāpadaṃ dātukāmo hotī 'ti iminā saddhiṃ pañcahi. parato mātāpitūnaṃ anuññātaṭṭhāne 'pi es' eva nayo. Andhakaṭṭhakathāyam pana ye mātāpitūnaṃ upaṭṭhākā[1] ñātakā vā aññātakā vā tesaṃ pi appahite gantuṃ vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. taṃ n' eva aṭṭhakathāyaṃ na pāḷiyā vuttaṃ, tasmā na gahetabbaṃ. *bhikkhubhatiko*[2] ti ekasmiṃ vihāre bhikkhūhi saddhiṃ vasanakapuriso. *udriyatī*[3] 'ti palujjati. *bhaṇḍaṃ chedāpitan* ti dabbasambhārabhaṇḍaṃ chindāpitaṃ.[4] *avaharāpeyyun* ti āharāpeyyuṃ. *dajjāhan* ti dajje ahaṃ. *saṅghakaraṇīyenā* 'ti ettha yaṃkiñci uposathāgārādīsu senāsanesu cetiyacchattavedikādīsu vā kattabbaṃ, antamaso bhikkhuno puggalikasenāsanam pi sabbaṃ saṅghakaraṇīyam eva. tasmā tassa nipphādanatthaṃ dabbasambhārādīni vā āharituṃ vaḍḍhakippabhūtīnaṃ[5] bhattavetanādīni[6] vā dāpetuṃ gantabbaṃ. ayam pan' ettha pāḷimuttakaratticchedavinicchayo dhammassavanatthāya animantitena gantuṃ na vaṭṭati. sace pana[7] ekasmiṃ mahāāvāse[8] paṭhamaṃ yeva katikā katā hoti asukadivasan nāma

[1] Bp. *adds* vā.
[2] Bp. bhikkhugatiko.
[3] Bp. undriyatī.
[4] Bp. chedāpitaṃ.
[5] Bp. vaḍḍhakīpabhutīnaṃ.
[6] Bp. °vettanādīni.
[7] Bp. *omits* pana.
[8] Bp. mahavāse.

sannipatitabban ti, nimantito yeva nāma hoti, gantuṃ vaṭṭati. bhaṇḍakaṃ dhovissāmī 'ti gantuṃ na vaṭṭati. sace pana ācariyupajjhāyā pahiṇanti vaṭṭati. nātidūre vihāro hoti, tattha gantvā ajj' eva āgamissāmī 'ti sampāpuṇituṃ na sakkoti vaṭṭati. uddesaparipucchādīnaṃ atthāya pi gantuṃ na labhati.[1] ācariyaṃ passissāmī 'ti pana gantuṃ labhati. sace[2] naṃ ācariyo ajja mā gacchā 'ti vadati, vaṭṭati. upaṭṭhākakulaṃ vā ñātikulaṃ vā dassanatthāya[3] gantuṃ na labhati.[4]

paripātenti pī 'ti samantato āgantvā palāpenti bhayaṃ vā janenti jīvitā voropenti. *āvisantī* 'ti sarīraṃ anupavisanti. *yena gāmo tena gantun* ti ādīsu sace gāmo avidūraṃ[5] gato hoti, tattha piṇḍāya caritvā vihāram eva āgantvā vasitabbaṃ. sace dūraṃ gato hoti,[6] sattāhavārena aruṇo uṭṭhāpetabbo. na sakkā ce hoti, tatr' eva sabhāgaṭṭhāne vasitabbaṃ. sace manussā yathāpavattāni salākabhattādīni denti, na mayaṃ tasmiṃ vihāre vasāmā[7] ti vattabbā. mayaṃ vihārassa vā pāsādassa vā na dema, tumhākaṃ[8] yatthakatthaci vasitvā bhuñjathā 'ti vutte pana, yathāsukhaṃ bhuñjitabbaṃ, tesaṃ yeva taṃ pāpuṇāti. tumhākaṃ vasanaṭṭhāne pāpuṇāpetvā bhuñjathā 'ti vutte pana, yattha vasanti, tattha netvā vassaggena pāpuṇāpetvā bhuñjitabbaṃ. sace pavāritakāle vassāvāsikaṃ denti, yadi sattāhavārena aruṇaṃ uṭṭhāpayiṃsu gahetabbaṃ, chinnavassehi pana na mayaṃ tattha vasimhā,[9] chinnavassā mayan ti vattabbaṃ, yadi yesaṃ amhākaṃ senāsanaṃ pāpitaṃ, te gaṇhantū 'ti vadanti, gahetabbaṃ. yam pana vihāre upanikkhittakaṃ mā vinassī[10] 'ti idha āhaṭaṃ cīvarādivebhaṅgiyabhaṇḍaṃ, taṃ tatth' eva gantvā apaloketvā bhājetabbaṃ. ito ayyānaṃ cattāro paccaye dethā 'ti kappiyakārakānaṃ dinne khettavatthuādike tatruppāde 'pi es' eva nayo. saṅghikaṃ hi vebhaṅgiyabhaṇḍaṃ antovihāre vā bahisīmāya vā hotu, bahisīmāya ṭhitānaṃ apaloketvā

---

[1] Bp. vaṭṭati.
[2] Bp. *adds* pana.
[3] Bp. dassanāya.
[4] Bp. labhatī 'ti.
[5] Bp. avidūre.
[6] Bp. *omits* hoti.
[7] Bp. vasimhā.
[8] Bp. *adds* dema.
[9] Bp. vasimha.
[10] Bp. vinassā.

bhājetuṃ na vaṭṭati. ubhayatraṭṭhitam[1] pana antosīmāya ṭhitānaṃ apaloketvā bhājetuṃ vaṭṭati yeva. *saṅgho bhinno* ti ettha bhinne saṅghe[2] gantvā karaṇīyaṃ n' atthi, yo pana bhijjissatī 'ti āsaṅkito taṃ sandhāya bhinno ti vuttaṃ. *sambahulāhi bhikkhunīhi saṅgho bhinno* ti ettha na bhikkhunīhi saṅgho bhinno ti daṭṭhabbo. vuttañ h' etaṃ, na kho Upāli bhikkhunī saṅghaṃ bhindatī 'ti. etā pana nissāya etā anubalaṃ katvā yaṃ saṅghaṃ bhikkhū[3] bhindeyyun ti āsaṅkā hoti, taṃ sandhāy' etaṃ vuttaṃ.

vajo ti gopālakānaṃ nivāsanaṭṭhānaṃ.[4] *yena vajo* 'ti ettha vajena saddhiṃ gatassa vassacchede anāpatti. *upakaṭṭhāyā* 'ti āsannāya. *satthe vassaṃ upagantum* ti ettha vassūpanāyikadivase tena bhikkhunā upāsakā vattabbā kuṭikā laddhuṃ vaṭṭatī 'ti. sace karitvā denti, tatth'[5] eva pavisitvā idha vassaṃ upemī 'ti tikkhattuṃ vattabbaṃ. no ce denti, sālāsaṅkhepena ṭhitasakaṭassa heṭṭhā upagantabbaṃ, taṃ pi alabhantena ālayo kātabbo. satthe pana vassaṃ upagantuṃ na vaṭṭati. ālayo nāma idha vassaṃ vasissāmī ti cittuppādamattaṃ. sace maggapaṭipanne[6] yeva satthe pavāraṇādivaso[7] hoti, tatth' eva pavāretabbaṃ. atha sattho antovasse yeva bhikkhunā patthitaṭṭhānaṃ patvā atikkamati, patthitaṭṭhāne vasitvā tattha bhikkhūhi saddhiṃ pavāretabbaṃ. athāpi sattho antovasse yeva antarā ekasmiṃ gāme tiṭṭhati vā vippakirīyati[8] vā, tasmiṃ yeva gāme bhikkhūhi saddhiṃ vasitvā pavāretabbaṃ. appavāretvā[9] tato paraṃ gantuṃ na vaṭṭati. nāvāya[10] vassaṃ upagacchantenāpi kuṭiyaṃ yeva upagantabbaṃ. pariyesitvā alabhantena ālayo kātabbo. sace anto temāsaṃ nāvā samudde yeva hoti, tatth' eva pavāretabbaṃ. atha sace[11] nāvā kulaṃ[12] labhati, ayañ ca parato gantukāmo hoti, gantuṃ na vaṭṭati, nāvāya laddhagāme yeva vasitvā bhikkhūhi saddhiṃ pavā-

---

1 Bp. ubhayattha ṭhitam *and adds* pi.
2 Bp. *omits* saṅghe.
3 Bp. *omits* bhikkhū.
4 Bp. nivāsaṭṭhānaṃ.
5 Bp. tattha *and omits* eva.
6 Bp. maggappaṭipanne.
7 Bp. °ṇadivaso.
8 Bp. °kirati.
9 Bp. appavā°.
10 Bp. nāvāyaṃ.
11 Bp. *omits* sace.
12 Bp. kūlaṃ.

retabbaṃ. sace 'pi nāvā anutīram eva aññattha gacchati, bhikkhu ca paṭhamaṃ laddhagāme yeva vasitukāma, nāvā gacchatu, bhikkhunā tatth' eva vasitvā bhikkhūhi saddhiṃ pavāretabbaṃ. iti vaje satthe nāvāyan ti tīsu ṭhānesu n' atthi vassacchede āpatti, pavāretuñ ca labhatī 'ti. purimesu pana vāḷehi ubbāḷhā hontī 'ti ādīsu saṅghabhedapariyosānesu[1] vatthūsu kevalaṃ anāpatti hoti, pavāretuṃ pana na labhati.

pisācillikā 'ti pisācā yeva pisācillikā. *na bhikkhave rukkhasusire* 'ti ettha suddhe rukkhasusire yeva na vaṭṭati. mahantassa pana susirassa[2] anto padaracchadanaṃ kuṭikaṃ katvā pavisanadvāraṃ yojetvā upagantuṃ vaṭṭati. rukkhaṃ chinditvā khāṇukamatthake padaracchadanaṃ kuṭikaṃ kaṭvāpi vaṭṭati yeva. *rukkhaviṭapiyā* 'ti etthāpi suddhe viṭapamatte na vaṭṭati. mahāviṭape pana aṭṭakaṃ bandhitvā tattha padaracchadanaṃ kuṭikaṃ katvā upagantabbaṃ. *asenāsanikenā* 'ti yassa pañcannaṃ chadanānaṃ aññatarena channaṃ yojitadvārabandhaṃ[3] senāsanaṃ n' atthi, tena na upagantabbaṃ. *na bhikkhave chavakuṭikāyā*[4] 'ti ettha[5] chavakuṭikā nāma ṭaṃkitamañcādibhedā kuṭī, tattha upagantuṃ na vaṭṭati. susāne pana aññaṃ kuṭikaṃ katvā upagantuṃ vaṭṭati. *na bhikkhave chatte* 'ti etthāpi catūsu thambhesu chattaṃ ṭhapetvā āvaraṇaṃ katvā dvāraṃ yojetvā upagantuṃ vaṭṭati. chattakuṭikā nām' esā hoti. *cāṭiyā*[6] 'ti etthāpi mahantena kapallena chatte vuttanayena kuṭiṃ katvā upagantuṃ vaṭṭati. *evarūpā katikā* 'ti etthāpi[7] aññāpi yā īdisā[8] adhammikā katikā hoti, sā na kātabbā 'ti attho. tassā lakkhaṇaṃ Mahāvibhaṅge vuttaṃ.

vassāvāso paṭissuto hoti. purimikāyā 'ti tumhākaṃ āvāse purimikāya vassupanāyikāya vassaṃ vasissāmī 'ti paṭiññā katā hoti. *purimikā ca na paññāyatī* 'ti yattha paṭiññātaṃ tattha vassupagamanaṃ na dissatī 'ti *paṭissave ca āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha na kevalaṃ imaṃ temāsaṃ idha vassaṃ vasathā 'ti etass' eva paṭissave āpatti imaṃ temāsaṃ bhikkhaṃ gaṇhatha, ubho 'pi mayaṃ idha[9] vasissāma, ekato uddisā-

[1] Bp. °pariyantesu.
[2] Bp. rukkhasusirassa.
[3] Bp. °bandha.
[4] Bp. °kāyan.
[5] Bp. *omits* ettha.
[6] Bp. caṭiyā.
[7] Bp. ettha.
[8] Bp. īdisī.
[9] Bp. *inserts* vassaṃ.

pessāmā 'ti evam ādināpi tassa tassa paṭissave dukkataṃ. tañ ca kho paṭhamaṃ suddhacittassa pacchā visaṃvādanapaccayā. paṭhamam pi asuddhacittassa pana paṭissave pācittiyaṃ, visaṃvādane dukkaṭan ti pācittiyena saddhiṃ dukkaṭaṃ yujjati. *so tadah' eva akaraṇīyo* ti ādīsu, sace vassaṃ anupagantvā vā pakkamati, upagantvā vā sattāhaṃ bahiddhā vītināmeti, purimikā ca na paññāyati paṭissave ca āpatti. vassaṃ upagantvā pana aruṇaṃ anuṭṭhāpetvā[1] tadah' eva sattāhakaraṇīyena pakkamantassāpi[2] antosattāhe nivattantassa anāpatti, ko pana vādo dvihatihaṃ vasitvā antosattāhe nivattantassa. *dvihatihaṃ*[3] *vasitvā* 'ti etthāpi nirapekkhagamanen' eva upacārātikkame vassacchedo veditabbo. sace[4] idha vasissāmī 'ti ālayo atthi, asatiyā pana vassaṃ na upeti, gahitasenāsanaṃ sugahitaṃ,[5] chinnavasso na hoti, pavāretuṃ labhati yeva. *sattāhaṃ anāgatāya pavāraṇāyā* 'ti ettha navam ito paṭṭhāya gantuṃ vaṭṭati, āgacchatu vā mā vā, anāpatti. sesaṃ uttānam evā 'ti.

Vassūpanāyikakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Pavāraṇākkhandhakaṃ.

Pavāraṇakkhandhake, *n' eva ālapeyyāma na sallapeyyāmā*[6] 'ti ettha ālāpo nāma paṭhamavacanaṃ, sallāpo nāma[7] pacchimavacanaṃ. *hatthavilaṅghakenā* 'ti hatthukkhepakena. *pasusaṃvāsan* ti pasūnaṃ viya saṃvāsaṃ. pasavo 'pi hi attano uppannaṃ sukhadukkhaṃ aññamaññassa na ārocenti, paṭisanthāraṃ na karonti, tathā ete 'pi[8] akaṃsu. tasmā nesaṃ saṃvāso pasusaṃvāso ti vuccati. esa nayo sabbattha. *na bhikkhave mūgavattaṃ*[9] *titthiyasamādānan* ti imaṃ temāsaṃ na kathetabban ti evarūpaṃ vattasamādānaṃ[10] na kātabbaṃ. adhammikakathikā hi esā. *aññamaññānulomatā* 'ti aññamaññaṃ vattuṃ anulamabhāvo. vadantu maṃ āyasmanto

---

1 Bp. anuṭṭha°.
2 Bp. pakkantassāpi.
3 Bp. dvīhatīhaṃ.
4 Bp. *inserts* 'pana vādo dvīhatīhaṃ vasitvā antosatthāhe nivattantassa. sace pi.'
5 Bp. suggahitaṃ.
6 Bp. sallāpe°.
7 Bp. *omits* nāma.
8 Bp. *adds* na.
9 Bp. mūgabbattaṃ.
10 Bp. vataṣa°.

ti hi vadantaṃ sakkā hoti kiñci vattuṃ, na itaraṃ. *āpatti-vuṭṭhānatā vinayapurekkhāratā* 'ti āpattīhi vuṭṭhānabhāvo, vinayaṃ purato katvā caraṇabhāvo. vadantu maṃ āyasmanto ti hi[1] vadanto āpattīhi vuṭṭhahissati vinayañ ca purakkhitvā viharatī[2] 'ti vuccati. *suṇātu me bhante saṅgho. ajja pavāraṇā. yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho pavāreyyā* 'ti ayaṃ sabbasaṅgāhikā nāma ñatti. evaṃ hi vutte, tevācikaṃ dvevācikañ ca ekavācikañ ca pavāretuṃ vaṭṭati, samānavassikam eva[3] na vaṭṭati. tevācikaṃ pavāreyyā 'ti vutte pana tevācikam eva vaṭṭati, aññaṃ[4] na vaṭṭati. dvevācikaṃ pavāreyyā 'ti vutte dvevācikañ ca tevācikañ ca vaṭṭati, ekavācikañ ca samānavassikañ ca na vaṭṭati. ekavācikaṃ pavāreyyā 'ti vutte pana ekavācikadvevācikatevācikāni vaṭṭanti, samānavassikam eva na vaṭṭati. samānavassikan ti vutte sabbaṃ vaṭṭati. *acchantī* 'ti nisinnā 'va honti na uṭṭhahanti. *tad anantarā*[5] 'ti tad anantaraṃ,[6] tāvattakaṃ[7] kālan ti attho. *cātuddasikā ca paṇṇarasikā cā* 'ti ettha cātuddasikāya ajja pavāraṇā cātuddasī 'ti evaṃ pubbakiccaṃ kātabbaṃ, paṇṇarasikāya ajja pavāraṇā paṇṇarasī 'ti.

pavāraṇākammesu sace ekasmiṃ vihāre pañcasu bhikkhūsu vasantesu, ekassa pavāraṇaṃ āharitvā cattāro gaṇañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, catūsu vā[8] tīsu vā vasantesu, ekassa pavāraṇaṃ āharitvā tayo vā dve vā saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, sabbam etaṃ adhammena vaggaṃ pavāraṇākammaṃ.[9] sace pana sabbe 'pi pañca janā ekato sannipatitvā gaṇañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, cattāro vā[8] tayo vā dve vā vasantā ekato sannipatitvā saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, sabbam etaṃ adhammena samaggaṃ pavāraṇākammaṃ. sace pañcasu janesu ekassa pavāraṇaṃ āharitvā cattāro saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, catūsu vā[8] tīsu vā ekassa pavāraṇaṃ āharitvā tayo vā dve vā gaṇañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, sabbam etaṃ dhammena vaggaṃ pavāraṇā-

1 Bp. *inserts* evaṃ *after* hi.
2 Bp. viharissatī.
3 Bp. *omits* eva.
4 Bp. aññā.
5 Bp. amantarā.
6 Bp. anantarā.
7 Bp. tāvatakaṃ.
8 Bp. *omits* vā.
9 Bp. pavāraṇakammaṃ, *sic passim.*

kammaṃ. sace pana sabbe 'pi pañcajanā ekato sannipatitvā saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, cattāro vā tayo vā ekato sannipatitvā gaṇañattiṃ ṭhapetvā pavārenti, dve aññamaññaṃ pavārenti, eko[1] vasanto adhiṭṭhānapavāraṇaṃ karoti, sabbam etaṃ dhammena samaggaṃ pavāraṇākamman ti.

dinnā hoti pavāraṇā 'ti ettha evaṃ dinnāya pavāraṇāya pavāraṇāhārakena saṅghaṃ upasaṅkamitvā evaṃ pavāretabbaṃ Tisso bhante bhikkhu saṅghaṃ pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, vadatu taṃ bhante saṅgho anukampaṃ upādāya, passanto paṭikarissati. dutiyam pi bhante . . . pe . . . tatiyam pi bhante Tisso bhikkhu saṅghaṃ pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā . . . pe . . . paṭikarissatī 'ti. sace pana vuḍḍhataro hoti, āyasmā bhante Tisso ti vattabbaṃ. evañ hi tena tass' atthāya pavāritaṃ hotī 'ti. *pavāraṇaṃ dentena chandaṃ pi dātun* ti ettha, chandadānaṃ Uposathakkhandhake vuttanayen' eva veditabbaṃ. idhāpi ca chandadānaṃ avasesasaṅghakammatthāya,[2] tasmā sace pavāraṇaṃ dento chandaṃ deti, vuttanayen'[3] eva āhaṭāya pavāraṇāya ārocitāya[4] tena ca bhikkhunā saṅghena ca pavāritam eva hoti. atha pavāraṇam eva deti na chandaṃ, tassa ca pavāraṇāya ārocitāya saṅghena ca pavārite sabbesaṃ suppavāritaṃ hoti, aññam pana kammaṃ kuppati. sace pana[5] chandam eva deti na pavāraṇaṃ, saṅghassa pavāraṇā ca sesakammāni ca na kuppanti, tena pana bhikkhunā appavāritaṃ hoti. pavāraṇādivase pana bahisīmāya[6] pavāraṇaṃ adhiṭṭhahitvā āgatena pi chando dātabbo, tena saṅghassa pavāraṇākammaṃ na kuppati.

ajjaṃ[7] *me pavāraṇā* 'ti ettha sace cātuddasikā hoti, ajja me pavāraṇā cātuddasī,[8] sace paṇṇarasikā, ajja me pavāraṇā paṇṇarasī 'ti evaṃ adhiṭṭhātabbaṃ. tadahu pavāraṇāya āpattin ti ādi vuttanayam eva puna pavāretabban ti puna pubbakiccaṃ katvā ñattiṃ ṭhapetvā saṅghattherato paṭṭhāya pavāretabbaṃ. sesaṃ Uposathakkhandhakavaṇṇanāyaṃ vuttanayen' eva veditabbaṃ.

---

1 Bp. ekato.
2 Bp. avasesakammatthāya.
3 Bp. °nayena *and omits* eva.
4 Bp. *omits this.*
5 Bp. *omits* pana.
6 Bp. °yaṃ.
7 Bp. ajjaṃ.
8 Bp. *adds* 'ti.

āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabban ti ajja pavāraṇā cātuddasī 'ti etad eva pubbakiccaṃ kātabbaṃ. paṇṇarasika-pavāraṇāya[1] pi es' eva nayo. āvāsikehi nissīmaṃ gantvā pavāretabban 'ti vassāvasāne ayaṃ pāḷimuttakavinicchayo, sace purimikāya pañca bhikkhū vassaṃ upagatā, pacchimikāya pi pañca, purimehi ñattiṃ ṭhapetvā pavārite pacchimehi tesaṃ santike pārisuddhiuposatho kātabbo, na ekasmiṃ uposathagge dve ñattiyo ṭhapetabbā. sace 'pi pacchimikāya upagatā cattāro tayo dve eko vā hoti es' eva nayo. atha purimikā[2] cattāro, pacchimikāya 'pi cattāro tayo dve eko vā, es' eva nayo. athāpi purimikāya tayo, pacchimikāya pi tayo dve eko[3] vā, es' eva nayo. idaṃ h' ettha lakkhaṇaṃ, sace purimikāya upagatehi pacchimikāya upagatā thokatarā c' eva honti samasamā vā[4] saṅghapavāraṇāya ca[5] gaṇaṃ pūrenti, saṅghapavāraṇāvasena ñattiṃ[6] ṭhapetabbā 'ti. sace pana purimikāya tayo, pacchimikāya eko hoti, tena saddhiṃ[7] cattāro honti, catunnaṃ saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavāretuṃ na vaṭṭati. gaṇañattiyā pana so gaṇapūrako hoti, tasmā gaṇavasena ñattiṃ ṭhapetvā purimehi pavāretabbaṃ, itarena tesaṃ santike pārisuddhiuposatho kātabbo.[8] purimikāya dve, pacchimikāya dve vā eko vā hoti, es' eva nayo. purimikāya eko, pacchimikāya eko[9] hoti, ekena ekassa santike pavāretabbaṃ, ekena pārisuddhiuposatho kātabbo. sace[10] purimavassūpagatehi pacchimavassūpagatā ekena pi adhikatarā honti, paṭhamaṃ pātimokkhaṃ uddisitvā pacchā thokatarehi tesaṃ santike pavāretabbaṃ. kattikacātummāsiniyā pavāraṇāya pana, sace paṭhamaṃ vassūpagatehi mahāpavāraṇāya pavāritehi pacchā upagatā adhikatarā vā samasamā vā honti, pavāraṇāñattiṃ ṭhapetvā pavāretabbaṃ. tehi pavārite pacchā itarehi nesaṃ[11] pārisuddhiuposatho kātabbo. atha mahāpavāraṇāya pavāritā bahū[12] honti,

---

1 Bp. °rasikavāre.
2 Bp. purimikayā.
3 Bp. *omits* eko.
4 Bp. ca *for* vā.
5 Bp. *omits* ca.
6 Bp. ñatti.
7 Bp. *inserts* te.
8 Bp. *inserts* sace *before* puri°.
9 Bp. pi eko ti *for* eko hoti.
10 Bp. *adds* pana.
11 Bp. *omits* nesaṃ.
12 Bp. *inserts* bhikkhū.

pacchā[1] vassūpagatā thokā[2] vā eko vā, pātimokkhe uddiṭṭhe pacchā tesaṃ santike tena pavāretabbaṃ.

na ca bhikkhave appavāraṇāya pavāretabbaṃ aññatra saṅghasāmaggiyā 'ti ettha Kosambikasāmaggīsadisā[3] 'va sāmaggī veditabbā. ajja pavāraṇā sāmaggī 'ti evañ c' ettha pubbakiccaṃ kātabbaṃ. ye pana kismiñcid eva appamattake pavāraṇaṃ ṭhapetvā samaggā honti, tehi pavāraṇāyam eva pavāraṇā kātabbā. sāmaggīpavāraṇaṃ karontehi ca paṭhamapavāraṇaṃ ṭhapetvā paṭipadato paṭṭhāya yāva kattikacātummāsipuṇṇamā[4] etth' antare kātabbā, tato pacchā vā pure vā na vaṭṭati.

dvevācikaṃ pavāretun ti ettha ñattiṃ ṭhapentenāpi yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho dvevācikaṃ pavāreyyā 'ti vattabbaṃ, ekavācike ekavācikaṃ pavāreyyā 'ti. samānavassike 'pi samānavassikaṃ pavāreyyā 'ti vattabbaṃ, ettha ca bahū 'pi samānavassā ekato pavāretuṃ labhanti.

bhāsitāya lapitāya apariyositāyā 'ti ettha sabbasaṅgāhikañ ca puggalikañ cā 'ti dubbidhaṃ[5] pavāraṇāṭṭhapanaṃ. tattha sabbasaṅgāhike suṇātu me bhante saṅgho . . . pe . . . saṅgho tevācikaṃ pavāre iti sukārato yāva rekāro, tāva bhāsitā lapitā, apariyositā 'va hoti pavāraṇā, etthantare ekapade 'pi ṭhapentena ṭhapitā hoti pavāraṇā. yakāre pana patte pariyositā hoti, tasmā tato paṭṭhāya ṭhapentena[6] aṭṭhapitā hoti. puggalikaṭṭhapane pana saṅghaṃ bhante pavāremi . . . pe . . . dutiyam pi . . . , tatiyam pi bhante saṅghaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā . . . pe . . . passanto paṭī 'ti saṅkārato yāva ayaṃ sabbapacchimo ṭikāro, tāva bhāsitā lapitā, apariyositā 'va[7] pavāraṇā, etth' antare ekapade 'pi ṭhapentena ṭhapitā hoti pavāraṇā. karissāmī 'ti vutte pana pariyositā 'va[8] hoti, tasmā karissāmī 'ti vutte pana pariyositā 'va hoti tasmā karissāmī 'ti ekasmiṃ[9] pade patte ṭhapitā 'ti[10] aṭṭhapitā 'va[8] hoti. esa nayo dvevācikaekavācikasamānavassikāsu.[11] etāsu

1 Bp. pacchimavassūpagatā.
2 Bp. thokatarā.
3 Bp. Kosambaka°.
4 Bp. °lumāsinīpuṇṇamā.
5 Bp. duvidhaṃ.
6 Bp. *inserts* ṭhapitāpi *after this.*
7 Bp. *inserts* hoti *after* 'va.
8 Bp. *omits* 'va.
9 Bp. etasmiṃ.
10 Bp. pi *for* 'ti.
11 Bp. *adds* pi.

pi hi pavāraṇāsu[1] saṅkārato ṭikārāvasānaṃ yeva ṭhapanakkhettan ti. *anuyuñjiyamāno* ti anuyogaṃ[2] katvā kimhi naṃ ṭhapesī 'ti parato vuttanayena pucchiyamāno. omadditvā 'ti etāni alaṃ bhikkhu mā bhaṇḍanan ti ādīni vacanāni vatvā. vacanomaddanā hi idha omaddanā 'ti adhippetā. *anuddhaṃsitaṃ paṭijānātī* 'ti amūlakena pārājikena anuddhaṃsito ayaṃ mayā 'ti evaṃ paṭijānāti. *yathādhamman* ti saṅghādisesena anuddhaṃsane pācittiyaṃ, itarehi dukkaṭaṃ. *nāsetvā* 'ti liṅganāsanāya nāsetvā. *sāssa yathādhammaṃ paṭikatā* 'ti ettakam eva vatvā pavārethā 'ti vattabbo,[3] asukā nāma āpattī 'ti idam pana na vattabbaṃ, etañ hi kalahassa mukhaṃ hoti.

idam vatthuṃ paññāyati, na puggalo ti ettha corā kira araññavihāre pokkharaṇito macche gahetvā pacitvā khāditvā agamaṃsu, so taṃ vippakāraṃ disvā[4] bhikkhussa iminā kammena bhavitabban ti sallakkhetvā evam āha. vatthuṃ ṭhapetvā saṅgho pavāreyyā 'ti yadā taṃ puggalaṃ jānissāma, tadā taṃ[5] codessāma, idāni pana saṅgho pavāretū 'ti ayam ettha attho. *idān' eva naṃ vadehī* 'ti sace iminā vatthunā kañci[6] puggalaṃ parisaṅkasi, idān' eva naṃ apadisāhī 'ti attho. sace apadisati, taṃ puggalaṃ anuvijjitvā pavāretabbaṃ, no ce apadisati, upaparikkhitvā jānissāmā 'ti pavāretabbaṃ. *ayaṃ puggalo paññāyati, na vatthun*[7] ti ettha eko bhikkhu mālāgandhavilepanehi cetiyaṃ vā pūjesi, ariṭṭhaṃ vā pivi, tassa tad anurūpo sarīragandho hoti,[8] so taṃ gandhaṃ sandhāya imassa bhikkhuno[9] gandho ti vatthuṃ[10] pakāsento evam āha. *puggalaṃ ṭhapetvā saṅgho pavāreyyā* 'ti etaṃ puggalaṃ ṭhapetvā saṅgho pavāretū[11] 'ti. idān' eva naṃ vadehī 'ti yaṃ tvaṃ puggalaṃ ṭhapāpesi, tassa puggalassa idān' eva dosaṃ vadehi.[12] sace ayam assa doso ti vadati,

---

1 Bp. *omits* pavāraṇāsu saṅkārato.

2 Bp. *omits* anuyogaṃ katvā.

3 Bp. vattabbā.

4 Bp. *inserts* 'ārāme vā kiñci duttena kataṃ vippakāraṃ disvā' *after* disvā.

5 Bp. naṁ.

6 Bp. kiñci.

7 Bp. vatthū.

8 Bp. ahosi.

9 Bp. evarūpo sarīragandho *for* gandho.

10 Bp. vutthuṃ.

11 Bp. °retu *and omits* 'ti.

12 Bp. vada.

taṃ puggalaṃ sodhetvā pavāretabbaṃ, atha ca[1] n' āhaṃ jānāmī 'ti vadati, upaparikkhitvā jānissāmā 'ti pavāretabbaṃ. idaṃ vatthuñ[2] ca puggalo ca paññāyatī 'ti purimanayen' eva corehi macche gahetvā pacitvā paribhuttaṭṭhānañ ca gandhādīhi nhānaṭṭhānañ ca disvā pabbajitass' edaṃ[3] kamman ti maññamāno so evam āha. idān' eva naṃ vadehī 'ti idān' eva tena vatthunā parisaṅkitapuggalaṃ[4] vadehi. idam pana ubhayaṃ[5] disvā diṭṭhakālato paṭṭhāya vinicchinitvā 'va pavāretabbaṃ. kallaṃ vacanāyā 'ti kallacodanāya[6] codetuṃ vaṭṭatī 'ti attho. kasmā. pavāraṇato pubbe avinicchitattā pacchā ca disvā coditattā 'ti. ukkoṭanakaṃ pācittiyan ti idañ hi ubhayaṃ pubbe pavāraṇāya disvā vinicchinitvā 'va bhikkhū pavārenti, tasmā puna taṃ ukkoṭentassa āpatti.

dve tayo uposathe cātuddasike kātun ti ettha catutthapañcamā dve cātuddasikā[7] tatiyo pana pakatiyāpi cātuddasiko yevā 'ti tasmā tatiyacatutthā vā tatiyacatutthapañcamā vā dve tayo cātuddasikā kātabbā. (atha catutthe kate te[8] suṇanti, pañcamo cātuddasiko kātabbo,) evam pi dve cātuddasikā honti. evaṃ karontā bhaṇḍanakārakānaṃ terase vā cātuddase vā ime paṇṇarasīpavāraṇaṃ pavāressanti. evaṃ pavārentehi ca bahisīmāya sāmaṇere ṭhapetvā te āgacchantī 'ti sutvā lahuṃ lahuṃ sannipatitvā pavāretabbaṃ. etam atthaṃ dassetuṃ *te*[9] *ce bhikkhave . . . pe . . . tathā karontū* 'ti vuttaṃ. *asaṃvihitā* 'ti asaṃvidahitā[10] āgamanajānanatthāya akatasaṃvidahanā,[11] aviññātā 'va hutvā 'ti attho. *tesaṃ vikkhitvā* 'ti kilantattha muhuttaṃ vissamathā 'ti ādinā nayena sammohaṃ katvā 'ti attho. *no ce labhethā* 'ti no ce bahisīmaṃ gantuṃ labheyyuṃ, bhaṇḍanakārakānaṃ sāmaṇerehi c' eva daharabhikkhūhi ca nirantaraṃ anubaddhā[12] 'va honti. *āgame juṇhe* 'ti yaṃ sandhāya āgame juṇhe pavāreyyāmā 'ti ñattiṃ ṭhapesuṃ, tasmiṃ āgame juṇhe.

---

1 Bp. *omits* ca.
2 Bp. vatthu.
3 Bp. etaṃ.
4 Bp. °kitaṃ puggalaṃ.
5 Bp. *adds* pi.
6 Bp. kallaṃ coda°.
7 Bp. *omits this.*
8 Bp. *omits* te.
9 Bp. te hi *for* te.
10 Bp. °vidahanarahitā.
11 Bp. °vidahitā.
12 Bp. anubandhā.

komuḍiyā cātummāsiniyā akāmā pavāretabban ti avassaṃ pavāretabbaṃ, na hi taṃ atikkamitvā pavāretuṃ labbhati. *tehi ce bhikkhave bhikkhūhi pavāriyamāne* 'ti evaṃ cātummāsiniyā pavāriyamāne.

aññataro phāsuvihāro ti taruṇasamatho vā taruṇavipassanā[1] vā paribāhirā bhavissāmā 'ti anibaddharattiṭṭhānadivāṭṭhānādibhedena[2] bhāvanānuyogaṃ sampādetuṃ asakkontā bāhirā bhavissāma. *sabbeh' eva ekajjhaṃ sannipatitabban* ti iminā chandadānaṃ paṭikkhipati. bhinnassa hi saṅghassa samaggakaraṇakāle tiṇavatthārakasamathe imasmiñ ca pavāraṇasaṅgahe 'ti imesu tisu ṭhānesu chandaṃ dātuṃ na vaṭṭati. pavāraṇasaṅgaho ca nām' āyaṃ vissaṭṭhakammaṭṭhānānaṃ thāmagatasamathavipassanānaṃ sotāpannādīnañ ca na dātabbo. taruṇasamathavipassanālabhino pana sabbe vā hontu upaḍḍhā vā ekapuggalo vā ekassa pi vasena dātabbo yeva. dinne pavāraṇasaṅgahe antovassaṃ[3] parihāro 'va hoti, āgantukā tesaṃ senāsanaṃ gahetuṃ na labhanti, tehi pi chinnavassehi na bhavitabbaṃ, pavāretvā pana antarāpi cārikaṃ pakkamituṃ labhantī 'ti dassanatthaṃ, *tehi ce bhikkhave* 'ti ādim āha. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

Pavāraṇākkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Cammakkhandhakaṃ.

Issarādhipaccan[4] ti issarabhāvena ca adhipatibhāvena ca samannāgataṃ. *rajjan* ti rājabhāvaṃ, raññā kattabbakiccaṃ vā. *Soṇo nāma Koliviso*[5] ti ettha Soṇo ti tassa nāmaṃ, Kolivisso[5] ti gottaṃ. *pādatalesu lomānī* 'ti uthosu[6] rattesu pādatalesu sukhumānaṃ[7] añjanavaṇṇāni kammacittakatāni lomāni jātāni honti. so kira pubbe asītisahassānaṃ purisānaṃ jeṭṭhapuriso hutvā tehi saddhiṃ paccekabuddhassa vasanaṭṭhāne paṇṇasālaṃ katvā attano sassirikaṃ uṇṇapāvārakaṃ[8] paccekabuddhassa pādehi akkamanaṭṭhāne pādapuñchanikaṃ katvā ṭhapesi. tasmāsam pana sabbe 'va paccekabuddhaṃ upaṭṭhahiṃsu. ayaṃ tassa ca tesañ ca

---

1 Bp. vipassano.
2 Bp. °bhāvena.
3 Bp. antovasse.
4 Bp. *begins with* Cammakkhandhake.
5 Bp. Koḷivīso.
6 Bp. *omits* ubhosu.
7 Bp. °māni.
8 Bp. °raṇaṃ.

asītigāmikasahassānaṃ[1] pubbapayogo. *gāmikasahassānī*[2] 'ti tesu gāmesu vasantānaṃ kulaputtānaṃ asītisahassāni. *kenacid eva karaṇīyenā* 'ti kenaci karaṇīyena viya. na pan' assa kiñci karaṇīyaṃ atthi aññatra tassa dassanatthāya.[3] rājā kira tāni pi asītikulaputtasahassāni sannipātento[4] evaṃ aparisaṅkanto Soṇo āgamissatī 'ti sannipātāpesi. *diṭṭhadhammike atthe* 'ti Kasivaṇijjādīni[5] dhammena kattabbāni, mātāpitaro dhammena positabbā 'ti evam ādinā nayena idhalokahite atthe anusāsitvā. *so no bhagavā* 'ti so amhākaṃ bhagavā tumhe samparāyike atthe anusāsissatī 'ti attho. *bhagavantaṃ paṭivedemī* 'ti bhagavantaṃ jānāpemi. *pāṭikāya nimmujjitvā* 'ti sopāṇassa heṭṭhā aḍḍhacandapāsāne nimmujjitvā. *yassa dāni bhante bhagavā kālaṃ maññatī* 'ti yassa tesaṃ hitakiriyatthassa bhagavā kālaṃ jānāti. *vihārappacchāyāyan ti* vihārappaccante chāyāyaṃ. *samannāharantī* 'ti pasādavasena punappunaṃ manasikaronti. *bhiyyoso mattāyā* 'ti bhiyyoso mattāya puna visiṭṭhataraṃ dassehī 'ti attho. *antaradhāyatī* 'ti adassanaṃ hoti. *lohitena phuṭṭho* 'ti lohitena makkhito hoti. *gavāghātanan* ti yattha gāvo haññanti, tādiso ti attho. *kusalo*[6] 'ti vīṇāya vādanakusalo. *vīṇāya tantissare* 'ti vīṇāya tantiyā[7] sare. *accāyikā*[8] 'ti atiāyatā kharamucchitā. *saravatī* 'ti sarasampannā. *kammaññā* 'ti kammakkhamā. *atisithilā* 'ti mandamucchitā.[9] *same guṇe patiṭṭhitā* 'ti majjhime sare ṭhapetvā mucchitā. *viriyasamathaṃ*[10] *adhiṭṭhāhī* 'ti viriyasampayuttaṃ samathaṃ[11] adhiṭṭhāhi, viriyasamathena yojehī 'ti attho. *indriyānañ ca samataṃ paṭivijjhā* 'ti saddhādīnaṃ indriyānaṃ samataṃ samabhāvaṃ, tattha saddhaṃ paññāya paññañ ca saddhāya, viriyaṃ samādhinā samādhiñ ca viriyena yojiyamānānaṃ[12] indriyānaṃ samataṃ paṭivijjha. *tattha ca nimittaṃ gaṇhāhī* 'ti tasmiṃ samathe sati, yena ādāse mukhanimittena[13] uppaj-

---

1 Bp. asītiyāgāmi°.
2 Bp. asītiṃ *before* gāmi°.
3 Bp. dassanā.
4 Bp. °pātāpento.
5 Bp. Kasivāṇi°.
6 Bp. kusalatā nāma *for* kusalo 'ti.
7 Bp. tantissare *for* tantiyā sare.
8 Bp. accāyatā.
9 Bp. °mucchanā.
10 Bp. vīriyasamataṃ adhiṭṭhahā.
11 Bp. °yuttaṃ samataṃ.
12 Bp. yojayamāno.
13 Bp. mukhabimben' eva nimittena.

jitabbaṃ, taṃ samathanimittaṃ vipassanānimittaṃ magganimittaṃ phalanimittaṃ[1] gaṇhāhi, nibbattehī 'ti attho. *aññaṃ byākareyyan* ti arahā ahan ti jānāpeyyaṃ. *chaṭṭhānānī* 'ti cha kāraṇāni. *adhimutto hohi* 'ti paṭivijjhitvā paccakkhaṃ katvā ṭhito hoti. *nekkhammādhimutto* ti[2] sabbaṃ arahattavasena vuttaṃ. arahattaṃ hi sabbakilesehi nikkhantattā nekkhammaṃ. pavivittatā[3] *paviveko*, byāpajjhābhāvato[4] *abyāpajjhaṃ*,[5] taṇhāya[6] khayante uppannattā *taṇhakkhayo*,[7] upādānassa khayante uppannattā *upādānakkhayo*, sammohābhāvato[8] *asammoho* 'ti vuccati. *kevalaṃ saddhāmattakan* ti paṭivedharahitaṃ kevalaṃ paṭivedhapaññāya asammissaṃ saddhāmattakaṃ. *paṭicayan* ti punappunaṃ karaṇena vuḍḍhiṃ.[9] *vītarāgattā* maggapaṭivedhena rāgassa vigatattā yeva nekkhammasaṅkhātaṃ arahattaṃ paṭivijjhitvā ṭhito hoti. phalasamāpattivihārena[10] viharati, tan ninnamānaso yeva hotī 'ti attho. sesapadesu pi es' eva nayo. *lābhasakkārasilokan* ti catupaccayalābhañ ca tesaṃ yeva sukatabhāvañ ca vaṇṇabhaṇanañ ca. *nikāmayamāno* 'ti icchayamāno patthayamāno. *pavivekādhimutto* ti paviveke[11] adhimutto ahan ti evaṃ arahattaṃ byākarotī 'ti attho. *sīlabbataparāmāsan* ti sīlañ ca vatañ ca parāmasitvā gahitaṃ gahaṇamattaṃ. *sārato paccāgacchanto* ti sārabhāvena jānanto. *abyāpajjhādhimutto*[12] ti abyāpajjhaṃ[13] arahattaṃ byākaroti 'ti attho. iminā[14] nayena sabbavāresu attho veditabbo. *bhusā* 'ti balavanto. *n' ev' assa cittaṃ pariyādayantī*[15] 'ti etassa khīṇāsavassa cittaṃ gahetvā ṭhātuṃ na sakkonti. *amissīkatan* ti amissakataṃ kilesehi[16] ārammaṇāni[17] saddhiṃ cittaṃ missaṃ karonti, tesaṃ abhāvā amissīkataṃ. *ṭhitan* ti patiṭṭhitaṃ. *āneñjappattan* ti acalanappattaṃ. *vayañcas-*

---

1 Bp. °ttañ ca.
2 Bp. *adds* ādi.
3 Bp. teh' eva pavivittattā.
4 Bp. byāpajjā°.
5 Bp. °pajjaṃ.
6 Bp. taṇhākkhayante.
7 Bp. taṇhākkhayo.
8 Bp. °vayo.
9 Bp. vuḍḍhi.
10 Bp. °vihāreneva.
11 Bp. viveke.
12 Bp. °pajjādhi°.
13 Bp. abyāpajjhaṃ.
14 Bp. *adds* 'va.
15 Bp. °yādiyanti.
16 Bp. kilesāhi.
17 Bp. °ṇena.

sānupassatī 'ti tassa cittassa uppādam pi vayam pi passati. *nekkhammaṃ adhimuttassā* 'ti arahattaṃ paṭivijjhitvā ṭhitassa. sesapadehi pi arahattam eva kathitaṃ. *upādānakkhayassā* 'ti upayogatthe sāmīvacanaṃ.[1] *asammohañ ca cetaso* ti cittassa ca asammoho[2] adhimutto.[3] *disvā āyatanuppādan* ti āyatanānaṃ uppādañ ca vayañ ca disvā. *sammā cittaṃ vimuccatī* 'ti sammā hetunā nayena imāya vipassanāya paṭipattiyā phalasamāpattivasena cittaṃ vimuccati, nibbānārammaṇe adhimuccati. *santacittassā* 'ti nibbutacittassa. *tādino* ti iṭṭhāniṭṭhesu[4] anunayapaṭighehi akampitattā[5] tādino. *aññaṃ*[6] *byākarontī* 'ti arahattaṃ byākaronti. *attho ca vutto* ti yena arahā 'ti ñāyati, so attho ca[7] vutto. suttattho pana suttantavaṇṇanāto yeva gahetabbo. *attā ca anupanīto* ti ahaṃ arahā 'ti evaṃ byañjanavasena attā ca[7] na upanīto. *atha ca panidh' ekacce moghapurisā* 'ti aññe pana tucchapurisā hasamānā viya asantam eva aññaṃ vacanamattena santaṃ katvā byākaronti. *ekapalāsikan* ti ekapaṭalaṃ. *asītisakatavāhe* 'ti ettha dve sakaṭabhārā eko vāho ti veditabbā. *sattahatthikañ ca anīkan* ti ettha cha hatthiniyo eko ca hatthī 'ti idam ekaṃ anīkaṃ, īdisāni sattaṃ anīkāni sattahatthikaṃ anīkaṃ nāma. *diguṇā* 'ti dvipaṭalā. *tiguṇā* 'ti tipatalā. *gaṇaṅgaṇupāhaṇā*[8] 'ti catupaṭalato paṭṭhāya vuccati.

sabbanīlakā[9] 'ti sabbā 'va nīlakā.[10] es' eva[11] nayo sabbapītakādīsu[12] pi. tattha ca *nīlakā*[10] ummārapupphavaṇṇā hoti, *pītakā*[10] kaṇṇikārapupphavaṇṇā,[13] *lohitikā* jayakusumapupphavaṇṇā,[14] *mañjeṭṭhikā*[15] mañjeṭṭhakavaṇṇā[16] eva, *kaṇhā* aḷāriṭṭhikavaṇṇā,[17] *mahāraṅgarattā* satapadīpiṭṭhivaṇṇā,[18] *mahānāmarattā* sambhinnavaṇṇā hoti paṇḍupalāsavaṇṇā, Kurundiyam

---

1 Bp. sāmi°.
2 Bp. °mohaṃ.
3 Bp. °muttassa.
4 Bp. °niṭṭhe.
5 Bp. anappiyattā akampiyattā ca ṭādī *for* akampitattā tādino.
6 Bp. *inserts* tassa dādino *before this*.
7 Bp. *omits* ca.
8 Bp. guṇaṅguṇūpahaṇā.
9 Bp. sabbanīlikā.
10 Bp. nīlikā.
11 Bp. esa *for* es' eva.
12 Bp. °pītikādīsu.
13 Bp. kaṇikā°.
14 Bp. jayasuma°.
15 Bp. mañjaṭṭhikā.
16 Bp. mañjaṭṭhivaṇṇā.
17 Bp. addāriṭṭhaka°.
18 Bp. satapadipi°.

pana padumapupphavaṇṇā 'ti vuttaṃ.[1] etāsu yaṃ kañci labhitvā rajanaṃ colakena[2] puñchitvā vaṇṇaṃ bhinditvā dhāretuṃ vaṭṭati. appamattake[3] 'pi bhinne vaṭṭati yeva. *nīlavaddhikā* 'ti yāsaṃ vaddhā yeva nīlā. es' eva[4] nayo sabbattha. etāyo[5] 'pi vaṇṇabhedaṃ katvā dhāretabbā. *khallakabaddhā* 'ti pañhipidhānatthaṃ[6] tale khallakaṃ bandhitvā katā. *pūṭabaddhā*[7] 'ti Yonakaupāhanā vuccati, yāva jaṅghato sabbapādaṃ paṭicchādeti. *pāliguṇthimā* 'ti pāliṃ guṇthitvā katā[8] uparipādamattam eva paṭicchādeti, na jaṅghaṃ. *tūlapuṇṇikā* 'ti tūlapicunā pūretvā katā. *tittirapattilā* 'ti tittirapattasadisā vicittavaddhā.[9] *meṇḍavisāṇavaddhikā*[10] 'ti kaṇṇikaṭṭhāne meṇḍakasiṅgasaṇṭhāne vaddhe[11] yojetvā katā. ajavisāṇavaddhikādīsu[12] pi es' eva nayo. *vicchikāḷikā*[13] 'ti tatth' eva vicchikānaṃ[14] naṅguṭṭhasaṇṭhāne vaddhe[11] yojetvā katā. *morapiñjaparisibbitā*[15] 'ti talesu vā vaddhesu[16] vā morapiñjehi[17] suttakasadisehi parisibbitā. *citrā* 'ti vicitrā. etāsu pi yaṃ kañci[18] labhitvā, sace tāni khallakādīni apanetuṃ[19] sakkā hoti,[20] valañjetabbā.[21] tesu pana sati valañjentassa[22] dukkaṭaṃ. *sīhacammaparikkhaṭā* nāma pariyantesu cīvare anuvātaṃ viya sīhacammaṃ yojetvā katā. *ulūkacammaparikkhaṭā* 'ti pakkhibilālacammaparikkhaṭā.[23] etāsu pi yā kāci[24] taṃ cammaṃ apanetvā dhāretabbā.

omukkan ti paṭimuñcitvā apanītaṃ. *navā* 'ti aparibhuttā. *abhijīvanikassā* 'ti yena sippena abhijīvanti jīvitaṃ kappenti, tassa kāraṇā 'ti attho. *idha kho taṃ bhikkhave* ti ettha tan ti nipātamattaṃ, idha kho bhikkhave

---

1 Bp. vuttā.
2 Bp. coḷakena.
3 Bp. °ttakena.
4 Bp. esa *for* es' eva.
5 Bp. etā.
6 Bp. paṇhi°.
7 Bp. puṭa°.
8 Bp. *inserts* yā.
9 Bp. vicittabaddhā.
10 Bp. °sāṇabaddhikā.
11 Bp. baddhe.
12 Bp. °baddhi° *for* °vaddhi°.
13 Bp. pi *for* 'ti.
14 Bp. vicchika.
15 Bp. °piñcha°.
16 Bp. baddhesu.
17 Bp. °piñchehi.
18 Bp. kiñci.
19 Bp. apanetvā.
20 Bp. honti valañjituṃ *for* hoti.
21 Bp. valañjetabbā.
22 Bp. valañja°.
23 Bp. °bīḷa°.
24 Bp. *adds* labhitvā *after* kāci.

sobheyyā[1] 'ti attho. *yaṃ tumhe* 'ti ye tumhe. atha vā yadi tumhe 'ti vuttaṃ hoti. yadi saddassa hi atthe yaṃ[2] nipāto. *ācariyesū* 'ti ādimhi, pabbajjācariyo upasampadācariyo nissayācariyo uddesācariyo ti ime cattāro 'pi idha ācariyā eva, avassikassa chabbasso ācariyamatto, so hi catuvassakāle taṃ nissāya vacchati, evaṃ ekavassassa sattavasso duvassassa aṭṭhavasso tivassassa navavasso catuvassassa dasavasso 'ti[3] ime 'pi ācariyamattā eva, upajjhāyassa sanditthasambhattā pana sahāyakā[4] bhikkhū, ye vā pana keci dasahi vassehi mahantatarā, te sabbe 'pi upajjhāyamattā nāma, ettakesu bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamantesu saupāhanassa caṅkamato āpatti. *pādakhīlābādho* nāma, pādato khilasadisaṃ maṃsaṃ nikkhantaṃ hoti.

tiṇapādukā 'ti yena kenaci tiṇena katā[5] pādukā. *hintālapādukā* 'ti khajjūripattehi[6] katapādukā, hintālapattehi pi na vaṭṭati yeva. *kamalapādukā* 'ti kamalavaṇṇaṃ[7] nāma tiṇaṃ[8] atthi, tena katapādukā usīrapādukā 'ti pi vadanti. *kambalapādukā* 'ti uṇṇāhi katapādukā. *asaṅkamanīyāyo*[9] 'ti bhūmiyaṃ suppatiṭṭhitā niccalā asaṃhāriyā.

aṅgajātaṃ chupantī 'ti aṅgajāten' eva aṅgajātaṃ chupanti. *ogāhetvā mārenti* 'ti antoudake daḷhaṃ gahetvā mārenti. *itthīyuttenā* 'ti dhenuyuttena. *purisantarenā* 'ti purisasārathinā. *purisayuttenā* 'ti goṇayuttena. *itthantarenā* 'ti itthīsārathinā. *Gaṅgā-Mahiyāyā* 'ti Gaṅgā-Mahikīḷikā.[10] *purisayuttaṃ hatthavaṭṭakan* ti ettha purisayuttaṃ itthīsārathi vā hotu purisasārathi vā, vaṭṭati. hatthavaṭṭakam pana itthiyo vā vaṭṭentu purisā vā vaṭṭati yeva. *yānugghātenā* 'ti yānapaṭighaṃsassa[11] sabbo kāyo calati, tappaccayā rujjati.[12] *sivikan* ti piṭakasivikaṃ.[13] *pāṭaṅkin*[14] ti vaṃse laggetvā kataṃ paṭapoṭṭalikaṃ.[15]

---

1 Bp. sobheyyāthā.
2 Bp. ayaṃ.
3 Bp. *omits* 'ti.
4 Bp. sahāya.
5 Bp. kata.
6 Bp. khajjūrī°.
7 Bp. kamalatiṇaṃ.
8 Bp. *omits* tiṇaṃ.
9 Bp. °nīyā.
10 Bp. °kīḷikāya.
11 Bp. yānaṃ abhirūhantassa.
12 Bp. *omits* rujjati.
13 Bp. pīṭhskasivikaṃ.
14 Bp. pāṭaṅkī.
15 Bp. °paṭalikaṃ.

uccāsayanamahāsayanā[1] 'ti ettha uccāsayanan ti pamāṇātikkantaṃ mañcaṃ, mahāsayanan ti akappiyapaccattharaṇaṃ.[2] āsandiādīsu[3] *āsandī* 'ti pamāṇātikkantāsanaṃ. *pallaṅko* ti pādesu vā[4] vāḷarūpāni ṭhapetvā kato. *goṇako* ti dīghalomako mahākojavo. caturaṅgulādhikāni kira tassa lomāni. *cittako*[5] ti vāḷacittauṇṇāmayattharako.[6] *paṭikā* 'ti uṇṇamayo setattharako.[7] *paṭalikā* 'ti ghanapupphako uṇṇāmayattharako,[8] Yonaka-Damiḷa-paṭo[9] ti vuccati. *tūlikā* 'ti pakatitūlikā yeva. *vikatikā* 'ti sīhabyagghādirūpavicitto[10] uṇṇāmayattharako.[11] *uddhalomī*[12] 'ti ekato uggatalomaṃ uṇṇāmayattharaṇaṃ, uddhaṃlomī[13] 'ti pi pāṭho. *ekantalomī* 'ti ubhato uggatalomaṃ uṇṇāmayattharaṇaṃ. *kaṭissan*[14] ti ratanaparisibbitaṃ koseyyakaṭissamayaṃ[15] paccattharaṇaṃ. *koseyyan* ti ratanaparisibbitaṃ koseyyasuttamayaṃ[16] paccattharaṇaṃ. suddhakoseyyaṃ pana vaṭṭati. *kuttakan* ti soḷasannaṃ nāṭakitthīnaṃ ṭhatvā naccayoggaṃ[17] uṇṇāmayapaccattharaṇaṃ.[18] *hatthattharaassatthará*[19] hatthīassapiṭṭhīsu attharakā[20] eva. *rathatthare* 'pi es' eva nayo. *ajinappaveṇī*[21] 'ti ajinacammehi mañcappamāṇena sibbitvā katā paveṇi.[22] *kadalimigapavarapaccattharaṇan*[23] ti kadalimigacamman nāma atthi, tena kataṃ pavarapaccattharaṇaṃ. uttamapaccattharaṇan ti attho. taṃ kira setavatthassa upari kadalimigacammaṃ pattharitvā sibbetvā[24] karonti. *sauttaracchadan* ti saha uttaracchadena[25] uparibaddhena[26]

---

1 Bp. °yanīni.
2 Bp. akappiyatthāraṇakaṃ.
3 Bp. āsandīādīsu.
4 Bp. *omits* vā.
5 Bp. cittakā.
6 Bp. vānacitrauṇṇāmayattheraṇo.
7 Bp. °raṇo.
8 Bp. °mayalohittharaṇo.
9 Bp. yo āmalakapaṭṭo ti pi vuccati *for* 'Yonaka-Damiḷa-paṭo ti vuccati.'
10 Bp. °citro.
11 Bp. °ttharaṇo.
12 Bp. uddalomī.
13 Bp. uddhalomī.
14 Bp. kaṭṭissan.
15 Bp. °kaṭṭissamayaṃ.
16 Bp. kosiya°.
17 Bp. naccanayoggaṃ.
18 Bp. °mayaattharaṇaṃ.
19 Bp. *adds* 'ti.
20 Bp. attharaṇakāattharaṇā.
21 Bp. ajīna°.
22 Bp. paveṇī.
23 Bp. kadalī *for* kadali, *sic passim.*
24 Bp. sibbitvā.
25 Bp. °danena.
26 Bp. °bandhena.

rattavitānena saddhin ti attho. setavitānam pi heṭṭhā akappiyapaccattharaṇe sati na vaṭṭati, asati pana vaṭṭati. *ubhañtolohitakupadhānan*[1] ti sīsupadhānañ[2] ca pādupadhānañ[3] cā 'ti mañcassa ubhato lohitakupadhānaṃ, etaṃ na vaṭṭati.[4] yam pana ekam eva upadhānaṃ ubhosu passesu rattaṃ vā hotu[5] padumavaṇṇaṃ vā cittaṃ vā, sace pamāṇayuttaṃ, vaṭṭati. mahāupaddhānaṃ pana paṭikkhittaṃ. *dīpicchāpo* ti dīpipotako. *ogupphiyanti* 'ti bhittidaṇḍakādīsu veṭhetvā bandhanti. *abhinisīditun* ti abhinissāya nisīdituṃ.[6] *gilānena bhikkhunā saupāhanenā* 'ti ettha gilāno nāma yo na sakkoti anupāhano gāmaṃ pavisituṃ.

Kuraraghare[7] 'ti evaṃ nāmake nagare. eten' assa gocaragāmo vutto. *Papāte*[8] *pabbate* 'ti Papātanāmake[9] pabbate. eten' assa nivāsanaṭṭhānaṃ vuttaṃ. *Soṇo* ti tassa nāmaṃ. koṭiagghanakam pana kaṇṇapilandhanakaṃ[10] dhāreti, tasmā *Kuṭikaṇṇo* ti vuccati. koṭikaṇṇo ti attho.[11] *ekaseyyan* ti ekakassa[12] seyyaṃ anuyuñjakālayuttan[13] ti[14] attho. *pāsādikan* ti pāsādajanakaṃ.[15] *pasādanīyan* ti idaṃ tass' eva atthavevacanaṃ. *uttamadamathasamathan* ti uttamaṃ damathañ ca samathañ ca paññañ ca samādhiñ ca, kāyupasamañ[16] ca cittupasamañ[17] cā 'ti pi attho. *dantan* ti sabbesaṃ visūkāyikavipphanditānaṃ[18] upacchinnattā dantaṃ, khīṇakilesan ti attho. *guttan* ti saṃvaraguttiyā guttaṃ. *yatindriyan* ti jitindriyaṃ.[19] *nāgan* ti āguvirahitaṃ, kilesavirahitan ti attho. *tiṇṇaṃ me vassānaṃ accayenā* 'ti mama pabbajjādivasato paṭṭhāya tiṇṇaṃ vassānaṃ accayena. *upasampadaṃ alatthan* ti ahaṃ upasampadaṃ

---

1 Bp. °kūpa°. 2 Bp. sīsūpa°. 3 Bp. pādūpa°.
4 Bp. kappati. 5 Bp. hoti.
6 Bp. *inserts* 'apassayaṃ katvā nisī litun ti attho.'
7 Bp. Kurura°. 8 Bp. Papatake.
9 Bp. Papata°. 10 Bp. °piḷandha°.
11 Bp. pāṭho *for* attho. 12 Bp. ekassa.
13 Bp. kālayuttan.
14 Bp. *inserts* 'uposathakālayuttaṃ uposathakālan ti,' *after* ti.
15 Bp. pasāda°. 16 Bp. kāyū°.
17 Bp. cittū°. 18 Bp. visu°.
19 Bp. vīriyindriyaṃ.

labhiṃ.[1] *kaṇhuttarā* 'ti kaṇhamattikuttarā, uparivaḍḍhitakaṇhamattikā 'ti attho. *gokaṇṭakahatā* 'ti gunnaṃ khurehi akkantabhūmito samuṭṭhitehi gokaṇṭakehi upahatā. te kira gokaṇṭake ekapaṭalikā upāhanā rakkhituṃ na sakkonti, evaṃ kharā honti. *eragu moragu majjāru jantū* 'ti imā catasso 'pi tiṇajātiyo, etehi kaṭasārake ca taṭṭikāyo ca karonti. tattha *eragū* 'ti erakatiṇaṃ, taṃ oḷārikaṃ, moragutiṇaṃ tambasīsaṃ sukhumaṃ[2] mudukaṃ sukhasamphassaṃ, tena katā[3] taṭṭikā nipajjitvā vuṭṭhitamatte puna uddhumānā[4] hutvā tiṭṭhati, majjāvunā sāṭake 'pi karonti, jantussa maṇisadiso vaṇṇo hoti. *senāsanaṃ paññāpesī* 'ti bhisiṃ vā kaṭasārakaṃ vā paññāpesi.[5] paññāpetvā ca pana Soṇassa ārocesi,[6] āvuso satthā tayā saddhiṃ ekāvāse vasitukāmo, gandhakuṭiyaṃ yeva te senāsanaṃ paññattan ti.[7] (*paṭibhātu taṃ bhikkhu dhammo bhāsitun* ti paṭibhāṇasaṅkhātassa ñāṇassa bhāsituṃ abhimukho hotu. *Aṭṭhakavaggikānī* 'ti tāni akāsi. *vissaṭṭhāyā* 'ti vissaṭṭhakkharāya. *anelagalāyā* 'ti elakabhāvo na hoti. *ariyo na ramati pāpe, pāpe na ramati sucī* 'ti yo hi kāyavācāmanosoceyyena samannāgato, so pāpe na ramati, tasmā ariyo 'pi pāpe na ramati 'ti visesadassanatthaṃ pāpe na ramati sucī 'ti vuttaṃ.) *ayaṃ khv assa kālo* ti ayaṃ kho kālo bhaveyya. *paridassī* 'ti paridassesi. idañcidañ ca vadeyyāsī 'ti yaṃ me upajjhāyo jānāpesi, tassa ayaṃ kālo bhaveyya, handa dāni ārocemi taṃ sāsanan ti ayam ettha adhippāyo. *vinayadharapañcamenā* 'ti anussāvanakaācariyapañcamena.[8] *anujānāmi bhikkhave sabbapaccantimesu janapadesu gaṇaṅgaṇupāhanan*[9] ti ettha manussacammaṃ ṭhapetvā yena kenaci cammena upāhanā vaṭṭati. upāhanakosakasatthakosakakuñcikakosakesu pi es' eva nayo. *cammāni attharaṇānī* 'ti ettha pana yaṃ kiñci eḷakacammañ ca ajacammañ ca attharitvā nipajjituṃ vā nisīdituṃ vā vaṭṭati. migacamme eṇimigo[10] vātamigo pasadamigo kuruṅgamigo[11] migamātuko

[1] Bp. alabhiṃ. [2] Bp. *omits this.* [3] Bp. kata.
[4] Bp. °mātā. [5] Bp. paññapesi.
[6] Bp. āroceti. [7] Bp. *omits following eight lines* (*to* vuttaṃ).
[8] Bp. anusāvanaācariya°. [9] Bp. guṇaṅguṇūpāhanan.
[10] Bp. eṇimigo. [11] Bp. kuraṅga°.

rohitamigo ti etesaṃ yeva cammāni vaṭṭanti, aññesaṃ pana na[1] vaṭṭati.

makkaṭo kāḷasīho ca sarabho kadalīmigo,
ye ca vāḷamigā keci tesaṃ cammaṃ na vaṭṭati.

tattha vāḷamigā 'ti sīhabyagghadīpiacchataracchā.[2] na kevalañ ca ete yeva, yesaṃ pana cammaṃ na[3] vaṭṭatī 'ti vuttaṃ, te ṭhapetvā avasesā antamaso gomahisasasaviḷārādayo[4] 'pi, sabbe imasmiṃ atthe vāḷamigā tv' eva veditabbā. etesañ hi sabbesaṃ cammaṃ na vaṭṭati. *na tāva taṃ gaṇanūpagaṃ, yāva na hatthaṃ gacchatī* 'ti, yāva āharitvā vā na dinnaṃ, tumhākaṃ bhante cīvaraṃ uppannan ti pahiṇitvā vā n' ārocitaṃ, tāva gaṇanaṃ na upeti,[5] anadhiṭṭhitaṃ vaṭṭati, adhiṭṭhātabbagahaṇaṃ[6] na upeti 'ti attho. yadā pan' ānetvā vā dinnaṃ hoti, pahiṇitvā[7] vā ārocitaṃ, uppannan ti vā sutaṃ, tato paṭṭhāya dasāham eva parihāraṃ labhatī 'ti.

Cammakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Bhesajjakkhandhakavaṇṇanā.

Bhesajjakkhandhake *sāradikena ābādhenā* 'ti saradakāle uppannena pittābādhena. tasmiṃ hi kāle vassodakena pi tementi kaddamam pi maddanti, antarantarā ātapo pi kharo hoti, tena tesaṃ pittaṃ koṭṭhabbhantaragataṃ hoti. *āhāratthañ ca phareyyā* 'ti āhāratthaṃ sādheyya. *nacchādentī* 'ti na jīranti,[8] na vātarogaṃ paṭippassambhetuṃ sakkonti. *sinesikānī*[9] 'ti siniddhāni. *bhattacchādakenā*[10] 'ti bhattassa[11] anārocakena. *kāle paṭiggahitan* ti ādīsu majjhantike[12] avītivatte paṭiggahetvā pacitvā parissāvetvā[13] 'ti attho.

---

[1] Bp. *omits* na vaṭṭati. [2] Bp. *omits* dīpi. [3] Bp. *omits* na.
[4] Bp. gomahiṃ sasasabiḷā°. [5] Bp. *inserts* sace *before* anadhi°.
[6] Bp. adhiṭṭhañ ca gaṇanam.
[7] Bp. *omits* 'pahiṇitvā vā ārocitaṃ.'
[8] Bp. jiranti. [9] B² sene°; Bp. senesitānī.
[10] B²Bp. °cehandakenā.
[11] B²Bp. bhattaṃ arocikena, *and inserts* 'acchavasanti ādīsu nissaggiyavaṇṇanāyaṃ vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo.'
[12] Bp. majjanhike. [13] B²Bp. cā 'ti.

telaparibhogena paribhuñjitun ti sattāhakālikatelaparibhogena paribhuñjituṃ.[1] *vacatthan* ti sesavacaṃ.[2] *nisadaṃ nisadapotan*[3] ti piṃsanasilā[4] ca piṃsanapotako[5] ca. *paggavan*[6] ti latājāti. *nattamālan*[7] ti karañjaṃ.[8] *acchavasan*[9] ti ādīsu nissaggiyavaṇṇanāyaṃ vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. mūlabhesajjādivinicchayo[10] 'pi Khuddakavaṇṇanāyaṃ vutto yeva, tasmā idha yaṃ yaṃ pubbe avuttaṃ, taṃ tad eva vaṇṇayissāma. hiṅguhingujatu hiṅgusipāṭikā hiṅgujātiyo yeva, takatakapattitakapaṇṇiyo lākhājātiyo yeva.[11] *sāmuddikā*[12] 'ti samuddatīre vālukā viya santiṭṭhati. *kāḷaloṇan*[13] ti pakatiloṇaṃ. *sindhavan* ti setavaṇṇaṃ pabbate uṭṭhahati. *ubbhidan*[14] ti bhūmito aṅkuraṃ uṭṭhahati. *bilan* ti sabbasambhārehi[15] saddhim pacitaṃ, taṃ rattavaṇṇaṃ. *kāyo vā duggandho* 'ti kassaci assādīnaṃ viya kāyagandho hoti, tassāpi sirīsakosambādicuṇṇāni[16] vā gandhacuṇṇāni vā sabbāni vaṭṭanti. *chakanan*[17] ti gomayaṃ. *rajananipakkan* ti rajanakasaṭaṃ. pākatikacuṇṇam pi koṭṭetvā udakena temetvā nhāyituṃ vaṭṭati. etam pi rajananipakkasaṅkham[18] eva gacchati. āmakamaṃsañ ca khādi āmakalohitañ ca pivīti, na taṃ bhikkhu khādi na pivi, amanusso khāditvā ca pivitvā ca pakkanto, tena vuttaṃ *tassa so amanussikābādho paṭippassambhī* 'ti. *añjanan* ti sabbasaṅgāhikavacanam etaṃ. *kāḷañjanan* ti ekā añjanajāti sabbasambhārapakkaṃ[19] vā. *rasañjanan* ti nānāsambhārehi kataṃ. *sotañ-*

---

[1] B²Bp. *insert here* 'mūlabhesajjādi nivicchayo pi khuddakavaṇṇanāyaṃ vutto eva, tasmā idha yaṃ yaṃ pubbe avuttaṃ taṃ tad eva vaṇṇayissāma.'

[2] B²Bp. setavacaṃ.

[3] B² °podaṇ.

[4] Bp. pisana°.

[5] B²Bp. pisanapoto.

[6] B² paggavakasāvan ti; Bp. phaggavan.

[7] B² °mālakasāvan.

[8] B²Bp. karañcaṃ.

[9] B²Bp. *omit the following eight words.*

[10] B²Bp. *omit the following fifteen words, which are inserted before in these two texts.*

[11] B²Bp. *omit* yeva.

[12] Bp. sāmuddan.

[13] B² kālaloṇan.

[14] B² ubbhiran.

[15] B²Bp. dabbā°.

[16] B²Bp. °kosumbā°.

[17] B²Bp. chakaṇan.

[18] Bp. °saṅkhepaṃ.

[19] B²Bp. *omit this and next* vā.

janan ti nadīsotādīsu uppajjanakaaññanaṃ.[1] *geruko* nāma suvaṇṇageruko. *kapillan*[2] ti dīpasikhāto[3] gahitam asi. *candanan* ti lohitacandanādikaṃ yaṃ kiñci. tagarādīni[4] pākatāni. aññāni pi nīluppalādīni vaṭṭanti yeva. *añjanupapiṃsanehī*[5] 'ti añjanena saddhiṃ ekato piṃsitabbehi.[6] na hi kiñci añjanupapiṃsanaṃ[7] na vaṭṭati. *aṭṭhimayan* ti manussaṭṭhiṃ ṭhapetvā avasesaṃ aṭṭhimayaṃ. *dantamayan* ti hatthidantādi sabbaṃ dantamayaṃ. visāṇamaye 'pi akappiyaṃ nāma n'_atthi, naḷamayaādayo ekantakappiyā yeva. *salākodhāniyan*[8] ti yattha salākaṃ odahanti, taṃ susiradaṇḍakaṃ vā thavikaṃ vā anujānāmī 'ti attho. *aṃsavaddhako*[9] ti añjanatthavikāya[10] aṃsavaddhako.[9] *yamakaṃ*[11] *natthukaraṇin* ti samasotādi dvīhi pi[12] nāḷikāhi ekaṃ natthukaraṇiṃ. *anujānāmi bhikkhave telapākan* ti yaṃ kiñci bhesajjaṃ pakkhipituṃ[13] sabbaṃ anuññātam eva hoti. *atipakkhittamajjānī*[14] 'ti ativiya khittamajjāni, bahuṃ majjaṃ pakkhipitvā yojitānī 'ti attho. *aṅgavāto* ti aṅgamaṅgesu[15] vāto. *sambhārasedan* ti nānāvidhapaṇṇabhaṅgasedaṃ. *mahāsedan* ti[16] porisappamāṇaṃ āvāṭaṃ aṅgārānaṃ pūretva paṃsuvālikādīhi pidahitvā tattha nānāvidhāni vātaharaṇapaṇṇāni santharitvā telamakkhitena gattena tattha nipajjitvā samparivattanena[17] sarīraṃ sedetuṃ anujānāmī 'ti attho. *bhaṅgodakan* ti nānāpaṇṇabhaṅgehi[18] kuṭṭhitaṃ[19] udakaṃ. tehi paṇṇehi ca udakena ca siñcitvā[20] siñcitvā sedetabbo. *udakoṭṭhakan* ti udakakoṭṭhakaṃ.[21] pāṭiṃ vā doṇiṃ vā uṇhodakassa pūretvā tattha pavisitvā sedakammakaraṇaṃ anujānāmī 'ti attho. *pabbavāto hotī* 'ti pabbe pabbe vāto vijjhati. *lohitaṃ mocetun* ti satthakena lohi-

---

1 Bp. °kaṁ añjanaṃ.
2 Bp. kapallan.
3 B²Bp. °khato.
4 B²Bp. tagga°.
5 B²Bp. añjanūpapisanehī.
6 Bp. pisitabbehi.
7 B²Bp. añjanūpapisanaṃ.
8 B²Bp. salākaṭṭhāniyan.
9 Bp. saṃbaddhako.
10 Bp. añjanittha°.
11 Bp. yamaka.
12 Bp. pana *for* pi.
13 Bp. pakkhipantaṃ.
14 B²Bp. atikkhitta°.
15 B²Bp. hatthapāde *for this*.
16 B²Bp. *insert* mahantaṃ sedaṃ.
17 B²Bp. °vattantena.
18 B²Bp. °bhaṅga.
19 B² kudhitaṃ.
20 B² °cetvā.
21 B² °koṭṭha cāṭiṃ; Bp. °koṭṭhe cāṭiṃ.

taṃ mocetuṃ. *majjaṃ*[1] *abhisaṅkharitun* ti yena phālitapādā pākatikā honti, taṃ nāḷikerādīsu nānābhesajjāni pakkhipitvā majjaṃ[1] abhisaṅkharituṃ, pādānaṃ sappāyabhesajjaṃ pacitun ti attho. *tilakakkena attho* ti piṭṭhehi tilehi attho. *kabaḷikan* ti vaṇamukhe sattupiṇḍaṃ pakkhipituṃ. *sāsapakuḍḍenā*[2] 'ti sāsapapiṭṭhena. *vaḍḍhamaṃsan* ti adhikamaṃsaṃ āṇi[3] viya uṭṭhahati.[4] *vikāsikan* ti telarundhanapilotikaṃ.[5] *sabbaṃ vaṇapaṭikamman*[6] ti yaṃ kiñci vaṇapaṭikammaṃ[6] nāma atthi, sabbaṃ anujānāmī 'ti attho. *sāmaṃ*[7] *gahetvā* 'ti idaṃ na kevalaṃ sappadaṭṭhass'[8] eva, aññasmiṃ pi daṭṭhavise sati sāmaṃ gahetvā paribhuñjitabbaṃ, aññesu pana kāraṇesu paṭiggahitam eva vaṭṭati. *na*[8] *paṭiggāhāpetabbo* ti sace bhūmipatto, paṭiggahetabbo appattam pana sayaṃ[9] gahetuṃ vaṭṭati. *gharadinnakābādho* ti vasikaraṇapānakasamuṭṭhitarogo.[10] *sītālolin*[11] ti naṅgalena kasantassa phāle laggamattikaṃ udakena āloletvā[12] pāyetuṃ anujānāmī 'ti attho. *duṭṭhagahaṇiko* 'ti vipannagahaṇiko.[13] kicchena uccāro nikkhamatī 'ti attho. *āmisakhāran* ti sukkhodanaṃ jhāpetvā tāya chārikāya paggharitakhārodakaṃ.[14] *muttaharīṭakan* ti gomuttaparibhāvitaṃ harīṭakaṃ. *abhisannakāyo* ti ussannadosakāyo. *acchakañjikan*[15] ti taṇḍulakamandā.[16] *akaṭayūsan* ti asiniddho muggapacitapāniyo.[17] *kaṭākaṭan* ti so 'va thokaṃ[18] siniddho. *paṭicchādanīyenā* 'ti maṃsarasena. *sace bhikkhave pakkāpi muggā jāyantī* 'ti pakkā muggā sace 'pi jāyanti, yathāsukhaṃ paribhuñjitabbā, pakkattā hi te kappiyā eva. *anto-*

---

[1] Bp. pajjaṃ.
[2] B² °kuṭṭena.
[3] Bp. āṇi.
[4] B²Bp. *insert here* 'loṇasakkharikāya chinditun ti khurena chinditun.'
[5] B² °ruddhana°.
[6] B² °parika°.
[7] B²Bp. *add* yeva.
[8] B² sabbada°; B²Bp. kato puna paṭiggahetabbo.
[9] Bp. *omits* sayaṃ.
[10] Bp. vasī°.
[11] Bp. sītaloḷin.
[12] Bp. āloḷetvā.
[13] B² vippa°.
[14] B²Bp. °ritaṃ khārodokaṃ.
[15] B² acchakiñjikan; Bp. °yan.
[16] B² °kamatto; Bp. taṇḍulodakamattā.
[17] Bp. °nīyo.
[18] Bp. dhota *for* thokaṃ.

vutthan ti akappiyakuṭiyaṃ vutthaṃ. *sāmaṃ pakkan* ti ettha yaṃ kiñci āmisaṃ bhikkhunā[1] pacituṃ na vaṭṭati, pakkam[2] eva pacituṃ vaṭṭati. sace 'pi 'ssa uṇhayāguyā gulasipaṇṇāni[3] vā siṅgaveraṃ[4] vā loṇaṃ vā pakkhipanti, tam pi cāletuṃ na vaṭṭati, yāguṃ nibbāpemī 'ti pana cāletuṃ vaṭṭati, uttaṇḍulabhattaṃ labhitvāpi pidahituṃ na vaṭṭati. sace pana manussā pidahitvā 'va denti, vaṭṭati, bhattaṃ vā mā nibbāyatū 'ti pidahituṃ vaṭṭati. khīratakkādīsu pana sakiṃ kuṭṭhitesu[5] aggim kātuṃ[6] vaṭṭati puna pākassa anuññātabbā. *ukkapiṇḍakāpi*[7] *khādantī* 'ti biḷāramūsikāgodhamaṅgusā[8] khādanti. *damakā* 'ti vighāsādā. *tato nīhaṭan*[9] ti yattha nimantitā bhuñjanti, tato nīhaṭaṃ.[9] *vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhan* ti vane c' eva paduminigacche[10] ca jātaṃ. *abījan* ti taruṇaṃ[11] yassa bījaṃ na aṅkuraṃ janeti. *nibbaṭabījan*[12] ti bījaṃ *nibbaṭetvā*[13] apanetvā paribhuñjitabbaṃ[14] ambapanasādiphalaṃ.[15]

duropayo[16] *vaṇo* ti dukkhena rūhati, dukkhena pākatiko hotī 'ti attho. *dupparihāraṃ satthan* ti sambādhe dukkhena satthaṃ pahareyya.[17] *satthakammaṃ vā vatthikammaṃ vā* 'ti yathā paricchinne okāse yena kenaci satthena vā sūciyā vā kaṇṭakena[18] vā santikāya[19] vā pāsāṇasakalikāya[20] vā nakhena vā chindanaṃ vā phālanaṃ[21] vā vijjhanaṃ vā lekhanaṃ vā na kātabbaṃ, sabbaṃ h' etaṃ satthakammam eva hoti. yena kenaci pana cammena vā vatthena vā vatthipīḷanam pi[22] na kātabbaṃ, sabbaṃ h' etaṃ vatthikammam eva hoti. ettha ca *sambādhassa samantā*[23] *dvaṅgulā* 'ti idaṃ satthakammam eva[24] sandhāya vuttaṃ. vatthikammam pana

---

[1] B²Bp. bhikkhuno. [2] B²Bp. *omit* kakkam eva pacituṃ vaṭṭati.
[3] B²Bp. sulasi°. [4] B²Bp. siṅgiveraṃ.
[5] B² kudhitesu; Bp. kuthitesu. [6] B²Bp. dātuṃ.
[7] B²Bp. °piṇḍikā. [8] B²Bp. °mūsikagodhamaṅgusā.
[9] Bp. nihatan. [10] Bp. °nīgacche.
[11] B²Bp. taruṇaphalaṃ. [12] Bp. nippaṭṭatījan.
[13] Bp. nippaṭṭetvā. [14] B²Bp. paribhujjitabbakaṃ.
[15] B²Bp. °sādi. [16] B² dūro°.
[17] B² parihareyyā 'ti; Bp. parihareyya.
[18] B² kaṇḍakena. [19] B²Bp. sattikāya.
[20] Bp. °sakkhali°. [21] B² phāḷanaṃ.
[22] B²Bp. *omit* pi. [23] B²Bp. sāmantā. [24] B²Bp. yeva.

sambādhe yeva paṭikkhittaṃ. tattha pana khāraṃ vā dātuṃ[1] yena kenaci rajjukena vā bandhituṃ vaṭṭati. yadi tena chijjati, succhinnaṃ. aṇḍavuḍḍhiroge 'pi satthakammaṃ na vaṭṭati, tasmā aṇḍaṃ phāletvā bījāni uddharitvā arogaṃ karissāmī 'ti na kattabbaṃ. aggitāpanabhesajjalepanesu[2] pana paṭikkhepo n° atthi. vaccamagge bhesajjamakkhitā[3] ādānavaṭṭi vā veḷunāḷikā vā vaṭṭati, yāya khārakammaṃ vā karonti telaṃ vā pavesenti.[4]

pavattamaṃsan ti matass'[5] eva maṃsaṃ. *māghāto* 'ti taṃ divasaṃ na labbhā kenaci kiñci jīvitā voropetuṃ. *potthanikan* ti maṃsacchedanasatthakaṃ vuccati. *kimpīmāyā* 'ti kim pi imāya. *na bhagavā ussahatī*[6] 'ti na bhagavā sakkoti. *yatra hi nāmā* 'ti yasmā nāma. *paṭivekkhī* 'ti vīmaṃsi. paṭipucchī 'ti vuttaṃ hoti. *appaṭivekkhitvā* 'ti appaṭipucchitvā. sace pana asukamaṃsan ti jānāti, paṭipucchanakiccaṃ n' atthi, ajānantena pana pucchitvā 'va khāditabbaṃ. *sunakhamaṃsan* ti ettha araññakokā nāma sunakhasadisā honti, tesaṃ maṃsaṃ vaṭṭati. yo pana gāmasunakhiyā vā kokena kokasunakhiyā vā gāmasunakhena saṃyogena[7] uppanno, tassa maṃsaṃ na vaṭṭati. so hi ubhayaṃ bhajatī 'ti. *ahimaṃsan* ti yassa kassaci apādakassa dīghajātikassa maṃsaṃ na vaṭṭati. sīhamaṃsādīni pākaṭān' eva. ettha ca manussamaṃsaṃ sajātikatāya[8] paṭikkhittaṃ, hatthiassamaṃsaṃ rājaṅgatāya, sunakhamaṃsañ ca ahimaṃsañ ca paṭikkulatāya,[9] sīhamaṃsādīni pañca attano anupaddavatthāyā 'ti. iti[10] imesaṃ manussādīnaṃ dasannaṃ maṃsam pi aṭṭhi pi lohitam pi cammam pi lomam pi sabbaṃ na vaṭṭati. yaṃkiñci ñatvā vā aññatvā vā khādantassa āpatti yeva. yadā jānāti tadā desetabbā. apucchitvā khādissāmī 'ti gaṇhato paṭiggahaṇe 'pi dukkaṭaṃ. pucchitvā khādissāmī 'ti gaṇhato anāpatti. uddissakatam pana jānitvā khādantass' eva āpatti, pacchā jānanto āpattiyā na kāretabbo.[11]

---

1 B²Bp. ādātuṃ *for* vā dātuṃ.
2 Bp. °sajjālimpanesu.
3 B² °makkhi; Bp. °makkhivā.
4 B² pavesanti.
5 B²Bp. matassa *for* matass' eva.
6 B² ussāhatī.
7 Bp. saṃyogā.
8 B²Bp. sajātitāya.
9 Bp. paṭikūlatāya.
10 B²Bp. *omit* iti.
11 Bp. *adds* 'pi.

ekako[1] 'ti[2] n' atthi me dutiyo 'ti attho. *pahūtaṃ yāguñ ca madhugoḷikañ*[3] *ca paṭiyādāpetvā* 'ti so kira satasahassaṃ vayaṃ katvā paṭiyādāpesi. anumodanagāthāya[4] pariyosāne *patthayataṃ icchatan* ti padānaṃ *alam eva dātun* ti iminā sambandho. sace pana patthayatā acchatā[5] 'ti pāṭho atthi, so yeva gahetabbo. *bhojjayāgun* ti yā pavāraṇaṃ janeti· *yad aggenā* 'ti yaṃ ādiṃ katvā. *saggā te āraddhā* 'ti saggaṇibbattanakaṃ[6] puññaṃ upacitan ti attho. *yathādhammo kāretabbo* 'ti paramparabhojanena kāretabbo,[7] bhojjayāguyā hi pavāraṇā hotī 'ti. *nāhantaṃ Kaccānā* 'ti tasmiṃ kira avasiṭṭhaguḷe devatā sukhumojaṃ pakkhipiṃsu, so[8] aññesaṃ pariṇāmaṃ na gacchati, tasmā evam āha. *giḷānassa guḷan* ti tathārūpena byādhinā gilānassa pacchābhattaṃ guḷaṃ anujānāmī 'ti attho. *sabbasantharin*[9] ti yathā sabbattha[10] santhataṃ hoti, evaṃ santharitvā.[11]

Sunidha-Vassakārā 'ti Sunidho ca Vassakāro ca dve brāhmaṇā Magadharaññho[12] mahāmaccā. *Vajjīnaṃ paṭibāhāyā* 'ti Vajjīrājakulānaṃ āyamukhānaṃ[13] pacchindanathāya.[14] *vatthūnī* 'ti gharavatthūni. *cittāni namanti nivesanāni māpetun* ti tā[15] kira devatā vatthuvijjāpāṭhakānaṃ sarīre adhimuccitvā evaṃ cittāni nāmenti. kasmā. amhākaṃ yathānurūpaṃ sakkāraṃ karissantī 'ti attho. *Tāvatiṃsehī* 'ti loke kira Sakkaṃ devarājānaṃ Vissukammañ[16] ca upādāya Tāvatiṃsā paṇḍitā 'ti saddo abbhuggato, ten' ev' āha Tāvatiṃsehī[17] ti. Tāvatiṃsehi[18] saddhiṃ mantetvā viya māpentī 'ti attho. *yāvatā ariyānaṃ*[19] *āyatanan* ti yattakaṃ ariyamanussānaṃ osaraṇaṭṭhānaṃ nāma atthi. *yāvatā vaṇijjapatho*[20]

---

1 B² ekattakoci; Bp. ekattako.
2 B²Bp. *insert* ekako *after* 'ti.
3 Bp. °goḷakañ.
4 Bp. °gāthā.
5 B²Bp. icchatā.
6 B²Bp. °ttakaṃ.
7 Bp. kātabbo.
8 B²Bp. sā.
9 Bp. °santhatan.
10 B²Bp. sabbaṃ.
11 B²Bp. *omit this.*
12 B²Bp. *insert here* mahāmattā.
13 B² °mūkkaṃ; Bp. °mukha.
14 B²Bp. °natthaṃ.
15 B² tāni.
16 Bp. Visu°.
17 B²Bp. *omit* Tāvatiṃsehi ti.
18 B² *inserts* devehi.
19 B² Ānandaariyaṁ; Bp. ariyaṃ.
20 B²Bp. vaṇippatho.

'ti yattakaṃ vāṇijānaṃ āhaṭabhaṇḍassa[1] rāsivasen' eva kayavikkayaṭṭhānaṃ nāma atthī[2] 'ti attho. *idaṃ agganagaran* ti tesaṃ ariyāyatanaṃ vaṇijjaṭṭhānaṃ[3] idaṃ agganagaraṃ bhavissati. *puṭabhedanan* ti bhaṇḍapuṭabhedanaṭṭhānaṃ,[4] bhaṇḍagaṇḍikānaṃ[5] mocanaṭṭhānan ti vuttaṃ hoti. *aggito vā* 'ti ādīsu samuccayatthe[6] vā saddo, tatra hi ekassa koṭṭhāsassa aggito ekassa *udakato* ekassa *abbhantarato* aññamaññassa[7] bhedā antarāyo bhavissati. *uḷumpan* ti pāraṃ gamanatthāya āṇiyo[8] ākoṭetvā[9] kataṃ. *kullan* ti valliādīhi bandhitvā kataṃ. *aṇṇavan* ti sabbantimena paricchedena yojanamattaṃ gambhīrassa ca puthulassa ca udakaṭṭhānass' etaṃ adhivacanaṃ. *saran* ti idha nadī adhippetā. idaṃ vuttaṃ hoti ye gambhīravitthataṃ taṇhāsaraṃ taranti, te ariyamaggasaṅkhātaṃ *setuṃ katvāna vissajja pallalāni* anāmasitvā 'va udakabharitāni ninnaṭṭhānāni, ayam pana idaṃ appamattakaṃ udakaṃ uttaritukāmo 'pi kullaṃ hi jano[10] pabandhati, buddhā pana buddhasāvakā ca vinā eva kullena *tiṇṇā medhāvino janā* 'ti. *ananubodhā* 'ti abujjhanena. *sandhāvitan* ti bhavato bhavaṅgam anavasena sandhāvitaṃ. *saṃsaritan* ti punappunaṃ gamanavasena saṃsaritaṃ. *mamañ c' eva tumhākañ cā* 'ti mayā ca tumhehi ca. atha vā sandhāvitaṃ saṃsaritan ti sandhāvitaṃ[11] saṃsaritaṃ mamañ c' eva tumhākañ ca ahosī 'ti evam ettha attho daṭṭhabbo. *saṃsitan* ti saṃsaritaṃ. *bhavanetti samūhatā* 'ti bhavato gamanā[12] sandhāvanā taṇhārajju suṭṭhu hatā chinnā appavatti[13] katā.

nīlan[14] ti idaṃ sabbasaṅgāhikaṃ[15] *nīlavaṇṇā* ti ādi tass' eva vibhāgadassanatthaṃ.[16] tattha na tesaṃ pakativaṇṇā nīlā,

---

1 B² ābhata°; Bp. vā āhata°.
2 B²Bp. atthi *and omit* 'ti attho.
3 B² vaṇippathānaṃ.
4 Bp. puṭa° *for* bhaṇḍapuṭa°.
5 B²Bp. *omit this.*
6 Bp. °atthe.
7 B²Bp. aññamañña.
8 B² āṇiyo.
9 Bp. akoṭṭetvā.
10 Bp. parijano bandhati *for* hi jano pa°.
11 Bp. sandhāvantaṃ saṃsarantaṃ.
12 B²Bp. bhavagamanā.
13 Bp. °vattī.
14 B²Bp. nīlā.
15 Bp. °gāhataṃ.
16 B²Bp. vibhāgassa dassa°.

nīlavilepanānaṃ vicittatāvasen'[1] etaṃ vuttaṃ. *paṭivaṭṭesī* 'ti pahāresi. *sāhāraṃ dajjeyyāthā* 'ti sajanapadaṃ dadeyyātha. *aṅguli pothesun*[2] ti aṅguliṃ cālesuṃ. *ambakāyā* 'ti itthikāya.[3] *olokethā* 'ti passatha. *apalokethā* 'ti punappunaṃ passatha. *upasaṃharathā* 'ti upanetha, imaṃ Licchavīparisaṃ tumhākaṃ cittena Tāvatiṃsassa parisaṃ haratha Tāvatiṃsassa samakaṃ katvā passathā 'ti attho.

dhammassa ca anudhammaṃ byākarontī 'ti bhagavato[4] vuttakāraṇassa anukāraṇaṃ kathenti. *sahadhammiko vādānuvādo* ti aparehi vuttakāraṇo[5] hutvā tumhākaṃ vādo hi[6] viññūgarahitabbakāraṇaṃ[7] koci appamattako pi kiṃ na āgacchati. idaṃ vuttaṃ hoti, kiṃ sabbakāraṇena[8] pi tumhākaṃ pavādo[9] gārayhaṃ kāraṇaṃ n' atthī 'ti. *anabbhakkhātukāmā* 'ti abhibhavitvā[10] acikkhitukāmā. *anuviccakāran*[11] ti anuviditvā cintetvā tulayitvā kātabbaṃ karohī 'ti vuttaṃ hoti. *ñātamanussānan* ti loke pākaṭānaṃ. *sādhu hotī* 'ti sundaraṃ hoti. *paṭākaṃ parihareyyun* ti paṭākaṃ ukkhipitvā nagare ghosantā āhiṇḍeyyuṃ. kasmā. evaṃ[12] amhākaṃ mahantabhāvo bhavissatī 'ti. *opānabhūtan* ti paṭiyattaṃ udapāno viya patiṭṭhaṃ.[13] *kulan* ti nivesanaṃ. *dātabbaṃ maññeyyāsī* 'ti mā imesaṃ deyyadhammaṃ upacchinditthā, sampattānaṃ hi dātabbaṃ evā 'ti ovadati. *okāro* ti avakāro lāmakabhāvo. *sāmukkaṃsikā* 'ti attanā yeva uddharitvā gahitā, asādhāraṇā[14] aññesan ti attho. *uddissakatan* ti uddisitvā kataṃ. *paṭiccakamman* ti attānaṃ paṭicca katan ti attho. atha vā paṭiccakamman ti nimittakammass' etaṃ adhivacanaṃ. taṃ paṭiccakammaṃ ettha atthī 'ti maṃsam pi paṭiccakamman ti vuttaṃ. yo hi evarūpaṃ maṃsaṃ bhuñjati[15] so 'pi tassa kammassa dāyādo hoti, vadhakassa viya tassā 'pi pāṇaghātakammaṃ hontī[16] 'ti

---

1 B² vilittagattavasen'.
2 Bp. aṅguliṃ phoṭesun.
3 B² itthiyikāya.
4 B²Bp. °vatā.
5 Bp. °ranena *and adds* sahāraṇo.
6 Bp. *omits* hi.
7 Bp. °tabbaṃ kāraṇaṃ.
8 Bp. sabbākārena.
9 B² vāde; Bp. vādo.
10 B² na āci°; Bp. āci° *for* aci°.
11 Bp. anuvijja°.
12 B²Bp. *insert* no *after* evaṃ.
13 Bp. ṭhitaṃ *for this.*
14 B² °raṇaṃ.
15 B² paribhuñjati.
16 Bp. hoti.

adhippāyo. *na*[1] *jīrantī*[2] 'ti abbhācikkhantā na jīranti,[3] abbhakkhānassa[4] antaṃ na gacchantī 'ti attho. tikoṭiparisuddhikathā[5] Saṅghabhedasikkhāpadavaṇṇanāyaṃ vuttā.

sakaṭaparivattakan ti sakaṭehi parikkhepaṃ viya katvā acchanti. *paccantiman* ti abhilāpamattam etaṃ. *yaṃ saṅgho ākaṅkhatī* 'ti vuttatā pana dhuravihāro pi sammannituṃ vaṭṭati. kammavācaṃ avatvā apalokanenāpi vaṭṭati yeva. *kākoravasaddan* ti tattha tattha apaviṭṭha[6] āmisakhādanatthāya anupage[7] yeva sannipatitānaṃ kākānaṃ oravasaddaṃ. *Yasojo* nāma Kapilasuttapariyosāne pabbajitānaṃ pañcannaṃ satānaṃ aggapuriso.

ussāvanantikan ti ādīsu ussāvanantikā tāva evaṃ kātabbā,[8] yo thambhānaṃ vā upari bhittipāde vā nikhanitvā vihāro kayirati, tassa heṭṭhā thambhapaṭicchakā pāsāṇā bhūmigatikā eva. paṭhamathambhaṃ pana paṭhamabhittipādaṃ vā patiṭṭhāpentehi bahūhi samparivāretvā kappiyakutiṃ karomā[9] 'ti vācaṃ nicchārentehi, manussesu ukkhipitvā patiṭṭhāpentesu, āmasitvā vā sayaṃ ukkhipitvā vā thambho vā bhittipāde vā patiṭṭhāpetabbo. Kurundī Mahāpaccarīsu pana kappiyakuṭī kappiyakuṭī 'ti vatvā patiṭṭhāpetabban ti vuttaṃ. Andhakaṭṭhakathāyaṃ saṅghassa kappiyakuṭiṃ adhiṭṭhāmī 'ti vuttaṃ. tam pana avatvāpi aṭṭhakathāsu vuttanayen' eva vutte doso n' atthi. idaṃ pan' ettha sādhāraṇalakkhaṇaṃ thambapatiṭṭhānañ ca vacanapariyosānañ ca samakālaṃ vaṭṭati. sace hi aniṭṭhite vacane thambho patiṭṭhāti, appatiṭṭhite vā tasmiṃ vacanaṃ niṭṭhāti, akatā hoti kappiyakuṭī, ten' eva Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ bahūhi samparivāretvā vattabbaṃ, avassaṃ hi ettha ekassā 'pi vacananiṭṭhānañ ca thambhapatiṭṭhānañ ca ekato bhavissatī 'ti. iṭṭhakasilāmattikakuṭikāsu[10] pana kuṭīsu heṭṭhā c' ayam bandhitvā vā abandhitvā vā karontu, yato paṭṭhāya bhittiṃ

---

[1] B[2]Bp. *omit* na.
[2] B[3]Bp. jiridantī 'ti jiranti *for* jīrantī 'ti.
[3] B[2]Bp. jiranti.
[4] Bp. abbhākkhānassa.
[5] B[2]Bp. °suddhakathā.
[6] B[3] paviṭṭhā āmisa°; Bp. paviṭṭhānaṃ āmisa°.
[7] Bp. anuppage.
[8] Bp. kattabbā.
[9] Bp. *reports* kappiyakuṭiṃ karoma.
[10] Bp. °kuṭṭikīsu.

uṭṭhāpetukāmā honti, tasmā sabbapaṭhamaṃ iṭṭhakaṃ vā silaṃ vā mattikāpiṇḍaṃ vā gahetvā vuttanayen' eva kappiyakuṭī kātabbā. iṭṭhakādayo hi bhittiyā paṭhamiṭṭhakādīnaṃ heṭṭhā na vaṭṭanti. thambhā pana upari uggacchanti,[1] tasmā vaṭṭanti. Andhakaṭṭhakathāyaṃ thambhehi kayiramāne catūsu koṇesu cattāro thambhā, iṭṭhakādikuḍḍe catūsu koṇesu dve tisso iṭṭhakā adhiṭṭhātabbā 'ti vuttaṃ. tathā pana akatāya 'pi doso n' atthi. aṭṭhakathāsu hi vuttam eva pamāṇaṃ. *gonisādikā* duvidhā ārāmagonisādikā vihāragonisādikā 'ti. tāsu yattha n' eva ārāmo[2] na senāsanāni parikkhittāni honti, ayaṃ ārāmagonisādikā nāma, yattha senāsanāni sabbāni vā ekaccāni vā parikkhittāni, ārāmo aparikkhitto, ayaṃ vihāragonisādikā nāma. iti ubhayatrā'pi ārāmassa aparikkhittabhāvo yeva pamāṇaṃ. ārāmo pana upaḍḍhaparikkhitto 'pi bahutaraparikkhitto[3]pi parikkhitto yeva nāmā 'ti Kurundī Mahāpaccarīsu[4] vuttaṃ. ettha kappiyakuṭiṃ[5] laddhuṃ vaṭṭati. *gahapatī* 'ti manussā āvāsaṃ katvā kappiyakuṭiṃ dema, paribhuñjathā 'ti vadanti, esā gahapati nāma. kappiyakuṭiṃ kātuṃ demā 'ti vutte 'pi vaṭṭati yeva. Andhakaṭṭhakathāyam pana yasmā bhikkhuṃ ṭhapetvā sesasahadhammikānaṃ sabbesañ ca devamanussānaṃ hatthato paṭiggaho ca sannidhi ca antovutthañ ca tesaṃ santakaṃ bhikkhussa vaṭṭati, tasmā tesaṃ gehāni vā tehi dinnā kappiyakuṭī vā gahapatī 'ti vuccatī 'ti vuttaṃ. puna pi vuttaṃ bhikkhusaṅghassa vihāraṃ ṭhapetvā bhikkhunīnaṃ[6] upassayo[7] ārāmikānaṃ vā titthiyānaṃ vā devatānaṃ vā nāgānaṃ vā api brāhmānaṃ vā vimānaṃ kappiyakuṭī hotī 'ti, taṃ suvuttaṃ, saṅghasantakam eva hi bhikkhusantakaṃ vā gehaṃ gahapatikuṭī[8] na hoti. sammatikā[9] nāma kammavācāya[10] sāvetvā katā 'ti. yaṃ imāsu catūsu kappiyabhūmīsu vutthaṃ āmisaṃ, taṃ sabbaṃ antovutthasaṅkhaṃ na gacchati, bhikkhūnañ va bhikkhunīnañ ca antovutthasantopakkamocanatthaṃ hi kappiyakuṭiyo anuññātā. yam pana akappi-

---

1 Bp. gacchanti.
2 B²Bp. *insert* parikkhitto *after* ārāmo.
3 B²Bp. bahutaraṃ pari°.
4 B² °ccariyādisu.
5 Bp. °kuṭī.
6 B² °nī.
7 Bp. *inserts* vā *after this*.
8 B²Bp. °kuṭikā.
9 B² sammutikā.
10 Bp. °vācaṃ.

yabhūmiyaṃ sahaseyyāpahonake[1] gehe vutthaṃ saṅghikaṃ vā puggalikaṃ vā bhikkhussa bhikkhuniyā vā santakaṃ ekarattam pi ṭhapitaṃ, taṃ antovutthaṃ, tattha pakkañ ca antopakkaṃ nāma hoti, etaṃ na pakkati. sattāhakālikam pana yāvajīvikañ ca vaṭṭati. tatrāyaṃ vinicchayo, sāmaṇero bhikkhussa taṇḍulādikaṃ āmisaṃ āharitvā kappiyakuṭiyaṃ nikkhipitvā punadivase pacitvā deti, antovutthaṃ na hoti. tattha akappiyakuṭiyaṃ nikkhittasappiādīsu yaṃ kiñci pakkhipitvā deti, mukhasannidhi nāma hoti. Mahāpaccariyaṃ pana antovutthaṃ hotīti vuttaṃ. tattha nāmamattam eva nāmakaraṇaṃ. bhikkhu akappiyakuṭiyaṃ ṭhapitasappiñ ca yāvajīvikapaṇṇañ ca ekato pacitvā paribhuñjati, sattāhaṃ nirāmisaṃ vaṭṭati. sace āmisasaṃsaṭṭhaṃ katvā paribhuñjati, antovutthañ c' eva sāmapakkañ[2] ca hoti. eten' upāyena sabbasaṃsaggā veditabbā. imā pana kappiyakuṭiyo kadā jahitavatthukā hontīti.[3] ussāvanantikā tāva yā thambhānaṃ upari bhittipāde vā nikhanitvā katā, sā sabbesu thambhesu ca bhittipādesu ca apanītesu jahitavatthukā hoti. sace pana thambhe vā bhittipāde vā parivattanti,[4] yo yo ṭhito tattha tattha patiṭṭhāti, sabbesu pi parivattitesu jahitavatthukā[5] 'va hoti. iṭṭhakādīhi katā ca yassa uparibhittiatthāya ṭhapitaṃ iṭṭhakaṃ vā silaṃ vā mattikāpiṇḍaṃ vā ādiṃ katvā vināsitakāle jahitavatthukā hoti. yehi pana iṭṭhakādīhi adhiṭṭhitā, tesu apanītesu pi tad aññesu[6] patiṭṭhitesu[7] ajahitavatthukā 'va hoti. gonisādikā pākārādīhi parikkhepe kate jahitavatthukā hoti. puna tasmiṃ ārāme kappiyakuṭiṃ[8] laddhuṃ vaṭṭati. sace pana puna pi pākārādayo tattha tattha khaṇḍā honti, tato tato gāvo pavisanti, puna kappiyakuṭī hoti. itarā pana dve gopānasīmattaṃ ṭhapetvā sabbasmiṃ chadane vinaṭṭhe jahitavatthukā honti. sace gopānasīnaṃ upari ekam pi pakkhapāsakamaṇḍalaṃ atthi, rakkhati. tatra[9] pan'[10] imā catasso 'pi kappiyabhūmiyo, n' atthi, tattha kiṃ kātabban ti.[11] anupa-

[1] Bp. °seyyappahonake.
[2] B²Bp. sāmaṃ pākañ.
[3] B²Bp. honti.
[4] Bp. °vattenti.
[5] B²Bp. ajahita°.
[6] B²Bp. aññāsu.
[7] B²Bp. °tāsu.
[8] Bp. °kuṭī.
[9] B² tattha; Bp. yatra.
[10] B² pana.
[11] Bp. *omits* ti.

sampannassa datvā tassa santakaṃ katvā paribhuñjitabbaṃ. tatr' idaṃ vatthu Karavikatissatthero[1] kira vinayadharapāmokkho Mahāsivattherassa santikaṃ agamāsi. so dīpālokena sappikumbhaṃ[2] passitvā bhante kim etan ti pucchi. thero āvuso gāmato sappikumbho[2] ābhato lūkhadivase sappinā bhuñjanatthāyā 'ti āha. tato naṃ Tissatthero na vaṭṭati bhante 'ti āha. thero punadivase pamukhe[3] nikkhipāpesi. Tissatthero puna ekadivasaṃ[4] āgato taṃ disvā tath' eva pucchitvā bhante sahaseyyāpahonakaṭṭhāne[5] ṭhapetuṃ na vaṭṭatī 'ti āha. thero punadivase bahi nīharāpetvā nikkhipāpesi. taṃ corā hariṃsu. so puna ekadivasaṃ āgataṃ Tissattheram āha āvuso tayā na vaṭṭatī 'ti vutte,[6] so kumbho bahi nikkhitto corehi āvahaṭo 'ti. tato naṃ Tissatthero āha nanu bhante anupasampannassa dātabbo assa anupasampannassa hi datvā tassa santakaṃ katvā paribhuñjituṃ vaṭṭatīti.

Meṇḍakavatthuṃ uttānam eva. api c' ettha *anujānāmi bhikkhave pañca gorase* 'ti ime pañca gorase visuṃ paribhogena paribhuñjitum pi anujānāmī 'ti attho. *pātheyyaṃ pariyesitun* ti ettha sace keci sayam eva ñatvā denti, icc' etaṃ kusalaṃ, no ce denti, ñātipavāritaṭṭhānato yā bhikkhācāravattena vā pariyesitabbaṃ, tathā alabhantena aññātikaapavāritaṭṭhānato yācitvāpi gahetabbaṃ, ekadivasena gamanīye magge ekabhattatthāya[7] pariyesitabbaṃ. dīghe addhāne, yattakena kantāraṃ nitthārati, tattakaṃ pariyesitabbaṃ.

kājehi gāhāpetvā 'ti pañcahi kājasatehi susaṃkhatassa badarapānassa kuṭasahassaṃ gāhāpetvā. *etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā* 'ti sādhu bhikkhave pānaṃ apivantā samaṇassa Gotamassa sāvakā paccayabāhullikā 'ti vādaṃ na uppādayittha, mayi ca gāravaṃ akattha, mama ca tumhe sugāravaṃ janayittha, iti vo ahaṃ iminā kāraṇena suṭṭhu pasanno ti ādinā nayena dhammiṃ kathaṃ katvā *anujānāmi bhikkhave aṭṭha pānānī* 'ti ādim āha. tattha *ambapānan* ti āmehi vā pakkehi vā ambehi katapānaṃ.

---

[1] Bp. Karavīka°.
[2] B² sabbi° *for* sappi°.
[3] B² *inserts* pana *after this.*
[4] Bp. °divase.
[5] B² °honake ṭhāne; Bp. °seyyappahona°.
[6] Bp. vutto.
[7] Bp. ekaṃ bhattatthāya.

tattha āmehi karontena ambataruṇāni bhinditvā udake pakkhipitvā ātape ādiccapākena pacitvā parissāvetvā tadahupāṭiggahitehi madhusakkharākappurādīhi[1] yojetvā kātabbaṃ. evaṃ kataṃ purebhattam eva kappati. anupasampannehi kataṃ labhitvā pana purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisaparibhogenāpi vaṭṭati, pacchābhattaṃ nirāmisaparibhogena yāva aruṇuggamanā vaṭṭati.[2] esa nayo sabbapānesu. tesu pana *jambupānan* ti jambuphalehi katapānaṃ. *cocapānan* ti aṭṭhikehi[3] kadaliphalehi katapānaṃ. *mocapānan* ti anaṭṭhikehi kadaliphalehi katapānam. *madhupānan*[4] ti madhukānaṃ jātirasena katapānaṃ. taṃ pana udakasanbhinnaṃ vaṭṭati, suddhaṃ na vaṭṭati. *muddikapānan* ti muddikā udake[5] madditvā ambapānaṃ viya katapānaṃ. *sālukapānan*[6] ti rattuppalanīluppalādīnaṃ sāluke[7] madditvā katapānaṃ. *phārusakatapānan*[8] ti phārusakehi[9] ambapānaṃ viya katapānaṃ. imāni aṭṭhapānāni sītāni pi ādiccapākāni pi vaṭṭanti, aggipākāni na vaṭṭanti. *dhaññaphalarasan* ti sattannaṃ dhaññānaṃ phalarasaṃ. *ḍākarasan* ti pakkaḍākarasaṃ. yāvakālikapattānañ hi purebhattam eva raso kappati. yāvajuvikānaṃ[10] paṭiggahetvā ṭhapitasappiādīhi saddhiṃ pakkānaṃ sattāhaṃ kappati. sace pana suddhodakena paccati,[11] yāvajīvam pi vaṭṭati. khīrādīhi[12] saddhiṃ pacituṃ na vaṭṭati. aññehi pakkam pi ḍākarasasaṅkham[13] gacchati. Kurundiyam pana yāvakālikapattānam pi sītodake[14] madditvā kataraso vā ādiccapāko vā vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. *ṭhapetvā madhukapuppharasan* ti ettha madhukapuppharaso *aggipāko* vā hotu ādiccapāko vā, pacchābhattaṃ na vaṭṭati. purebhattam pi yaṃ pākaṃ[15] gahetvā majjaṃ karonti, so ādito paṭṭhāya na vaṭṭati. madhukapuppham pana allaṃ vā sukkhaṃ vā bhajjitaṃ vā

---

[1] Bp. °ppūrādīhi.
[2] B²Bp. *add* yeva.
[3] B²Bp. aṭṭhika.
[4] Bp. madhukapānan.
[5] B² udakena.
[6] Bp. sālūka°.
[7] Bp. sālūke.
[8] Bp. °sakapānan.
[9] B² °rusaphalehi; Bp. °rusakaphalehi.
[10] B² *inserts* raso *after this.*
[11] Bp. pacati.
[12] B²Bp. *insert* pana *after this.*
[13] Bp. *adds* eva.
[14] B²Bp. °dakena.
[15] B²Bp. pānaṃ.

tena kataphāṇitaṃ vā, yato paṭṭhāya majjaṃ na karoti,[1] taṃ sabbaṃ purebhattaṃ vaṭṭati. ucchuraso nikkasaṭo pacchābhattaṃ vaṭṭati. iti pānāni anujānantena ime 'pi cattāro rasā anuññātā 'ti.[2]

Rojavatthuṃ[3] uttānam[4] eva. tattha[5] *sabbañ ca ḍākan* ti sappiādīhi pakkaṃ vā apakkaṃ vā yaṃ kiñci ḍākaṃ. *piṭṭhakhādanīyan* ti piṭṭhamayaṃ khādanīyaṃ. rojo kira idaṃ ubhayam pi satasahassaṃ vayaṃ katvā paṭiyādāpesi. *saṅgaraṃ*[6] *akaṃsū* 'ti katikaṃ akaṃsu. uḷāraṃ kho te idan ti sundaraṃ kho te idaṃ. *n' āhaṃ bhante Ānanda bahukato* ti n' āhaṃ buddhādigatapasādabahumānena idh' āgato ti dasseti. *mañjukā* 'ti madhuravacanā. *paṭibhāṇeyyakā* 'ti sake sippe paṭibhāṇasampannā. *dakkhā* 'ti chekā analasā vā. *pariyodātasippā* 'ti niddosasippā. *nāḷiyāvāpakenā* 'ti nāḷiyā ca āvāpakena ca. āvāpako ca nāma yattha laddhaṃ laddhaṃ āvapanti, pakkhipantī 'ti vuttaṃ hoti. *na bhikkhave nhāpitapubbena khurabhaṇḍan*[7] ti ettha gahetvā pariharitum eva na vaṭṭati, aññassa santakena pana kese chettuṃ[8] vaṭṭati. sace vetanaṃ[9] gahetvā chindati, na vaṭṭati. yo anhāpitapubbo, tassa pariharituṃ pi vaṭṭati, taṃ vā aññaṃ vā gahetvā kese chettuṃ[8] pi vaṭṭati. *bhāgaṃ datvā*' ti dasamaṃ bhāgaṃ datvā. idaṃ kira Jambūdīpe porāṇakacārittaṃ, tasmā dasa koṭṭhāse katvā eko koṭṭhāso bhūmisāmikānaṃ dātabbo.

yaṃ bhikkhave mayā idaṃ na kappatī 'ti ime cattāro mahāpadese bhagavā bhikkhūnaṃ nayaggahaṇatthāya āha. tattha dhammasaṅgāhakattherā suttaṃ gahetvā parimaddantā idaṃ addasaṃsu, thapetvā dhaññaphalarasan ti satta dhaññāni[10] pacchābhattaṃ na kappantī 'ti paṭikkhittāni. tāla-nālikera-

---

[1] B²Bp. karonti.

[2] B²Bp. *insert here* '*aggihutaṃ mukhaṃ yaññā* 'ti ādīsu aggihutaṃ seṭṭhaṃ aggihutaṃ mukhan ti vuttaṃ hoti.'

[3] Bp. °vatthu.

[4] B²Bp. uttānattham.

[5] B²Bp. *insert here the sentence which comes soon after,* 'saṅkaraṃ akaṃsū 'ti . . . idh' āgato ti dasseti.'

[6] B²Bp. saṅkaraṃ.

[7] B² khūra°.

[8] Bp. chedetuṃ.

[9] Bp. vettanaṃ.

[10] Bp. dhaññarasāni.

panasa-labuja-alāvu[1]-kumbhaṇḍa-pusaphala[2]-tipusaelālukā[3]'ti nava mahāphalāni sabbañ ca aparaṇṇaṃ dhaññagatikameva. taṃ kiñcāpi na paṭikkhittaṃ, atha kho akappiyaṃ anulometi, tasmā pacchābhattaṃ na kappatīti aṭṭhapānāni anuññātāni, avasesāni vettatintinikamātuluṅgakapiṭṭhakosambakaramandādikhuddakaphalapānāni aṭṭhapānagatikān' eva. tāni kiñcāpi na anuññātāni, atha kho kappiyaṃ anulomenti, tasmā kappanti. ṭhapetvā hi sānulomaṃ dhaññaphalarasaṃ aññaṃ phalapānaṃ nāma akappiyaṃ n' atthi, sabbaṃ yāmakālikaṃ yevā 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. bhagavatā cha cīvarāni anuññātāni, dhammasaṅgāhakattherehi tesaṃ anulomāni dukulaṃ pattunnaṃ[4] cinapaṭaṃ[5] somārapaṭaṃ[6] iddhimayikaṃ devadattiyan ti aparāni cha anuññātāni. tattha pattunnan[7] ti pattunnadese[8] pāṇakehi sañjātavatthaṃ. dve paṭā desanāmen' eva vuttā. tāni tīṇi koseyyassānulomāni, dukulaṃ sāṇassa, itarāni dve kappāsikassa vā sabbesaṃ vā. bhagavatā ekādasapatte paṭikkhipitvā dve pattā anuññātā, lohapatto c' eva mattikāpatto ca. lohathālakaṃ mattikathālakaṃ tambalohathālakan ti tesaṃ yeva anulomāni. bhagavatā tayo tumbā anuññātā lohatumbo kaṭṭhatumbo phalatumbo ti. kuṇḍikā kañcanako udakatumbo ti tesaṃ yeva anulomāni. Kurundiyam pana pānīyasaṅkhapānīyasarāvakāni etesaṃ anulomānī 'ti vuttaṃ. paṭṭikā sūkarantakan[9] ti dve kāyabandhanāni anuññātāni, dussapaṭṭena rajjukena ca katakāyabandhanāni tesaṃ anulomāni. setacchattaṃ kilañjacchattaṃ paṇṇacchattan ti tīṇi chattāni anuññātāni, ekapaṇṇacchattaṃ tesaṃ yeva anuloman ti iminā nayena pāḷiñ ca aṭṭhakathañ ca anupekkhitvā aññāni pi kappiyākappiyānaṃ anulomāni veditabbāni.

tadahupaṭiggahitaṃ kāle kappatī 'ti ādi sabbaṃ sambhinnarasaṃ sandhāya vuttaṃ. sace hi challim pi anapanetvā sakalen' eva nāḷikeraphalena saddhim pānakaṃ paṭiggahitaṃ

---

1 Bp. -alābu-.
2 Bp. -pussaphala-.
3 B[2] -tipusaphala-elālukāni; Bp. -tipusaphala-eḷāḷukāni, *and cmits* 'ti.
4 Bp. °ṇṇaṃ.
5 Bp. cīnapaṭṭaṃ.
6 Bp. °paṭṭaṃ.
7 Bp. °ṇṇan.
8 Bp. °ṇṇadese.
9 Bp. sūkarantan.

hoti, nāḷikeraṃ apanetvā taṃ vikāle 'pi vaṭṭati.[1] upari sappipiṇḍaṃ ṭhapetvā sītalapāyāsaṃ denti, yaṃ pāyāsena asaṃsaṭṭhaṃ sappi, taṃ apanetvā sattāhaṃ paribhuñjituṃ vaṭṭati. thaddhamadhuphāṇitādīsu[2] pi es' eva nayo. takkolajātiphalādīhi pi alaṅkaritvā piṇḍapātaṃ denti, tāni uddharitvā dhovitvā yāvajīvaṃ paribhuñjitabbāni. yāguyaṃ pakkhipitvā dinnasiṅgaverādīsu[3] pi telādīsu pi pakkhipitvā dinnalaṭṭhimadhukādīsu pi es' eva nayo. evaṃ yaṃ yaṃ asambhinnarasaṃ hoti, taṃ taṃ ekato paṭiggahitam pi, yathā suddhaṃ hoti, tathā dhovitvā vā tacchetvā vā tassa tassa kālavasena paribhuñjituṃ vaṭṭati. sace pana sambhinnarasaṃ hoti saṃsaṭṭhaṃ, na vaṭṭati. yāvakālikaṃ hi attanā saddhiṃ sambhinnarasāni tīṇi pi yāmakālikādīni attano sabhāvaṃ upaneti, yāmakālikam pi[4] dve 'pi sattāhakālikādīni attano sabhāvaṃ upaneti, sattāhakālikam pi attanā saddhiṃ saṃsaṭṭhaṃ yāvajīvikaṃ attano sabhāvaṃ yeva upaneti, tasmā tena tadahupaṭiggahitena saddhiṃ tadahupaṭiggahitaṃ vā pure paṭiggahitaṃ vā yāvajīvikaṃ sattāhaṃ kappati, dvīhapaṭiggahitena chāhaṃ, tīhapaṭiggahitena pañcāhaṃ, sattāhapaṭiggahitena tadah' eva kappatī 'ti veditabbaṃ. tasmā yeva hi sattāhakālikena bhikkhave yāvajīvikaṃ tadahupaṭiggahitan ti avatvā paṭiggahitaṃ sattāhaṃ kappatī 'ti vuttaṃ. kālayāmasattāhātikkamesu c' ettha vikālabhojanasannidhibhesajjasikkhāpadānaṃ vasena āpattiyo veditabbā. imesu ca pana catūsu kālikesu yāvakālikaṃ yāmakālikan ti idam eva dvayaṃ anto vutthakañ c' eva sannidhikārakañ ca hoti, sattāhakālikañ ca yāvajīvikañ ca akappiyakuṭiyaṃ nikkhipitum pi vaṭṭati, sannidhim pi na janetī 'ti. sasaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

Bhesajjakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Kaṭhinakkhandhakavaṇṇanā

Kaṭhinakkhandhake *pāṭheyyakā*[5] 'ti Paṭheyyaraṭṭhavāsino.[5] Paṭheyyaṃ[5] nāma Kosalesu pacchimadisābhāge raṭṭhaṃ,

---

[1] Bp. kappati.
[2] Bp. baddha°.
[3] Bp. °siṅgi°.
[4] B²Bp. *omit* pi.
[5] Bp. pāve° *for* pāṭhe°.

tattha vāsino ti vuttaṃ hoti. Kosalaraññño ekapitubhātūnaṃ bhaddavaggiyattherānaṃ etaṃ adhivacanaṃ. tesu sabbajeṭṭhako anāgāmi,[1] sabbapacchimako sotāpanno, eko 'pi arahā vā puthujjano vā n' atthi. *āraññakā* 'ti dhutaṅgasamādānavasena āraññakā, na araññavāsamattena. piṇḍapātikādibhāve pi tesaṃ es' eva nayo. sīsavasena c' etaṃ vuttaṃ. ime pana terasāpi dhutaṅgāni samādāya yeva vattanti. *udakasaṅgahe* 'ti udakena saṅgahite ghātite saṃsaṭṭhe, thale ca ninne ca ekodakībhūte 'ti attho. *udakacikkhalle* 'ti akkantakkantaṭṭhāne[2] udakacikkhallo uṭṭhahitvā yāva ānisadā paharati, īdise cikkhalle 'ti attho. *okapuṇṇehī* 'ti udakapuṇṇehi. tesaṃ kīva cīvarāni ghanāni, tesu patitaṃ udakaṃ na paggharati ghanattā, puṭabaddhaṃ[3] viya tiṭṭhati, tena vuttaṃ *okapuṇṇehi cīvarehī* 'ti oghapuṇṇehī 'ti pi pāṭho. *avivadamānā vassaṃ vasimhā* 'ti ettha āgantukaṭṭhāne senāsanaphāsutāya abhāvena ca bhagavato dassanālābhena ukkaṇṭhitatāya ca te bhikkhū phāsuṃ na vasiṃsu, tasmā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasimhā 'ti na avocuṃ. *dhammiṃ kathaṃ katvā* 'ti bhagavā tesaṃ bhikkhūnaṃ anamataggiyakathaṃ kathesi. te sabbe 'va[4] kathāpariyosāne arahattaṃ pāpuṇitvā nisinnaṭṭhānato[5] yeva ākāse uppatitvā agamaṃsu. taṃ sandhāya vuttaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā 'ti. tato bhagavā sace kaṭhinatthāro paññatto abhavissa, ete bhikkhū ekaṃ cīvaraṃ ṭhapetvā santaruttarena āgacchantā na evaṃ kilantā assu, kaṭhinatthāro ca nām' esa sabbabuddhehi anuññāto ti cintetvā kaṭhinatthāraṃ anujānitukāmo bhikkhū āmantesi, āmantetvā ca pana *anujānāmi bhikkhave* 'ti ādim āha.

tattha *atthatakaṭhinānaṃ vo* 'ti ettha[6] nipātamattaṃ vokāro, atthatakaṭhinānan ti attho. evañ hi sati parato so nesaṃ bhavissatī 'ti yujjati. atha vā vo ti sāmīvacanam ev' etaṃ. *so nesan* ti ettha pana so cīvaruppādo, yeva[7] atthatakaṭhinā, nesaṃ[8] bhavissati 'ti attho. tattha *anāmantacāro* ti yāva kaṭhinaṃ na uddharīyati, tāva anāmantetvā caraṇaṃ

---

1 Bp. °gāmī.
2 Bp. °taakkanta°.
3 Bp. puṭasattaṃ.
4 Bp. pi *for* 'va.
5 Bp. °nayo, *and omits next* yeva.
6 Bp. *omits* ettha.
7 Bp. ye.
8 Bp. tesaṃ.

kappissati, cārittasikkhāpade[1] anāpatti bhavissatīti[2] attho. *asamādānacāro* ti ticīvaraṃ asamādāya caraṇaṃ, cīvaravippavāso kappissatīti attho. *gaṇabhojanan* ti gaṇabhojanam pi kappissati. *yāvad atthacīvaran* ti yāvatakena[3] cīvarena attho, tāvatakaṃ[4] anadhiṭṭhitaṃ avikappitam kappissatīti attho. *yo ca tattha cīvaruppādo* ti tattha kaṭhinatthatasīmāyaṃ matakacīvaraṃ vā hotu saṅghaṃ uddissa dinnaṃ vā saṅghikena tatr' uppādena ābhataṃ vā yena kenaci ākārena yaṃ saṅghikaṃ cīvaraṃ uppajjati, taṃ tesaṃ bhavissatī 'ti attho. *evañ ca pana bhikkhave kaṭhinaṃ attharitabban* ti ettha kaṭhinatthāraṃ ke labhanti ke na labhantīti. gaṇanavasena[5] tāva pacchimakoṭiyā pañca janā labhanti, uddhaṃ satasahassam pi. pañcannaṃ heṭṭhā na labhanti. vutthavassavasena purimikāya vassaṃ upagantvā paṭhamapavāraṇāya pavāritā labhanti, chinnavassā vā pacchimikāya upagatā vā na labhanti, aññasmiṃ vihāre vutthavassāpi na labhantī 'ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. purimikāya upagatānam pana sabbe pacchimikā[6] gaṇapūrakā honti, ānisaṃsaṃ na labhanti, ānisaṃso itaresaṃ yeva hoti. sace purimikāya upagatā cattāro vā honti tayo vā dve vā eko vā, itare gaṇapūrake katvā kaṭhinaṃ attharitabbaṃ. atha cattāro bhikkhū upagatā, eko paripuṇṇavasso sāmaṇero, so ce pacchimikāya upasampajjati, gaṇapūrako c' eva hoti ānisaṃsañ ca labhati. tayo bhikkhū dve sāmaṇerā, dve bhikkhū tayo sāmaṇerā, eko bhikkhu cattāro sāmaṇerā 'ti etthāpi es' eva nayo. sace purimikāya upagatā kaṭhinatthārakusalā na honti, atthārakusalā khandhakabhāṇakattherā pariyesitvā ānetabbā, kammavācaṃ sāvetvā kaṭhinaṃ attharāpetvā dānañ ca bhuñjitvā gamissanti. ānisaṃso pana itaresaṃ yeva hoti. kaṭhinaṃ kena dinnaṃ vaṭṭati. yena kenaci devena vā manussena vā pañcannaṃ vā sahadhammikānaṃ aññatarena dinnaṃ vaṭṭati. kaṭhinadāyakassa vattaṃ atthi, sace so taṃ ajānanto pucchati bhante kathaṃ kaṭhinaṃ dātabban ti tassa evaṃ ācikkhitabbaṃ tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññatarapahonakaṃ suriyuggamanasamaye vatthaṃ kaṭhinacīvaraṃ demā 'ti dātuṃ

[1] Bp. °padena.
[2] Bp. kappissati.
[3] Bp. yāvattakena.
[4] Bp. tāvattakaṃ.
[5] Bp. gaṇavasena.
[6] Bp. *omits this.*

vaṭṭati, tassa parikammattham ettakā nāma sūciyo ettakam suttam ettakam rajanam parikammam karontānam ettakānam bhikkhūnam yāgubhattañ ca dātum vaṭṭatī 'ti. kaṭhinatthārakenāpi dhammena samena uppannam kaṭhinam attharitabbam.[1] attharantena vattam jānitabbam, tantavāyagehato hi ābhatasantānen' eva khalimakkhitasāṭako 'pi na vaṭṭati, malinasāṭako[2] 'pi na vaṭṭati, tasmā kaṭhinatthārasāṭakam labhitvā suṭṭhu dhovitvā sūciādīni cīvarakammupakaraṇāni sajjetvā bahūhi bhikkhūhi saddhim tadah' eva sibbetvā[3] niṭṭhitasūcikammam rajitvā kappabinduṃ datvā kaṭhinam attharitabbam. sace tasmim anatthate yeva, añño[4] kaṭhinasāṭakam āharati, aññāni ca bahūni kaṭhinānisamsavatthāni deti, yo ānisamsam bahum deti, tassa santaken' eva attharitabbam. itaro yathā[5] tathā ovaditvā saññāpetabbo. kaṭhinam pana kena attharitabbam. yassa saṅgho kaṭhinacīvaram deti. saṅghena pana kassa dātabbam. yo jiṇṇacīvaro hoti. sace bahū jiṇṇacīvarā,[6] vuḍḍhassa dātabbam. vuḍḍhesu pi yo mahāpuriso tadah' eva cīvaram katvā attharituṃ sakkoti, tassa dātabbam. sace vuḍḍho na sakkoti, navakataro sakkoti, tassa dātabbam. api ca saṅghena mahātherassa saṅgaham kātum vaṭṭati, tasmā tumhe bhante gaṇhatha, mayam katvā dassāmā 'ti vattabbam. tīsu cīvaresu yam jiṇṇam hoti, tad atthāya dātabbam. pakatiyā dupaṭṭacīvarassa dupaṭṭatthāya yeva dātabbam. sace pi 'ssa ekapaṭṭacīvaram ghanam hoti, kaṭhinasāṭakā[7] ca pelavā, sāruppaṭṭhāya dupaṭṭapahonakam eva dātabbam. aham alabhanto ekapaṭṭam pārupāmī 'ti vadantassāpi dupaṭṭam dātum vaṭṭati. yo pana lobhapakatiko hoti, tassa na dātabbam. tenāpi kaṭhinam attharitvā pacchā visibbetvā[3] dve cīvarāni karissāmī 'ti na gahetabbam. yassa pana diyati, tassa yena vidhinā dātabbam, tam dassetum evañ ca pana bhikkhave kaṭhinam attharitabban ti ārabhitvā *suṇātu me bhante* 'ti ādikā dānakammavācā tāva vuttā. evam dinne pana kaṭhine, sace tam kaṭhinadussam niṭṭhitaparikammam eva

1 Bp. *omits this.*
2 Bp. malina°.
3 Bp. sibbitvā.
4 Bp. aññam.
5 Bp. tathā.
6 Bp. *adds* honti.
7 Bp. °ṭako.

hoti, icc' etaṃ kusalaṃ, no ce niṭṭhitaparikammaṃ hoti, ahaṃ thero ti vā bahussuto ti vā ekenāpi akātuṃ na labbhati, sabbeh' eva sannipatitvā dhovanasibbanarajanāni niṭṭhapetabbāni.[1] idaṃ hi kaṭhinavattaṃ nāma buddhappasatthaṃ,[2] atīte Padumuttaro hi[3] bhagavā kaṭhinavattaṃ akāsi. tassa kira aggasāvako Sujātatthero nāma kaṭhinaṃ gaṇhi. taṃ satthā aṭṭhasaṭṭhiyā bhikkhusatasahassehi saddhiṃ nisīditvā akāsi. katapariyositaṃ pana kaṭhinaṃ gahetvā atthārakena bhikkhunā sace saṅghāṭiyā kaṭhinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇikā saṅghāṭi paccuddharitabbā, navā saṅghāṭi adhiṭṭhātabbā, imāya saṅghāṭiyā kaṭhinaṃ attharāmī 'ti vācā bhinditabbā 'ti ādinā Parivāre vuttavidhānena kaṭhinaṃ attharitabbaṃ. attharitvā ca pana tena kaṭhinatthārakena bhikkhunā saṅghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evam assa vacanīyo, atthataṃ bhante saṅghassa kaṭhinaṃ dhammiko kaṭhinatthāro anumodathā 'ti tehi anumodakehi bhikkhūhi ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evam assa vacanīyo atthataṃ āvuso saṅghassa kaṭhinaṃ, dhammiko kaṭhinatthāro, anumodāmā 'ti evam ādinā Parivāre vuttavidhānen' eva anumodāpetabbaṃ, itarehi ca anumoditabbaṃ. evaṃ sabbesaṃ atthataṃ hoti kaṭhinaṃ. vuttaṃ h' etaṃ Parivāre dvinnaṃ puggalānaṃ atthataṃ hoti kaṭhinaṃ, atthārakassa ca anumodakassa cā 'ti. puna pi vuttaṃ na saṅgho kaṭhinaṃ attharati, na gaṇo kaṭhinaṃ attharati, puggalo kaṭhinaṃ attharati, saṅghassa anumodanāya[4] gaṇassa anumodanāya puggalassa atthārā saṅghassa atthataṃ hoti kaṭhinaṃ, gaṇassa atthataṃ hoti kaṭhinaṃ, puggalassa atthataṃ hoti kaṭhinan ti. evaṃ atthate pana kaṭhine, sace pana[5] kaṭhinacīvarena saddhiṃ ābhataṃ ānisaṃsaṃ dāyakā yena amhākaṃ kaṭhinaṃ gahitaṃ, tass' eva demā 'ti denti, bhikkhusaṅgho anissaro. atha avicāretvā datvā gacchanti, bhikkhusaṅgho issaro, tasmā sace kaṭhinatthārakassa sesacīvarāni pi dubbalāni honti, saṅghena apaloketvā tesaṃ pi atthāya vatthāni dātabbāni. kammavācā pana ekā yeva vaṭṭati. avasesa-

[1] Bp. nitthā°. [2] Bp. °pasaṭṭhaṃ. [3] Bp. pi.
[4] Bp. °danā. [5] Bp. *omits* pana.

kaṭhinānisaṃsavatthāni[1] vassāvāsikaṭṭhitikāya dātabbāni. ṭhitikāya abhāvena[2] therāsanato paṭṭhāya dātabbāni. garubhaṇḍaṃ na bhājetabbaṃ. sace pana ekasīmāya bahū vihārā honti, sabbe bhikkhū sannipātetvā ekaṭṭha kaṭhinaṃ attharitabbaṃ, visuṃ visuṃ attharituṃ na vaṭṭati. idāni yathā ca kaṭhinaṃ atthataṃ hoti yathā ca anatthataṃ, taṃ vidhiṃ vitthārato dassetuṃ *evañ ca pana bhikkhave atthataṃ hoti kaṭhinaṃ, evaṃ anatthatan* ti vatvā akaraṇīyañ c' eva mahābhūmikañ ca anatthatalakkhaṇaṃ tāva dassento *ullikhitamattenā* 'ti ādike catuvīsati ākāre dasseti, tato paraṃ atthatalakkhaṇaṃ dassento *ahatena atthatan* ti ādike sattarasa ākāre dassesi. Parivāre 'pi hi catuvīsatiyā ākārehi anatthataṃ hoti kaṭhinaṃ, sattarasah' ākārehi atthataṃ hoti kaṭhinan ti idam eva lakkhaṇaṃ vuttaṃ. tattha *ullikhitamattenā* 'ti dīghato ca puthulato ca pamāṇagahaṇamattena. pamāṇaṃ hi gaṇhanto tassa tassa padesassa sañjānanaṭṭhaṃ nakhādīhi vā taṃ paricchedaṃ dassento ullikhati, nalāṭādīsu vā ghaṃsati, tasmā taṃ pamāṇagahaṇaṃ ullikhitamattan ti vuccati. *dhovanamattenā* 'ti kaṭhinadussadhovanamattena. *cīvaravicāraṇamattenā* 'ti pañcakaṃ vā sattakaṃ vā navakaṃ vā ekādasakaṃ vā hotū 'ti evaṃ vicāraṇamattena.[3] *chedanamattenā* 'ti yathāvicāritassa vatthassa chedanamattena. *bandhanamattenā* 'ti moghasuttakāropanamattena. *ovaṭṭiyakaraṇamattenā* 'ti moghasuttakānusārena dīghasibbitamattena. *kaṇḍūsakaraṇamattenā* 'ti muddhiyapaṭabandhanamattena.[4] *daḷhīkammakaraṇamattenā* 'ti dve cimilikāyo ekato katvā sibbitamattena. atha vā paṭhamacimilikā ghaṭetvā ṭhapitā hoti, kaṭhinasāṭakaṃ tassā kucchismiṃ[5] cimilikaṃ katvā sibbitamattenā 'ti pi attho. Mahāpaccariyaṃ pakaticīvarassa upassayadānenā 'ti vuttaṃ. Kurundiyam pana pakatipaṭṭabaddhacīvaraṃ[6] dupaṭṭaṃ kātuṃ kucchicimilika[7] alliyāpanamattenā 'ti vuttaṃ. *anuvātakaraṇamattenā* 'ti piṭṭhianuvātāropanamattena. *paribhaṇḍakaraṇamattenā* 'ti kucchianuvātāropanamattena. *ovaṭṭeyyakaraṇamattenā*[8] 'ti

[1] Bp. avasese kathinānisaṃse balavavatthāni.
[2] Bp. abhāve.
[3] Bp. vicāritamattena.
[4] Bp. °patta° *for* °paṭa°.
[5] Bp. kucchi.
[6] Bp. °pattabandha°.
[7] Bp. °likaṃ alliyā°.
[8] Bp. ovadeyya°.

āgantukapaṭāropanamattena.[1] kaṭhinacīvarato vā paṭaṃ[2] gahetvā aññasmiṃ kaṭhinacīvare[3] paṭāropanamattena.[4] *kambalamaddanamattenā*[5] 'ti ekavāraṃ yeva rajane pakkhittena dantavaṇṇena paṇḍupalāsavaṇṇena vā. sace pana sakiṃ vā dvikkhattuṃ vā rattam pi sāruppaṃ hoti, vaṭṭati. *nimittakatenā* 'ti iminā dussena kaṭhinaṃ attharissāmī 'ti evaṃ nimittakatena. ettakam eva hi Parivāre vuttaṃ. aṭṭhakathāsu pana ayaṃ sāṭako sundaro, sakkā iminā kaṭhinaṃ attharitun ti evaṃ nimittakammaṃ katvā laddhenā 'ti vuttaṃ. *parikathākatenā* 'ti kaṭhinaṃ nāma dātuṃ vaṭṭati, kaṭhinadāyako bahuṃ puññaṃ pasavatī 'ti evaṃ parikathāya uppāditena. kaṭhinaṃ nāma atiukkaṭṭhaṃ vaṭṭati, mātaram pi viññāpetuṃ na vaṭṭati, ākāsato otiṇṇasadisam eva vaṭṭati.[6] *kukkukatenā* 'ti tāvakālikena. *sannidhikatenā* 'ti ettha duvidho sannidhi karaṇasannidhi ca nicayasannidhi ca. tattha tadah' eva akatvā ṭhapetvā karaṇaṃ, karaṇasannidhi nāma.[7] saṅgho ajja kaṭhinadussaṃ labhitvā punadivase deti, ayaṃ nicayasannidhi nāma.[7] *nissaggiyenā* 'ti rattinissaggiyena. Parivāre 'pi vuttaṃ nissaggiyaṃ nāma kayiramāne[8] aruṇo udriyatī[9] 'ti. *akappakatenā* 'ti anādinnakappabindunā. *aññatra saṅghāṭiyā* 'ti ādīsu ṭhapetvā saṅghātiuttarāsaṅgaantaravāsake aññena paccattharaṇādinā atthataṃ, anatthataṃ hotī 'ti. *aññatra pañcakena vā atirekapañcakena vā* 'ti, pañcakāni[10] vā atirekapañcakāni[11] vā khaṇḍāni katvā mahāmaṇḍalaaḍḍhamaṇḍalāni dassetvā katen' eva vaṭṭati. evañ hi samaṇḍalīkataṃ hoti, taṃ ṭhapetvā aññena acchinnakena vā dvitticatukkhaṇḍakena[12] vā na vaṭṭati. *aññatra puggalassa atthārā* 'ti puggalassa atthāraṃ ṭhapetvā na aññena saṅghassa vā gaṇassa vā atthārena atthataṃ hoti. *nissīmaṭṭho anumodatī* 'ti bahuupacārasīmāya[13] ṭhito anumodati. *ahatenā* 'ti aparibhuttena *ahatakappenā* 'ti ahatasadisena ekavāraṃ vā dvikkhattuṃ vā dhotena. *pilotikāyā* 'ti gatavatthukasā-

---

[1] Bp. °pattāropa°. [2] Bp. pattaṃ. [3] Bp. akaṭhina°.
[4] Bp. pattāropa°. [5] Bp. kambalamattenā.
[6] Bp. vaṭṭī 'ti. [7] Bp. *omits* nāma.
[8] Bp. kariyamāne. [9] Bp. uṭṭhahantī.
[10] Bp. pañca. [11] Bp. atirekāni.
[12] Bp. °tukhaṇḍena. [13] Bp. bahiupa°.

ṭakena.[1] *paṃsukūlenā* 'ti tevīsatiyā khettesu uppannapaṃsukūlena. paṃsukūliyabhikkhunā colakabhikkhaṃ[2] āhiṇḍitvā laddhacolakehi[3] katacīvarenā 'ti Kurundī-Mahāpaccarīsu vuttaṃ. *āpaṇikenā*[4] 'ti āpaṇadvāre patitapilotikaṃ gahetvā kaṭhinatthāya deti, tenāpi vaṭṭatī 'ti attho. sesaṃ vuttavipallāsena[5] veditabbaṃ. imasmiṃ pana ṭhāne saha kaṭhinassa atthārā kati dhammā jāyantī 'ti ādi bahūsu[6] aṭṭhakathāsu vuttaṃ, taṃ sabbaṃ Parivāre pāḷiṃ ārūḷham eva, tasmā tattha āgatanayen' eva veditabbaṃ. na hi tena idha avuccamānena kaṭhinatthārassa[7] kiñci parihāyati. evaṃ kaṭhinatthāraṃ dassetvā idāni ubbhāraṃ dassetuṃ *kathañ ca bhikkhave ubbhataṃ hoti kaṭhinan* ti ādim āha. tattha *mātikā* 'ti mātaro janettiyo ti attho. kaṭhinubbhāraṃ hi etā aṭṭha janettiyo. tāsu pakkamanaṃ anto assā 'ti *pakkamanantikā*. evaṃ sesāpi veditabbā. *na paccessan* ti na puna āgamissaṃ. etasmiṃ pana pakkamanantike kaṭhinuddhāre paṭhamaṃ cīvarapalibodho chijjati, pacchā āvāsapalibodho, evaṃ pakkamato hi cīvarapalibodho antosīmāyam eva chijjati, āvāsapalibodho sīmātikkame. vuttam pi c' etaṃ Parivāre:

pakkamanantiko kaṭhinuddhāro vutto ādiccabandhunā
etañ c'[8] āhaṃ vissajjissaṃ cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati.
pacchā āvāsapalibodho chijjatī 'ti.

cīvaraṃ ādāyā 'ti akatacīvaraṃ ādāya. *bahisīmāgatassā* 'ti aññaṃ sāmantaṃ[9] vihāraṃ gatassa. *evaṃ hotī* 'ti tasmiṃ vihāre senāsanaphāsukaṃ vā sahāyasampattiṃ vā disvā evaṃ hoti. etasmiṃ pana niṭṭhānantike kaṭhinuddhāre āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati, so hi na paccessan ti citte uppannamatte 'va[10] chijjati. vuttam pi c' etaṃ:

niṭṭhānantiko kaṭhinuddhāro vutto ādiccabandhunā,
etañ c'[8] āhaṃ vissajjissaṃ āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati.
cīvare niṭṭhite cīvarapalibodho chijjatī 'ti.

---

1 Bp. hatavatthaka°. 2 Bp. coḷaka°.
3 Bp. °coḷakehi. 4 Bp. pāpaṇikena. 5 Bp. °sen' eva.
6 Bp. bahu. 7 Bp. °rakassa. 8 Bp. ca tāhaṃ.
9 Bp. sāmanta. 10 Bp. eva.

etena nayena sesamātikāvibhajjane[1] 'pi attho veditabbo. ayaṃ pan' ettha viseso, sanniṭṭhānantike dve 'pi palibodhā n' ev' imaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan ti citte uppannamatte yeva ekato chijjanti.[2] vuttañ h' etaṃ:

sanniṭṭhānantiko kaṭhinuddhāro vutto ādiccabandhunā,

etañ c'[3] āhaṃ vissajjissaṃ dve palibodhā apubbaṃ acarimaṃ chijjantī 'ti. evaṃ sabbakaṭhinuddhāresu palibodhupacchedo veditabbo. so pana yasmā iminā ca vuttanayena Parivāre ca āgatabhāvena sakkā jānituṃ, tasmā vitthārato na vutto. ayam pan' ettha saṅkhepo, nāsanantike āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati, cīvare naṭṭhe cīvarapalibodho chijjati. yasmā cīvare naṭṭhe cīvarapalibodho chijjati, tasmā nāsanantiko 'ti vuttaṃ. savanantike cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati,[4] tassa saha savanena āvāsapalibodho chijjati. āsāvacchedike āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati, cīvarāsāya upacchinnāya cīvarapalibodho chijjati. ayam pana yasmā anāsāya labhati āsāya na labhati, tassa evaṃ hoti idh' ev' imaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan ti ādinā nayena itarehi uddhārehi saddhiṃ vomissakadesanānekappabhedo[5] hoti, tasmā parato visuṃ vitthāretvā vutto, idha na vutto. idha pana savanantikassa anantaraṃ sīmātikkantiko vutto. tattha cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati, tassa bahisīme āvāsapalibodho chijjati. sahubbhāre dve palibodhā apubbaṃ acarimaṃ chijjanti.[6] evaṃ ādāyavāre satta kaṭhinuddhāre dassetvā, puna samādāyavāre 'pi vippakatacīvarassa ādāyasamādāyavāresu pi yathāsambhavaṃ te yeva dassitā. tato paraṃ antosīmāyaṃ paccessaṃ na paccessan ti imaṃ vidhiṃ anāmasitvā 'va, na paccessan ti imam eva āmasitvā 'va anadhiṭṭhitena 'ti ādinā nayena ca ye ye yujjanti, te te dassitā. tato paraṃ cīvarāsāya pakkamatī 'ti ādinā nayena itarehi saddhiṃ vomissakanayena anekakkhattuṃ āsāvacchedikaṃ dassetvā. puna disaṅgamiyavasena ca phāsuvihārikavasena ca niṭṭhānantikādīsu[7] yujjamānā kaṭhinuddhārā dassitā.

---

1 Bp. °bhajane.
2 Bp. °tī 'ti.
3 Bp. ca tāhaṃ.
4 Bp. *inserts* tasmā.
5 Bp. vomissadesananeka°.
6 Bp. chijjantī 'ti.
7 Bp. °tikesu.

evaṃ pabhedato kaṭhinuddhāraṃ dassetvā, idāni ye ye tena tena kaṭhinuddhārena palibodhā chijjantī 'ti vuttā, tesaṃ tesaṃ paṭipakkhe dassento *dve 'me bhikkhave kaṭhinassa palibodhā* 'ti ādim āha. tattha *cattenā* ti yena cattena so āvāso catto hoti, taṃ cattaṃ nāma, tena cattena. vantamuttesu pi es' eva nayo. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

Kaṭhinakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Cīvarakkhandhakavaṇṇanā.

Cīvarakkhandhake *padakkhā*[1] 'ti chekā kusalā. *abhisaṭā* 'ti abhigatā. kehi abhigatā.[2] atthikehi[3] manussehi. karaṇatthe pana sāmivacanaṃ katvā *atthikānaṃ atthikānaṃ manussānan* ti vuttaṃ. *paññāsāya ca rattiṃ gacchatī* 'ti paññāsakahāpaṇe gahetvā ca rattiṃ rattiṃ gacchati. *negamo* ti kuṭumbikagaṇo.[4] *Sālavatiṃ kumāriṃ gaṇikaṃ vuṭṭhāpesī* 'ti nāgarā dve satasahassāni rājā[5] tīṇi satasahassāni aññañ ca ārāmuyyānavāhanādiparicchedaṃ datvā vuṭṭhapesuṃ,[6] gaṇikaṭṭhāne ṭhapesun ti attho. *paṭisatena ca rattiṃ gacchatī* 'ti rattiṃ rattiṃ paṭisatena gacchati. *gilānaṃ paṭivedeyyan* ti gilānabhāvaṃ jānāpeyyaṃ. *kattarasuppe* ti jiṇṇasuppe. (*disāpāmokkho* ti sabbadisāsu vidito pākaṭo padhāno 'vā 'ti attho.) *kā me deva mātā*[7] 'ti, kasmā pucchi. taṃ kira aññe rājadārakā kīḷantā kalahe uṭṭhite nimmātiko nippītiko ti vadanti, yathā ca aññesaṃ dārakānaṃ chaṇādīsu cūḷamātāmahāmātādayo kiñci kiñci paṇṇākāraṃ pesenti, tathā tassa na koci kiñci pesesi. iti so taṃ sabbaṃ cintetvā nimmātiko yeva nu kho ahan ti jānanatthaṃ *kā me deva mātā, ko pitā* 'ti pucchi. *yan nūn' āhaṃ sippan*[8] ti yan nūn' āhaṃ vejjasippaṃ sikkheyyan ti cintesi. tassa kira etad ahosi imāni kho hatthiassasippādīni parupaghātapaṭisaṃyuttāni, vejjasippaṃ mettāpubbabhāgaṃ sattānaṃ hitapaṭisaṃyuttan ti, tasmā vejjasippam eva sandhāya yan nūn' āhaṃ sippaṃ sikkheyyan ti cintesi. api c' āyaṃ ito

1 Bp. padakkhiṇā.
2 Bp. *adds* 'ti.
3 Bp. *repeats this.*
4 Bp. °biyagaṇo.
5 Bp. *inserts* satasahassan ti *after* rājā.
6 Bp. vutthāpesuṃ.
7 Bp. *adds* ko pitā.
8 Bp. sippaṃ sikkheyyaṃ.

kappasatasahassassa upari Padumuttarassa bhagavato upaṭṭhākaṃ buddhupaṭṭhāko ayan ti catuparisabbhantare[1] patthataguṇaṃ vejjaṃ disvā aho vatā 'ham pi evarūpaṃ ṭhānantaraṃ pāpuṇeyyan ti cintetvā sattāhaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa dānaṃ datvā bhagavantaṃ vanditvā aham pi bhagavā tumhākaṃ upaṭṭhāko asukavejjo viya anāgate buddhupaṭṭhāko bhaveyyan ti patthanam akāsi. tāya purimapatthanāya codiyamāno 'p' esa vejjasippam eva sandhāya yan nūn' āhaṃ sippaṃ sikkheyyan ti cintesi. *disāpāmokkho* ti sabbadisāsu vidito pākaṭo, paṭṭhāno vā 'ti attho. tasmiñ ca samaye Takkasilakā[2] vāṇijā Abhayarājakumāraṃ dassanāya agamaṃsu.[3] te Jīvako kuto tumhe āgatā 'ti pucchi. Takkasilato 'ti vutto. atthi tattha vejjasippācariyo ti pucchitvā,[4] āma kumāra *Takkasilāyaṃ disāpāmokkho vejjo paṭivasatī* 'ti sutvā, tena hi yadā gacchatha, mayhaṃ āroceyyāthā 'ti āha. te tathā karimṣu. so pitaraṃ anāpucchitvā tehi saddhiṃ Takkasilaṃ agamāsi. tena vuttaṃ *Abhayarājakumāraṃ anāpucchā* 'ti ādi. *icchām' ahaṃ ācariya sippaṃ sikkhitun* ti taṃ kira upasaṅkamantaṃ disvā so vejjo ko 'si tvaṃ tātā 'ti pucchi. so Bimbisāramahārājassa nattā Abhayakumārassa putto 'mhī 'ti āha. kasmā pana tvaṃ asi tāta idh' āgato 'ti. tato so tumhākaṃ santike sippaṃ sikkhitun ti vatvā icchām' ahaṃ ācariya sippaṃ sikkhitun ti āha. *bahuñ ca gaṇhātī* 'ti yathā aññe khattiyarājakumārādayo ācariyassa dhanaṃ dātvā kiñci kammaṃ akatvā sippaṃ sikkhanti yeva, na so evaṃ. so pana kiñci dhanaṃ adatvā dhammantevāsiko 'va hutvā ekaṃ kālaṃ upajjhāyassa kammaṃ karoti, ekaṃ kālaṃ sikkhati. evaṃ sante 'pi, abhinihārasampanno[5] kulaputto attano medhāvitāya *bahuñ ca gaṇhāti, lahuñ ca gaṇhāti, suṭṭhu ca upadhāreti, gahitañ c' assa na pamussati.*[6] *satta ca me vassāni adhīyantassa nay' imassa sippassa anto paññāyatī* 'ti ettha ayaṃ kira Jīvako, yattakaṃ ācariyo jānāti, yaṃ aññe soḷasahi vassehi uggaṇhanti, taṃ sabbaṃ sattahi vassehi[7]

[1] Bp. °parisantare.
[2] Bp. °silato.
[3] Bp. āga°.
[4] Bp. pucchi.
[5] Bp. abhinīhāra°.
[6] Bp. sammussati.
[7] Bp. māsehi.

uggahesi. Sakkassa pana devarañño etad ahosi ayaṃ buddhānaṃ upaṭṭhāko aggavissāsiko[1] bhavissati, handa naṃ bhesajjayojanaṃ sikkhāpemī 'ti. ācariyassa sarīre ajjhāvasitvā yathā ṭhapetvā kammavipākaṃ avasesarogaṃ eken' eva bhesajjayogena tikicchituṃ sakkoti, tathā naṃ bhesajjayojanaṃ sikkhāpesi. so pana ācariyassa santike sikkhāmī 'ti maññati, tasmā samattho idāni Jīvako tikicchitun ti Sakkena vissaṭṭhamatto[2] evaṃ cintetvā ācariyaṃ pucchi. ācariyo pana na iminā mam' ānubhāvena uggahitaṃ, devatānubhāvena uggahitan ti ñatvā 'va tena hi bhaṇe 'ti ādim āha. *samantā yojanaṃ āhiṇḍanto* ti divase divase ekekena dvārena nikkhamitvā cattāro divase āhiṇḍanto. *parittaṃ pātheyyaṃ adāsī* 'ti appamattakaṃ adāsi. kasmā. tassa kira etad ahosi ayaṃ mahākulassa putto gatamatto yeva pitupitāmahānaṃ[3] santikā mahāsakkāraṃ labhissati, tato mayhaṃ vā sippassa vā guṇaṃ na jānissati, antarāmagge pana khīṇapātheyyo sippaṃ payojetvā, avassaṃ mayhañ ca sippassa ca guṇaṃ jānissatī 'ti, parittaṃ dāpesi. *pasatenā* 'ti ekahatthapūṭena.[4] *picunā* 'ti kappāsapaṭalena. *yatra hi nāmā* 'ti yā nāma. *kimpimāyan* ti kim pi me ayaṃ. *upajānām' etassa saṃyamassā* 'ti katassa ca rogūpasamassa ca upakāraṃ jānāmā 'ti adhippāyo. *sabbālaṅkāraṃ tuyhaṃ hotū* 'ti rājā kira sace imaṃ gaṇhissati, pamāṇayutte ṭhāne taṃ[5] ṭhapessāmi, sace na gaṇhissati, abbhantarikaṃ naṃ vissāsikaṃ[6] karissāmī 'ti cintetvā evam āha. Abhayarājakumārassā 'pi nāṭakānam pi cittaṃ uppajji aho vata na gaṇheyyā 'ti. so 'pi tesaṃ cittaṃ ñatvā viya idaṃ me deva ayyikānaṃ ābharaṇaṃ, na pan' idaṃ mayhaṃ gaṇhituṃ paṭirūpan ti vatvā *alaṃ devā* 'ti ādim āha. *adhikāraṃ me deva*[7] *saratū* 'ti katassa upakāraṃ[8] saratū 'ti attho. rājā pasanno sabbālaṅkārasampannaṃ[9] gehañ ca ambavanuyyānañ ca anusaṃvaccharaṃ satasahassauṭṭhānakaṃ gāmañ ca mahāsakkārañ ca datvā *tena hi bhaṇe* 'ti ādim āha. *sak-*

1 Bp. °ssāsako.
2 Bp. viṭṭhassamatto.
3 Bp. pitipitā°.
4 Bp. °puṭena.
5 Bp. naṃ.
6 Bp. vissāsakaṃ.
7 Bp. devo.
8 Bp. *inserts* me devo *after this.*
9 Bp. sabbākāra°.

khasi pana tvaṃ gahapatī 'ti, kasmā āha. iriyāpathasamparivattanena kira matthaluṅgaṃ na saṇṭhāti, tassa ca tīhi sattāhehi niccalassa nipannassa matthaluṅgaṃ saṇṭhahissatī 'ti ñatvā app' eva nāma satta satta māse paṭijānitvā satta satta divase 'pi nipajjeyyā 'ti[1] evam āha. ten' eva parato vuttaṃ api ca paṭikacc' eva asi mayā ñāto 'ti. *sīsacchaviṃ uppāṭetvā* 'ti sīsacammaṃ apanetvā. *sibbiniṃ vināmetvā* 'ti sibbiniṃ vivaritvā. *n' āhaṃ ācariya sakkomī* 'ti tassa kira sarīre mahādāho uppajji, tasmā evam āha. *tīhi sattāhenā*[2] 'ti tīhi passehi ekekena sattāhena. *janaṃ ussāretvā* 'ti janaṃ nīharāpetvā. *jegucchaṃ me sappī* 'ti ayaṃ kira rājā vicchikassa jāto, vicchikavisapaṭighātāya ca sappi bhesajjaṃ hoti vicchikānaṃ paṭikkūlaṃ tasmā evam āha. *uddekaṃ dassatī* 'ti uggāraṃ[3] dassati. *paññāsayojanikā hotī* 'ti paññāsayojanāni gantuṃ samatthā hoti. na kevalañ c' assa rañño hatthinī yeva, nāḷāgiri nāma hatthī yojanasataṃ gacchati, velukaṇṇo[4] ca muñjakeso cā 'ti dve assā vīsayojanasataṃ gacchanti, kāko nāma dāso saṭṭhi yojanāni gacchati. ekassa kira kulaputtassa anuppanne buddhe ekadivasaṃ bhuñjituṃ nisinnassa paccekabuddho dvāre ṭhatvā agamāsi. tass' eko puriso paccekabuddho āgantvā gato ti ārocesi. so sutvā gaccha, vegena pattaṃ āharā 'ti āharāpetvā attano sajjitabhattaṃ[5] sabbaṃ datvā pesesi. itaro taṃ nīharitvā[6] paccekabuddhassa hatthe ṭhapetvā ahaṃ bhante tumhākaṃ katena iminā kāyaveyyāvaṭikena, yattha yattha nibbattāmi,[7] vāhanasampanno homī 'ti patthanaṃ akāsi. so ayaṃ etarahi pajjoto nāma rājā jāto, tāya patthanāya ayaṃ vāhanasampatti. *sappiṃ pāyetvā* 'ti sappiñ ca pāyetvā paricārikānañ ca āhāravidhiṃ[8] ācikkhitvā. *nakhena bhesajjaṃ olumpetvā* 'ti nakhena bhesajjaṃ odahitvā pakkhipitvā 'ti attho. *nicchāresī* 'ti virecesi. *siveyyakan* nāma Uttarakurūsu sīvatthikaṃ[9] avamaṅgalavatthaṃ. tattha kira manussā mataṃ ten'[10] eva vatthena veṭhetvā nikkhipanti.

1 Bp. *inserts* naṃ *after* 'ti.
2 Bp. sattāhehī.
3 SSp. uttāraṃ *by mistake.*
4 Bp. celakaṇṇo.
5 Bp. sajjitaṃ bhattaṃ.
6 Bp. āharitvā.
7 Bp. nibbatto 'pi.
8 Bp. āhārācārevidhiṃ.
9 Bp. sivatthikaṃ.
10 Bp. tena *for* ten' eva.

taṃ maṃsapesī 'ti sallakkhetvā hatthīsoṇḍasakuṇā ukkhipitvā nīharitvā[1] Himavantakūṭe ṭhapetvā vatthaṃ apanetvā khādanti. atha vanacarakā vatthaṃ disvā rañño āharanti. evam idaṃ Pajjotena laddhaṃ hoti.[2] Siviraṭṭhe kusalā itthiyo tīhi aṃsūhi suttaṃ kantan ti, tena[3] suttena vāyitavatthaṃ etan ti pi vadanti. ten' āha siveyyakan ti Uttarakurūsu sivatthikavatthaṃ, Siviraṭṭhe uppannavatthan ti pi vadanti. *sinehethā*[4] 'ti kiṃ pana bhagavato kāyo lūkho.[5] na lūkho. bhagavato hi āhāre sadā devatā dibbojaṃ pakkhipanti, sinehapānam pana sabbattha dose temeti, sirā mudukā karoti, ten' āyaṃ evam āha. *tīṇi uppalahatthānī* 'ti ekaṃ uppalahatthaṃ[6] oḷārikadosaharaṇatthaṃ ekaṃ majjhimadosaharaṇatthaṃ ekaṃ sukhumadosaharaṇatthaṃ. *na cirass' eva pakatatto ahosī* 'ti evaṃ pakatatte[7] pana kāye nāgarā dānaṃ sampādesuṃ. Jīvako āgantvā bhagavantaṃ etad avoca, bhagavā ajja nāgarā tumhākaṃ dānaṃ dātukāmā[8] antogāmaṃ piṇḍāya pavisathā 'ti. Mahāmoggallānatthero cintesi kuto nu kho ajja bhagavato paṭhamapiṇḍapāto[9] laddhuṃ vaṭṭatī 'ti. tato cintesi Soṇo seṭṭhiputto khettaparikammato paṭṭhāya aññehi asādhāraṇānaṃ khirodakasecanasaṃvaḍḍhānaṃ[10] gandhasālīnaṃ odanaṃ bhuñjati, tato bhagavato piṇḍapātaṃ āharissāmī 'ti, iddhiyā gantvā tassa pāsādatale attānaṃ dassesi. so therassa pattaṃ gahetvā paṇītaṃ piṇḍapātaṃ adāsi, therassa ca gamanākāraṃ disvā bhuñjatha bhante 'ti āha. thero tam atthaṃ ārocesi. bhuñjatha bhante, ahaṃ aññaṃ bhagavato dassāmī 'ti theraṃ bhojetvā gandhehi pattaṃ ubbattitvā[11] piṇḍapātaṃ[12] adāsi. taṃ thero āharitvā bhagavato adāsi. rājā 'pi kho Bimbisāro ajja bhagavā kim bhuñjissatī 'ti vihāraṃ āgantvā pavisamāno 'va piṇḍapātagandhaṃ ghāyitvā bhuñjitukāmo aho-

---

1 Bp. *omits this.*
2 Bp. *omits* hoti.
3 Bp. te.
4 Bp. sinehathā.
5 Bp. *adds* ti.
6 Bp. *omits this.*
7 Bp. pakatte.
8 Bp. *inserts* mā *before* antogāmaṃ.
9 Bp. paṭhamaṃ piṇḍapāto.
10 Bp. khīrodakasecanavaṃvaddhānaṃ.
11 Bp. ubbaṭṭetvā.
12 Bp. °pātassa pūretvā adāsi.

si. bhagavato ca dvīsu yeva piṇḍapātesu bhājanagatesu devātā ojaṃ pakkhipiṃsu, yañ ca Sujātā adāsi, yañ ca parinibbānakāle Cundo kammāraputto, aññesu kavaḷe[1] kavaḷe pakkhipanti, tasmā bhagavā rañño iccham jānitvā apakkhittojam eva thokaṃ piṇḍapātaṃ rañño dāpesi. so paribhuñjitvā pucchi kiṃ bhante Uttarakuruto ābhataṃ bhojanan[2] ti. na mahārāja Uttarakuruto, api ca kho tav' eva raṭṭhavāsino gahapatiputtassa bhojanaṃ etan ti vatvā Soṇassa sampattiṃ ācikkhi. taṃ sutvā rājā Soṇaṃ daṭṭhukāmo hutvā Cammakkhandhake vuttanayena asītiyā kulaputtasahassehi saddhiṃ Soṇassa āgamanaṃ akāsi. te bhagavato dhammadesanaṃ sutvā sotāpannā jātā. Soṇo pana pabbajitvā arahatte patiṭṭhito. bhagavāpi etad attham eva rañño piṇḍapātaṃ dāpesi. evaṃ katabhattakicce bhagavati, atha kho Jīvako Komārabhacco taṃ siveyyakaṃ dussayugaṃ ādāya . . . pe . . . etad avoca. *atikkantavarā* 'ti ettha vinicchayo Mahākhandhake vuttanayen' eva veditabbo. *bhagavā bhante paṃsukūliko bhikkhusaṅgho cā* 'ti bhagavato hi buddhattappattito[3] paṭṭhāya yāva idaṃ vatthuṃ[4] etthantare vīsati[5] vassāni, na koci bhikkhu[6] gahapaticīvaraṃ sādiyi, sabbe paṃsukūlikā 'va ahesuṃ, ten' āyam evam āha. *gahapaticīvaran* ti gahapatīhi dinnacīvaraṃ. *dhammiyā kathāyā* 'ti vatthadānānisaṃsapaṭisaṃyuttāya kathāya. *itaritarenā pī* 'ti appagghena pi mahagghena pi, yena kenacī 'ti attho. *pāvāro* ti salomako kappāsikapāvāro.[7] *anujānāmi bhikkhave kojavan* ti ettha pakatikojavam eva vaṭṭati, mahāpiṭṭhiyakojavaṃ na vaṭṭati. kojavan[8] ti uṇṇāmayo pāvārasadiso.[9]

Kāsirājā 'ti Kāsīnaṃ rājā, Pasenadissa ekapitikabhātā esa. *aḍḍhakāsiyan* ti ettha kāsī 'ti sahassa[10] vuccati, taṃ agghanako kāsiyo, ayam pana pañcasatāni agghati, tasmā aḍḍhakāsiyo ti vutto, ten' ev' āha upaḍḍhakāsīnaṃ khamamānan ti. *uccāvacānī* 'ti sundarāni ca asundarāni ca. bhañ-

1 Bp. kabaḷe kabaḷe.
2 Bp. bhājanan *by mistake.*
3 Bp. buddhattaṃ pattato.
4 Bp. vatthaṃ.
5 Bp. vīsasati *by mistake.*
6 Bp. *omits* bhikkhu.
7 Bp. kappīsādibhedo.
8 Bp. mahāpiṭṭhiyakojavan.
9 Bp. *adds* kojavo.
10 Bp. sahassaṃ.

gan nāma khomaādīhi[1] pañcahi suttehi missetvā[2] kataṃ. vākamayam evā 'ti pi vadanti. ekaṃ yeva bhagavatā cīvaraṃ anuññātaṃ, na dve 'ti te kira itaritarena cīvarenā 'ti ekassa[3] gahapatikena vā paṃsukūlena vā 'ti evaṃ atthaṃ sallakkhayiṃsu.[4] *nāgamesun* ti yāva te susānato āgacchanti, tāva te na icchiṃsu, pakkamiṃsu yeva. *nākāmā bhāgaṃ dātun* ti na anicchāya dātuṃ, yadi pana icchanti, dātabbo. *āgamesun* ti upacāre acchiṃsu. tena bhagavā[5] āha *anujānāmi bhikkhave āgamentānaṃ akāmā bhāgaṃ dātun* ti. yadi pana manussā idh' āgatā eva gaṇhantū 'ti denti, saññāṇaṃ vā katvā gacchanti sampattā gaṇhantū 'ti sampattānaṃ sabbesam pi pāpuṇanti. sace chaḍḍetvā gatā, yena gahitaṃ, so eva sāmī. *sadisā*[6] *okkamiṃsū* 'ti sabbe[7] okkamiṃsu, ekadisāya vā okkamiṃsū 'ti[8] attho. *te katikaṃ katvā* 'ti laddhapaṃsukūlaṃ[9] sabbesaṃ bhājetvā gaṇhissāmā 'ti bahi[10] yeva katikaṃ katvā.

cīvarapaṭiggāhakan ti yo gahapatikehi saṅghassa dīyamānaṃ cīvaraṃ gaṇhāti. *yo na chandāgatiṃ gacchatī*[11] 'ti ādīsu cīvarapaṭiggāhakesu pacchā āgatānam pi attano ñātakādīnaṃ paṭhamataraṃ: paṭiggaṇhanto vā ekaccasmiṃ pemaṃ dassetvā gaṇhanto vā, lobhapakatitāya attano pariṇāmento vā, chandāgatiṃ gacchati nāma. yo[12] paṭhamataraṃ āgatassāpi kodhavasena pacchā gaṇhanto vā, duggatamanussesu avaṇṇaṃ[13] katvā gaṇhanto vā, kiṃ vo ghare ṭhapitokāso[14] n' atthi, tumhākaṃ santakaṃ gahetvā gacchathā 'ti evaṃ saṅghassa lābhantarāyaṃ karonto vā, dosāgatiṃ gacchati nāma. yo pana muṭṭhassati asampajāno, ayaṃ mohāgatiṃ gacchati nāma. pacchā āgatānam pi issarānaṃ[15] bhayena paṭhamataraṃ paṭiggaṇhanto vā, cīvarapaṭiggāhakaṭṭhānantaram[16] etaṃ bhāriyan ti santasanto vā, bhayāgatiṃ gac-

---

1 Bp. khomādīhi.
2 Bp. missitvā.
3 Bp. etassa.
4 Bp. sallakkhiṃsu.
5 Bp. ten' āha bhagava *for* tena bhagavā āha.
6 Bp. *inserts* susānaṃ *after this*.
7 Bp. *inserts* samaṃ.
8 Bp. *adds* pi.
9 Bp. laddhaṃ paṃsu°.
10 Bp. baliṃ eva.
11 Bp. gaccheyyā.
12 Bp. *omits* yo.
13 Bp. avamaññaṃ.
14 Bp. ṭhapanokāso.
15 Bp. °nam pi.
16 Bp. °ṭṭhānaṃ nām'.

chati nāma. mayā idañcidañ ca gahitaṃ, idañ[1] ca na gahitan ti jānanto,[2] gahitāgahitañ[3] ca jānāti nāma. tasmā yo na chandāgatiādivasena gacchati, ñātakaaññātakaaḍḍhaduggatesu visesaṃ akatvā āgatapaṭipāṭiyā gaṇhāti, sīlācārapaṭipattisaṃyutto[4] hoti satimā medhāvī bahussuto, sakkoti dāyakānaṃ vissaṭṭhāya[5] vācāya parimaṇḍalehi padabyañjanehi anumodanaṃ karonto pasādaṃ janetuṃ evarūpo sammannitabbo 'ti.[6] *evañ ca pana bhikkhave sammannitabbo* ti ettha pana, etāya yathāvuttāya kammavācāya pi apalokanena pi antovihāre sabbasaṅghamajjhe 'pi khaṇḍasīmāya pi sammannituṃ vaṭṭati yeva. evaṃ sammatena ca vihārapaccante vā padhānaghare vā na acchitabbaṃ. yattha pana āgatā[7] manussā sukhaṃ passanti, tādise dhuravihāraṭṭhāne vījaniṃ[8] passe ṭhapetvā sunivatthena supārutena nisīditabban ti. *tatth' eva ujjhitvā* 'ti paṭiggahaṇam eva amhākaṃ bhāro ti vatvā gahitaṭṭhāne yeva chaḍḍetvā gacchanti. [9]*cīvarapaṭiggāhakan*[9] ti yo gahapatikehi saṅghassa dīyamānaṃ cīvaraṃ gaṇhāti.[9] *cīvaranidāhakan*[10] ti cīvarapaṭisāmanakaṃ.[11] *yo na chandāgatin*[12] ti ādīsu c' ettha ito paraṃ sabbattha vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. sammativinicchayo[13] 'pi kathitānusāren' eva jānitabbo. *vihāraṃ vā* 'ti ādīsu yo ārāmamajjhe ārāmikasāmaṇerādīhi avivitto sabbesaṃ samosaraṇaṭṭhāne vihāro vā aḍḍhayogo vā hoti, so na[14] sammannitabbo. paccantasenāsanaṃ pana na sammannitabbaṃ. idaṃ pana bhaṇḍāgāraṃ khaṇḍasīmaṃ gantvā khaṇḍasīmāyaṃ nisinnehi sammannituṃ na vaṭṭati, vihāramajjhe yeva sammannitabbaṃ. *guttāguttañ ca jāneyyā* 'ti ettha yassa tāva chandādīsu koci doso n' atthi, taṃ guttaṃ nāma.[15] yassa pana chadanatiṇaṃ vā chadaniṭṭhakā vā yatthakatthaci patitā, yena ovassati vā mūsikādī-

---

1 Bp. idañcidañ.
2 Bp. evaṃ jānanto.
3 Bp. °hitaṃ, *and omits* ca.
4 Bp. °pattiyutto.
5 Bp. vissaṭṭha.
6 Bp. *omits* ti.
7 Bp. āgatā gatā.
8 Bp. bījaniṃ.
9-9 Bp. *omits these eight words.*
10 Bp. °nidahakan.
11 Bp. °sāmakaṃ.
12 Bp. *adds* gaccheyya.
13 Bp. sammuti°.
14 Bp. *omits* na.
15 Bp. *omits* nāma.

naṃ vā paveso hoti bhittiādīsu vā katthaci chiddaṃ hoti upacikā vā uṭṭhahanti, taṃ sabbaṃ aguttaṃ nāma. taṃ sallakkhetvā paṭisaṅkharitabbaṃ. sītasamaye dvārañ ca vātapānañ ca supidahitaṃ kātabbaṃ, sītena hi cīvarāni kaṇṇakitāni honti. uṇhasamaye antarantarā vātapavesanatthaṃ vivaritabbaṃ. evaṃ karonto hi guttāguttaṃ jānāti nāma. imehi pana cīvarapaṭiggāhakādīhi tīhi pi attano vattaṃ jānitabbaṃ, tattha cīvarapaṭiggāhakena tāva yaṃ yaṃ manussā kālacīvaran ti vā akālacīvaran ti vā accekacīvaran ti vā vassikasāṭikan ti vā nisīdanan ti vā paccattharaṇan ti vā mukhapuñchanacolan[1] ti vā denti, taṃ sabbaṃ ekarāsiṃ katvā missetvā[2] na gaṇhitabbaṃ, visuṃ visuṃ katvā 'va gaṇhitvā cīvaranidāhakassa[3] tath' eva ācikkhitvā dātabbaṃ. cīvaranidāhakenā[3] 'pi bhaṇḍāgārikassa dadamānena idaṃ kālacīvaraṃ . . . pe . . . idaṃ mukhapuñchanacolan[4] ti ācikkhitvā 'va dātabbam. bhaṇḍāgārikenāpi tath' eva visuṃ visuṃ saññāṇaṃ katvā ṭhapetabbaṃ. tato saṅghena kālacīvaraṃ āharā 'ti vutte, kālacīvaram eva dātabbaṃ . . . pe . . . mukhapuñchanacolakaṃ[5] āharā 'ti vutte, tad eva dātabbaṃ. iti bhagavatā cīvarapaṭiggāhako anuññāto cīvaranidāhako[6] anuññāto[7] bhaṇḍāgāriko anuññāto na bāhullikatāya[8] na asantuṭṭhiyā, api ca kho saṅghassānuggahāya. sace hi āhaṭāhaṭaṃ gahetvā bhikkhū bhājeyyuṃ, n' eva āhaṭaṃ na anāhaṭaṃ na dinnaṃ nādinnaṃ na laddhaṃ nāladdhaṃ jāneyyuṃ, āhaṭāhaṭaṃ therāsane vā dadeyyuṃ, khaṇḍākhaṇḍaṃ vā chinditvā gaṇheyyuṃ, evaṃ sati, ayuttaparibhogo ca hoti, na ca sabbesaṃ saṅgaho kato hoti. bhaṇḍāgāre pana cīvaraṃ ṭhapetvā ussannakāle ekekassa bhikkhuno ticīvaraṃ vā dve dve vā ekekaṃ vā cīvaraṃ dassanti. laddhāladdhaṃ jānissanti aladdhabhāvaṃ jānitvā[9] saṅgahaṃ kātuṃ maññissantī 'ti. *na bhikkhave bhaṇḍāgāriko vuṭṭhāpetabbo* ti ettha aññe 'pi avuṭṭhāpanīyā jānitabbā, cattāro hi na vuṭṭhāpetabbā, vuḍḍha-

1 Bp. °coḷan.
2 Bp. missitvā.
3 Bp. °nidaha° *for* °nidāha°.
4 Bp. °coḷakan.
5 Bp. °coḷakaṃ.
6 Bp. °nidahako.
7 Bp. *inserts* bhaṇḍagārikaṃ anuññātaṃ *after this.*
8 Bp. bāhulikatāya.
9 Bp. ñatvā.

taro bhaṇḍāgāriko gilāno saṅghato laddhasenāsano ti. tattha vuḍḍhataro attano vuḍḍhatāya navakatarena na vuṭṭhāpetabbo, bhaṇḍāgāriko saṅghena sammannitvā bhaṇḍāgārassa dinnatāya, gilāno attano gilānatāya, saṅgho pana bahussutassa uddesaparipucchādīhi bahūpakārassa bhāranittharakassa[1] phāsukaṃ āvāsaṃ anuṭṭhāpanīyaṃ katvā deti, tasmā so upakāratāya ca saṅghato laddhatāya ca na vuṭṭhāpetabbo ti. *ussannaṃ hotī* 'ti bahuṃ rāsikataṃ[2] hoti, bhaṇḍāgāraṃ na gaṇhāti. *sammukhībhūtenā* 'ti antoupacārasīmāyaṃ ṭhitena. *bhājetun* ti kālaṃ ghosāpetvā[3] paṭipāṭiyā bhājetuṃ. *kolāhalaṃ akāsī* 'ti amhākaṃ ācariyassa detha, upajjhāyassa dethā 'ti evaṃ mahāsaddam akāsi. cīvarabhājakaṅgesu[4] sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ apāpuṇantaṃ pi mahagghacīvaraṃ dento, chandāgatiṃ gacchati nāma. aññesaṃ vuḍḍhatarānaṃ pāpuṇantaṃ pi mahagghaṃ cīvaraṃ adatvā appagghaṃ dento dosāgatiṃ gacchati nāma. mohamūḷho cīvaradānavattaṃ ajānanto mohāgatiṃ gacchati nāma. mukharānaṃ navakānaṃ pi bhayena apāpuṇantam eva mahagghacīvaraṃ dento bhayāgatiṃ gacchati nāma. yo evaṃ na gacchati, sabbesaṃ tulābhūto pamāṇabhūto[5] majjhatto hoti, sammannitabbo.[6] *bhājitābhājitan* ti ettakāni vatthāni bhājitāni ettakāni abhājitānī 'ti jānanto *bhājitābhājitañ ca jāneyyā* 'ti vuccati. *uccinitvā* 'ti idaṃ thūlaṃ idaṃ saṇhaṃ idaṃ ghanaṃ idaṃ tanukaṃ idaṃ paribhuttaṃ, idaṃ aparibhuttaṃ idaṃ dīghato ettakaṃ idaṃ puthulato ettakan ti evaṃ vatthāni vicinitvā. *tulayitvā* 'ti idaṃ ettakaṃ agghāti idaṃ ettakan ti evaṃ agghaparicchedaṃ katvā. *vaṇṇāvaṇṇaṃ katvā* 'ti sace sabbesaṃ ekekam eva dasa dasa agghanakaṃ[7] pāpuṇāti, icc' etaṃ kusalaṃ, no ce pāpuṇāti, yaṃ nava vā aṭṭha vā agghati, taṃ aññena ekagghanakena ca dviagghanakena ca saddhiṃ bandhitvā eten' ev' upāyena same paṭiviṃse[8] ṭhapetvā 'ti attho. *bhikkhū gaṇetvā vaggaṃ bandhitvā* 'ti sace ekekassa dīyamāne[9] divaso nappahoti, dasa dasa

1 Bp. °nitthāra°.
2 Bp. bahu rāsikataṃ.
3 Bp. ghosetvā.
4 Bp. °bhājakesu.
5 Bp. *omits this.*
6 Bp. *inserts* so *before this.*
7 Bp. ghanakaṃ.
8 Bp. paṭivīse.
9 Bp. diyyamāne.

bhikkhū gaṇetvā dasa dasa cīvarapaṭiviṃse[1] ekekaṃ[2] vaggaṃ bandhitvā ekaṃ bhaṇḍikaṃ katvā ekaṃ[3] cīvarapaṭiviṃsaṃ[4] ṭhapetuṃ anujānāmī 'ti attho. evaṃ ṭhapitesu cīvarapaṭiviṃsesu[5] kuso pātetabbo, tehi pi bhikkhūhi puna kusapātaṃ katvā bhājetabbaṃ. *sāmaṇerānaṃ upaḍḍhapaṭiviṃsan*[4] ti ettha ye sāmaṇerā attissarā bhikkhusaṅghassa kattabbakammaṃ na karonti, uddesaparipucchāsu yuttā ācariyupajjhāyānaṃ yeva vattapaṭipattiṃ karonti, na[6] aññesaṃ karonti, etesaṃ yeva upaḍḍhabhāgo dātabbo. ye pana purebhattañ ca pacchābhattañ ca bhikkhusaṅghass' eva kattabbakiccaṃ karonti, tesaṃ samako dātabbo. idañ ca piṭṭhisamaye uppannena bhaṇḍāgāre ṭhapitena akālacīvaren' eva kathitaṃ. kālacīvaram pana samakam eva dātabbaṃ. tatruppādaṃ vassāvāsikaṃ sammuñjanībandhanādiṃ[7] saṅghassa phātikammaṃ katvā gahetabbaṃ. etañ h' ettha sabbesaṃ vattaṃ bhaṇḍāgārikacīvare 'pi. sace sāmaṇerā āgantvā āgantvā bhante mayaṃ yāguṃ pacāma bhattaṃ pacāma khajjakaṃ pacāma apaharitaṃ[8] karoma dantakaṭṭhaṃ āharāma raṅgachalliṃ kappiyaṃ katvā dema, kim pana amhehi na katan nāmā 'ti ukkaṭṭhiṃ[9] karonti, samabhāgo 'va dātabbo. etaṃ, ye ca virajjhitvā karonti, yesañ ca karaṇabhāvo na paññāyati, te sandhāya vuttaṃ. Kurundiyaṃ pana sace sāmaṇerā kasmā mayaṃ bhante saṅghakammaṃ na karoma, karissāmā 'ti yācanti, samapaṭiviṃso dātabbo ti vuttaṃ. *uttaritukāmo* ti nadiṃ vā kantāraṃ vā uttaritukāmo satthaṃ labhitvā disāpakkamitukāmo ti attho. *sakaṃ bhāgaṃ dātun* ti idaṃ bhaṇḍāgārato cīvarāni nīharitvā puñje kate gaṇḍiyā pahatāya[10] bhikkhusaṅghe sannipatite, satthaṃ labhitvā gantukāmo satthato mā parihāyī 'ti etam atthaṃ sandhāya vuttaṃ. tasmā anīhatesu vā cīvaresu appahatāya[11] vā gaṇḍiyā[12] asannipatite

---

[1] Bp. °vīse.
[2] Bp. ekaeka.
[3] Bp. evaṃ.
[4] Bp. °vīsaṃ.
[5] Bp. °vīsesu.
[6] Bp. *omits* na.
[7] Bp. °nādi.
[8] Bp. appaharitakaṃ.
[9] Bp. ukkuṭṭhiṃ.
[10] Bp. pahaṭāya.
[11] Bp. appahaṭāya.
[12] Bp. ghaṇḍiyā.

vā saṅghe dātuṃ na vaṭṭati. cīvaresu pana nīhatesu gaṇḍiṃ[1] paharitvā bhikkhusaṅghe sannipatite, cīvarabhājakena imassa bhikkhuno koṭṭhāsena ettakena bhavitabban ti takketvā nayaggāhena cīvaraṃ dātabbaṃ, tulāya tulitam iva hi samasamaṃ dātuṃ na sakkoti,[2] tasmā ūnaṃ vā hotu adhikaṃ vā, evaṃ takkena nayena dinnaṃ sudinnam eva, n' eva ūnakaṃ puna dātabbaṃ nātirittaṃ paṭiggaṇhitabban ti. *atirekabhāgenā* 'ti dasa bhikkhū honti sāṭakāpi das' eva, tesu eko dvādasa agghati, sesā dasagghanakā, sabbesu dasagghanakavasena kuse pātite, yassa bhikkhuno dvādasagghanake[3] kuso pātito, so ettakena mama cīvaraṃ pahotī 'ti tena atirekabhāgena gantukāmo hoti, bhikkhū atirekaṃ āvuso saṅghassa santakan ti vadanti, taṃ sutvā bhagavā saṅghike ca gaṇasantake ca appakaṃ nāma n'atthi, sabbattha saṃyamo kātabbo, gaṇhantenā 'pi kukkuccāyitabban ti taṃ dassetuṃ *anujānāmi bhikkhave anukkhepe dinne* 'ti āha. tattha anukkhepo nāma, yaṃ kiñci anukkhipitabbaṃ anuppadātabbaṃ kappiyabhaṇḍaṃ yattakaṃ tassa paṭiviṃse adhikaṃ tattake agghanake yasmiṃ kismiñci kappiyabhaṇḍe dinne 'ti attho. *vikalake tosetvā* 'ti ettha cīvaravikalakaṃ puggalavikalakan ti 'dve vikalakā. cīvaravikalakaṃ nāma, sabbesaṃ pañca pañca vatthāni pattāni, sesāni pi atthi, ekekaṃ pana na pāpuṇāti, chinditvā dātabbāni, chindantehi ca aḍḍhamaṇḍalādīnaṃ vā upāhanatthavikādīnaṃ vā pahonakāni khaṇḍāni katvā dātabbāni, heṭṭhimaparicchedena caturaṅgulavitthāram pi anuvātapahonakāyāmaṃ khaṇḍaṃ katvā dātuṃ vaṭṭati. aparibhogam pana na kātabban ti evam ettha cīvarassa appahonakabhāvo cīvaravikalakaṃ. chinditvā dinne pana taṃ tositaṃ hoti, atha kusapāto kātabbo, sace 'pi ekassa bhikkhuno koṭṭhāse ekaṃ vā dve vā vatthāni nappahonti, tattha aññaṃ samaṇaparikkhāraṃ[4] ṭhapetvā, yo tena tussati, tassa taṃ bhāgaṃ datvā pacchā kusapāto kātabbo, idaṃ pi cīvaravikalakan ti Andhakaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ. puggalavikalakaṃ nāma dasa dasa bhikkhū gaṇetvā vaggaṃ karontānaṃ eko vaggo na pūrati

---

[1] Bp. ghaṇḍiṃ.
[2] Bp. sakkā.
[3] Bp. °nako.
[4] Bp. sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ.

aṭṭha vā nava vā hoti,[1] tesaṃ aṭṭha vā nava vā koṭṭhāsā, tumhe ime bhāge[2] gaṇetvā[3] visuṃ bhājethā 'ti dātabbā, evam ayaṃ puggalānaṃ appahonakabhāvo puggalavikalakaṃ. visuṃ dinne pana taṃ tositaṃ hoti, evaṃ tosetvā kusapāto kātabbo ti. atha vā vikalake tosetvā 'ti yo cīvarabhāgo[4] ūnako, taṃ aññena parikkhārena samaṃ katvā kusapāto kātabbo.

chakaṇenā 'ti gomayena. *paṇḍumattikāyā* 'ti tambamattikāya. mūlarajanādīsu haliddaṃ ṭhapetvā sabbaṃ mūlarajanaṃ vaṭṭati. mañjeṭṭhañ[5] ca tuṅgahārañ ca ṭhapetvā sabbaṃ khandharajanaṃ vaṭṭati. tuṅgahāro nāma eko kaṇṭakarukkho,[6] tassa haritālavaṇṇaṃ khandharajanaṃ hoti. loddañ ca kaṇḍalañ[7] ca ṭhapetvā sabbaṃ tacarajanaṃ vaṭṭati. allipattañ ca nilipattañ ca ṭhapetvā sabbaṃ pattarajanaṃ vaṭṭati. gihiparibhuttaṃ pana allipattena ekavāraṃ rajituṃ vaṭṭati. kiṃsukapupphañ ca kusumbhapupphañ ca ṭhapetvā sabbaṃ puppharajanaṃ vaṭṭati. phalarajane pana na kiñci na vaṭṭati. *sītudakā* 'ti apakkarajanaṃ vuccati. *uttarāḷuvan*[8] ti vaṭṭādhārakaṃ. rajanakumbhiyā majjhe ṭhapetvā taṃ ādhārakaṃ parikkhipitvā rajanaṃ pakkhipituṃ anujānāmī 'ti attho. evaṃ hi kate rajanaṃ na uttarati. *udake vā nakhapiṭṭhikāya vā* 'ti sace hi pakkaṃ[9] hoti, udakapāṭiyā dinno thevo[10] sahasā na visarati, nakhapiṭṭhiyaṃ pi avisaranto tiṭṭhati. *rajanuḷuṅkan* ti rajanauḷuṅkaṃ. *daṇḍakathālikan*[11] ti tam eva sadaṇḍakaṃ. *rajanakolamban*[12] ti rajanakuṇḍaṃ. *maddantī*[13] 'ti omaddanti.[14] *na ca acchinne theve pakkamitun* ti yāva rajanabindu galitaṃ[15] na chijjati, tāva aññatra[16] na gantabbaṃ. *patthinnan* ti atirajitattā thaddhaṃ,[17] atibharitan[18] ti attho. *udake osūdetun*[19] ti udake

---

1 Bp. honti.
2 Bp. *omits* bhāge.
3 Bp. gahetvā.
4 Bp. cīvaravibhāgo.
5 Bp. mañjaṭṭhiñ.
6 Bp. sakaṇṭaka°.
7 Bp. kaṇḍulañ.
8 Bp. uttarāḷumpan.
9 Bp. paripakkaṃ.
10 Bp. theve.
11 Bp. °thālakan.
12 Bp. °ḷumban.
13 Bp. omaddanti.
14 Bp. sammaddanti.
15 Bp. galitaṃ.
16 Bp. na aññatra *for* aññatra na.
17 Bp. baddhaṃ.
18 Bp. *omits* atibharitan ti attho.
19 Bp. osāretun.

pakkhipitvā ṭhapetuṃ. rajane pana nikkhante taṃ udakaṃ chaḍḍetvā cīvaraṃ madditabbaṃ. *dantakasāvānī*[1] 'ti ekaṃ vā dve vā vāre rajitvā dantavaṇṇāni dhārenti.

acchibaddhan ti caturassakedārakabaddhaṃ *pālibaddhan*[2] ti āyāmato ca vitthārato ca dīghamariyādabaddhaṃ. *mariyādabaddhan* ti antarantarā rassamariyādāya[3] mariyādabaddhaṃ. *siṅghāṭakabaddhan* ti mariyādāya mariyādaṃ vinivijjhitvā gataṭṭhānena[4] siṅghāṭakabaddhaṃ, catukkasaṇṭhānan ti attho. *saṃvidahitun* ti dātuṃ. *ussahasi tvaṃ Ānandā* 'ti sakkosi tvaṃ Ānanda. *ussahāmi bhagavā* 'ti tumhehi dinnanayena sakkomī 'ti dass ti. *yatra hi nāmā* 'ti yo nāma. *kusim pi nāmā* 'ti ādīsu *kusī* 'ti āyāmato ca vitthārato ca anuvātādīnaṃ dīghapaṭānam[5] etaṃ adhivacanaṃ. *aḍḍhakusī* 'ti antarantarā rassapaṭānaṃ[6] nāma. *maṇḍalan* ti pañcakhaṇḍikacīvarassa ekekasmiṃ khaṇḍe mahāmaṇḍalaṃ. *aḍḍhamaṇḍalan*[7] ti khuddakamaṇḍalaṃ. *vivaṭṭan* ti maṇḍalañ ca aḍḍhamaṇḍalañ ca ekato katvā sibbitaṃ majjhimakhaṇḍaṃ. *anuvivaṭṭan* ti tassa ubhosu passesu dve khaṇḍāni. *gīveyyakan* ti gīvaveṭhanaṭṭhāne[8] daḷhīkaraṇatthaṃ aññaṃ suttasaṃsibbitaṃ āgantukapaṭaṃ.[9] *jaṅgheyyakan* ti jaṅghapāpuṇaṭṭhāne tath' eva saṃsibbitaṃ paṭaṃ.[10] gīvaṭṭhāne ca jaṅghaṭṭhāne ca ṭhapitapaṭānam[11] etaṃ nāman ti pi vadanti. *bāhantan* ti anuvivaṭṭānaṃ bahi ekekaṃ khaṇḍaṃ. iti pañcakhaṇḍikacīvaren' etaṃ vicāritan ti. atha vā *anuvivaṭṭan* ti' vivaṭṭassa ekapassato dvinnaṃ ekapassato tiṇṇaṃ[12] pi catunnaṃ pi khaṇḍānam etaṃ nāmaṃ. *bāhantan* ti suppamāṇacīvaraṃ[13] pārupantena[14] saṃharitvā bāhāya upari ṭhapitā ubho antā bahimukhā tiṭṭhanti tesaṃ tesaṃ nāmaṃ. ayam eva hi nayo Mahāaṭṭhakathāyaṃ vutto ti. *cīvarehi ubbhaṇḍikate*[15] 'ti cīvarehi ubbhaṇḍikate[16] yathā ukkhitta-

---

1 Bp. °kīsāvānī.
2 Bp. pāḷi°.
3 Bp. rassa *for* rassamari°.
4 Bp. °ṭṭhāne.
5 Bp. °pattānam.
6 Bp. °pattānaṃ.
7 Bp. addha°.
8 Bp. gīvā°.
9 Bp. °pattaṃ.
10 Bp. pattaṃ.
11 Bp. pattānam ev' *for* ṭhapitapaṭānam.
12 Bp. dvinnaṃ ti *for* tiṇṇaṃ pi.
13 Bp. °māṇaṃ cīvaraṃ.
14 Bp. °pantena.
15 Bp. ubbhaṇḍike.
16 Bp. ubbhaṇḍekate.

bhaṇḍā honti, evaṃ kate ukkhittabhaṇḍikabhāvaṃ āpādite 'ti attho. *cīvarabhisin*[1] ti ettha bhisī 'ti dve tīṇi ekato katvā bhisisaṅkhepena saṃharitacīvarāni vuttani. te kira bhikkhū dakkhiṇāgirito bhagavā lahuṃ paṭinivattissatī 'ti tattha gacchantā Jīvakavatthusmiṃ laddhacīvarāni ṭhapetvā agamaṃsu. idāni pana cīvarena[2] āgamissatī 'ti maññamānā ādāya pakkamiṃsu. *antaraṭṭhakāsū* 'ti māghassa ca phagguṇassa ca antarā aṭṭhaṃsu.[3] *na bhagavantaṃ sītaṃ ahosī* 'ti bhagavato sītaṃ n' āhosi. *etad ahosi ye 'pi kho te kulaputtā* 'ti na bhagavā ajjhokāse anisīditvā etam atthaṃ na jānāti, mahājanassa[4] saññāpanatthaṃ pana evam akāsi. *sītālukā* 'ti sītapakatikā, ye pakatiyā 'va sītena kilamanti. *dviguṇaṃ saṅghāṭin* ti dupaṭṭaṃ saṅghāṭiṃ. *ekacciyan* ti ekapaṭṭaṃ. iti bhagavā attanā catūhi cīvarehi yāpeti, amhākam pana ticīvaraṃ anujānātī 'ti vacanassa okāsaṃ upacchindituṃ dviguṇaṃ saṅghātiṃ anujānāti ekaccike itare, evañ hi nesaṃ cattāri bhavissantī 'ti. *aggaḷaṃ acchupeyyan* ti chinnaṭṭhāne[5] pilotikakhaṇḍaṃ ṭhapeyyaṃ.[6] *ahatakappānan* ti ekavāradhotānaṃ.[7] *utuddhatānan* ti ututo dīghakālato uddhatānaṃ. gatavatthukānaṃ[8] pilotikānan ti vuttaṃ hoti. *pāpaṇike* 'ti antarāpaṇato patitapilotikacīvare. *ussāho karaṇīyo* 'ti pariyesanā kātabbā. paricchedo pana[9] n' atthi, paṭṭasataṃ pi vaṭṭati. sabbam idaṃ sādiyantassa bhikkhuno[10] vuttaṃ. *aggaḷaṃ tunnan* ti ettha uddharitvā alliyāpanakhaṇḍaṃ[11] aggaḷaṃ, suttakena saṃsibbanaṃ tunnaṃ, vijjhitvā[12] karaṇaṃ ovaṭṭikaṃ, kaṇḍūsakaṃ[13] vuccati muddikā. *daḷhīkamman* ti anuddharitvā 'va upassayaṃ katvā alliyāpanakaṃ[11] vatthakhaṇḍaṃ. Visākhāvatthuṃ[14] uttānattham. tato paraṃ pubbe vinicchitam eva. *sovaggikan* ti saggahetu[15] kataṃ. ten' ev' āha saggasaṃvattani-

---

1 Bp. °bhisī.
2 Bp. cirena.
3 Bp. aṭṭhasu.
4 Bp. mahājana.
5 Bp. chiddaṭṭhāne.
6 Bp. laggāpeyyaṃ.
7 Bp. ekavāraṃ dhotānaṃ.
8 Bp. °vatthakānaṃ.
9 Bp. pan' ettha.
10 Bp. *inserts* vasena.
11 Bp. allīya°.
12 Bp. vaṭṭetvā.
13 Bp. kaṇḍusakaṃ.
14 Bp. °vatthu.
15 Bp. saggappaṭṭhahetukaṃ *for* saggahetu kataṃ.

kan[1] ti. sokaṃ apanetī 'ti *sokanudaṃ*. *anāmayā* 'ti arogā. *saggamhi*[2] *kāyamhī* 'ti saggopapannā.

puthujjanā kāmesu vītarāgā 'ti jhānalābhino. *sandiṭṭho* 'ti diṭṭhamattakamitto. *sambhatto* ti ekasambhogo daḷhamitto. *ālapito* ti mama santakaṃ yaṃ iccheyyāsi, taṃ gaṇheyyāsī[3] 'ti evaṃ vutto. etesu tīsu aññataresu[4] saddhiṃ *jīvati gahite attamano* hotī 'ti imehi tīhi[5] vissāso rūhati. *paṃsukūlikato*[6] ti katapaṃsukūlo. *garuko hotī* 'ti jiṇṇajiṇṇaṭṭhāne aggaḷāropanena garuko hoti. *suttalūkhaṃ kātun* ti sutten' eva aggaḷaṃ kātun ti attho. *vikaṇṇo* ti suttaṃ acchetvā[7] sibbitānaṃ[8] eko saṅghāṭikaṇṇo[9] dīgho hoti. *vikaṇṇaṃ uddharitun* ti dīghakoṇaṃ chinditumṃ. *okiriyantī*[10] 'ti chinnakoṇato galati.[11] *anuvātaṃ paribhaṇḍan* ti anuvātañ c' eva paribhaṇḍañ ca. *pattā lujjantī* 'ti mahantesu pattamukhesu dinnāni suttāni galanti,[12] tato pattā lujjanti. *aṭṭhapadakaṃ kātun* ti aṭṭhapadakacchandena[13] pattamukhaṃ sibbitumṃ. *anvādhikaṃ pi āropetun* ti āgantukapaṭaṃ[14] dātumṃ. idaṃ pana appahonake āropetabbaṃ, sace pahoti, āgantukapaṭaṃ[15] na vaṭṭati, chinditabbam eva. *na bhikkhave saddhādeyyan* ti ettha sesañātīnaṃ dento vinipāteti yeva, mātāpitaro pana sace rajje ṭhitāpi[16] patthenti,[17] dātabbaṃ. *gilāno* ti gilānatāya gahetvā gantumṃ asamattho. *vassikasaṅketan* ti vassike cattāro māse. *nadīpāran* ti nadiyā pāre bhattaṃ bhuñjitabbaṃ hoti. *aggaḷaguttivihāro* ti sabbesv' eva c' etesu gilānavassikasaṅketanadīpāragamanaatthatakaṭhinabhāvesu aggaḷagutti yeva pamāṇaṃ, gutte eva hi vihāre[18] nikkhipitvā bahi gantumṃ vaṭṭati, na agutte, araññakassa[19] pana vihāro na sugutto hoti, tena bhaṇḍukkhaliyaṃ[20] pakkhipitvā

---

1 Bp. sovaggikan *for this*.
2 Bp. saggimhi.
3 Bp. gaṇhāhī.
4 Bp. °taranāmena.
5 Bp. gahita *for* tīhi.
6 Bp. °kūlakato.
7 Bp. acchitvā *and repeats this*.
8 Bp. sibbantānaṃ.
9 Bp. °kaṇo.
10 Bp. okiriyatī.
11 Bp. gaḷati.
12 Bp. gaḷanti.
13 Bp. °cchannena.
14 Bp. °kapattam pi.
15 Bp. °kapattaṃ.
16 Bp. ṭhitā.
17 Bp. patthayanti.
18 Bp. *inserts* etesu kāraṇesu *after* vihāre.
19 Bp. āraññakassa.
20 Bp. °likīya.

pāsāṇasusirarukkhasusirādīsu supaṭicchannesu[1] ṭhapetvā gantabbaṃ.

tuyh' eva bhikkhu tāni cīvarānī 'ti aññatra[2] gahetvā haṭāni[3] pi tuyh' eva, na tesaṃ añño koci issaro ti. evañ ca pana vatvā anāgate 'pi nikkukkuccā gaṇhissantī 'ti dassetuṃ *idha panā* 'ti ādim āha. tass' eva tāni cīvarāni yāva kaṭhinassa ubbhārāyā[4] 'ti sace gaṇapūrake bhikkhū labhitvā kaṭhinaṃ atthataṃ hoti, pañca māse, no ce atthataṃ hoti, ekaṃ cīvaramāsam eva. yaṃ yaṃ[5] *saṅghassa demā* 'ti vā denti, saṅghaṃ uddissa demā ti vā denti vassaṃ vutthasaṅghassa demā 'ti vā denti, vassāvāsikaṃ demā 'ti vā denti, sace 'pi matakacīvaraṃ avibhajitvā taṃ vihāraṃ pavisanti, sabbaṃ tass' eva bhikkhuno hoti. yaṃ pi so vassāvāsatthāya vuḍḍhiṃ payojetvā ṭhapitaupanikkhepato vā tatruppādato vā vassāvāsikaṃ gaṇhāti, sabbaṃ suggahitam eva hoti. idaṃ hi ettha lakkhaṇaṃ yena ten' ākārena saṅghassa uppannavatthaṃ atthatakaṭhinassa pañca māse anatthatakaṭhinassa ekaṃ cīvaramāsaṃ pāpuṇāti.[6] yaṃ pana idaṃ idha vassaṃ vutthasaṅghassa demā 'ti vā vassāvāsikaṃ demā 'ti vā vatvā dinnaṃ, taṃ anatthatakaṭhinassāpi pañca māse pāpuṇāti. tato paraṃ[7] uppannaṃ vassāvāsikaṃ pucchitabbaṃ kiṃ atītavasse idaṃ vassāvāsikaṃ, udāhu anāgatavasse 'ti. kasmā. piṭṭhisamaye uppannattā. *utukālan* ti vassānato aññaṃ kālaṃ. *tāni cīvarāni ādāya Sāvatthiṃ gantvā* 'ti ettha tāni cīvarāni gatagataṭṭhāne saṅghikān' eva honti, bhikkhūhi diṭṭhamattam ev' ettha pamāṇaṃ, tasmā sace keci paṭipathaṃ āgacchantā kuhiṃ āvuso gacchatī 'ti pucchitvā tam atthaṃ sutvā kiṃ āvuso mayaṃ saṅgho na homā[8] 'ti tatth' eva bhājetvā gaṇhanti, suggahitāni. sace 'pi esa maggā okkamitvā kiñci vihāraṃ vā āsanasālaṃ vā piṇḍāya caranto ekaṃ geham eva vā pavisati, tatra ca naṃ bhikkhū disvā tam atthaṃ pucchitvā bhājetvā gaṇhanti suggahitān' eva. *adhiṭṭhātun* ti ettha adhiṭṭhahantena vattaṃ

---

1 Bp. suppaṭi°.
2 Bp. aññattha.
3 Bp. gatāni.
4 Bp. ubbhārā.
5 Bp. *omits* yaṃ.
6 Bp. °ṇātī 'ti.
7 Bp. *adds* pana.
8 Bp. ppahomā.

jānitabbaṃ tena hi bhikkhunā gaṇḍiṃ paharitvā kālaṃ ghosetvā thokaṃ āgametvā, sace gaṇḍisaññāya[2] vā kālasaññāya vā bhikkhū āgacchanti, tehi saddhiṃ bhājetabbāni, no ce āgacchanti, mayh' imāni cīvarāni pāpuṇantī 'ti adhiṭṭhātabbāni. evaṃ adhiṭṭhite sabbāni tass' eva honti, ṭhitikā pana na tiṭṭhati. sace ekekaṃ uddharitvā ayaṃ paṭhamabhāgo mayhaṃ pāpuṇāti, ayaṃ dutiyabhāgo ti evaṃ gaṇhāti, gahitāni ca suggahitāni honti, ṭhitikā ca tiṭṭhati. evaṃ pāpetvā gaṇhantenāpi adhiṭṭhitam eva hoti. sace pana gaṇḍiṃ[1] paharitvā vā appaharitvā vā kālaṃ pi ghosetvā vā aghosetvā vā aham ev' ettha, mayham eva imāni cīvarānī 'ti gaṇhāti, duggahitāni honti. atha aññe koci idha n' atthi, mayhaṃ etāni pāpuṇantī 'ti gaṇhāti, suggahitāni. *pātite kuse* 'ti ekakoṭṭhāse kusadaṇḍake[3] pātitamatte, sace 'pi bhikkhusahassaṃ hoti, gahitam eva nāma cīvaraṃ. *nākāmā bhāgo dātabbo* ti sace pana attano ruciyā dātukāmā honti, dentu. anubhāge 'pi es' eva nayo. *sacīvarānī* 'ti kālacīvaraṃ pi saṅghassa ito 'va dassāma, visuṃ sajjiyamāne aticīvaraṃ[4] hotī 'ti khippam eva sacīvarāni bhattāni akaṃsu. *there āgamma uppannānī* 'ti tumhesu pasādena khippaṃ uppannāni. *saṅghassa demā 'ti cīvarāni dentī* 'ti sakalaṃ pi cīvarakālaṃ saṇikaṃ saṇikaṃ denti yeva. purimesu pana dvīsu vatthūsu paricchinnadānattā[5] adaṃsū 'ti vuttaṃ *sambahulā therā* 'ti vinayadharapāmokkhatherā. idaṃ pana vatthuṃ saddhiṃ purimena dvibhātikavatthunā[6] parinibbute bhagavati uppannaṃ, ime ca therā diṭṭhapubbā tathāgataṃ, tasmā purimesu vatthūsu tathāgatena paññattanayen' eva kathesuṃ. *gāmakāvāsaṃ agamāsī* 'ti app' eva nāma cīvarāni bhājentā mayhaṃ pi saṅgahaṃ kareyyun ti cīvarabhājanakālaṃ sallakkhetvā 'va agamāsi. *sādiyissasī* 'ti gaṇhissasi. ettha ca kiñcāpi tassa bhāgo na pāpuṇāti. atha kho nagaravāsiko ayaṃ mukharo dhammakathiko ti te bhikkhū sādiyissasī 'ti āhaṃsu. *yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha pana kiñcāpi lahukā āpatti, atha kho gahitāni gahitaṭ-

---

[1] Bp. ghaṇḍiṃ.
[2] Bp. ghaṇḍi°.
[3] Bp. ekakusa°.
[4] Bp. aticiraṁ.
[5] Bp. pacchinna°.
[6] Bp. dvebhātika°.

ṭhāne dātabbāni, sace 'pi naṭṭhāni vā jiṇṇāni vā honti, tass' eva gīvā. dehī 'ti vutte, adento dhuranikkhepe bhaṇḍagghena kāretabbo. *ekādhippāyan* ti ekaṃ adhippāyaṃ, ekapuggalapaṭiviṃsam[1] eva dethā 'ti attho. idāni yathā so dātabbo, taṃ dassetuṃ tantiṃ ṭhapento *idha panā* 'ti ādim āha. tattha *sace amutra upaḍḍhaṃ amutra upaḍḍhan* ti ekekasmiṃ ekāhaṃ ekāhaṃ[2] sattāhasattāhaṃ[3] vā sace vasati, ekekasmiṃ vihāre yaṃ eko puggalo labhati, tato tato upaḍḍhaṃ upaḍḍhaṃ dātabbaṃ. evaṃ ekādhippāyo dinno nāma[4] hoti. *yattha vā pana bahutaran* ti sace ekasmim vihāre vasanto itarasmiṃ sattāhavārena aruṇam eva uṭṭhāpeti, evaṃ purimasmiṃ bahutaraṃ vasati nāma, tasmā tato bahutaravasitavihārato tassa paṭiviṃso[5] dātabbo, evam pi ekādhippāyo dinno hoti. idañ ca nānālābhehi nānūpacārehi ekasīmavihārehi kathitaṃ. nānāsīmavihāre pana senāsanagāho paṭippassambhati. tasmā tattha cīvarapaṭiviṃso[6] na pāpuṇāti. sesaṃ pana āmisabhesajjādi sabbaṃ sabbattha antosīmagatassa pāpuṇāti.

mañcake nipātesun ti evaṃ dhovitvā aññaṃ kāsāvaṃ nivāsetvā mañcake nipajjāpesuṃ, nipajjāpetvā pan' āyasmā Ānando muttakarīsakiliṭṭhaṃ kāsāvaṃ dhovitvā bhūmiyaṃ paribhaṇḍaṃ akāsi. *yo bhikkhave maṃ upaṭṭhaheyya, so gilānaṃ upaṭṭhaheyyā* 'ti yo maṃ ovādānusāsanīkaraṇena upaṭṭhaheyya, so gilānaṃ upaṭṭhaheyya. mama ovādakārakena gilāno upaṭṭhātabbo ti ayam ettha attho. bhagavato ca gilānassa ca upaṭṭhānaṃ ekasadisan ti evam pan' ettha attho na gahetabbo. *saṅghena upaṭṭhāpetabbo*[7] ti yass' ete upajjhāyādayo[8] tasmiṃ vihāre n' atthi, āgantuko hoti ekacāriko,[9] so bhikkhusaṅghassa bhāro, tasmā saṅghena upaṭṭhātabbo, no ce upaṭṭhaheyya, sakalassa saṅghassa āpatti. vāraṃ ṭhapetvā jaggantesu pana yo attano vāre na jaggati, tass' eva āpatti. saṅghatthero 'pi vārato na muccati. sace sakalo saṅgho ekassa bhāraṃ karoti, eko vā vattasampanno

---

1 Bp. ekaṃ puggala°.
2 Bp. *adds* vā.
3 Bp. sattāhaṃ sa°.
4 Bp. *omits* nāma.
5 Bp. paṭivīso.
6 Bp. °vīso *for* °viṃso.
7 Bp. upaṭṭhātabbo.
8 Bp. upajjhādayo.
9 Bp. °rikabhikkhu° *for* °riko, so bhikkhu°.

bhikkhu aham eva jaggissāmī 'ti paṭipajjati,[1] saṅgho āpattito muccati. *abhikkantaṃ*[2] *vā abhikkamatī* 'ti ādīsu vaḍḍhantaṃ vā ābādhaṃ idaṃ nāma me paribhuñjantassa vaḍḍhati, idaṃ nāma[3] me paribhuñjantassa parihāyati, idaṃ paribhuñjantassa tiṭṭhatī 'ti yathābhūtaṃ nāvikarotī 'ti evam attho daṭṭhabbo. *nālan* ti nappaṭirūpo[4] na yutto upaṭṭhātuṃ. *bhesajjaṃ saṃvidhātun* ti bhesajjaṃ yojetuṃ asamattho hoti. *āmisantaro* ti āmisaṃ assa antaran ti āmisantaro. *antaran* ti kāraṇaṃ vuccati. āmisakāraṇo[5] yāgubhattapattacīvarāni patthento upaṭṭhātī 'ti attho. *kālakate*[6] 'ti kālakiriyāya. *gilānupaṭṭhākānaṃ dātun* ti ettha anantaraṃ vuttāya kammavācāya dinnaṃ pi apaloketvā dinnaṃ pi dinnam eva hoti, vaṭṭati. *yaṃ tattha lahubhaṇḍaṃ yaṃ tattha garubhaṇḍan* ti ettha lahubhaṇḍagarubhaṇḍānaṃ nānākaraṇaṃ parato vaṇṇayissāma. gilānupaṭṭhākalābhe pana ayaṃ ādito paṭṭhāya vinicchayo, sace sakale bhikkhusaṅghe upaṭṭhahante kālaṃ karoti, sabbe 'pi sāmikā. atha ekaccehi vāre kate ekaccehi vāre[7] akate yeva, kālaṃ karoti. tattha ekacce ācariyā vadanti sabbe 'pi attano vāre sampatte kareyyuṃ, tasmā sabbe 'pi sāmino ti. ekacce vadanti yehi jaggito, te yeva labhanti, itare na labhantī 'ti. sace[8] sāmaṇere kālakate[9] pi 'ssa[10] cīvaraṃ atthi, gilānupaṭṭhākānaṃ dātabbaṃ, no ce atthi, yaṃ atthi taṃ dātabbaṃ, aññasmiṃ[11] parikkhāre sati cīvarabhāgaṃ katvā dātabbaṃ. bhikkhu ca sāmaṇero ca sace samaṃ upaṭṭhahiṃsu, samako bhāgo dātabbo. atha sāmaṇero 'va upaṭṭhahati, bhikkhussa saṃvidahanamattam eva hoti, sāmaṇerassa jeṭṭhako[12] bhāgo dātabbo. sace sāmaṇero bhikkhunā ānītaudakena yāguṃ pacitvā paṭiggāhāpanamattaṃ eva karoti, bhikkhu upaṭṭhahati, bhikkhussa jeṭṭhako[12] bhāgo dātabbo. bahū bhikkhū, sabbe[13] samaggā hutvā upaṭṭhahanti, sabbesaṃ samako bhāgo dātabbo. yo

---

1 Bp. paṭijaggati.
2 Bp. abhikkamantaṃ.
3 Bp. *omits* nāma me.
4 Bp. na patirūpo.
5 Bp. °kāraṇā.
6 Bp. kālaṅ kate.
7 Bp. *omits* vāre.
8 Bp. *omits* sace.
9 Bp. kālaṃ kate.
10 Bp. sace *for* pi 'ssa,
11 Bp. *adds* hi.
12 Bp. jeṭṭhaka.
13 Bp. *omits* sabbe,

pan' ettha visesena upaṭṭhahati, tassa viseso dātabbo. yena pana ekadivasaṃ[1] gilānupaṭṭhākavasena yāgubhattaṃ vā pacitvā dinnaṃ nhānaṃ vā paṭiyāditaṃ, so 'pi gilānupaṭṭhāko va. yo samīpaṃ anāgantvā bhesajjataṇḍulādīni pi peseti, ayaṃ gilānupaṭṭhāko na hoti. yo pana[2] pariyesitvā gāhāpetvā āgacchati, ayaṃ gilānupaṭṭhākā[3] 'va etassāpi[4] dātabbo. eko vattasīsena jaggati, eko paccāsāya,[5] matakāle ubho 'pi paccāsiṃsanti,[6] ubhinnam pi dātabbam. eko upaṭṭhahitvā gilānassa vā kammena attano[7] vā kammena kaṭṭhaci gato puna āgantvā jaggissāmī 'ti, etassāpi[8] dātabbaṃ. eko ciraṃ upaṭṭhahitvā idāni na sakkomī 'ti dhuraṃ nikkhipitvā gacchati, sace 'pi taṃ divasam eva gilāno kālaṃ karoti, upaṭṭhākabhāgo na dātabbo. gilānupaṭṭhāko nāma gihī[9] vā hotu pabbajito vā antamaso mātugāmo 'pi, sabbe bhāgaṃ labhanti. sace tassa bhikkhuno pattacīvaramattam eva hoti, aññaṃ n' atthi, sabbaṃ gilānupaṭṭhākānaṃ yeva dātabbaṃ, sace 'pi sahassaṃ agghati. aññaṃ pana bahum pi parikkhāraṃ te na labhanti, saṅghass' eva hoti. avasesabhaṇḍaṃ[10] bahuñ[11] c' eva mahagghañ ca, ticīvaraṃ appagghaṃ, tato gahetvā ticīvaraparikkhāro dātabbo, sabbañ c' etaṃ saṅghikato 'va labbhati. sace pana so jīvamāno yeva sabbaṃ attano parikkhāraṃ nissajjitvā kassaci adāsi, koci vā vissāsaṃ aggahesi, yassa dinnaṃ, yena ca gahitaṃ, tass' eva hoti. tassa ruciyā eva gilānupaṭṭhākā labhanti. aññesaṃ adatvā dūre ṭhapitaparikkhārā 'pi tattha tattha saṅghass' eva honti. sace[12] dvinnaṃ santakaṃ hoti avibhattaṃ, ekasmiṃ kālakate[13] itaro sāmī. bahunnaṃ[14] pi santake es' eva nayo. sabbesu matesu saṅghikaṃ hoti. sace 'pi avibhajitvā saddhivihārikādīnaṃ denti, adinnam eva hoti. vissajjitvā[15] dinnaṃ pana sudinnaṃ. tesu[16] matesu pi saddhivihārikādīnaṃ yeva hoti, na saṅghassa.

---

1 Bp. *adds* pi.
2 Bp. *omits* pana.
3 Bp. °ṭṭhāko.
4 Bp. *omits* etassāpi dātabbo.
5 Bp. paccāsisāya.
6 Bp. °sisanti.
7 Bp. *omits* attano vā kammena.
8 Bp. etassa 'pi.
9 Bp. gihi.
10 Bp. avasesaṃ bhaṇḍaṃ.
11 Bp. bahukañ.
12 Bp. *omits* sace.
13 Bp. kālaṃ kate.
14 Bp. bahūnaṃ.
15 Bp. visajitvā.
16 Bp. taṃ tesu.

kusacīrādīsu *akkanālan*[1] ti akkanālamayaṃ.[2] *potthako* ti makacimayo vuccati. sesāni paṭhamapārājikavaṇṇanāyaṃ vuttāni. tesu potthake yeva dukkaṭaṃ, sesesu thullaccayāni.[3] akkadussakadalidussaerakadussāni pana potthakagatikān' eva. sabbanīlakādīni rajanaṃ vametvā[4] puna rajitvā dhāretabbāni. na sakkā ce honti vametuṃ,[5] paccattharaṇāni vā kāretabbāni,[6] dvipaṭṭacīvarassa[7] vā majjhe dātabbāni. tesaṃ vaṇṇanānattaṃ upāhanāsu vuttanayam eva. acchinnadasadīghadasāni dussāni[8] dasāni[9] chinditvā dhāretabbāni. kañcukaṃ labhitvā phāletvā rajitvā paribhuñjituṃ vaṭṭati. veṭhane 'pi es' eva nayo. tirīṭakaṃ pana rukkhachallimayaṃ, taṃ pādapuñchanaṃ kātuṃ vaṭṭati.

paṭirūpe gāhake 'ti sace koci bhikkhu ahaṃ tassa bhikkhuno[10] gaṇhāmī 'ti gaṇhāti, dātabban ti attho. evam eva[11] tesu tevīsatiyā puggalesu soḷasa janā na labhanti satta janā labhantī 'ti. *saṅgho bhijjatī* 'ti bhijjitvā Kosambikabhikkhū[12] viya dve koṭṭhāsā honti. *ekasmiṃ pakkhe* 'ti ekasmiṃ koṭṭhāse dakkhiṇodakañ ca gandhādīni ca denti, ekasmiṃ cīvarāni. *saṅghass' eva*[13] *tan* ti sakalassa saṅghassa dvinnaṃ pi koṭṭhāsānaṃ etaṃ hoti, gaṇḍiṃ[14] paharitvā dvīhi pi pakkhehi ekato bhājetabbaṃ. *pakkhassev' etan* ti evaṃ dinne yassa koṭṭhāsassa udakaṃ dinnaṃ, tassa udakam eva hoti, yassa cīvaraṃ dinnaṃ, tass' eva cīvaraṃ. yattha pana dakkhiṇodakaṃ pamāṇaṃ hoti, tattha eko pakkho dakkhiṇodakassa laddhattā cīvarāni labhati, eko cīvarānam eva laddhattā 'ti ubhohi[15] ekato hutvā yathāvuḍḍhaṃ bhājetabbaṃ. idaṃ kira parasamudde lakkhaṇan ti Mahāaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ. *tasmiṃ yeva pakkhe* 'ti ettha pana itaro pakkho anissaro yeva. cīvarapesanavatthūni pākaṭān' eva.

idāni ādito paṭṭhāya vuttacīvarānaṃ paṭilābhakhettaṃ

---

1 Bp. °nāḷan.
2 Bp. °nāḷa°.
3 Bp. °yānī 'ti.
4 Bp. dhovitvā.
5 Bp. dhovituṃ.
6 Bp. kātabbāni.
7 Bp. tipaṭṭa°.
8 Bp. *omits* dussāni.
9 Bp. dasā.
10 Bp. *omits this.*
11 Bp. etesu *for* eva tesu.
12 Bp. Kosambaka°.
13 Bp. ev' etam *for* eva tan.
14 Bp. ghaṇḍiṃ.
15 Bp. *adds* pi.

dassetuṃ *aṭṭhimā bhikkhave mātikā* 'ti ādim āha. *sīmāya detī* 'ti ādi puggalādhiṭṭhānanayena vuttaṃ. ettha ca[1] sīmāya dānaṃ paṭhamamātikā,[2] katikāya dānaṃ dutiyā, . . . pe . . . puggalassa dānaṃ aṭṭhamā. tattha sīmāya dammī 'ti evaṃ sīmaṃ parāmasitvā dento sīmāya deti nāma. es' eva[3] nayo sabbattha. sīmāya deti yāvatikā bhikkhū antosīmagatā, tehi bhājetabban ti ādimhi pana mātikāniddese sīmāya detī 'ti ettha tāva khaṇḍasīmā upacārasīmā samānasaṃvāsasīmā avippavāsasīmā lābhasīmā gāmasīmā nigamasīmā nagarasīmā abbhantarasīmā udakukkhepasīmā janapadasīmā raṭṭhasīmā rajjasīmā dīpasīmā cakkavāḷasīmā iti paṇṇarasa sīmā veditabbā. tattha khaṇḍasīmā Sīmakathāya vuttā 'va. upacārasīmā parikkhittassa vihārassa parikkhepena aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānena paricchinnā hoti. api ca bhikkhūnaṃ dhuvasannipātaṭṭhānato vā pariyante ṭhitabhojanasālato vā nibaddhavasanakaāvāsato[4] vā thāmamajjhimassa purissasa dvinnaṃ leḍḍupātānaṃ anto upacārasīmā veditabbā. sā pana āvāsesu vaḍḍhantesu vaḍḍhati, parihāyantesu parihāyati. Mahāpaccariyaṃ pana sā lābhavasena[5] bhikkhūsu vaḍḍhantesu vaḍḍhatī 'ti vuttaṃ. sace[6] vihāre sannipatitabhikkhūhi saddhiṃ ekābaddhā hutvā yojanasataṃ pi pūretvā nisīdanti, yojanasatam pi upacārasīmā 'va hoti, sabbesaṃ lābho pāpuṇāti. samānasaṃvāsaavippavāsasīmādvayaṃ pi vuttanayam eva. lābhasīmā nāma n' eva sammāsambuddhena anuññātā, na dhammasaṅgāhakattherehi ṭhapitā, api ca kho rājarājamahāmattā vihāraṃ kārāpetvā[7] gāvutaṃ vā aḍḍhayojanaṃ vā yojanaṃ vā samantato paricchinditvā ayaṃ amhākaṃ vihārassa lābhasīmā 'ti nāmalikhitatthambhe[8] nikhaṇitvā yaṃ etth' antare uppajjati, sabbaṃ taṃ amhākaṃ vihārassa demā 't' sīmaṃ ṭhapenti, ayaṃ lābhasīmā nāma. gāmanigamanagaraabbhantaraudakukkhepasīmā 'pi vuttā yeva. janapadasīmā nāma Kāsi-Kosalaraṭṭhādīnaṃ anto bahū janapadā honti,

1 Bp. pana *for* ca.
2 Bp. ekā mātikā.
3 Bp. esa *for* es' eva.
4 Bp. nibaddha°.
5 Bp. *omits* sā lābhavasena.
6 Bp. *inserts* tasmā *before* sace.
7 Bp. kāretvā.
8 Bp. °khitake thambhe.

tattha ekeko janapadapariccheḍo janapadasīmā nāma.[1] raṭṭhasīmā nāma Kāsi-Kosalādiraṭṭhapariccheḍo. rajjasīmā nāma bahibhogo[2] colabhogo[3] keraṭṭhabhogo[4] ti evam ekekassa rañño āṇāpavattiṭṭhānaṃ. dīpasīmā nāma samuddantena paricchinnā mahādīpā ca antaradīpā ca. cakkavāḷasīmā nāma cakkavāḷapabbaten' eva paricchinnā. evam etāsu sīmāsu khaṇḍasīmāya kenaci kammena sannipatitaṃ saṅghaṃ disvā etth' eva sīmāya saṇghassa demā[5] 'ti vutte, yāvatikā bhikkhū antokhaṇḍasīmagatā, tehi bhājetabbaṃ. tesaṃ yeva hi taṃ pāpuṇāti. aññesaṃ sīmantarikāya vā upacārasīmāya vā ṭhitānam pi na pāpuṇāti. khaṇḍasīmāya uṭṭhite[6] pana rukkhe vā pabbate vā ṭhitassa heṭṭhā vā paṭhavīvemajjhagatassa[7] pāpuṇāti yeva. imissā upacārasīmāya saṅghassa dammī 'ti dinnam pana khaṇḍasīmasīmantarikāsu ṭhitānaṃ pi pāpuṇāti. samānasaṃvāsasīmāya dammī 'ti dinnaṃ pana khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ṭhitānaṃ na pāpuṇāti. avippavāsasīmālābhasīmāsu dinnaṃ, tāsu sīmāsu antogatānaṃ pāpuṇāti. gāmasīmādīsu dinnam pana,[8] tāsaṃ sīmānaṃ abbhantare baddhasīmāya ṭhitānam pi pāpuṇāti. abbhantarasīmāudakukkhepasīmāsu dinnaṃ, tattha[9] antogatānaṃ yeva pāpuṇāti. janapadaraṭṭharajjadīpacakkavāḷasīmāsu[10] gāmasīmādīsu vuttasadiso yeva vinicchayo. sace pana Jambūdīpe ṭhito Tāmbapaṇṇidīpe saṅghassa dammī 'ti vadati,[11] Tāmbapaṇṇidīpato eko 'pi gantvā sabbesaṃ gaṇhituṃ labhati. sace 'pi tatr' eva eko sabhāgabhikkhu sabhāgānaṃ bhāgaṃ gaṇhāti, na vāretabbo. evaṃ tāva yo sīmaṃ parāmasitvā deti, tassa dāne vinicchayo veditabbo. yo pana asukasīmāyan[12] ti vattuṃ na jānāti, kevalaṃ sīmā 'ti vacanamattam eva jānanto vihāraṃ āgantvā[13] sīmāya dammī 'ti vā sīmaṭṭhakasaṅghassa dammī 'ti vā bhaṇati, so pucchitabbo sīmā nāma bahuvidhā, katarasīmaṃ sandhāya

---

1 Bp. *omits* nāma.
2 Bp. *omits this.*
3 Bp. coḷa°.
4 Bp. keraḷabhogo.
5 Bp. demī.
6 Bp. ṭhite.
7 Bp. °majjhe gatassa.
8 Bp. *omits* pana.
9 Bp. *repeats this.*
10 Bp. *adds* pi.
11 Bp. deti.
12 Bp. °māyā.
13 Bp. gantvā.

bhaṇasī 'ti. sace vadati ahaṃ asukasīmā 'ti na jānāmi sīmaṭṭhakasaṅgho bhājetvā gaṇhātū 'ti, katarasīmāya bhājetabbaṃ. Mahāsīvatthero kir' āha avippavāsasīmāyā 'ti. tato naṃ āhaṃsu avippavāsasīmā nāma tiyojanāpi hoti, evaṃ sante, tiyojane ṭhitā lābhaṃ gaṇhissanti, tiyojane ṭhatvā āgantukavattaṃ pūretvā ārāmaṃ pavisitabbaṃ bhavissati, gamiko tiyojanaṃ gantvā senāsanaṃ āpucchissati, nissayapaṭipannassa tiyojanātikkame nissayo paṭippassambhissati, pārivāsikena tiyojanaṃ atikkamitvā aruṇaṃ uṭṭhāpetabbaṃ bhavissati, bhikkhuniyā tiyojane ṭhatvā ārāmappavesanaṃ āpucchitabbaṃ bhavissati, sabbam[1] etaṃ upacārasīmāya paricchedavasen' eva kātuṃ vaṭṭati, tasmā upacārasīmāyam eva bhājetabban ti. *katikāyā* 'ti samānalābhakatikāya. ten' ev' āha *sambahulā āvāsā samānalābhā honti* 'ti. tatr' evaṃ katikā kātabbā, ekasmiṃ vihāre sannipatitehi bhikkhūhi, yaṃ vihāraṃ saṅgahitukāmā samānalābhaṃ kātuṃ icchanti, tassa nāmaṃ gahetvā asuko nāma vihāro porāṇako ti vā buddhādhivuttho ti vā appalābho ti vā yaṃkiñci kāraṇaṃ vatvā taṃ vihāraṃ iminā pi[2] vihārena saddhiṃ ekalābhaṃ kātuṃ saṅghassa ruccatī 'ti tikkhattuṃ sāvetabbaṃ. ettāvatā tasmiṃ vihāre nisinno 'pi, idha nisinno 'va hoti, tasmiṃ vihāre 'pi saṅghena evam eva kātabbaṃ. ettāvatā idha nisinno 'pi, tasmiṃ nisinno 'va hoti. ekasmiṃ[3] bhājiyamāne, itarasmiṃ ṭhitassa bhāgaṃ gahetuṃ vaṭṭati. evaṃ ekena vihārena saddhiṃ bahū 'pi āvāsā ekalābhā kātabbā. *bhikkhāpaññattiyā* 'ti attano pariccāgapaññāpanaṭṭhāne. ten' ev' āha *yattha saṅghassa dhuvakārā kariyantī* 'ti. tass' attho yasmiṃ vihāre imassa cīvaradāyakassa santakaṃ saṅghassa pākavattaṃ vā vattati,[4] yasmiṃ vā vihāre bhikkhū attano vihāraṃ katvā sadā gehe bhojeti, yattha vā tena[5] āvāso[6] kārito, salākabhattādīni vā nibaddhāni, yena pana sakalo pi' vihāro patiṭṭhāpito, tattha vattabbam eva n' atthi, ime dhuvakārā nāma, tasmā sace so yattha mayhaṃ dhuvakārā kariyanti,[7] tattha dammī 'ti vā tattha dethā 'ti vā bhaṇati, bahūsu ce 'pi ṭhānesu dhuvakārā honti, sab-

---

[1] Bp. sabbam p'.
[2] Bp. iminā.
[3] Bp. *inserts* lābhe *after this.*
[4] Bp. vaṭṭati.
[5] Bp. anena.
[6] Bp. *adds* vā.
[7] Bp. karissanti.

battha dinnam eva hoti. sace pana ekasmiṃ vihāre bhikkhū bahutarā honti, tehi vattabbaṃ tumhākaṃ dhuvakāre ekattha bhikkhū bahū ekattha appakā 'ti. sace bhikkhugaṇāya gaṇhathā 'ti bhaṇati, tathā bhājetvā gaṇhituṃ vaṭṭati. ettha ca vatthabhesajjādi appakaṃ pi sukhena bhājiyati. yadi pana mañco vā pīṭhakaṃ vā ekam eva hoti, taṃ pucchitvā yassa vā vihārassa ekavihāre 'pi vā yassa senāsanassa so vicāreti, tattha dātabbaṃ. sace asukabhikkhu gaṇhātū 'ti vadati, vaṭṭati. atha mayhaṃ dhuvakāre dethā 'ti vatvā avicāretvā 'va gacchati, saṅghassā 'pi vicāretuṃ vaṭṭati. evaṃ pana vicāretabbaṃ, saṅghattherassa vasanaṭṭhāne dethā 'ti vattabbaṃ. sace tattha[1] senāsanaṃ paripuṇṇaṃ hoti, yattha nappahoti, tattha dātabbaṃ. sace eko bhikkhu mayhaṃ vasanaṭṭhāne senāsanaparibhogabhaṇḍaṃ n' atthī 'ti vadati, tattha dātabbaṃ. saṅghassa detī 'ti vihāram pavisitvā imāni cīvarāni saṅghassa dammī 'ti vadati.[2] *sammukhībhūtenā* 'ti upacārasīmāya ṭhitena saṅghena gaṇḍiṃ[3] paharitvā kālaṃ ghosāpetvā[4] bhājetabbaṃ. sīmaṭṭhassa asampattassā 'pi bhāgaṃ gaṇhanto na vāretabbo. vihāro mahā hoti, therāsanato paṭṭhāya vatthesu dīyamānesu, alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, bhante vīsativassānaṃ dīyati,[5] tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā 'ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesaṃ datvā pacchā ṭhitikāya dātabbaṃ. asukavihāre kira bahuṃ cīvaraṃ uppannan ti sutvā yojanantarikavihārato 'pi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānaṃ ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya[6] dātabbaṃ. asampattānaṃ pi upacārasīmaṃ paviṭṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu dātabbam eva. bahiupacārasīmāya ṭhitānaṃ dethā 'ti vadanti, na dātabbaṃ. sace pana upacārasīmaṃ okkamantehi[7] ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre vā antovihāre yeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma hoti sīmā, tasmā dātabbaṃ. saṅghanavakassa dinne 'pi,[8] pacchā āgatānaṃ therānaṃ[9] dātabbam eva. dutiyabhāge pana therāsanaṃ

---

[1] Bp. tassa.
[2] Bp. deti *for* vadati.
[3] Bp. ghaṇḍiṃ.
[4] Bp. ghosetvā.
[5] Bp. diyyati.
[6] Bp. vuṭṭhāya.
[7] Bp. okkantehi.
[8] Bp. *omits* 'pi.
[9] Bp. *omits* therānaṃ.

ārūḷhe āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena dātabbaṃ. sace[1] ekasmiṃ vihāre dasa bhikkhū honti, dasa vatthāni saṅghassa demā 'ti denti, pāṭekkaṃ bhājetabbaṃ. sace sabbān' eva amhākaṃ pāpuṇantī 'ti gahetvā gacchanti, duppāpitāni c' eva duggahitāni ca gatagataṭṭhāne saṅghikān' eva honti. ekaṃ pana uddharitvā idaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī 'ti saṅghattherassa datvā sesāni imāni amhākaṃ pāpuṇantī 'ti gahetuṃ vaṭṭati. ekam eva vatthaṃ saṅghassa demā 'ti āharanti, abhājetvā 'va amhākaṃ pāpuṇātī 'ti gaṇhanti, duppāpitañ c' eva duggahitañ ca. satthakena va[2] haliddiādinā vā lekhaṃ katvā ekaṃ koṭṭhāsaṃ idaṃ[3] ṭhānaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī ti saṅghattherassa pāpetvā sesaṃ amhākaṃ pāpuṇātī 'ti gahetuṃ vaṭṭati. yaṃ pana vatthass' eva pupphaṃ vā phalaṃ[4] vā valliṃ[5] vā, tena paricchedaṃ kātuṃ na vaṭṭati. sace ekaṃ tantaṃ uddharitvā idaṃ ṭhānaṃ tumhākaṃ pāpuṇātī 'ti therassa[6] datvā sesaṃ amhākaṃ pāpuṇātī 'ti gaṇhanti, vaṭṭati. khaṇḍākkhaṇḍaṃ[7] chinditvā bhājiyamānaṃ vaṭṭati yeva. ekabhikkhuke vihāre saṅghassa cīvaresu uppannesu, sace pubbe vuttanayen' eva so bhikkhu sabbāni mayhaṃ pāpuṇantī 'ti gaṇhāti, suggahitāni, ṭhitikā pana na tiṭṭhati. sace ekekaṃ uddharitvā idaṃ mayhaṃ pāpuṇātī 'ti gaṇhāti, ṭhitikā tiṭṭhati. tattha aṭṭhitāya ṭhitikāya puna aññasmiṃ cīvare upanne, sace eko bhikkhu āgacchati, majjhe chinditvā dvīhi pi gahetabbaṃ. ṭhitāya ṭhitikāya puna aññasmiṃ cīvare uppanne, sace navakataro āgacchati, ṭhitikā heṭṭhā gacchati,[8] sace vuḍḍhataro āgacchati, ṭhitikā uddhaṃ ārohati. ath' aññho n' atthi, puna attano pāpetvā gahetabbaṃ. saṅghassa demā 'ti vā bhikkhusaṅghassa demā 'ti vā yena kenaci ākārena saṅghaṃ āmasitvā dinnaṃ pana paṃsukūlikānaṃ na vaṭṭati, gahapaticīvaraṃ paṭikkhipāmi, paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyāmī 'ti vuttattā, na pana akappiyattā, bhikkhusaṅghena apaloketvā dinnaṃ pi na gahetabbaṃ. yaṃ pana

---

1 Bp. *omits* sace.
2 Bp. pana *for* vā.
3 Bp. imaṃ.
4 Bp. *omits* phalaṃ vā.
5 Bp. valli.
6 Bp. saṅghatherassa.
7 Bp. khaṇḍaṃ khaṇḍaṃ.
8 Bp. orohati.

bhikkhu attano santakaṃ deti, taṃ bhikkhudattiyaṃ nāma vaṭṭati, paṃsukūlaṃ pana na hoti. evaṃ sante 'pi dhutaṅgaṃ na bhijjati. bhikkhūnaṃ dema, therānaṃ demā 'ti vutte pana, paṃsukūlikānaṃ pi vaṭṭati. idaṃ vatthaṃ saṅghassa dema, iminā upāhanatthavikapattatthavikaāyogaaṃsavaddhakādīni[1] karontū 'ti dinnaṃ pi vaṭṭati. pattatthavikādīnaṃ atthāya dinnāni bahūni[2] honti, cīvaratthāya pi pahonti, tato cīvaraṃ katvā pārupituṃ vaṭṭati. sace pana saṅgho bhājitātirittāni vatthāni chinditvā upāhanatthavikādīnaṃ atthāya bhājeti, tato gahetuṃ na vaṭṭati. sāmikehi vicāritam eva hi vaṭṭati, na itaraṃ. paṃsukūlikasaṅghassa dhammakarapaṭādīnaṃ[3] atthāya demā 'ti vutte 'pi, gahetuṃ vaṭṭati. parikkhāro nāma paṃsukūlikānaṃ pi icchitabbo, yaṃ tattha atirekaṃ hoti, taṃ cīvare 'pi upanetuṃ vaṭṭati. suttaṃ saṅghassa denti, paṃsukūlikehi pi gahetabbaṃ. ayaṃ tāva vihāraṃ pavisitvā imāni cīvarāni saṅghassa dammī 'ti dinnesu vinicchayo, sace pana bahiupacārasīmāya[4] addhānapaṭipanne bhikkhū disvā saṅghassa dammī 'ti saṅghattherassa vā saṅghanavakassa vā āroceti, sace 'pi yojanaṃ pharitvā parisā ṭhitā honti ekabaddhā, sabbesaṃ[5] pāpuṇāti, ye pana dvādasahi hatthehi parisaṃ asampattā, tesaṃ na pāpuṇāti. *ubhatosaṅghassa detī* 'ti ettha ubhatosaṅghassa dammī 'ti vutte 'pi dvedhāsaṅghassa[6] dammi, dvinnaṃ saṅghānaṃ dammi, bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīsaṅghassa ca dammī 'ti vutte 'pi, ubhatosaṅghassa dinnam eva hoti. upaḍḍhaṃ dātabban ti dve bhāge same katvā eko dātabbo. ubhatosaṅghassa ca tuyhañ ca dammī 'ti vutte, sace dasa bhikkhū ca dasa[7] bhikkhuniyo ca honti, ekavīsatipaṭivimse[8] katvā eko puggalassa dātabbo, dasa bhikkhusaṅghassa, dasa bhikkhunīsaṅghassa yena puggaliko laddho, so saṅghato 'pi attano vassaggena gahetuṃ labhati. kasmā. ubhatosaṅghagahaṇena gahitattā. ubhato saṅghassa ca cetiyassa ca dammī 'ti vutte 'pi es' eva nayo. idha pana cetiyassa saṅghato pāpuṇakakoṭṭhāso[9] nāma n' atthi, eka-

1 Bp. °baddha° *for* °vaddha°.
2 Bp. *adds* pi.
3 Bp. dhamakaraṇapa°.
4 Bp. °sīmāyaṃ.
5 Bp. *inserts* ce.
6 Bp. dvidhā°.
7 Bp. *omits* dasa.
8 Bp. °paṭivīse.
9 Bp. pāpuṇakoṭṭhāso.

puggalassa pattakoṭṭhāsasamo 'va koṭṭhāso hoti. ubhatosaṅghassa ca tuyhañ ca cetiyassa cā 'ti vutte pana, dvāvīsatikoṭṭhāse katvā dasa bhikkhūnaṃ, dasa bhikkhunīnaṃ, eko puggalassa, eko cetiyassa dātabbo, tattha puggalo saṅghato 'pi attano vassaggena puna gahetuṃ labhati, cetiyassa eko yeva. bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañ ca dammī 'ti vutte pana na majjhe bhinditvā dātabbaṃ, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā dātabbaṃ. bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañ ca tuyhañ cā 'ti vutte pana, puggalo visuṃ na labhati, pāpuṇanaṭṭhānato ekam eva labhati. kasmā. bhikkhusaṅghagahaṇena gahitattā. bhikkhusaṅghassa ca bhikkhunīnañ ca tuyhañ ca cetiyassa cā 'ti vutte 'pi, cetiyassa ekapuggalapaṭiviṃso labbhati, puggalassa visuṃ na labbhati, tasmā, ekaṃ cetiyassa datvā avasesaṃ bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā bhājetabbaṃ. bhikkhūnañ ca bhikkhunīnañ ca dammī 'ti vutte 'pi, majjhe bhinditvā na dātabbaṃ, puggalagaṇanāya eva vibhajitabbaṃ. bhikkhūnañ ca bhikkhunīnañ ca tuyhañ ca, bhikkhūnañ ca bhikkhunīnañ ca cetiyassa ca, bhikkhūnañ ca bhikkhunīnañ ca tuyhañ ca cetiyassa cā 'ti evaṃ vutte 'pi, cetiyassa ekapaṭiviṃso[1] labbhati, puggalassa visuṃ n' atthi, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā eva bhājetabbaṃ. yathā ca bhikkhusaṅghaṃ ādiṃ katvā nayo nīto, evaṃ bhikkhunīsaṅghaṃ ādiṃ katvā 'pi netabbo. bhikkhusaṅghassa ca tuyhañ cā 'ti vutte, puggalassa visuṃ na labbhati, vassaggen' eva gahetabbaṃ. bhikkhusaṅghassa ca cetiyassa cā 'ti vutte pana, cetiyassa visuṃ paṭiviṃso[2] labbhati. bhikkhusaṅghassa ca tuyhañ ca cetiyassa cā 'ti vutte 'pi cetiyass' eva labbhati, na puggalassa. bhikkhūnañ ca tuyhañ cā 'ti vutte 'pi, visuṃ na labbhati. bhikkhūnañ ca cetiyassa cā 'ti vutte pana, cetiyassa labbhati. bhikkhūnañ ca tuyhañ ca cetiyassa cā 'ti vutte 'pi, cetiyass' eva visuṃ labbhati, na puggalassa. bhikkhunīsaṅghaṃ ādiṃ katvā 'pi evam eva yojetabbaṃ. pubbe 'pi buddhappamukhassa ubhatosaṅghassa dānaṃ denti, bhagavā majjhe nisīdati, dakkhiṇato bhikkhū vāmato bhikkhuniyo nisīdanti, bhagavā ubhinnaṃ

[1] Bp. ekapuggalapaṭivīso.

[2] Bp. paṭivīso.

saṅghatthero, tadā bhagavā attanā laddhapaccaye attanāpi paribhuñjati, bhikkhūnaṃ pi dāpeti. etarahi pana paṇḍitamanussā sadhātukaṃ paṭimaṃ vā cetiyaṃ vā ṭhapetvā buddhappamukhassa ubhatosaṅghassa dānaṃ denti. paṭimāya vā cetiyassa vā purato ādhārake pattaṃ ṭhapetvā dakkhiṇodakaṃ datvā buddhānaṃ demā 'ti tattha yaṃ paṭhamaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ denti, vihāraṃ vā āharitvā idaṃ cetiyassa demā 'ti piṇḍapātañ ca mālāgandhādīni ca denti, tattha kathaṃ paṭipajjitabban ti. mālāgandhādīni tāva cetiye āropetabbāni, vatthehi paṭākā telena padīpā kātabbā, piṇḍapātamadhuphāṇitādīni pana yo nibaddhaṃ cetiyapaṭijaggako hoti pabbajito vā gahaṭṭho vā, tassa[1] dātabbāni, nibaddhajaggake asati, āhaṭabhattaṃ ṭhapetvā vattaṃ katvā paribhuñjituṃ vaṭṭati. upakaṭṭhe kāle bhañjitvā pacchā 'pi vattaṃ kātuṃ vaṭṭati yeva. mālāgandhādīsu ca yaṃ kiñci idaṃ haritvā cetiyapūjaṃ[2] karothā 'ti vutte dūre[3] 'pi haritvā pūjetabbaṃ. bhikkhusaṅghassa harā 'ti vutte 'pi, haritabbaṃ. sace pana ahaṃ piṇḍāya carāmi, āsanasālāya bhikkhū atthi, te harissantī 'ti vutte, bhante tuyhaṃ yeva dammī 'ti vadati,[4] bhuñjituṃ vaṭṭati. atha pana bhikkhusaṅghassa dassāmī 'ti harantassa gacchato antarā 'va kālo upakaṭṭho hoti, attano pāpetvā bhuñjituṃ vaṭṭati. *vassaṃ vutthasaṅghassa detī* 'ti vihāraṃ pavisitvā imāni cīvarāni vassaṃ vutthasaṅghassa dammī 'ti deti. *yāvatikā bhikkhū tasmiṃ āvāse vassaṃ vutthā* 'ti yattakā vassacchedaṃ akatvā purimavassaṃ vuttha, *tehi bhājetabbaṃ*, aññesaṃ na pāpuṇāti. disā pakkantassāpi sati gāhake[5] yāva kaṭhinassa ubbhārā dātabbaṃ. anatthate pana kaṭhine, antohemante evañ ca vatvā dinnaṃ pacchimavassaṃ vutthānaṃ pi pāpuṇātī 'ti lakkhaṇaññū vadanti. aṭṭhakathāsu pan' etaṃ na vicāritaṃ. sace pana bahiupacārasīmāyaṃ ṭhito vassaṃ vutthasaṅghassa dammī 'ti vadati, sampattānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. atha asukavihāre vassaṃ vutthasaṅghassā 'ti vadati, tatra vassaṃ vuṭṭhānam eva yāva kaṭhinassubbhārā pāpuṇāti. sace pana gimhānaṃ paṭhama-

[1] Bp. tass' eva.
[2] Bp. cetiyassa pūjaṃ.
[3] Bp. dūraṃ.
[4] Bp. *omits* vadati.
[5] Bp. paṭiggāhake.

divasato paṭṭhāya evaṃ vadati, tatra sammukhībhūtānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. kasmā. piṭṭhisamaye uppannattā. antovasse yeva vassaṃ vasantānaṃ dammī 'ti vutte, chinnavassā na labhanti, vassaṃ vasantā 'va labhanti. cīvaramāse pana vassaṃ vasantānaṃ dammī 'ti vutte, pacchimikāya vassūpagatānaṃ yeva pāpuṇāti, purimikāya vassūpagatānañ ca chinnavassānañ ca na pāpuṇāti. cīvaramāsato paṭṭhāya yāva hemantassa pacchimo divaso tāva, vassāvāsiyaṃ demā 'ti vutte, kaṭhinaṃ atthataṃ vā hotu anatthataṃ vā, atītavassaṃ vutthānam eva pāpuṇāti. gimhānaṃ paṭhamadivasato paṭṭhāya vutte pana, mātikā āropetabbā atītavassāvāsassa pañca māsā atikkantā, anāgato cātummāsaccayena bhavissati, kataravassāvāsassa desī 'ti. sace atītavassaṃ vutthānaṃ dammī 'ti vadati, taṃ antovassaṃ vutthānam eva pāpuṇāti. disā pakkantānaṃ pi sabhāgā gaṇhituṃ labhanti. sace anāgate vassāvāsīnaṃ[1] dammī 'ti,[2] taṃ ṭhapetvā vassūpanāyikadivase gahetabbaṃ. atha agutto vihāro, corabhayaṃ atthi, na sakkā ṭhapetuṃ, gaṇhitvā vā āhiṇḍitun ti vutte, sampattānaṃ dammī 'ti vadati, bhājetvā gahetabbaṃ. sace vadati ito me bhante tatiye vasse vassāvāsīnaṃ[1] yaṃ[3] na dinnaṃ, taṃ dammī 'ti, tasmiṃ antovasse vutthabhikkhūnaṃ pāpuṇāti. sace te disā pakkantā, aññho vissāsiko gaṇhāti, dātabbaṃ. atha eko yeva avasiṭṭho, sesā kālakatā[4] sabbaṃ ekass' eva pāpuṇāti. sace eko 'pi n' atthi, saṅghikaṃ hoti, taṃ[5] sammukhībhūtehi bhājetabbaṃ. *ādissa detī* 'ti ādisitvā paricchinditvā deti. *yāguyā*[6] 'ti ādīsu ayam attho yāguyā vā . . . pe . . . bhesajje vā ādissa deti. tatrāyaṃ yojanā bhikkhū ajjatanāya vā svātanāya vā yāguyā nimantetvā tesaṃ gharaṃ paviṭṭhānaṃ yāguṃ deti, yāguṃ datvā pītāya yāguyā imāni cīvarāni yehi mayhaṃ yāgu pītā tesaṃ dammī 'ti deti. yehi nimantitehi yāgu pītā tesaṃ yeva pāpuṇāti. yehi pana bhikkhācāravattena[7] gharadvārena gacchantehi vā gharaṃ paviṭṭhehi vā yāgu laddhā, yesaṃ vā āsanasālato pattaṃ āharitvā manussehi nītā, yesaṃ vā therehi pesitā, tesaṃ na pāpuṇāti.

---

[1] Bp. °vāsikaṃ.
[2] Bp. *adds* vadati.
[3] Bp. *omits* yaṃ.
[4] Bp. kalaṅ katā.
[5] Bp. *omits* taṃ.
[6] Bp. *adds* vā.
[7] Bp. °vatthena.

sace pana nimantitabhikkhūhi saddhiṃ aññe 'pi bhikkhū[1] bahū āgantvā antogehañ ca bahigehañ ca pūretvā nisinnā honti,[2] dāyako ce[3] evaṃ vadati nimantitā vā hontu animantitā vā, yesaṃ mayā yāgu dinnā, sabbesaṃ imāni vatthāni hontū 'ti, sabbesaṃ pāpuṇanti. yehi pana therānaṃ hatthato yāguladdhā, tesaṃ na pāpuṇanti. atha so yehi mayhaṃ yāgu pītā, sabbesaṃ hontū 'ti vadati, sabbesaṃ pāpuṇanti. bhattakhādanīyesu pi es' eva nayo. *cīvare vā* 'ti pubbe 'pi yena vassaṃ vāsetvā bhikkhūnaṃ cīvaraṃ dinnapubbaṃ hoti, so ce bhikkhū bhojetvā vadati yesaṃ mayā pubbe cīvaraṃ dinnaṃ, tesaṃ yeva imaṃ cīvaraṃ vā suttaṃ vā sappimadhuphāṇitādīni vā hontū 'ti, sabbaṃ tesaṃ yeva pāpuṇāti. senāsane vā 'ti yo mayā kārite vihāre vā pariveṇe vā vasati, tass' idaṃ hotū 'ti vutte, tass' eva hoti. bhesajje vā 'ti mayaṃ kālena kālaṃ therānaṃ sappiādīni bhesajjāni dema, yehi tāni laddhāni, tesaṃ yev' idaṃ hotū 'ti vutte, tesaṃ yeva hoti. *puggalassa detī* 'ti imaṃ cīvaraṃ itthannāma 'ssa dammī 'ti evaṃ parammukhā vā pādamūle ṭhapetvā imaṃ bhante tumhākaṃ dammī 'ti evaṃ sammukhā vā deti. sace pana idaṃ tumhākañ ca tumhākaṃ antevāsikānañ ca dammī 'ti evaṃ vadati, therassa ca antevāsikānañ ca pāpuṇāti. uddesaṃ gahetuṃ āgato gahetvā gacchanto ca atthi, tassāpi pāpuṇāti. tumhehi saddhiṃ nivaddhacārikabhikkhūnaṃ[4] dammī 'ti vutte, uddesantevāsikānaṃ vattaṃ katvā uddesaparipucchādīni gahetvā vicarantānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. ayaṃ puggalassa detī 'ti imasmiṃ pade vinicchayo. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

Cīvarakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Campeyyakkhandhakavaṇṇanā.

Campeyyakkhandhake, *Gaggarāya pokkharaṇiyā tīre* 'ti Gaggaranāmikāya itthiyā kāritāya[5] pokkharaṇiyā tīre. *tantibaddho* ti tasmiṃ āvāse kattabbattā[6] tantipaṭibaddho. *ussukkaṃ*[7] *pi akāsi yāguyā* 'ti ādīsu manussehi āgantukesu

[1] Bp. *omits* bhikkhū.
[2] Bp. *omits* honti.
[3] Bp. ca.
[4] Bp. nibaddha°.
[5] Bp. kārita.
[6] Bp. °bbatā.
[7] Bp. ussukaṃ.

āgatesu, ācikkheyyāthā 'ti vuttaṭṭhāne yeva ussukkaṃ kātuṃ vaṭṭati, na avuttaṭṭhāne. *gaccha tvaṃ bhikkhū* 'ti satthā tassa bhikkhuno tatth' eva senāsanaṃ sappāyan ti addasa, ten' ev' āha, *tatth' eva vāsabhagāme nivāsaṃ kappehī* 'ti. *adhammena vaggakammaṃ karontī* 'ti ādīnaṃ parato pāḷiyaṃ yeva nānākaraṇaṃ āgamissati. *aññatrā 'pi dhammakammaṃ karontī* 'ti aññatrā 'pi dhammā[1] kammaṃ karonti, ayam eva vā pāṭho, bhūtena vatthunā kataṃ dhammena kataṃ nāma hoti, tathā na karontī 'ti attho. *aññatrāpi vinayakammaṃ*,[2] *aññatrāpi satthusāsanakamman*[3] ti etesu pi es' eva nayo. ettha pana vinayo ti codanā sāraṇā ca. *satthusāsanan* ti ñattisampadā anussāvanasampadā ca, tāhi vinā kammaṃ karontī 'ti attho. *paṭikkuṭṭhakatan*[4] ti paṭikkuṭṭhañ[4] c' eva katañ ca. yaṃ aññesu paṭikkosantesu kataṃ, taṃ paṭikkuṭṭhañ[4] c' eva hoti katañ ca, tādisaṃ pi kammaṃ karontī 'ti attho. *cha yimāni bhikkhave kammāni adhammakamman* ti ādīsu pana, dhammo ti pāḷiyā adhivacanaṃ. tasmā yaṃ yathāvuttāya pāḷiyā na karīyati, taṃ adhammakamman ti veditabbaṃ. ayam ettha saṅkhepo. vitthāro pana pāḷiyaṃ yeva āgato. so ca kho ñattidutiyañatticatutthakammānaṃ yeva vasena. yasmā pana ñattikamme ñattidutiyañatticatutthesu viya hāpanaṃ vā aññathākaraṇaṃ vā n' atthi, apalokanakammañ ca sāvetvā 'va karīyati, tasmā tāni pāḷiyaṃ na dassitāni. tesaṃ sabbesaṃ pi kammānaṃ vinicchayaṃ parato vaṇṇayissāma. idāni yad idaṃ chaṭṭhaṃ chammena samaggakammaṃ nāma, taṃ yehi saṅghehi kātabbaṃ, tesaṃ pabhedaṃ dassetuṃ *pañca saṅghā* 'ti ādi vuttaṃ. *kammappatto* ti kammaṃ patto kammayutto kammāraho, na kiñci kammaṃ kātuṃ nārahatī 'ti attho. *catuvaggakaraṇañ ce bhikkhave kammaṃ, bhikkhunīcatuttho* ti ādi parisato kammavipattidassanatthaṃ vuttaṃ. tattha ukkhittakagahaṇena kammanānāsaṃvāsako gahito. nānāsaṃvāsakagahaṇena laddhinānāsaṃvāsako. *nānāsīmāya ṭhitacatuttho* ti sīmantarikāya vā bahisīmāya vā hatthapāse ṭhitenāpi saddhiṃ catuvaggo hutvā 'ti attho.

---

[1] Bp. dhammaṃ.
[2] Bp. vinayākammaṃ.
[3] Bp. °sasanākammaṃ.
[4] Bp. paṭiku° *for* paṭikku°.

pārivāsikacatuttho ti ādi parivāsādikammānaṃ yeva parisato vipattidassanatthaṃ vuttaṃ. tesaṃ vinicchayaṃ parato vaṇṇayissāma. *ekaccassa bhikkhave saṅghassa*[1] *majjhe paṭikkosanā rūhatī* 'ti ādi paṭikkuṭṭhakatakammassa[2] kuppākuppabhāvadassanatthaṃ vuttaṃ. *pakatattassā* 'ti avipannasīlassa pārājikaṃ anajjhāpannassa. *anantarikassā* 'ti attano anantaraṃ nisinnassa. *dve 'mā bhikkhave nissāraṇā* 'ti ādi vatthuto kammānaṃ kuppākuppabhāvadassanatthaṃ vuttaṃ. tattha appatto nissāraṇaṃ, tañ ce saṅgho nissāreti, sunissārito 'ti idaṃ pabbājanīyakammaṃ saṅdhāya vuttaṃ. pabbājanīyakammena hi vihārato nissāreti, tasmā taṃ nissāraṇā 'ti vuccati. tañ c' esa yasmā kuladūsako na hoti, tasmā āveṇikena lakkhaṇena appatto, yasmā pan' assa[3] ākaṅkhamāno saṅgho pabbājanīyakammaṃ kareyyā 'ti vuttaṃ. tasmā sunissārito hoti. *tañ ce saṅgho nissāretī* 'ti sace saṅgho tajjanīyakammādivasena nissāreti, so yasmā tattha tiṇṇaṃ bhikkhave bhikkhūnaṃ ākaṅkhamāno saṅgho tajjanīyakammaṃ kareyya eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṅghe adhikaraṇakārako, eko *bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno*, eko *gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehī* 'ti evaṃ ekena[4] pi aṅgena nissāraṇā anuññātā, tasmā *sunissārito. osāraṇā* 'ti pavesanā. tattha *tañ ce saṅgho osāretī* 'ti upasampadakammavasena paveseti. *dosārito* ti[5] sahassakkhattuṃ pi upasampādito anupasampanno 'va hoti. ācariyupajjhāyā ca sātisārā, tathā seso kārakasaṅgho, na koci āpattito muccati[6] iti ime ekādasa abhabbapuggalā dosāritvā 'va.[7] hatthacchinnādayo pana dvattiṃsa suosārito, upasampāditā upasampannā 'va honti, na te labbhā kiñci vattuṃ. ācariyupajjhāyā pana kārakasaṅgho ca sātisārā, na koci āpattito muccati.

idha pana bhikkhave bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā 'ti ādi abhūtavatthuvasena adhammakammaṃ bhūtavatthuvasena dhammakammañ ca dassetuṃ vuttaṃ. tattha *paṭinissajjetā*[8] 'ti paṭinissajjitabbā. Upālipañhesu pi vatthu-

---

[1] Bp. saṅgha.
[2] Bp. paṭiku°.
[3] Bp. esa.
[4] Bp. ekekena.
[5] Bp. *inserts* duosārito *after* ti.
[6] Bp. muccatīti.
[7] Bp. *omits* 'va.
[8] Bp. °jjitvā.

vasen' eva dhammādhammakammaṃ vibhattaṃ. tattha dve nayā, ekamūlako ca dvimūlako ca. ekamūlako uttāno yeva. dvimūlake yathā sativinayo amūḷhavinayena saddhiṃ ekā pucchā katā, evaṃ amūḷhavinayādayo 'pi tassa pāpiyasikādīhi.[1] avasāne pana upasampadārahaṃ upasampādetī 'ti ekam eva padaṃ hoti. parato bhikkhūnaṃ pi sativinayaṃ ādiṃ katvā ekekena saddhiṃ sesapadāni yojitāni.[2] *idha pana bhikkhave bhikkhu bhaṇḍanakārako* ti ādi adhammena vaggaṃ adhammena samaggaṃ dhammena vaggaṃ[3] dhammapaṭirūpakena vaggaṃ dhammapaṭirūpakena samaggan ti imesaṃ vasena cakkaṃ bandhitvā tajjanīyādīsu sattasu kammesu sapaṭippassaddhīsu[4] vipattidassanatthaṃ vuttaṃ. tattha *anapadāno* ti apadānavirahito. apadānaṃ vuccati paricchedo. āpattiparicchedavirahito ti attho. tato paraṃ paṭikkuṭṭhakatakammappabhedaṃ dassetuṃ sā yeva pāḷi akataṃ kamman ti ādīhi saṃsandetvā[5] vuttā. tattha na kiñci pāḷianusārena na sakkā veditum,[6] tasmā vaṇṇanaṃ na vitthārayimhā 'ti.

Campeyyakkhandhakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Kosambikkhandhakavaṇṇanā.

Kosambikkhandhake,[7] *taṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsū* 'ti ettha ayaṃ anupubbikathā,[8] dve kira bhikkhū ekasmiṃ āvāse vasanti vinayadharo ca suttantiko ca. tesu suttantiko bhikkhu ekadivasaṃ vaccakuṭiṃ paviṭṭho ācamanaudakāvasesaṃ bhājane ṭhapetvā[9] nikkhami. vinayadharo pacchā paviṭṭho taṃ udakaṃ disvā nikkhamitvā taṃ bhikkhuṃ pucchi āvuso tayā idaṃ udakaṃ ṭhapitan ti. āma āvuso ti. tvaṃ[10] ettha āpattibhāvaṃ na jānāsī 'ti. āma na jānāmī 'ti. hoti āvuso ettha āpattī 'ti. sace hoti, desissāmī[11] 'ti. sace pana te āvuso asañcicca asatiyā kataṃ,

---

1 Bp. pāpiyyasi°.
2 Bp. yojetabbāni.
3 Bp. *adds* dhammena samaggaṃ *after* vaggaṃ.
4 Bp. paṭippa°, *and adds* ca.
5 Bp. °ditvā.
6 Bp. viditum.
7 Bp. Kosambikakkhan°.
8 Bp. anupubbī°.
9 Bp. *adds* va.
10 Bp. kiṃ tvaṃ.
11 Bp. desessāmī.

n' atthi āpattī 'ti. so tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi ahosi. vinayadharo 'pi attano nissitakānaṃ avaṃ suttantiko āpattiṃ āpajjamāno 'pi na jānātī 'ti ārocesi. te tassa nissitake disvā tumhākaṃ upajjhāyo āpattiṃ āpajjitvā 'pi āpattibhāvaṃ na jānāti 'ti āhaṃsu. te āgantvā[1] upajjhāyassa ārocesuṃ. so evam āha ayaṃ vinayadharo pubbe anāpattī 'ti vatvā idāni āpattī 'ti vadati, musāvādī eso 'ti. te gantvā tumhākaṃ upajjhāyo musāvādī 'ti evaṃ aññamaññaṃ kalahaṃ vaḍḍhayiṃsu. tato vinayadharo okāsaṃ labhitvā tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ akāsi. tena vuttaṃ *taṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsū* 'ti. *bhinno bhikkhusaṅgho bhinno bhikkhusaṅgho* ti ettha na tāva bhinno, api ca kho yathā deve vuṭṭhe idāni sassaṃ nipphannan ti vuccati, avassaṃ hi taṃ nipphajjissati, evam eva iminā kāraṇena āyatiṃ avassaṃ bhijjissati. so ca kho kalahavasena, na saṅghabhedavasena, tasmā bhinno ti vuttaṃ. sambhavaatthavasena[2] c' ettha āmeṇḍitaṃ veditabbaṃ. etam atthaṃ bhāsitvā uṭṭhāyāsanā pakkāmī[3] 'ti, kasmā evaṃ bhāsitvā pakkāmi.[4] sace hi bhagavā ukkhepake vā akāraṇena[5] tumhehi so bhikkhu ukkhitto ti vadeyya, ukkhittānuvattake vā tumhehi[6] āpattiṃ āpannā 'ti vadeyya, etesaṃ bhagavā pakkho, etesaṃ bhagavā pakkho 'ti vatvā āghātaṃ bandheyyuṃ, tasmā tantiṃ eva ṭhapetvā etam atthaṃ bhāsitvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.[4] *attanā 'va attānan* ti ettha yo saṅghena ukkhepanīyakammānaṃ[7] adhammavādīnaṃ pakkhe nisinno tumhe kiṃ bhaṇathā 'ti, tesañ ca itaresañ ca laddhiṃ sutvā ime adhammavādino, itare dhammavādino ti cittaṃ uppādeti, ayaṃ tesaṃ majjhe nisinno 'va tesaṃ nānāsaṃvāsako hoti, kammaṃ kopeti, itaresam pi hatthapāsaṃ anāgatattā kopeti. evaṃ attanā 'va attānaṃ nānāsaṃvāsakaṃ karoti. *samānasaṃvāsakan* ti etthā 'pi yo adhammavādīnaṃ pakkhe nisinno adhammavādino ime itare dhammavādino ti tesaṃ majjhe[8] pavisati, yattha vā tat-

---

1 Bp. *adds* attano.
2 Bp. sambhama°.
3 Bp. pakkamī.
4 Bp. pakkami.
5 Bp. akāraṇe.
6 Bp. tumhe.
7 Bp. °kammakatānaṃ.
8 Bp. majjhaṃ.

tha vā[1] pakkhe nisinno ime dhammavādino ti gaṇhāti, ayaṃ attanā va attānaṃ samānasaṃvāsakaṃ karotī 'ti veditabbo. *kāyakammaṃ vacīkamman* ti ettha kāyena paharantā kāyakammaṃ upadaṃsenti pharusaṃ vadantā vacīkammaṃ *upadaṃsentī* 'ti veditabbā. *hatthaparāmāsaṃ karontī* 'ti kodhavasena hatthehi aññamaññaṃ parāmasanaṃ karonti. *adhammiyamāne* 'ti adhammiyāni kiccāni kurumāne. *asammodikāya*[2] *vattamānāyā* 'ti sammodikāya avattamānāya.[3] ayam eva[4] vā pāṭho. sammodanakathāya[5] avattamānāyā 'ti attho. *ettāvatā na aññamaññan* ti ettha dve pantiyo katvā upacāraṃ muñcitvā nisīditabbaṃ. dhammiyamāne pana pakkhe[6] sammodikāya vattamānāya āsanantarikāya nisīditabbaṃ ekekaṃ āsanaṃ antaraṃ katvā nisīditabbaṃ. *mā bhaṇḍanan* ti ādīsu akatthā 'ti pāṭhasesaṃ gahetvā mā bhaṇḍanaṃ akatthā 'ti evaṃ attho daṭṭhabbo. *adhammavādī* 'ti ukkhittānuvattakesu aññataro. ayaṃ pana bhikkhu bhagavato atthakāmo. ayaṃ kir' assa adhippāyo ime bhikkhū kodhābhibhūtā satthuvacanaṃ na gaṇhanti, mā bhagavā ete ovadanto kilamitthā 'ti, tasmā evam āha. bhagavā pana pacchā 'pi saññaṃ labhitvā oramissantī 'ti tesaṃ anukampāya atītavatthuṃ āharitvā kathesi. tattha anatthato 'ti anattho ato. etasmā me purisā anattho 'ti vuttaṃ hoti. atha vā anatthato 'ti anatthado. sesaṃ pākaṭam eva. *puthusaddo* ti ādigāthāsu[7] pana puthu mahā saddo assā 'ti puthusaddo. *samajano* ti[8] ekasadiso jano. sabbo c' āyaṃ bhaṇḍanakārakajano[9] samantato saddanicchāraṇena puthusaddo c' eva sadiso cā 'ti vuttaṃ hoti. *na bālo koci maññathā* 'ti tattha koci eko 'pi ahaṃ bālo ti maññittha, sabbe 'pi paṇḍitamānino yeva. *nāññaṃ*[10] *bhiyyo amaññarun* ti koci eko 'pi ahaṃ bālo ti ca na maññittha, bhiyyo ca saṅghasmiṃ bhijjamāne aññaṃ pi ekaṃ mayhaṃ kāraṇā saṅgho bhijjatī 'ti idaṃ kāraṇaṃ na maññitthā 'ti attho. *parimuṭṭhā* 'ti muṭṭhassatino. *vācāgocarabhāṇino* ti ra-kārassa[11] rassādeso

---

1 Bp. *adds* pana.
2 Bp. °dikā.
3 Bp. vattamānāya.
4 Bp. evā *for* eva vā.
5 Bp. sammodamānā°.
6 Bp. *omits* pakkhe.
7 Bp. ādīsu gāthāsu.
8 Bp. *inserts* samāno *after* ti.
9 Bp. °kārako jano.
10 Bp. na aññaṃ.
11 Bp. rā-.

kato, vācāgocārā na satipaṭṭhānādigocarā. bhāṇino ti kathaṃ bhāṇino. *yāvicchanti mukhāyīman* ti[1] yāva mukhaṃ pasāretuṃ icchanti, tāva pasāretvā bhāṇino, eko 'pi saṅghagāravena mukhasaṅkocanaṃ[2] na karotī 'ti attho. *yena nītā* 'ti yena kalahena imaṃ nilajjabhāvaṃ[3] nītā. *na taṃ vidū* 'ti taṃ na[4] jānanti evaṃ sādīnavo ayan ti. *ye ca taṃ upanayhantī* 'ti taṃ akkocchi ayaṃ man ti ādikaṃ ākāraṃ ye[5] upanayhanti. *sanantano* ti porāṇo. *pare* 'ti paṇḍite ṭhapetvā tato aññe bhaṇḍanakārakā, pare nāma. te ettha saṅghamajjhe kalahaṃ karontā mayaṃ yamāmhase[6] uparamāma[7] nassāma[8] satataṃ samitaṃ maccusantikaṃ gacchāmā 'ti na jānanti yeva.[9] *ye ca tattha vijānantī* 'ti ye ca[10] tattha paṇḍitā mayaṃ maccusamīpaṃ gacchāmā 'ti vijānanti *tato sammanti medhagā* 'ti[11] evaṃ hi te jānantā yonisomanasikāraṃ uppādetvā medhagānaṃ kalahānaṃ vūpasamāya paṭipajjanti. *aṭṭhicchidā*[12] 'ti ayaṃ gāthā Brahmadattañ ca Dīghāvukumārañ ca sandhāya vuttā. *tesaṃ pi hoti saṅgati*, kasmā tumhākaṃ na hoti. yesaṃ vo n' eva mātāpitūnaṃ aṭṭhīni chinnāni, pāṇāni[13] hatāni, na gavāssa[14] dhanāni haṭānī 'ti. *sace labhethā* 'ti ādigāthā paṇḍitasahāyassa ca bālasahāyassa ca vaṇṇāvaṇṇadīpanatthaṃ vuttā. *abhibhuyya sabbāni parissayānī* 'ti pākaṭaparissaye ca paṭicchannaparissaye ca abhibhavitvā tena saddhiṃ *attamano* 'va[15] *satimā careyya*.[16] *rājā 'va raṭṭhaṃ vijitan* ti yathā attano vijitaṃ raṭṭhaṃ Mahājanakarājā ca Arindamamahārājā ca pahāya ekakā cariṃsu, evaṃ careyyā 'ti attho. *mātaṅgaraññ' eva nāgo* ti mātaṅgo[17] araññ' eva[18] nāgo. mātaṅgo ti hatthī vuccati. nāgo ti mahantādhivacanam etaṃ. yathā hi mātuposako mātaṅgo nāgo araññe ekako 'va[15] cari, na ca

---

1 Bp. *omits* ti.
2 Bp. °kocaṃ.
3 Bp. nillajja°.
4 Bp. *omits* na.
5 Bp. *inserts* ca.
6 Bp. yamāmase.
7 Bp. upayamāna.
8 Bp. *omits* nassāma.
9 Bp. *omits* yeva.
10 Bp. *omits* ca.
11 Bp. *omits* 'ti.
12 Bp. °cchinnā.
13 Bp. na pāṇani hatā *for* pāṇāni hatāni.
14 Bp. gavassa.
15 Bp. *omits* 'va.
16 Bp. careyyā 'ti.
17 Bp. matańgo.
18 Bp. araññe nāgo 'va *for these.*

pāpāni akāsi, yathā ca pārileyyako,[1] evaṃ *eko care, na ca pāpāni kayirā* 'ti vuttaṃ hoti. pārileyyake[1] viharati rakkhitavanasaṇḍe 'ti pārileyyakaṃ[1] upanissāya rakkhitavanasaṇḍe viharati. *hatthināgo* ti mahāhatthī *hatthikalabhehi*[2] 'ti hatthipotakehi. *hatthicchāpehi* 'ti khīrapakehi[3] daharapotakehi. *chinnaggāni* 'ti tehi purato purato gacchantehi chinnaggāni khāyitāvasesāni khāṇusadisāni tiṇāni khādati. *obhaggobhaggan* ti tena hatthināgena uccaṭṭhānato bhañjitvā[4] pātitaṃ. *assa sākhābhaṅgan* ti etassa santakaṃ sākhābhaṅgaṃ te khādanti. *āvilānī* 'ti tehi paṭhamataraṃ otaritvā pivantehi ālulitāni kaddamodakāni pivati. *ogāhā* 'ti titthato.[5] *nāgassa nāgenā* 'ti hatthināgassa buddhanāgena. *īsādantassā* 'ti rathaīsāsadisadantassa. *yad eko ramati vane* 'ti yasmā buddhanāgo viya ayaṃ pi hatthināgo eko pavivitto vane ramati, tasmāssa nāgassa nāgena cittaṃ sameti ekībhāvaratiyā ekasadisaṃ hotī 'ti attho. *yathāthirantaṃ viharitvā* 'ti ettha temāsaṃ bhagavā tattha vihāsī 'ti veditabbo. ettāvatā Kosambikehi[6] kira ubbāḷho bhagavā temāsaṃ araññaṃ pavisitvā vasatī 'ti sabbattha kathā patthaṭā ahosi. *atha kho Kosambikā*[7] *upāsakā* 'ti atha kho imaṃ kathāsallāpaṃ sutvā Kosambivāsino[8] upāsakā. *adhammaṃ dhammo* ti ādīni aṭṭhārasa bhedakaravatthūni Saṅghabhedakkhandhake vaṇṇayissāma. *ādāyan* ti laddhipāraṃ.[9] *vivittan* ti suññaṃ. *taṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ osāretvā* 'ti taṃ gahetvā nissīmaṃ[10] gantvā āpattiṃ desāpetvā kammavācāya osāretvā. *tāvad eva uposatho* ti taṃ divasaṃ eva Uposathakkhandhake vuttanayena[11] sāmaggīuposatho kātabbo. *amūlā mūlaṃ gantvā* 'ti na mūlā mūlaṃ gantvā. taṃ vatthuṃ avinicchanī[12] 'ti attho. ayaṃ vuccati Upāli saṅghasāmaggī atthāpetā byañjanupetā 'ti atthato apagatā saṅghasāmaggī 'ti imaṃ pana byañjanamattaṃ upetā. *saṅghassa kiccesū* 'ti saṅghassa karaṇīyesu uppannesu. *manta-*

---

1 Bp. pāli° *for* pāri°.
2 Bp. kaḷa°.
3 Bp. khīrūpa°.
4 Bp. *repeats this.*
5 Bp. titthaṃ gatā.
6 Bp. °mbakehi.
7 Bp. °mbakā.
8 Bp. °mbīvāsino.
9 Bp. laddhigahaṇaṃ.
10 Bp. sīmaṃ.
11 Bp. °nayen' eva.
12 Bp. °cchanitvā.

nāsū 'ti vinayamantanāsu. *atthesu jātesū* 'ti vinayaatthesu uppannesu. *vinicchayesū* 'ti tesaṃ yeva atthānaṃ vinicchayesu. *mahatthiko* ti mahāupakāro. *paggahāraho* ti paggahituṃ[1] yutto. *anānuvajjo paṭhamena sīlato* ti ādimhi yeva tāva sīlato na upavajjo. *avekkhitācāro* ti apekkhitācāro, ālokite vilokite sampajānakārī 'ti ādinā nayena upaparikkhitācāro. aṭṭhakathāsu pana appaṭicchannācāro ti vuttaṃ. *visayhā* 'ti abhibhavitvā. *anuyyuttaṃ*[2] *bhaṇan* ti anuyyuttaṃ[3] anupagataṃ[2] bhaṇanto. yasmā hi so anuyyuttaṃ[4] bhaṇati, usuyyāya[5] vā agatigamanavasena vā kāraṇā apagataṃ na bhaṇati, tasmā atthaṃ na hāpeti. usuyyāya[5] pana agatigamanavasena vā bhaṇanto, atthaṃ hāpeti kāraṇaṃ na vadati,[6] parisagato[7] chambhati c' eva vedhati[8] ca, yo īdiso na hoti, ayaṃ paggahāraho ti dasseti. kiñci bhiyyo tath' eva pañhan ti gāthā tassattho yath'[9] eva anuyyuttu[2] bhaṇanto, atthaṃ na hāpeti, tath' eva parisāya majjhe pañhaṃ pucchito samāno na c' eva pajjhāyati, na[10] maṅku hoti. yo hi atthaṃ na jānāti, so pajjhāyati, yo vattuṃ na sakkoti, so maṅkaṃ[11] hoti. yo pana atthañ ca jānāti vattañ ca sakkoti, so na pajjhāyati na maṅku hoti. *kālāgatan* ti kathetabbayuttakāle āgataṃ. *byākaraṇārahan* ti pañhassa atthānulomatāya byākaraṇānucchavikaṃ. *vaco* ti vadanto, evarūpaṃ vacanaṃ bhaṇanto ti attho. *rañjetī* 'ti toseti. *viññūparisan* ti viññūnaṃ parisaṃ. *ācerakamhi ca sake* 'ti attano ācariyavāde. *alaṃ pametun* ti vīmaṃsituṃ taṃ taṃ kāraṇaṃ paññāya tulayituṃ samattho. *paguṇo* ti kataparicayo laddhāsevano. *kathetave* 'ti kathetabbe. *viraddhikovido* ti viruddhaṭṭhānakusalo.[12] *paccatthikā yena vajantī* 'ti ayaṃ gāthā yādise kathetabbe paguṇo taṃ dassetuṃ vuttā. ayaṃ h' ettha attho, yādisena kathitena paccatthikā ca niggahaṃ gacchanti, mahājano ca saññāpanaṃ gacchati, saññattiavabodhanaṃ[13]

1 Bp. paggaṇhituṃ.
2 Bp. anuyyutaṃ.
3 Bp. anuññātaṃ.
4 Bp. anapagataṃ.
5 Bp. ussuyyāya.
6 Bp. deti.
7 Bp. *inserts* tasmā so *before this.*
8 Bp. pavedhati.
9 Bp. yathā ca.
10 Bp. na ca.
11 Bp. maṅku.
12 Bp. viraddha°.
13 Bp. saññattiṃ ava°.

gacchatī 'ti attho. ayañ[1] ca kathento sakaṃ ādāyaṃ attano ācariyavādaṃ na hāpeti. yasmiṃ vatthusmiṃ adhikaraṇaṃ uppannaṃ tad-anurūpaṃ anupaghātakaraṃ pañhaṃ byākaramāno tādise kathetabbe paguṇo hoti.[2] *dūteyyakammesu alan ti* aṭṭhahi dūtaṅgehi samannāgatattā saṅghassa dūteyyakammesu samattho. saṃ[3] suṭṭhu uggaṇhātī 'ti *samuggaho.* idaṃ vuttaṃ hoti yathā nāma āhunaṃ āhū[4] ti piṇḍaṃ samuggaṇhanti, evaṃ pītisomanassajāten' eva cetasā saṅghassa kiccesu samuggaho, saṅghakiccesu[5] tassa[6] kiccassa paṭiggāhako ti attho. *karaṃ vaco* ti vacanaṃ karonto. *na tena maññatī* 'ti tena vacanakaraṇena[7] ahaṃ karomi, saṅghabhāraṃ nittharāmī 'ti na nānātimānaṃ jappeti. *āpajjati yāvatakesu*[8] ti yattakesu vatthūsu āpattiṃ āpajjamāno āpajjati.[9] *hoti*[10] *yathā ca vuṭṭhitī* 'ti tassā ca āpattiyā yathā vuṭṭhānaṃ hoti. *ete vibhaṅgā* 'ti yesu ca[11] vatthūsu āpajjati yathā ca[11] vuṭṭhānaṃ hoti, imesaṃ atthānaṃ jotakā ete vibhaṅgā. *ubhayassā* 'ti ubhayo assa. *sāgatā*[12] 'ti suṭṭhu āgatā. *āpattivuṭṭhānapadassa kovido* ti āpattivuṭṭhānakāraṇakusalo. *yāni cācaran* ti yāni ca bhaṇḍanakārakādīni[13] ācaranto tajjanīyakammādivasena nissāraṇaṃ gacchati. *osāraṇaṃ taṃ vusitassa jantuno* ti taṃ[14] vattaṃ vusitassa jantuno, yā osāraṇā kātabbā, etam pi jānāti. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

Kosambikkhandhakavaṇṇanā[15] niṭṭhitā.

iti Samantapāsādikāya vinayasaṃvaṇṇanāya[16] Mahāvaggavaṇṇanā samattā.

yathā ca vaṇṇanā esā samattā nirupaddavā,
evaṃ sabbe janā santiṃ pappontu nirupaddavan ti.

---

1 Bp. yañ.
2 Bp. hotī 'ti.
3 Bp. *omits* saṃ.
4 Bp. ahu.
5 Bp. saṅghassa kiccesu.
6 Bp. *repeats* tassa.
7 Bp. °karakena.
8 Bp. °kesu vatthūsu.
9 Bp. *omits* āpajjati.
10 Bp. āpatti hoti.
11 Bp. *omits* ca.
12 Bp. svāgatā.
13 Bp. °kāraṇādīni.
14 Bp. *omits* taṃ.
15 Bp. Kosambakakkh°.
16 Bp. °nāyaṃ.

Printed in Great Britain by
Billing and Sons Ltd., Guildford and Esher

00050740

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020